

ZAŁOŻENIA

DO PROJEKTU BUDŻETU

M.ST. WARSZAWY

NA 2024 ROK

**ZAŁOŻENIA
DO PROJEKTU BUDŻETU MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
NA 2024 ROK**

1. WSTĘP.....	7
2. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY.....	10
2.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2022 rok.....	10
2.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec maja 2023 roku oraz perspektywy jego realizacji.	11
2.3. Wpływ zmian systemu finansowania JST na bieżące wykonanie budżetu	13
2.4. Wpływ czynników incydentalnych na sytuację budżetową i finansową m.st. Warszawy – pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.	14
2.5. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe.....	21
2.5.1. Opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej	21
2.5.2. Opinia biegłego rewidenta.....	22
2.5.3. Oceny agencji ratingowych	22
3. PERSPEKTYWA FINANSOWA M.ST. WARSZAWY NA 2024 ROK I NA LATA NASTĘPNE	24
3.1. Parametry makroekonomiczne	24
3.1.1. Bieżące dane makroekonomiczne wg GUS.	24
3.1.2. Perspektywa makroekonomiczna	25
3.1.3. Produkt Krajowy Brutto	25
3.1.4. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych	27
3.1.5. Wynagrodzenia.....	28
3.1.6. Zatrudnienie	28
3.1.7. Parametry makroekonomiczne na 2024 r.....	29
3.2. Wyzwania budżetowe wynikające z uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych	29
3.2.1. Skutki budżetowe podwyższonej inflacji.....	30
3.2.2. Negatywne dla dochodów m.st. Warszawy skutki programu Polski Ład	32
3.2.3. Skutki budżetowe dla m.st. Warszawy pomocy udzielanej obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym toczonym na terytorium tego kraju	40
3.2.4. Uwarunkowania budżetowe w 2024 r. w kontekście czynników zewnętrznych	40
3.3. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy	43
3.3.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych.....	43
3.3.1.1. Dochody bieżące.....	44
3.3.1.2. Dochody majątkowe	51
3.3.1.3. Wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027.....	52
3.3.2. Założenia dotyczące wydatków	54
3.3.2.1. Realizacja programu rozwoju.....	54
3.3.2.2. Nowe instrumenty w ramach wydatków bieżących.....	65
3.3.2.3. Wpłata do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej (Janosikowe).....	69
3.3.2.4. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne	70
3.3.2.5. Koordynacja działań m.st. Warszawy w zakresie Obszaru Metropolitalnego Warszawy	78
3.3.2.6. Opracowanie Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (SRMW).	78
3.4. Ryzyko dotyczące realizacji zadań w 2024 r. i w latach następnych	79
3.4.1. Ryzyko dotyczące generowania wyniku budżetowego na odpowiednim poziomie	79
3.4.2. Dopłaty do realizacji zadań w oświacie.....	80
3.4.3. Dopłaty do realizacji zadań w komunikacji miejskiej	83
3.4.4. Dopłaty do realizacji zadań w gospodarce odpadami	84
3.5. Planowane działania w zakresie kosztów i wydatków	87
4. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2024 ROK	88
4.1. Bieżąca działalność Miasta	88

4.1.1. Drogownictwo i komunikacja	88
4.1.2. Gospodarka mieszkaniowa	92
4.1.3. Oświata i edukacja	93
4.1.4. Bezpieczeństwo	97
4.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	100
4.1.6. Kultura fizyczna i sport	103
4.1.7. Opieka społeczna	105
4.1.8. Ochrona zdrowia	110
4.1.9. Ochrona powietrza i polityka klimatyczna	113
4.1.10. Transformacja cyfrowa	118
4.1.11. Obsługa długu	119
4.1.12. Wydatki dzielnic	119
4.2. Wydatki majątkowe	119
4.2.1. Transport i komunikacja	120
4.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami	125
4.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	126
4.2.4. Edukacja	128
4.2.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	130
4.2.6. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	131
4.2.7. Rekreacja i sport	133
4.2.8. Zarządzanie strukturami samorządowymi	133
5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA.....	133

1. WSTĘP

Tryb prac nad projektem budżetu m.st. Warszawy w ramach przepisów ustawy z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 roku poz. 1634 z późn. zm.) reguluje uchwała Rady m.st. Warszawy nr LXXXI/2334/2010 z 28 kwietnia 2010 roku w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej m.st. Warszawy, procedury uchwalania budżetu m.st. Warszawy oraz rodzaju i szczegółowości materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi budżetu oraz ustalenia zakresu i formy informacji o przebiegu wykonania budżetu m.st. Warszawy za I półrocze roku budżetowego. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do ww. uchwały Prezydent m.st. Warszawy w terminie do 30 czerwca roku poprzedzającego rok budżetowy jest zobowiązany do opracowania i przekazania Radzie m.st. Warszawy założeń do projektu budżetu m.st. Warszawy.

Założenia do projektu budżetu m. st. Warszawy na rok 2024 zostały opracowane w oparciu o aktualny stan prawny, w tym w szczególności:

1. ustawę z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 roku, poz. 1634 z późn. zm.),
2. ustawę z 15 marca 2002 roku o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2018 roku poz. 1817),
3. ustawę z 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz.U. z 2022 roku poz. 2267),
4. ustawę z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. poz. 583, z późn. zm.),
5. statut Miasta Stołecznego Warszawy przyjęty uchwałą Rady m.st. Warszawy nr XXII/743/2008 z 10 stycznia 2008 roku – Uchwała nr XII/223/2015 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 28 maja 2015 roku w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały w sprawie uchwalenia Statutu miasta stołecznego Warszawy,
6. uchwałę Rady Miasta Stołecznego Warszawy nr XLVI/1422/2008 z 18 grudnia 2008 roku w sprawie przekazania dzielnicom m.st. Warszawy do wykonywania niektórych zadań i kompetencji m.st. Warszawy po zmianach wprowadzonych w drodze uchwał Rady nr XCIII/2729/2010 z 21 października 2010 roku i nr XCIV/2407/2014 z 6 listopada 2014 roku,
7. uchwałę Rady Miasta Stołecznego Warszawy z 15 grudnia 2022 roku nr LXXIV/2454/2022 w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy na lata 2023-2050 (z późn. zm.),
8. uchwałę Rady m.st. Warszawy nr LXVI/1800/2018 z 10 maja 2018 roku w sprawie przyjęcia strategii rozwoju m.st. Warszawy do 2030 roku,
9. inne dokumenty strategiczne m.st. Warszawy,
10. dane z bieżącego monitoringu sytuacji finansowej Miasta,
11. dane o środkach z Unii Europejskiej w ramach okresu programowania UE na lata 2014-2020,
12. informacje o przewidywanych przez Ministerstwo Finansów kierunkach rozwoju sytuacji gospodarczej w kraju oraz prognozowanych parametrach makroekonomicznych przedstawione w:
 - zaktualizowanym Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2023-2026 i w stanowiącym jego część Programie Konwergencji. Aktualizacja 2023 roku, przedłożonych przez Ministra Finansów i przyjętych przez Radę Ministrów 25 kwietnia 2023 roku, które będą podstawą przygotowania projektu ustawy budżetowej państwa na 2024 rok,
 - założeniach do projektu budżetu państwa na 2024 rok,
 - wytycznych dotyczących założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Ostatnia dostępna aktualizacja – maj 2023 roku,
 - cykliczne materiały analityczne NBP, w tym w szczególności raport o inflacji z marca 2023 roku, jak też publikacje GUS, w tym kwartalne raporty o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, m.in. raport za I kwartał 2023 roku.

W budżecie Miasta na 2024 r. nie uwzględniono środków z nowej perspektywy finansowej UE 2021- 2027. Miasto przygotowuje się do aplikowania o wsparcie z budżetu unijnego w ramach nowych ram finansowych UE poprzez monitorowanie postępu prac związanych z uruchomieniem uzgodnionych z KE programów na poziomie krajowym i analizę dostępnych dokumentów, w tym określonych na niektóre programy harmonogramów naborów wniosków o dofinansowanie. Zakłada się, że etap wnioskowania przez Warszawę o unijne wsparcie z dostępnych środków w ramach najważniejszych funduszy z punktu widzenia potrzeb rozwojowych Warszawy, tj. Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS), czy Funduszy Europejskich dla Mazowsza (FEM) rozpocznie się w 2024 r., co wynika też z terminów określonych w harmonogramach naborów wniosków o dofinansowanie na te programy.

W 2024 r. zakłada się uzyskanie około 400 mln zł dochodów z UE w ramach programów obejmujących okres perspektywy na lata 2014-2020, która zostanie wygaszona z końcem 2023 r.

Projekt budżetu m.st. Warszawy na 2024 roku będzie tworzony w oparciu o projekt Wieloletniej Prognozy Finansowej edycji 2024 roku określającej możliwości budżetowe m.st. Warszawy zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak też w horyzoncie długofalowym.

Prace nad projektem WPF-u i budżetu edycji 2024 będą determinowane przez trwale drastyczne ograniczenie potencjału dochodowego Miasta w wyniku ubytku w dochodach budżetowych w wysokości około 3 mld zł rocznie w konsekwencji rozwiązań systemowych dotyczących najważniejszego źródła dochodów własnych budżetu, tj. podatku PIT, wprowadzonych w 2022 r. w ramach rządowego programu Polski Ład. Wobec braku adekwatnej do rzeczywistych ubytków w dochodach z PIT systemowej rekompensaty i dodatkowo w warunkach utrzymywania się w najbliższym czasie podwyższonej w stosunku do celu NBP inflacji, istotnym wyzwaniem dla m.st. Warszawy będzie zapewnienie w 2024 r. nominalnej wartości wydatków bieżących zbliżonych do kwoty z 2023 r. Bez modyfikacji systemu finansowania JST i zapewnienia mechanizmu adekwatnego rekompensowania ubytków dochodów w 2024 r., ale też w latach kolejnych, możliwość realizacji zadań na dotychczasowym poziomie w sferze bieżącej działalności Miasta będzie obciążona ryzykiem.

Zgodnie z regulacjami przyjętymi w znowelizowanej ustawie o dochodach JST minister finansów określa planowane roczne dochody JST z udziału we wpływach z PIT na podstawie prognozowanej ogólnej kwoty wpływów z PIT na rok budżetowy, według stanu na dzień 10 sierpnia roku bazowego. Minister Finansów informuje następnie właściwe JST o rocznych planowanych kwotach dochodów z tytułu udziału we wpływach z PIT i z CIT, jak też o przyznanej subwencji ogólnej i planowanych wpłatach z tytułu „Janosikowego” w terminie do 15 października roku budżetowego.

Wobec czego na etapie przygotowywania Założeń do budżetu Miasta na 2024 r. nie są znane prognozowane przez Ministerstwo Finansów kwoty udziału w PIT i CIT na 2024 rok, jak też wysokość subwencji rekompensującej ubytki w budżetach JST oraz wysokość wpłat „Janosikowego”, tj. kategorii budżetowych, które mają zasadnicze znaczenie dla planowania budżetu na 2024 r. i opracowania realistycznej Wieloletniej Prognozy Finansowej m.st. Warszawy. W rezultacie założenia budżetowe na 2024 rok oparte zostały o własne szacunki i wyliczenia.

W 2024 r. i w następnych latach należy oczekiwać, że utrzyma się duża zmienności przepisów tworzących prawne ramy funkcjonowania samorządów, w tym m.st. Warszawy, o czym świadczą

m.in. już rozpoczęte prace nad uwzględnioną w Krajowym Planie Odbudowy reformą systemu budżetowego dotyczącą całego sektora finansów publicznych, w tym JST, zakładającą wprowadzenie średniookresowych ram budżetowych oraz integrację procesów planowania wieloletniego i rocznego, opracowanie nowej klasyfikacji budżetowej i jej zintegrowanie z nowym jednolitym planem kont. Aktualnie zamknięty został etap podstawowych prac koncepcyjnych poprzez opublikowanie przez Ministerstwo Finansów dokumentu pn. „Koncepcja nowego systemu klasyfikacyjnego” i rozpoczęty został etap negocjacji z zainteresowanymi podmiotami, w tym z JST. Spodziewane zmiany w tym zakresie w najbliższych latach będą generować dodatkowe koszty dla Miasta w związku z koniecznością dostosowania aktualnie wykorzystywanych systemów finansowo-księgowych do nowych rozwiązań i będą utrudnieniem w procesie planowania i realizacji budżetu w perspektywie rocznej i wieloletniej.

W 2024 r. Miasto będzie nadal mierzyć się z licznymi niepewnościami dotyczącymi kształtowania się czynników zewnętrznych wpływających na finanse Miasta, w szczególności dotyczących tempa wzrostu gospodarczego w Europie, w krajach UE i w Polsce, dalszego rozwoju procesów inflacyjnych, sytuacji na rynkach finansowych, czy polityki pieniężnej NBP. Istotnym czynnikiem ryzyka pozostanie dalszy przebieg wojny w Ukrainie i jej wpływ na krajową i światową gospodarkę. Kontynuacja działań wojennych oraz związanych z nimi zaburzeń na światowych rynkach surowcowych i żywności będzie skutkować dalszą niepewnością dla średniookresowego scenariusza makroekonomicznego nakreślonego przez Ministra Finansów w Programie Konwergencji. Aktualizacja 2023. Ewentualne pogorszenie parametrów makroekonomicznych będzie miało negatywny wpływ na stan finansów Miasta poprzez dalsze zwiększanie kosztów funkcjonowania Miasta, co może wymagać podjęcia dalszych działań dostosowujących wielkości budżetowe do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych. Poza tym sytuacja geopolityczna związana z dalszym rozwojem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy poza skutkami makroekonomicznymi ciągle oddziałuje wprost na budżet Miasta w związku z wydatkami przeznaczanymi na pomoc udzielaną obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie Warszawy, co znajduje odzwierciedlenie po stronie wydatkowej budżetu m.st. Warszawy.

W celu przeciwdziałania kryzysowi finansów Miasta i jednostek samorządowych - na skutek głębokiego spadku dochodów budżetowych w wyniku wprowadzonych zmian w zakresie podatku PIT w ramach Polskiego Ładu - m.st. Warszawa opracowało i przekazało do Unii Metropolii Polskich cztery propozycje projektów ustaw, mających na celu poprawę sytuacji finansowej samorządów.

Wspomniane projekty opierają się na poniższych założeniach:

1. powiązanie wielkości subwencji oświatowej z wartością Produktu Krajowego Brutto (PKB) w wysokości nie mniejszej niż 3% PKB w celu zapewnienia bardziej zrównoważonego finansowania systemu oświaty,
2. pełna rekompensata skutków zmian podatkowych w zakresie podatku PIT poprzez zwiększenie udziału samorządów w PIT,
3. modyfikacja tzw. Janosikowego, w szczególności poprzez wprowadzenie współczynnika korekcyjnego ludnościowego dla miast powyżej 200 tys. mieszkańców do sposobu ustalania wpłat do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej w części gminnej w celu

usunięcia wad aktualnego mechanizmu wyrównawczego dotyczących niedoszacowania liczby ludności i niedoszacowania kosztów realizacji zadań przez duże aglomeracje miejskie,

4. dopłaty do transportu metropolitalnego w dużych miastach w ramach projektu ustawy o związkach metropolitalnych.

Zaproponowane ponadto zostały przez Prezydenta m.st. Warszawy zmiany przepisów idące w kierunku partycypacji JST w dochodach z PIT pochodzących z ryczału ewidencjonowanego aktualnie w całości stanowiących dochody budżetu państwa.

2. AKTUALNY STAN FINANSÓW M.ST. WARSZAWY

2.1. Realizacja budżetu m.st. Warszawy za 2022 rok

Rok 2022 zakończył się **dodatnim wynikiem budżetu** w kwocie **496 mln zł** , rozumianym, jako **różnica między** uzyskanymi **dochodami** w wysokości **21 653 mln zł** , a poniesionymi **wydatkami** w wysokości **21 157 mln zł** . **Operacyjny wynik budżetu – nadwyżka operacyjna –** liczony jako różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi **również był dodatni i wyniósł 1 811 mln zł** . Na dodatni wynik budżetu zarówno na poziomie ogólnym, jak też w sferze bieżącej, wpływ miało przekazanie przez Ministerstwo Finansów w czwartym kwartale 2022 r. kwoty 852 mln zł PIT z tytułu wypłaty częściowej rekompensaty skutków programu Polski Ład. W rezultacie Miasto wykazało nadwyżkę budżetową jako wynik budżetu ogółem zamiast deficytu na poziomie 356 mln zł. Pomimo tych środków 2022 r. charakteryzował się zahamowaniem dynamiki r/r dochodów budżetowych ogółem – wzrost r/r wyniósł zaledwie 0,3%. Zasadniczy wpływ na załamanie dynamiki dochodów budżetowych na tle lat poprzednich miały zmiany systemowe wdrożone etapowo od stycznia i od lipca 2022 r. w podatku PIT w ramach programu Polski Ład skutkujące uszczerbkiem w dochodach Miasta w 2022 r. szacowane na blisko 1,5 mld zł już po uwzględnieniu częściowej rekompensaty, jak też dodatkowo inne zmiany systemowe (m.in. przejście od lipca 2022 r. do ZUS wypłaty świadczeń w ramach Programu „Rodzina 500+” i obsługi tego systemu). W rezultacie dostosowania budżetu do ograniczeń dochodowych nastąpiło ograniczenie dynamiki wydatków, w tym bieżących, do poziomu 3,1% jako wynik kontynuowania programów optymalizacji i racjonalizacji wydatków. Wskazać należy, że ograniczenie dynamiki wydatków nastąpiło w warunkach wysokiej średniorocznej inflacji wynoszącej 14,4%. Natomiast zrealizowane wydatki majątkowe Miasta w 2022 r. wykazały istotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego, tj. o 14,8%.

Zadłużenie Warszawy wg stanu **na koniec 2022 r.** wyniosło **5.272 mln zł** i **obniżyło się** w stosunku do stanu na koniec 2021 r. **o 539 mln zł** w efekcie spłaty długu zaciągniętego w latach poprzednich, stanowiąc **24,4% w relacji do dochodów ogółem** .

W 2022 r. **spełnione zostały ustawowe reguły ostrożnościowe wynikające z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych** odnoszące się do **limitu wydatków bieżących** oraz **limitu spłat zadłużenia** .

2.2. Wykonanie budżetu m.st. Warszawy na koniec maja 2023 roku oraz perspektywy jego realizacji.

Planowane na 2023 r. dochody budżetowe w kwocie **20 352 mln zł** zostały zrealizowane w okresie **styczeń-maj br. w kwocie 9 284 mln zł, co stanowi 45,6% planu rocznego**. Plan dochodów budżetowych wg stanu na koniec maja br. jest niższy od wykonania dochodów w 2022 r. o 1 301 mln zł, tj. o 6% . Głęboki spadek r/r planowanych dochodów na br. jest przede wszystkim wynikiem uwidocznienia pełnych skutków etapowego wdrażania w 2022 r. zmian systemowych w podatku PIT w ramach Programu Polski Ład wraz z jego modyfikacjami.

Na planowane w skali roku **dochody bieżące** w kwocie **19 478 mln zł** w ciągu 5 miesięcy br. **uzyskano 9 062 mln zł**, co stanowiło 46,5% planu rocznego. W zakresie **dochodów majątkowych realizacja** w okresie 5 miesięcy 2023 r. wyniosła **222 mln zł wobec planu rocznego 874 mln zł** i stanowi 25,4% planu.

Wskaźnik zaawansowania w realizacji planu rocznego dochodów ogółem za okres styczeń-maj br. wyniósł 45,6% i jest wyższy od wskaźnika upływu czasu, co generalnie świadczy o prawidłowej realizacji planu. Niezależnie od wyników na poziomie dochodów ogółem, stopień wykonania planu za pierwszych pięć miesięcy br. jest różny w przypadku poszczególnych źródeł dochodów budżetowych.

Dochody z podatków wspólnych z budżetem państwa, tj. PIT i CIT, w związku ze znowelizowaną ustawą o dochodach JST dostosowującą zasady ustalania i przekazywania tych wpływów do zmienionych regulacji podatkowych w ramach Programu Polski Ład, wpływają począwszy od 2022 r. w stałych miesięcznych kwotach równych 1/12 planowanych rocznych wpływów z tych podatków na podstawie prognozy ustalonej przez Ministra Finansów. Dochody z najważniejszego źródła dochodów własnych Miasta, do których należą dochody z PIT, za pierwsze pięć miesięcy br. wykazują spadek względem analogicznego okresu poprzedniego roku o blisko 5%, tj. o ok. 119 mln zł pomimo sprzyjającego dla dochodów z PIT otoczenia makroekonomicznego jak:

- wysokie nominalne tempo wzrostu wynagrodzeń w gospodarce narodowej (bieżący dostępny wskaźnik GUS wzrostu nominalnych wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw na koniec kwietnia br. w stosunku do tego samego okresu ub.r. wyniósł 12,6%),
- dodatnia dynamika r/r zatrudnienia w gospodarce narodowej (bieżący dostępny wskaźnik GUS wzrostu zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw na koniec kwietnia br. wyniósł 0,4%; stopa bezrobocia na koniec kwietnia br. 5,2% wobec 5,6% w tym samym czasie ub.r.),
- wzrost emerytur i rent (bieżący wskaźnik wzrostu emerytur i rent z pozarolniczego systemu na koniec kwietnia br. wobec tego samego okresu poprzedniego roku – 19,1%).

Realizacja planu dochodów ze sprzedaży biletów wykazuje niższy od wynikającego ze wskaźnika upływu czasu stopień realizacji planu, który za okres pięciu pierwszych miesięcy br. wyniósł 39,1%, co odpowiada wartości 391 mln zł. Słabsze wyniki w realizacji miesięcznych wpływów niż wynikające z upływu czasu utrzymują się od początku br. Dochody te dopiero w tym roku odbudowały swoją wartość względem okresu sprzed pandemii. W okresie styczeń-maj br. wykazują one niewielki o ok. 3%, tj. o 8,5 mln zł wzrost w stosunku do stanu na koniec maja 2019 r. Miesięczne wpływy w I kw. br. wyniosły średnio ok. 78 mln zł w skali miesiąca, natomiast wpływy za kwiecień br. były

słabsze i wyniosły blisko 73 mln zł, dochody za maj br. były wyższe na tle poprzednich miesięcy br. i wyniosły 83,8 mln zł.

W zakresie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi zaawansowanie realizacji planu dochodów za okres styczeń-maj br. wyniosło 40,9%. Jednocześnie dochody te wykazują wzrost r/r o 3,1%, tj. o 13,8 mln zł.

Stopień realizacji dochodów majątkowych za okres pierwszych pięciu miesięcy br. z tytułu dofinansowania z budżetu UE projektów inwestycyjnych realizowanych przy udziale środków europejskich wyniósł 6% na koniec maja br. Główną pozycję w dochodach z tego źródła stanowią dochody z tytułu refundacji nakładów poniesionych przez Miasto na budowę II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II i III z przewidzianym dofinansowaniem w tym roku z budżetu unijnego odpowiednio 107 mln zł i 326 mln zł. Dofinansowanie dotyczy rozliczeń za przewidziane w ramach obydwu projektów zakupy taboru realizowane przez Metro Warszawskie sp. z o.o. i możliwy do uzyskania poziom tego dofinansowania w br. jest uzależniony od dostaw taboru.

Planowane na 2023 rok wydatki budżetowe w kwocie 25 437 mln zł zostały zrealizowane w okresie styczeń – maj 2023 r. w kwocie 8 848 mln zł, co stanowi 34,8% planu rocznego.

Na **wydatki bieżące** przypadła kwota **8 009 mln zł**, co stanowi **38,0% planu** rocznego w kwocie **21 069 mln zł**. Wydatki majątkowe zostały wykonane w kwocie **839 mln zł**, co stanowi **19,2% planu** rocznego w wysokości **4 368 mln zł**. Zrealizowane wydatki budżetowe ogółem wg stanu na koniec maja br. wykazują wzrost w stosunku do wykonania w analogicznym okresie ub.r. o 576 mln zł, tj. o 7%.

Uchwałą Rady m.st. Warszawy w sprawie zmian w budżecie z 22 czerwca 2023 r. dokonano korekty budżetu m.st. Warszawy na 2023 r. W wyniku wprowadzonych zmian **dochody budżetowe na 2023 r. zwiększono per saldo do kwoty 20 509 mln zł**, z tego **plan dochodów bieżących stanowi kwota 19 555 mln zł**, a **dochodów majątkowych 954 mln zł**, natomiast **plan wydatków budżetowych ogółem został zwiększony per saldo do kwoty 25 742 mln zł**, przy czym **plan wydatków bieżących został zwiększony per saldo do kwoty 21 126 mln zł**, natomiast **plan wydatków majątkowych uległ zwiększeniu do kwoty 4 616 mln zł**, głównie jako skutek weryfikacji programu inwestycyjnego i przesunięć środków między latami w związku ze zmianami w harmonogramach rzeczowo-finansowych realizacji inwestycji ujętych w programie inwestycyjnym Miasta realizowanym w oparciu o WP, jak też uwzględnienia po stronie dochodów i wydatków budżetowych środków od Marszałka Województwa Mazowieckiego w ramach Instrumentu Wsparcia Zadań Ważnych dla Równomiernego Rozwoju Województwa Mazowieckiego.

Korekty planu dochodów i wydatków dodatkowo wynikały, m.in. ze zwrotu podatku od towarów i usług VAT, ujęcia w planie dochodów i wydatków środków z Funduszu Pomocy z przeznaczeniem na kształcenie uczniów będących obywatelami Ukrainy, zwiększenia dochodów z tytułu wpływów z usług, z gospodarowania mieniem, z części opłaty za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych (tzw. małpki) w obrocie hurtowym, realizacji wniosków dysponentów środków budżetowych dotyczących zmian w planach finansowych.

Planowany **na koniec 2023 roku deficyt budżetu**, rozumiany jako różnica między ww. wielkościami planowanych dochodów i planowanych wydatków budżetu – po zmianach wprowadzonych uchwałą

Rady w sprawie zmian w budżecie z 22 czerwca br. – wyniesie **5 233 mln zł** i stanowi najwyższy planowany deficyt budżetowy biorąc pod uwagę wyniki budżetu za okres 2008-2022.

Należy odnotować, że **wynik operacyjny budżetu** liczony, jako różnica pomiędzy planowanymi dochodami bieżącymi, a planowanymi wydatkami bieżącymi, **na skutek braku mechanizmu w pełni rekompensującego ubytek dochodów z udziałów w PIT w rezultacie wdrożenia w 2022 roku programu „Polski Ład”, planowany jest w wartości ujemnej i wynosi – po zmianach wprowadzonych uchwałą Rady z 22 czerwca 2023 r. w sprawie zmian w budżecie -1 571 mln zł.**

Zakłada się, że zadłużenie Miasta na koniec 2023 roku nie przekroczy kwoty 6 718 mln zł, co oznacza **wzrost długu o 1 446 mln zł** wobec stanu na koniec 2022 roku. Po uwzględnieniu przypadającej na 2023 r. kwoty spłaty długu wskaźnik relacji długu do dochodów kształtować się będzie na poziomie 32,8%.

Planowany w 2023 roku indywidualny wskaźnik obsługi zadłużenia obliczony zgodnie z zasadami określonymi w art. 243 ustawy o finansach publicznych, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, wyniesie **2,21% kształtując się poniżej limitu ustawowego.**

2.3. Wpływ zmian systemu finansowania JST na bieżące wykonanie budżetu

Na bieżące wyniki realizacji budżetu duży wpływ mają poważne zmiany w systemie dochodowym JST skutkujące zmianą systemu finansowania JST w celu dostosowania tego systemu do zmian w podatkach w ramach Programu Polski Ład wprowadzone w szczególności nowelą ustawy z 14 października 2021 r. o dochodach JST¹ i nowelą ustawy z 15 września 2022 r. o dochodach JST² wprowadzającą kolejną modyfikację systemu dochodów JST.

Zmiany te dotyczyły w szczególności sposobu ustalania i przekazywania JST dochodów z podatków wspólnych z budżetem państwa, tj. z PIT i CIT zgodnie z programem „Polski Ład” poprzez wprowadzenie mechanizmu równych miesięcznych rat ustalonych na podstawie określonej przez MF ogólnej kwoty wpływów z tych podatków wg prognoz przed rozpoczęciem roku budżetowego w powiązaniu z udziałem we wpływach podatkowych ustalonych na terenie danej JST na podstawie średniej z 3 lat, jak też poprzez wprowadzenie tzw. referencyjnej łącznej kwoty rocznego dochodu JST z tytułu udziału we wpływach z PIT i CIT, będącej punktem odniesienia dla ustalenia oczekiwanego poziomu dochodów JST. Zaplanowane przez MF dochody z PIT i z CIT łącznie dla poszczególnych gmin JST konfrontowane są z wysokością arbitralnie ustalonych w ustawie waloryzowanych kwot referencyjnych dochodów z PIT i z CIT dla JST i w przypadku, gdy zaplanowane dochody są niższe od poziomów referencyjnych następuje odpowiednie zwiększenie wysokości subwencji rozwojowej.

Natomiast przekazane roczne wpływy z udziału w podatkach PIT i CIT w latach 2022-2023 wg nowych zasad zostaną rozliczone w odniesieniu do rzeczywistych wpływów dopiero odpowiednio w 2025 r.

¹ Ustawa z 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U z 2021, poz. 1927 z późn. zm.),

² Ustawa z 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U 2022 poz. 1964).

i w 2026 r. na podstawie wprowadzonego w ustawie mechanizmu korekty ex post, tj. po dwóch latach w stosunku do prognozy.

Mechanizm kwoty referencyjnej obarczony jest wadą polegającą na ustaleniu na niewłaściwym poziomie tzw. kwot referencyjnych dochodów samorządów, od których uzależnione są kwoty rekompensat ubytków dochodów JST na skutek Polskiego Ładu. Kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok ustalono na poziomie odpowiadającym prognozowanym przez JST dochodom z PIT i CIT na 2022 rok ujętym w WPF-ach JST wg stanu na maj 2021 roku czyli w najbardziej dotkliwym okresie pandemii. W rezultacie nie uwzględniono, odnotowanych w 2021 roku rekordowych odczytów inflacji, dynamiki wynagrodzeń i emerytur mających bezpośrednie przełożenie na wysokość dochodów z PIT. Według realistycznych założeń, a nie zaniżonych kwotę referencyjną rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok należy ustalić indeksując dochody z podatków dochodowych wskaźnikiem średniej geometrycznej dynamiki PKB w cenach bieżących w latach 2013-2020. Tak obliczona kwota referencyjna rocznego dochodu JST z PIT i CIT na 2022 rok wynosiłaby 79 757 mln zł, co oznacza że jest zaniżona o blisko 10 mld zł. W przypadku Warszawy oznacza ograniczenie kwoty rekompensaty o ok. 1 130 mln zł przy założeniu podziału kwot rekompensat pomiędzy JST proporcjonalnie do utraty dochodów z PIT. Na problem zaniżenia kwoty referencyjnej zwrócił uwagę także NBP w opinii z 21 września 2021 r. sporządzonej do rządowego projektu ustawy o wsparciu jednostek samorządowych w związku z Programem Polski Ład, która to opinia nie została uwzględniona przez MF w propozycji dotyczącej kompensowania zmniejszenia dochodów z PIT.

Nowy system ustalania dochodów PIT i CIT oraz rekompensat, a także istotnie ograniczona dostępność informacji w powyższym zakresie, znacząco utrudnia planowanie dużej części dochodów budżetowych w krótkiej i dłuższej perspektywie. Wprowadzone zmiany systemowe w zakresie podatków narażają JST na nadmierne ryzyko braku możliwości prowadzenia gospodarki budżetowej w sposób przewidywalny, a tym samym bezpieczny, tj. bez istotnych zagrożeń wystąpienia niespodziewanych ograniczeń dochodowych.

Dodatkowo należy podkreślić, że zmiana w systemie dochodów JST wprowadzona ustawą z 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach JST oraz niektórych innych ustaw polegała na przesunięciu z 2023 r. na 2022 r. przekazania należnej Warszawie kwoty 852 mln zł z tytułu rekompensaty skutków Polskiego Ładu dotyczących 2023 r. (zaniżonej w stosunku do rzeczywistej straty dochodów z PIT), oraz na zawieszeniu wypłaty subwencji rozwojowej dla samorządów w 2023 r.

2.4. Wpływ czynników incydentalnych na sytuację budżetową i finansową m.st. Warszawy – pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.

Od początku inwazji zbrojnej Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. samorząd Warszawy mierzy się z nowymi wyzwaniami związanymi z napływem do Miasta dużej fali migracji obywateli Ukrainy w poszukiwaniu w Mieście schronienia i pomocy. Według rządowych danych od początku wojny przez Warszawę przejechało ponad 1,1 mln uchodźców z Ukrainy. W pierwszych dniach wojny po

pomoc zgłaszało się nawet 40 tys. osób dziennie. Obecnie do stolicy dociera ok. 7 tys. uchodźców tygodniowo, z czego ok. 95% udaje się w dalszą podróż. Według oficjalnych danych wśród mieszkańców Warszawy wciąż przebywa ponad 104 tys. obywateli Ukrainy, wśród nich 17 tys. to młodzież i dzieci, uczęszczające do miejskich placówek oświatowych – przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Od początku samorząd Warszawy we współpracy z organizacjami pozarządowymi, z wolontariuszami i przy ogromnym zaangażowaniu mieszkańców Miasta organizuje, udziela i koordynuje kompleksową pomoc ukraińskim uchodźcom we wszystkich obszarach, w tym w szczególności w opiece i pomocy społecznej, w komunikacji i w transporcie, w edukacji, w ochronie zdrowia, w kulturze, w integracji, w ramach miejskiego zasobu mieszkaniowego, w sferze usług w gospodarce komunalnej i w pozostałych sferach. Przekłada się to na budżet Miasta poprzez zwiększone wydatki bieżące w związku z zapewnieniem infrastruktury miejskiej i usług miejskich dla osób z Ukrainy w tych obszarach przy niewystarczającym wsparciu ze strony administracji rządowej.

Formy pomocy organizowanej przez Miasto to w szczególności:

Organizacja i prowadzenie punktów informacyjno-pomocowych oraz ośrodków pobytowych dla uchodźców przed wojną Ukraińców.

Osiem z nich wciąż działa i mieszka tam ponad 1,8 tys. osób. Wszyscy przebywający w nich uchodźcy poza zakwaterowaniem mają zapewnione także całodzienne wyżywienie. Dodatkowo w punktach pobytowych mieszkańcy mogą skorzystać ze wsparcia psychologicznego, doradztwa zawodowego, nauki języka polskiego, a dzieci dodatkowo z zajęć wspierających ich rozwój oraz stan zdrowia psychicznego. Wielokierunkowego wsparcia udziela Centrum Wielokulturowe przy ul. Jagiellońskiej 54, które jest współfinansowane przez m.st. Warszawy i w którym można uzyskać informacje w sprawach: legalizacji pobytu w Polsce, wsparcia doradcy zawodowego, pośrednictwa pracy, pomocy w procesie rekrutacji, porad prawnych dotyczących legalizacji pobytu (w tym ochrony międzynarodowej), wsparcia psychologicznego, pomocy w znalezieniu szkoły dla dziecka, nauki języka polskiego, wsparcia procesu adaptacji poprzez uczestnictwo w regularnych spotkaniach i poprzez kontakt z organizacjami pozarządowymi, prowadzone są kursy języka polskiego.

Dzięki współpracy z UNICEF w miejskich ośrodkach pomocy społecznej zostało zatrudnionych 45 pracowników socjalnych, 25 asystentów rodziny oraz 20 pracowników, którzy pomagają na co dzień obywatelom Ukrainy,

Od 26 lutego do 31 maja 2022 roku, uchodźcy korzystali z darmowych przejazdów komunikacją publiczną.

Oprócz tego według danych z ZTM pomiędzy punktami pobytowymi i informacyjnymi przewieziono ponad 156 tys. osób.

Pomoc mieszkaniowa w pierwszych miesiącach działań wojennych

Pomoc świadczona poprzez organizację i prowadzenie miejskich punktów noclegowych, zbieranie i aktualizowanie informacji nt. bazy noclegowej w hotelach i hostelach, zbieranie i koordynacja ofert mieszkaniowych czy miejsc noclegowych od mieszkańców; doraźna pomoc poszukującym schronienia obywatelom Ukrainy w trudnej sytuacji poprzez okresowe udostępnienie lokalu z miejskiego zasobu mieszkaniowego za pośrednictwem OPS-ów, koszty wynajmu ponosi ZGN, jeśli lokal jest w zarządzie wspólnoty mieszkaniowej zaliczki płaci Miasto na podstawie uchwały Rady m.st. Warszawy nr LXII/1986/2022 roku z 17 marca 2022 r. zmieniającej zasady najmu lokali miejskich, zgodnie z którymi można udostępniać na czas oznaczony niezasiedlone lokale jednostkom organizacyjnym m.st. Warszawy właściwym w sprawach pomocy społecznej, tj. OPS-om w celu udzielenia doraźnej

pomocy obywatelom Ukrainy, którzy od 24 lutego 2022 roku przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, Zarząd Dzielnicy może wyrazić zgodę na bezpłatne używanie części lokalu na rzecz obywateli Ukrainy przebywającymi w Polsce w związku z wojną w Ukrainie, po zawarciu porozumienia określającego zasady współpracy pomiędzy zakładem gospodarowania nieruchomościami dla dzielnicy m.st. Warszawy lub inną jednostką organizacyjną m.st. Warszawy lub podstawową komórką organizacyjną dzielnicy m.st. Warszawy, w której zarządzie znajduje się lokal a jednostką organizacyjną m.st. Warszawy właściwą w sprawach pomocy społecznej; Miasto dostosowało też kilka obiektów biurowych z możliwością wykorzystania w pierwszych najtrudniejszych miesiącach wojny znajdujących się w tych budynkach lokali na doraźne potrzeby mieszkaniowe obywateli Ukrainy,

W najtrudniejszym momencie kryzysu uchodźczego spontaniczną wydatną pomoc świadczyli mieszkańcy Warszawy poprzez organizację zbiórki darów rzeczowych i żywności. Wielu mieszkańców zaangażowało się również w wolontariat – łącznie ponad 12 tys. osób.

W związku z napływem Ukraińców Warszawę wspierały organizacje pomocowe, takie jak: Norwegian Refugee Council, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, World Central Kitchen i UNHCR.

Do dziś uchodźcy objęci są pomocą społeczną. Skorzystało z niej dotychczas blisko 50 tys. uchodźców.

Działania podejmowane przez m.st. Warszawa na rzecz uchodźców z Ukrainy w zakresie ochrony zdrowia:

Miasto zorganizowało pomoc medyczną dla osób przybywających z Ukrainy na trzech poziomach:

Poziom I

- Bezpośrednio po przybyciu do Miasta,
- doraźna pomoc udzielana w „Punktach pomocy medycznej” na dworcach,
- punkty działały przez całą dobę, 7 dni w tygodniu,
- dyżury pełnili ratownicy medyczni, lekarze oraz pielęgniarki. Personel medyczny był wspierany przez tłumaczy.

Poziom II

- punkty medyczne zorganizowane w miejscach pobytowych, wyposażone były w podstawowe leki i sprzęt medyczny,
- każde miejsce pobytu było obsługiwane przez wyznaczony miejski podmiot leczniczy oraz miało swojego koordynatora medycznego,
- w zależności od potrzeb zdrowotnych uchodźców, świadczenia udzielane były w miejscu pobytu lub w placówkach medycznych.

Poziom III

- pomoc osobom w najcięższym stanie,
- w sytuacjach wymagających interwencji, wzywana była karetka pogotowia,
- w szpitalach uchodźcy otrzymują pomoc na zasadach ogólnych.

We wszystkich podmiotach lecznictwa otwartego, dla których m.st. Warszawa jest podmiotem tworzącym (12), powołano Koordynatorów Opieki Medycznej odpowiedzialnych za wsparcie organizacji opieki medycznej dla obywateli Ukrainy. Zadaniem koordynatora była współpraca z Koordynatorem Pomocy Społecznej w zakresie rozpoznawania i zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych uchodźców oraz organizacja adekwatnej opieki medycznej na terenie podmiotu leczniczego. Dodatkowo poszczególne podmioty lecznicze w ramach działań własnych zorganizowały pomoc psychologiczną i psychiatryczną,

Świadczenia zdrowotne udzielone przez miejskie przychodnie i szpitale:

do tej pory (stan na 7 maja br.) ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez miejskie podmioty lecznicze skorzystało ponad 53 422 osób, w tym:

- ok. 8 629 osób w miejscach pobytowych,
- ok. 34 704 osób w przychodniach (19 850 dzieci oraz 14 854 dorosłych),
- ok. 10 089 osób w szpitalach (z czego hospitalizowano 2 284 osób) urodziło się 413 dzieci.

Zatrudnienie kadry medycznej:

Ponad 171 osób z Ukrainy znalazło już pracę w miejskich placówkach medycznych w Warszawie (stan na koniec listopada 2022 r.). Są to m.in. fizjoterapeuci, salowe, sanitariusze, pielęgniarki, lekarze, pomoce kuchenne, pomoce apteczne.

Kampania informacyjna zachęcająca do szczepień ochronnych dzieci z Ukrainy:

1 lipca 2022 r. ruszyła również kampania informacyjna finansowana przez UNICEF zachęcająca Ukrainki do skorzystania z bezpłatnych szczepień dla swoich dzieci – materiały w języku ukraińskim pojawiały się na warszawskich ulicach i w komunikacji miejskiej. Ulotki przekazane przez UNICEF zostały przekazane do miejskich podmiotów leczniczych.

M.st. Warszawa ściśle współpracowało z rządem w ramach Zespołu ds. Uchodźców w MSWiA. Podczas spotkań Zespołu wspólnie poszukiwano optymalnych rozwiązań dla pojawiających się problemów.

Wsparcie w obszarze edukacji:

W związku z wybuchem wojny w Ukrainie do przedszkoli i szkół na terenie Warszawy dołączyło ponad 17 tys. dzieci i młodzieży z Ukrainy. Na koniec 2022 roku, uczniowie z Ukrainy stanowili 6% wszystkich podopiecznych w samorządowych szkołach i przedszkolach, to ok. 14 300 osób, z czego ponad 3 tys. uczęszczało do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, blisko 10 tys. osób do szkół podstawowych, a nieco ponad 1 tys. - do szkół ponadpodstawowych. W szkołach, gdzie są dzieci ukraińskie kupiono ukraińskie książki do bibliotek szkolnych, organizowane są liczne imprezy integracyjne.

Dzieci i młodzież z Ukrainy dołączają do istniejących klas lub oddziałów przygotowawczych, których aktualnie funkcjonuje 124. Działają one w 72 szkołach (60 szkołach podstawowych i 12 liceach).

Punkty nauki zdalnej:

Warszawa zorganizowała 48 punktów do nauki online dla młodzieży uczącej się online w systemie ukraińskim. Miejsca są wyposażone w stanowiska komputerowe podłączone do sieci, a uczniowie znajdują się pod opieką ukraińskich nauczycieli. Punkty nauki zdalnej znajdują się m.in. w Pałacu Młodzieży, Centrum Edukacji i Rozwoju na Woli oraz w dzielnicowych placówkach pozaszkolnych. Miejsca kształcenia na odległość dla uczniów ukraińskich od lipca 2022 r. do marca 2023 finansował UNICEF.

Asystenci i asystentki z Ukrainy w warszawskich placówkach oświatowych

Blisko 400 ukraińskich nauczycieli i nauczycielek zostało zatrudnionych po wybuchu wojny w Ukrainie w roku szkolnym 2021/2022 oraz 2022/23 w miejskich szkołach i przedszkolach (300 osób finansowanych przez Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej i pozostałe osoby – środki UNICEF). Pracują w stołecznych placówkach oświatowych jako asystenci polskich nauczycieli i nauczycieli. Ich zadaniem jest przede wszystkim wsparcie w nauce uczniów pochodzących z Ukrainy oraz w procesie integracji ze społecznością szkolną (w tym kadrą pedagogiczną oraz rodzicami i opiekunami prawnymi dzieci).

Asystenci międzykulturowi w warszawskich szkołach i przedszkolach

W warszawskich szkołach i przedszkolach, dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi, działają asystenci międzykulturowi. Dzięki finansowemu wsparciu UNICEF-u w placówkach oświatowych pojawiło się 40 asystentów międzykulturowych ukraińsko-, rosyjsko- i białoruskojęzycznych wspierających nauczycieli i dzieci uchodźcze oraz ich rodziców i opiekunów. Asystent międzykulturowy to osoba mówiąca po polsku, znająca ojczysty język uczniów niebędących

obywatelami polskimi. Asystenci międzykulturowi pełnią rolę tłumaczy, wspierają dzieci w adaptacji w środowisku szkolnym, pomagają dzieciom cudzoziemskim w nauce, bardzo często wspólnie odrabiają prace domowe, udzielają korepetycji, pośredniczą w kontaktach pomiędzy szkołą a rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci, pomagają zrozumieć różnice kulturowe oraz rozwiązywać wynikające z nich nieporozumienia czy konflikty, kształtują postawę szacunku dla różnorodności społecznej w szkole, inicjują i wspierają działania mające na celu integrację dzieci, rodziców oraz całej społeczności szkolnej.

Pomoc psychologiczna dla uczniów i rodziców z Ukrainy

Niemal od pierwszych dni wojny w Ukrainie, Warszawa uruchomiła wsparcie psychologiczne dla młodych uchodźców z Ukrainy i ich rodzin. Obecnie w 26 miejskich poradniach psychologiczno-pedagogicznych na terenie całego miasta można skorzystać z pomocy specjalistów – w niemal połowie z nich konsultacje prowadzone są w języku ukraińskim, w pozostałych wizyty odbywają się m.in. w języku angielskim. Poradnie otrzymały dodatkowe środki na wyposażenie w materiały i pomoce do pracy z dziećmi i młodzieżą uchodźczą. Oferta bezpłatnej pomocy psychologicznej dostępna jest także w Centrum Edukacji i Rozwoju.

Dodatkowe wsparcie psychologiczne

Miasto współpracuje ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju i Pomocy „Q Zmianom” przy realizacji programu „Mobilny Psycholog z językiem ukraińskim”. Obejmuje on wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży z Ukrainy uczącej się w warszawskich przedszkolach i szkołach. Zespół Mobilnych Psychologów dojeżdża do przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych i na miejscu udziela wsparcia, jednocześnie włączając specjalistów (pedagogów szkolnych, psychologów) pracujących w szkołach w procesy pomocowe. Działania prowadzone w 2022 roku finansowano ze środków Fundacji Bloomberg. W okresie styczeń – marzec 2023 r. realizacja programu była możliwa dzięki Funduszowi UNICEF. Obecnie od marca 2023 r. działania są ponownie finansowane przez Fundację Bloomberg.

Szkolenia dla nauczycieli i dyrektorów

W Warszawie działa Punkt kontaktowy oraz Zespół ds. nauczania dzieci cudzoziemskich, które pomagają nauczycielom i nauczycielkom oraz dyrektorom dyrektorkom szkół, gdzie uczą się dzieci cudzoziemskie, w tym dzieci uchodźców, imigrantów, jak też reemigrujące dzieci polskie. Dodatkowo miejska placówka doskonalenia nauczycieli tj. Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno – Społecznych i Szkoleń (WCIES) organizuje kursy i szkolenia dla nauczycieli polskich i ukraińskich. Oferta została przygotowana z myślą o wszystkich etapach edukacyjnych i wiąże się m.in. z: adaptacją w polskiej szkole, nauką języka polskiego jako obcego, metodami pracy z uczniem cudzoziemskim, modelami systemu wsparcia obcokrajowców.

Centrum Edukacji i Rozwoju

Centrum działa od połowy czerwca 2022 r. i korzysta z przestrzeni (ok. 1.5 tys. m²) użyczanej przez Alior Bank w biurowcu, który znajduje się przy ul. Towarowej na Woli. Dzięki środkom z UNICEF, placówka została wyposażona w niezbędne meble, sprzęt komputerowy, pomoce dydaktyczne i zabawki. W placówce znajdują się miejsca nauki zdalnej dla młodzieży uczącej się online w systemie ukraińskim (przewidziano 120 stanowisk z pełnym wyposażeniem - laptopy z dostępem do internetu, słuchawki) oraz klubiki dla młodszych dzieci. W placówce prowadzony jest też punkt informacyjny, w którym uczniowie i rodzice mogą poznać ofertę edukacyjną Warszawy oraz zapisać się na prowadzone zajęcia. W Centrum na dużą skalę działa również punkt wsparcia psychologicznego – dotychczas z tej formy pomocy skorzystało tu ponad 10 tys. osób, głównie dzieci i młodzieży. Wsparcia udzielają psycholożki ukraińskie, nad ich pracą pieczę sprawuje miejska Poradnia TOP. W placówce odbywają się kursy języka polskiego oraz szereg innych zajęć np. z ekonomii, programowania, warsztaty artystyczne.

Dodatkowo ofertę edukacyjno-wychowawczą Centrum Edukacji i Rozwoju uzupełniają programy organizacji pozarządowych. Prowadzone są zajęcia matematyczne, robotyczne, naukowe (eksperymenty), integracyjne, dodatkowo fundacje przygotowały projekty z zakresu samoobrony, a także wsparcia psychologicznego dla mam. Dotychczas z całej oferty Centrum Edukacji i Rozwoju skorzystało 27 tys. dzieci i ich rodziców. Codziennie Centrum odwiedza ok. 100 dzieci, które spędzają tam czas na nauce oraz zabawie. Działania są finansowane ze środków UNICEF-u.

Wspólne ferie i wakacje w Warszawie

Dzięki zawartemu porozumieniu UNICEF dofinansował w 2022 r. akcję „Wspólne lato w Warszawie 2022” oraz „Wspólna Warszawska Zima 2023”, gdzie polscy i ukraińscy uczniowie mogli w wakacje

ub.r. korzystać z opieki w szkołach i bogatej oferty zajęć. Z ww. imprez uczniowskich skorzystało łącznie 3 098 dzieci ukraińskich. Dodatkowo w czasie wakacji organizacje pozarządowe przygotowały szeroką ofertę zajęć dla młodych uchodźców z Ukrainy i ich rodzin. 36 partnerów społecznych zrealizowało 44 różnorodne propozycje aktywności, m.in.: półkolonie, obozy, wycieczki, spacerowskie warszawianistyczne, kursy języka polskiego, zajęcia ze studentami z obszaru nauk matematycznych, przyrodniczych i humanistycznych, konsultacje psychologiczne dla rodziców, kręgi wsparcia dla ukraińskich matek. Z oferty skorzystało ponad 6 000 osób. Realizacja zadań była możliwa dzięki środkom pozyskanym z Funduszu UNICEF.

W czasie ferii zimowych WCIES zorganizował darmowe „korepetycje” dla młodzieży ukraińskiej, która chciała podnieść swoje kwalifikacje z języka polskiego, języka angielskiego i matematyki.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi z obszaru oświaty i wychowania – działania edukacyjno-wychowawcze

Od lipca do grudnia 2022 r. zrealizowano 58 projektów w obszarze:

- wsparcie przedszkolaków i uczniów oraz ich rodzin z Ukrainy przez asystentów kulturowych,
- realizacja działań edukacyjno-wychowawczych w Centrum Edukacji i Rozwoju,
- nauka języka polskiego osób z Ukrainy.

W programach NGO wzięło udział ponad 7 000 uchodźców z Ukrainy.

Kluby dla młodzieży w placówkach wychowania pozaszkolnego

W Pałacu Młodzieży dzieci i młodzież z Ukrainy rozwija swoje zainteresowania i uzdolnienia na zajęciach, warsztatach, uczestnicząc w bieżących programach organizowanych przez placówkę. Od lipca do grudnia 2022 r. w Stołecznym Centrum Edukacji Kulturalnej dla młodzieży z Ukrainy prowadzone były zajęcia z zakresu edukacji kulturalnej. W Warszawskim Centrum Sportu Młodzieżowego „Agrykola” młodzież z Ukrainy miała możliwość udziału w warsztatach kulinarnych oraz zajęciach sportowych. Działania finansowane były ze środków UNICEF-u.

Współpraca z Funduszem UNICEF

W ramach współpracy z UNICEF-em przekazał 4 mln zł na zakup strojów sportowych dla uczniów ukraińskich oraz 1,2 mln zł na zakup sprzętu sportowego. Do przedszkoli, w których jest najwięcej dzieci z Ukrainy, przekazano 2 mln zł na zakup dodatkowego wyposażenia, a także 1,5 mln zł na szkolenia dla nauczycieli z zakresu metodyki nauczania języka polskiego. UNICEF przeznaczył 3 mln zł na zakup 500 laptopów i 4160 tabletów. Sprzęt został przekazany dla uczniów szkół ponadpodstawowych i służył zorganizowaniu pomocy w zakresie nauki przedmiotów ścisłych przy współpracy z Politechniką Warszawską. Przekazano 1,2 mln zł na zakup materiałów dydaktycznych dla przedszkoli. Fundusze UNICEF wspomagają szkoły w zakresie dożywiania dzieci. Do grudnia 2022 r. na ten cel przekazano ok. 3 mln zł. Wsparcie finansowe dla m.st. Warszawy ze strony UNICEF-u w 2022 r. stanowiły środki w wysokości 78 mln zł, natomiast wsparcie udzielone przez tą organizację w formie rzeczowej miało wartość 12 mln zł, co daje łączną kwotę wsparcia 90 mln zł.

Wsparcie Ukrainy w obszarze kultury

W marcu 2022 r. ogłoszono program „Stypendia interwencyjne” dla twórców, w ramach którego wypłacane były artystom z Ukrainy jednorazowe stypendia w wysokości do 5 tys. zł.

Miasto wspólnie ze Staromiejskim Domem Kultury przystąpiło także do programu „Cash for work”, czyli interwencyjnego zatrudniania uchodźców z Ukrainy w instytucjach kultury. Było to możliwe dzięki wsparciu Fundacji Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej – realizatora programu. Dzięki tej współpracy pod koniec ubiegłego roku 70 osób, które uciekły z Ukrainy z powodu wojny, podjęło stałą pracę w warszawskich instytucjach kultury - to aktorzy, choreografowie, artyści, menedżerowie kultury. Poza tym wieloletnie finansowanie na lata 2023-2025 w konkursach festiwalowych otrzymali organizatorzy Festiwalu Filmowego oraz Dni Muzyki Ukraińskiej w Warszawie. Przy Muzeum Sztuki Nowoczesnej powstał Solidarny Dom Kultury „Słonecznik”. To kryzysowe centrum solidarności i wsparcia w pierwszych dniach po inwazji Rosji na Ukrainę obecnie funkcjonuje jako otwarty, solidarny, wielojęzyczny i wielokulturowy dom kultury. Z kolei warszawski Teatr Druga Strefa od początku wojny bardzo aktywnie wspiera twórców z Ukrainy, dając im swoją przestrzeń i możliwość zabrania głosu oraz zaprezentowania swojej twórczości.

Ramy prawne dla udzielanej pomocy stanowi tzw. spec ustawa z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy³. Na podstawie przyjętych w ustawie regulacji Ukraińcy uciekający przed wojną mogą korzystać w Polsce m.in. z szerokiego zakresu świadczeń socjalnych, edukacji czy opieki zdrowotnej. Na mocy tej ustawy został utworzony w banku BGK Fundusz Pomocy w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy.

Dlatego obok własnych inicjatyw i działań pomocowych samorządu Warszawy dla obywateli Ukrainy, finansowanych z własnych środków budżetowych, Miasto współdziała z administracją rządową realizując szereg zadań zleconych realizowanych na podstawie ustawy i porozumień z organami administracji rządowej. Zadania te obejmują w szczególności nadawanie nr PESEL, w tym organizację punktów nadawania nr PESEL, wypłatę świadczeń socjalnych, wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczenia dobry start, kapitał opiekuńczy, świadczeń niepieniężnych i pieniężnych z pomocy społecznej, inne zadania.

Pomoc dla Ukrainy odzwierciedlona jest w budżecie m.st. Warszawy po stronie dochodowej i wydatkowej poprzez zaangażowane własne środki budżetowe, jak też w postaci uzyskanych środków zewnętrznych w formie dotacji z budżetu państwa, z Funduszu Pomocy i z innych źródeł zewnętrznych na sfinansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych Miastu z zakresu administracji rządowej i zadań realizowanych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, środków pozyskanych w formie darowizn, z UNICEF-u.

Na podstawie wprowadzonych w spec ustawie rozwiązań **na pomoc dla obywateli Ukrainy Miasto uzyskało w 2022 r. środki zewnętrzne w formie dotacji z budżetu państwa, z Funduszu Pomocy i z innych źródeł zewnętrznych, w tym z UNICEF-u, łącznie w kwocie 528,8 mln zł, natomiast finansowane z tych środków wydatki zamknęły się kwotą 484,7 mln zł.** Największą pozycję stanowiły środki z Funduszu Pomocy przewidziane w spec ustawie na świadczenia pieniężne przekazywane za pośrednictwem Miasta, w tym głównie z tytułu zapewnienia zakwaterowania i żywienia obywatelom Ukrainy wg stawki 40 zł/osobę za dobę – 230,7 mln zł, jednorazowe świadczenie pieniężne 300 zł – 30,7 mln zł, na dofinansowanie dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem uczniów z Ukrainy wydatkowano kwotę 118 mln zł.

Środki z UNICEF-u, które Miasto otrzymało w ramach zasilania zewnętrznego w 2022 r. z przeznaczeniem na wsparcie m.st. Warszawy w zakresie pomocy dzieciom wyniosły 78 mln zł, przy wydatkach 56 mln zł.

Wydatki z tytułu pomocy dla obywateli Ukrainy finansowane z własnych środków budżetowych przekroczyły 71 mln zł w 2022 r. Najwyższe środki zaangażowano na wydatki w obszarze edukacji – 56 mln zł, w ochronie zdrowia i pomocy społecznej – przeszło 7 mln zł, w sferze zarządzania strukturami samorządowymi – 3,6 mln zł.

W 2023 r. wg stanu na koniec maja br. Miasto uzyskało środki zewnętrzne z Funduszu Pomocy, z dotacji z budżetu Wojewody i z innych źródeł zewnętrznych, w tym z UNICEF-u w wysokości 164 mln zł, wydatki natomiast wyniosły 125,5 mln zł. Wydatki finansowane ze środków

³ Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022, poz. 583 z późn. zm.).

pozyskanych w ub.r. w ramach UNICEF-u wyniosły 22,3 mln zł, planowane w 2023 r. dochody i wydatki w ramach kolejnego porozumienia z UNICEF-em wynoszą 12,6 mln zł.

W okresie pierwszych pięciu miesięcy 2023 r. na wydatki z własnych środków budżetowych Miasto zaangażowało środki w wysokości blisko 27 mln zł przy planie rocznym tych środków przekraczającym 149 mln zł, przy czym w największym stopniu wydatkowane środki dotyczyły sektora oświaty – blisko 26 mln zł przy planie 128,5 mln zł.

W związku z istotnym wzrostem kosztów realizacji zadań związanych z zapewnieniem infrastruktury miejskiej i usług miejskich dla obywateli Ukrainy, którzy znaleźli schronienie w Warszawie Miasto w wystąpieniach do organów administracji rządowej i w środowisku samorządowym wnioskowało o dodatkowe podwyższenie udziału JST w dochodach z PIT o 5 pkt. proc z tytułu rekompensaty podwyższonych wydatków. Propozycje nie zostały do dnia dzisiejszego pozytywnie rozpatrzone.

2.5. Ocena budżetu przez organy nadzoru i agencje ratingowe

2.5.1. Opinia Regionalnej Izby Obrachunkowej

W dniu 28 kwietnia 2022 roku **Regionalna Izba Obrachunkowa w Warszawie** w uchwale Nr 3.e./374/2023 **pozytywnie z uwagą zaopiniowała sprawozdanie z wykonania budżetu Miasta Stołecznego Warszawy za rok 2022.**

W ocenie Składu Orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej sprawozdanie spełniło wymogi określone obowiązującymi przepisami prawa. Sprawozdanie z wykonania budżetu jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji BIP> Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Wykonanie budżetu. Uwaga RIO odnosiła do nadwyżki dochodów nad wydatkami w zakresie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w 2022 r. (nadwyżka wyniosła 180,2 mln zł, tj. 17%, przy dochodach wynoszących 1.075,9 mln zł i wydatkach w kwocie 895,7 mln zł).

W sentencji wskazano, że „środki z opłaty mogą być przeznaczone wyłącznie na cele, o których mowa w art. 6r ust. 2-2c ustawy 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2021 r. poz. 888) i nie mogą być wykorzystane na cele niezwiązane z pokrywaniem kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi (art. 6r ust1aa ww. ustawy). Mając na uwadze powyższe ustalenia Skład Orzekający wskazuje na „potrzebę weryfikacji kalkulacji kosztów systemu gospodarowania odpadami komunalnym oraz wysokości stawek opłaty”.

Uchwałą nr LXXIX/2553/2023 Rady m.st. Warszawy z 9 marca 2023 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2023-2050 środki pochodzące z powyższej nadwyżki zostały przeznaczone na finansowanie planowanego deficytu w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi w latach 2023-2025.

2.5.2. Opinia biegłego rewidenta

Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy poddawane są ocenie niezależnego biegłego rewidenta. Ostatnia opinia biegłego rewidenta dotycząca sprawozdania finansowego za 2022 r. wskazuje, że sprawozdanie finansowe:

- „przedstawia **rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej** Jednostki na dzień 31 grudnia 2022 r. oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy zakończony w tym dniu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy z dn. 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości” – Dz. U. z 2023 roku poz. 120 z późn. zm.) oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest **zgodne co do formy i treści** z obowiązującymi Jednostkę przepisami prawa oraz statutem Jednostki;
- zostało sporządzone na podstawie **prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych** zgodnie z przepisami rozdziału 2 Ustawy o rachunkowości.”

Sprawozdanie finansowe jest dostępne na stronie internetowej Miasta pod adresem www.um.warszawa.pl w sekcji BIP > Menu przedmiotowe > Budżet i polityka finansowa m.st. Warszawy > Sprawozdania finansowe m.st. Warszawy.

2.5.3. Oceny agencji ratingowych

Finanse m.st. Warszawy oceniane są przez dwie międzynarodowe agencje ratingowe.

RATING KRAJOWY

Ocena ratingu: AAA (pol) z perspektywą stabilną

Międzynarodowa agencja ratingowa Fitch Ratings, w dniu 28 kwietnia 2023 r. **potwierdziła długoterminowy rating krajowy Warszawy na poziomie „AAA(pol)” z perspektywą stabilną oraz długoterminowy rating krajowy dla programu emisji obligacji do kwoty 3 mld zł i wszystkich emisji dokonanych przez Miasto w ramach tego programu, na poziomie „AAA(pol)”**.

Scenariusz ratingowy Fitch uwzględnia skutki obniżenia progu podatkowego przez władze centralne w 2022 r., zmiany w sposobie redystrybucji dochodów z tytułu udziałów w podatkach dochodowych wprowadzone w ramach reformy „Polski Ład”, wysoką inflację i spowolnienie gospodarcze w 2023 r., co łącznie doprowadzi do utrzymującego się niedostosowania wzrostu dochodów i wydatków operacyjnych w perspektywie średnioterminowej. Subwencje z budżetu państwa przewidziane w ramach reformy podatkowej powinny działać stabilizująco, lecz będą niewystarczające by w pełni skompensować spodziewany spadek dochodów podatkowych. Przyczyni się to do dalszego pogorszenia wskaźników zadłużenia Miasta, jednakże pozostaną one zbieżne z obecnym Samodzielnym Profilem Kredytowym Miasta (Standalone Credit Profile, SCP) na poziomie „a+”.

Agencja utrzymała „wysoki średni” profil ryzyka Miasta odzwierciedlający niskie ryzyko w porównaniu do podmiotów grupy porównawczej oraz podtrzymała ocenę w zakresie stabilności dochodów i zdolność do ich zwiększania jako „średnią”. W ocenie Fitch źródła dochodów Miasta są stabilne, a perspektywy ich wzrostu są zgodne z dynamiką wzrostu gospodarczego Polski. Zdolność Miasta do zwiększania dochodów w sytuacji pogorszenia się koniunktury gospodarczej jest „średnia”, a więc wyższa niż w przypadku większości miast w Polsce ocenianych przez Fitch, ponieważ nawet w okresach spowolnienia wzrostu PKB Miasto było w stanie zwiększyć poziom dochodów. Miasto było także skuteczne w pozyskiwaniu dotacji na inwestycje.

Agencja utrzymała ocenę stabilności wydatków Warszawy na poziomie „średnim”, a możliwość ich dostosowania do malejących dochodów jako „mocną”. Fitch przewiduje, że Warszawa, tak jak inne gminy w Polsce, będzie zmuszona do kontynuowania działań zapobiegających spadkowi dochodów z tytułu udziału w PIT oraz ograniczania wydatków bieżących. W ocenie agencji Miasto utrzymuje wzrost wydatków operacyjnych pod umiarkowaną kontrolą.

Fitch ocenia obowiązujące w Polsce regulacje dotyczące długu oraz zarządzania płynnością w JST jako „średnie”, jednak polityka zarządzania długiem, płynnością i zobowiązaniami pozabilansowymi w Warszawie jest oceniana jako „mocna” za sprawą wdrożonych zaawansowanych praktyk zarządzania długiem i płynnością. Agencja oceniła również zarządzanie płynnością przez Warszawę jako „mocne”, pomimo wskazanego braku wsparcia płynności JST w sytuacjach awaryjnych ze strony władz centralnych.

RATING MIĘDZYNARODOWY

Ocena ratingu: A- z perspektywą stabilną

Międzynarodowa agencja ratingowa Fitch Ratings, w dniu 28 kwietnia 2023 r. **potwierdziła międzynarodowy długoterminowy rating Warszawy (Issuer Default Rating - IDR) dla zadłużenia w walucie zagranicznej na poziomie "A-" z perspektywą stabilną oraz międzynarodowy długoterminowy rating Miasta dla zadłużenia w walucie krajowej na poziomie „A-” z perspektywą stabilną.**

Potwierdzenie ratingów odzwierciedla pogląd Fitch, że wyniki operacyjne oraz wskaźniki długu Warszawy w średnim okresie nie będą odbiegać od grupy porównawczej z ratingiem „A-”, pomimo presji na budżet Miasta wynikających z rosnących cen, utrzymujących się skutków makroekonomicznych wojny w Ukrainie, oraz skutków wdrożenia reformy podatkowej „Polski Ład”.

Międzynarodowy długoterminowy rating Miasta nadal pozostaje ograniczony ratingiem Polski, który jest obecnie o dwa poziomy niższy od samodzielnego profilu kredytowego Warszawy (żadna jednostka samorządu terytorialnego w Polsce nie może mieć zagranicznej oceny wiarygodności kredytowej wyższej od oceny ratingowej kraju). Uzasadnienie potwierdzenia ratingu międzynarodowego przedstawione przez agencję jest tożsame z przesłankami przedstawionymi dla potwierdzenia ratingu krajowego.

Ocena ratingu: A2 z perspektywą negatywną

Agencja Moody's Investors Service **nie dokonała zmiany oceny ratingowej Warszawy w określonym harmonogramem terminie (marzec 2023). Ostatnia ocena została opublikowana 4 listopada 2022 r.**

Międzynarodowa agencja ratingowa Moody's Investors Service, w dniu 4 listopada 2022 r. potwierdziła międzynarodowy długoterminowy rating Warszawy na poziomie A2. Jednocześnie agencja dokonała obniżenia perspektywy ze stabilnej na negatywną. Perspektywa wskazuje na oczekiwania dotyczące ewentualnych zmian oceny ratingowej w przyszłości.

W ocenie agencji, zmiana perspektywy spowodowana jest czynnikami zewnętrznymi, niezależnymi od Warszawy, powodującymi pogorszenie sytuacji miasta. Są to negatywne zmiany regulacyjne w obszarze podatku od osób fizycznych (PIT), wprowadzone w ramach programu „Polski Ład”, skutkujące znaczącym obniżeniem dochodów Warszawy i w konsekwencji prowadzące do wzrostu deficytów miasta w latach 2023-24 oraz zadłużenia.

Zdaniem agencji wprowadzone zmiany w zakresie dochodów JST zwiększają niepewność w obszarze planowania budżetowego Warszawy, zmniejszają transparentność systemu finansowania, a mechanizmy kompensujące utratę przez Warszawę dochodów z PIT są niewystarczające. Do czynników wpływających na decyzję o obniżeniu perspektywy agencja zalicza również sytuację makroekonomiczną i geopolityczną (w tym wojnę w Ukrainie) i związaną z tym presję na wzrost wydatków.

Agencja Moody's uważa, że znaczące obniżenie dochodów, przy ograniczonych rekompensatach od polskiego rządu oraz presja na wzrost wydatków bieżących ze względu na rosnące ceny sprawia, że planowanie i realizacja budżetu będą w przyszłości trudniejsze zwłaszcza w kontekście mniej przewidywalnych ram instytucjonalnych.

Ze względu na znaczne wydatki kapitałowe na transport publiczny, projekty efektywności energetycznej i infrastrukturę, opiekę zdrowotną oraz edukację, Warszawa będzie musiała liczyć się z większymi potrzebami finansowymi, co spowoduje wzrost zadłużenia bezpośredniego i pośredniego netto. Jednocześnie agencja uznała poziom zadłużenia Warszawy za umiarkowany w kontekście porównań międzynarodowych.

Potwierdzenie ratingu Warszawy na poziomie A2, równym ocenie ratingowej Polski, odzwierciedla mocne strony profilu kredytowego miasta, w tym jego silną i dobrze zdywersyfikowaną bazę ekonomiczną, dobrą sytuację płynnościową, poziom zadłużenia nie generujący nadmiernego ryzyka. Agencja wskazała też, że mocną stroną Warszawy jest ostrożne podejście do zarządzania finansami miasta, uwzględniające planowanie w długim horyzoncie czasowym, co pozwala na wczesną identyfikację zagrożeń i podjęcie odpowiednio wcześniej działań dostosowujących.

Zdaniem agencji przywrócenie perspektywy stabilnej może nastąpić w wyniku wystąpienia jednego lub kilku czynników: lepszych od oczekiwanych wyników operacyjnych; ograniczonego wzrostu zadłużenia przy zachowaniu bezpiecznego poziomu płynności; poprawy ram instytucjonalnych, w tym zwiększenia transferów kompensujących ubytek dochodów; podwyższenia ratingu państwa. Z kolei obniżenie ratingu jest możliwe w przypadku wystąpienia negatywnych zmian w obszarach wskazanych powyżej.

Pełna analiza potencjału kredytowego Warszawy dostępna jest po zalogowaniu się na stronach agencji ratingowych www.fitchpolska.com.pl i www.moodys.com.

3. PERSPEKTYWA FINANSOWA M.ST. WARSZAWY NA 2024 ROK I NA LATA NASTĘPNE

3.1. Parametry makroekonomiczne

3.1.1. Bieżące dane makroekonomiczne wg GUS.

Realizacja podstawowych wskaźników makroekonomicznych w 2023 r. przedstawia się następująco:

Produkt Krajowy Brutto

Ze wstępnych szacunków Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w I kwartale 2023 roku Produkt Krajowego Brutto Polski był na poziomie odnotowanym w I kwartale 2022 roku oraz o 3,9% wyższy względem poprzedniego kwartału, tj. IV kwartału 2022 roku.

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w kwietniu 2023 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku wzrosły o 14,7% oraz o 0,7% w stosunku do poprzedniego miesiąca. Kwiecień jest drugim z kolei miesiącem nieznacznego zmniejszenia inflacji po dwuletnim okresie jej wzrostów do poziomu blisko 20%. W poprzednich miesiącach br. inflacja r/r wyniosła: w styczniu 16,6%, w lutym 18,4%, w marcu 16,1%. Zmniejszenie wskaźnika inflacji w ostatnich miesiącach 2023 r. wynika z tzw. efektu bazy. Odczyty wskaźnika inflacji z każdym miesiącem 2022 r. były coraz wyższe, co znajduje obecnie odzwierciedlenie w niższych odczytach w 2023 r. Nominalnie wzrost cen pozostaje na niezmiennie wysokim poziomie. Ceny w marcu i kwietniu wzrosły w ujęciu m/m odpowiednio o 1,1% i 0,7%.

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w kwietniu br. w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku wzrosło o 12,1% oraz zmniejszyło się o 0,1% w stosunku do poprzedniego miesiąca. Rekordowe dwucyfrowe tempo wzrostu wynagrodzeń utrzymuje się już od lutego 2022 r. W poprzednich miesiącach br. dynamika r/r wyniosła: w styczniu 13,5%, w lutym 13,6%, w marcu 12,6%.

W marcu br. wzrost nominalnych emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniósł r/r 20,5% i podobnie jak w przypadku wynagrodzeń dwucyfrowe tempo wzrostu utrzymuje się od początku 2022 r., tj. od marca ubiegłego roku. W poprzednich miesiącach br. dynamika r/r wyniosła: w styczniu 11,0%, i w lutym 11,2%.

Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w kwietniu br. wzrosło w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku o 0,4% i oraz o 0,1% w stosunku do poprzedniego miesiąca.

Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła na koniec kwietnia br. 5,2%. Była niższa o 0,2 pkt proc w stosunku do poprzedniego miesiąca oraz o 0,4 pkt proc w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku.

3.1.2. Perspektywa makroekonomiczna

Budżet m.st. Warszawy na 2023 r. został skonstruowany w oparciu o prognozę makroekonomiczną przyjętą w poniższych dokumentach:

- Założenia projektu budżetu państwa na rok 2023 – publikacja 15 czerwca 2022 r.,
- Projekt ustawy budżetowej na rok 2023 – publikacja 28 września 2022 r.,
- Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja październik 2022 r. – publikacja 3 października 2022 r.

Budżet m.st. Warszawy na 2024 r. będzie opracowywany w oparciu o prognozy przyjęte w analogicznych dokumentach Ministerstwa Finansów dotyczących 2024 r. W trakcie procesu przygotowywania Założeń dostępne były Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2023 r.

Dodatkowo przy ocenie perspektywy makroekonomicznej uwzględniono prognozy ujęte w:

- Raportie o inflacji z marca 2023 r. opracowanym przez Narodowy Bank Polski,
- Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2023–2026 z kwietnia 2023 r. przygotowanym w Ministerstwie Finansów,
- Wiosennej prognozie gospodarczej 2023 z maja 2023 r. sporządzonej przez Komisję Europejską.

3.1.3 Produkt Krajowy Brutto

W budżecie Miasta na 2023 r. zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów założono, że Produkt Krajowy Brutto Polski w ujęciu realnym wzrośnie w 2023 r. o **1,7%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2023– 2025 z kwietnia 2023 r. oraz w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników

makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2023 r. zakłada, że w 2023 r. tempo wzrostu realnego PKB wyniesie **0,9%**, co oznacza **obniżenie** prognozy wzrostu PKB o **0,8 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje wyższą niż w 2023 r. dynamikę realnego PKB tj.:

- **2,8%** w 2024 r.,
- **3,2%** w 2025 r.
- **3,0%** w 2026 r.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada wzrost PKB w 2023 r. na poziomie **0,9%** i jest zgodna z prognozą MF. Na kolejne lata NBP prognozuje stopę wzrostu realnego PKB na poziomie:

- **2,1%** w 2024 r. tj., o **0,7 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.
- **3,1%** w 2025 r. tj., o **0,1 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.

Na kształt scenariusza makroekonomicznego NBP w znacznym stopniu wpływają makroekonomiczne skutki silnego negatywnego szoku podażowego odzwierciedlonego w szybkim wzroście cen wielu surowców oraz dóbr i usług. W 2023 r. zwiększa się niekorzystne oddziaływanie na krajową aktywność gospodarczą wyraźnego spowolnienia wzrostu PKB w głównych gospodarkach rozwiniętych, a także stopniowo materializują się skutki dotychczasowych podwyżek stóp procentowych NBP. W Stanach Zjednoczonych, napływające dane wskazują na wysoką odporność rynku pracy na trwający cykl istotnego zacieśnienia warunków monetarnych, co oddziałuje korzystnie na przyszłą ścieżkę wydatków konsumpcyjnych. Towarzyszy temu poprawa perspektyw dla aktywności ekonomicznej w Chinach związana z oczekiwanym pozytywnym wpływem dostosowania się tej gospodarki do funkcjonowania w łagodniejszym reżimie epidemicznym. W 2024 r. pozytywny wpływ ożywienia za granicą będzie ograniczany przez istotny spadek napływu funduszy europejskich po zakończeniu wydatkowania środków z perspektywy UE na lata 2014-2020. Skalę obniżenia dynamiki krajowego PKB będą przy tym łagodzić zmiany polityki fiskalnej osłabiające negatywny wpływ wzrostów cen energii i innych surowców na gospodarstwa domowe, podmioty wrażliwe i przedsiębiorstwa.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w Wiosennej prognozie gospodarczej 2023 z maja br. zakłada wzrost PKB w 2023 r. na poziomie **0,7%** i jest niższa od prognozy MF o **0,2 pkt proc.**

Ponadto Komisja prognozuje, że w 2024 r. stopa wzrostu realnego PKB wyniesie **2,7%** tj., o **0,5 pkt proc** mniej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

W scenariuszu Komisji przewiduje się, że na wzrost gospodarczy Polski wpłynie podwyższona inflacja, zaostrzone warunki finansowania oraz niskie zaufanie konsumentów i przedsiębiorstw. Oczekuje się, że spożycie prywatne zmniejszy się umiarkowanie w 2023 r., ponieważ wzrost spowodowany napływem osób uciekających z Ukrainy stopniowo zanika, a podwyższona inflacja negatywnie wpływa na realne dochody. Utrzymujący się wzrost stóp procentowych ma również osłabić konsumpcję prywatną, biorąc pod uwagę duży udział kredytów hipotecznych o zmiennych stopach procentowych.

Niskie zaufanie, zwiększona presja kosztowa i rosnące koszty finansowania prawdopodobnie pogorszą perspektywy inwestycji prywatnych. Niemniej jednak ma to zrównoważyć wzrost wydatków publicznych na obronę i inwestycje samorządowe oraz saldo handlowe.

3.1.4 Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych

W budżecie Miasta na 2023 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2023 r. wyniesie **9,8%**.

Ministerstwo Finansów w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2023–2025 z kwietnia 2023 r. oraz Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2023 r. zakłada, że inflacja w całym 2023 r. wyniesie średnio **12,0%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy wskaźnika inflacji o **2,2 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje stopniowe zmniejszanie się inflacji do następujących poziomów:

- **6,5%** w 2024 r.,
- **3,9%** w 2025 r.
- **3,1%** w 2026 r.

Wysoki poziom inflacji w ocenie Ministerstwa Finansów związany jest przede wszystkim z wysokim wzrostem cen energii oraz żywności na rynku krajowym wywołanym wybuchem wojny w Ukrainie i jego konsekwencjami w postaci gwałtownego wzrostu cen surowców na rynkach światowych (zwłaszcza energetycznych i rolnych), z tego wzrost inflacji bazowej był konsekwencją wzrostu presji kosztowej u producentów (zwłaszcza w zakresie cen energii i paliw).

Według Ministerstwa Finansów w kolejnych miesiącach inflacja będzie się stopniowo obniżać do poziomu jednocyfrowego na koniec 2023 roku. W kolejnych latach inflacja nadal będzie spadać, lecz dynamika tego spadku będzie coraz wolniejsza. Głównymi czynnikami, które będą wpływały na obniżanie się inflacji będą stabilizacja cen surowców energetycznych i żywności na rynkach światowych, relatywnie niska dynamika spożycia prywatnego (zwłaszcza w br.) oraz restrykcyjna polityka pieniężna.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada, że wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2023 r. wyniesie **11,9%** tj. o **2,1 pkt proc.** więcej od prognozy MF.

Na kolejne lata NBP prognozuje inflację na poziomie:

- **5,7%** w 2024 r. tj., o **0,7 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów,
- **3,5%** w 2025 r. tj., o **0,4 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.

Prognoza Komisji Europejskiej przedstawiona w Wiosennej prognozie gospodarczej 2023 z maja br. zakłada inflację w 2023 r. na poziomie **11,7%** tj. niższą od prognozy MF o **0,2 pkt proc.**

Ponadto Komisja prognozuje, że w 2024 r. inflacja wyniesie **6,0%** tj. o **0,5 pkt proc** mniej niż przewiduje Ministerstwo Finansów.

3.1.5. Wynagrodzenia

W budżecie Miasta na 2023 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2023 r. wzrośnie nominalnie o **10,1%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2023– 2025 z kwietnia 2023 r. oraz w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2023 r. zakłada, że w 2023 r. wzrost wynagrodzeń nominalnych w gospodarce narodowej przyspieszy do **11,9%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy wzrostu wynagrodzeń o **1,8 pkt proc.** Realna dynamika wynagrodzeń w gospodarce narodowej w 2023 r. zmniejszy się o **0,1% pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje stopniowe zmniejszanie się tempa wzrostu wynagrodzeń do następujących poziomów:

- **9,6%** w 2024 r.,
- **6,6%** w 2025 r.
- **5,9%** w 2026 r.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada, że wzrost wynagrodzeń w 2023 r. wyniesie **12%** tj. o **0,1 pkt proc.** więcej od prognozy MF.

Na kolejne lata NBP prognozuje nominalny wzrost wynagrodzeń na poziomie:

- **8,1%** w 2024 r. tj., o **1,5 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów,
- **6,5%** w 2025 r. tj., o **0,1 pkt proc** niższą niż Ministerstwo Finansów.

3.1.6. Zatrudnienie

W budżecie Miasta na 2023 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej w 2023 r. spadnie o **0,5%**.

Prognoza Ministerstwa Finansów ujęta w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2023– 2025 z kwietnia 2023 r. oraz w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – aktualizacja maj 2023 r. zakłada, że w 2023 r. zatrudnienie w gospodarce narodowej wzrośnie o **0,6%**, co oznacza **zwiększenie** prognozy dynamiki zatrudnienia o **0,1 pkt proc.**

Na kolejne lata Ministerstwo Finansów prognozuje wzrost zatrudnienia o:

- **1,1%** w 2024 r.,
- **0,7%** w 2025 r.
- **0,2%** w 2026 r.

Ponadto w budżecie Miasta na 2023 r. założono, że zgodnie z prognozą makroekonomiczną Ministerstwa Finansów stopa bezrobocia w 2023 r. wyniesie **5,4%**. Aktualna prognoza Ministerstwa

Finansów przewiduje, że w 2023 r. stopa bezrobocia wzrośnie do **5,5%**, a w latach 2024-2025 zmniejszy się odpowiednio do **5,0%** i **4,9%**.

Prognoza NBP przedstawiona w Raporcie o inflacji z marca br. zakłada, że liczba pracujących w 2023 r. zmniejszy się o **0,6%** tj. wobec wzrostu o **0,6%** zakładanego w prognozie MF.

Na kolejne lata NBP prognozuje zmniejszenie liczby pracujących:

- o **1,2%** w 2024 r., natomiast Ministerstwo Finansów zakłada wzrost o **1,1%**,
- o **0,4%** w 2025 r., natomiast Ministerstwo Finansów zakłada wzrost o **0,7%**.

Perspektywy makroekonomiczne na najbliższe lata nadal charakteryzuje duża niepewność.

spowodowana między innymi konsekwencjami agresji zbrojnej Rosji przeciw Ukrainie głównie w zakresie skali ograniczenia wymiany handlowej, dotycząca skutków wzrost cen surowców energetycznych, rolnych i przemysłowych, wysokiej inflacji ograniczającej siłę nabywczą gospodarstw domowych i podwyższającej koszty działalności przedsiębiorstw, zacieśnienia polityki pieniężnej.

3.1.7. Parametry makroekonomiczne na 2024 r.

Podsumowując, **podstawą projektu budżetu m.st. Warszawy na 2024 rok będą następujące parametry makroekonomiczne:**

– dynamika realna Produktu Krajowego Brutto	102,8%
– dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych (średnioroczna)	106,5%
– dynamika nominalna przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	109,6%
– dynamika przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej	100,6%

3.2. Wyzwania budżetowe wynikające z uwarunkowań finansowych i formalno-prawnych

Na przestrzeni ostatnich kilku lat warunki funkcjonowania m.st. Warszawy jako podmiotu sektora finansów publicznych nacechowane były niestabilnością otoczenia prawno-społeczno-gospodarczego. Wraz z istotnym ograniczeniem dochodów własnych Miasta będącym konsekwencją zainicjowanych przez Rząd RP rozwiązań prawnych objętych tzw. Polskim Ładem ograniczających dochody JST z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) bez adekwatnych rekompensat, **skutkuje to znaczącymi perturbacjami budżetowymi, a przede wszystkim poważnym, i mającym trwały charakter, ograniczeniem potencjału dochodowego Warszawy.**

W obecnym stanie wiedzy przyjmuje się, że w 2024 r. realizacja budżetu m.st. Warszawy, podobnie jak w latach 2020-2023, odbywać się będzie w warunkach wysokiego poziomu niepewności kształtowania się czynników wpływających na finanse Miasta, w szczególności głębokości oczekiwanego osłabienia koniunktury gospodarczej oraz rozwoju zjawisk inflacyjnych.

Scenariusz ryzyka niestabilności otoczenia makroekonomicznego implikuje ostrożność przy konstruowaniu parametrów budżetowych. Istotne obniżenie potencjału dochodowego

m.st. Warszawy na skutek rozwiązań programu Polski Ład wraz z konsekwencjami funkcjonowania w środowisku znacząco podwyższonej inflacji w dużej mierze będą determinowały poziom dochodów i wydatków budżetowych oraz kształtowanie się możliwości budżetowych Miasta w 2024 r. Intensyfikacja procesów inflacyjnych w połączeniu z niepewnością ich rozwoju wywołuje presję na wydatki Miasta we wszystkich obszarach działalności, zarówno w obszarze zadań bieżących, jak i w zakresie inwestycyjnym. Również sytuacja geopolityczna związana z konfliktem zbrojnym toczonym na terytorium Ukrainy poza skutkami gospodarczymi oddziałuje wprost na budżet Miasta w związku z pomocą udzielaną obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie Warszawy. Skala finansowa działań pomocowych na rzecz obywateli Ukrainy w zależności od rozwoju sytuacji w tym kraju również będzie wpływała na dochody i wydatki budżetu Miasta w 2024 r., przede wszystkim z uwagi na finansowanie części zadań w tym obszarze pochodzące ze środków własnych Miasta. Jednocześnie negatywnie na obecne i przyszłe możliwości budżetowe m.st. Warszawy wciąż oddziałują skutki pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, które zbiegły się z niekorzystnymi dla dochodów Miasta następstwami zmian podatkowych w PIT wprowadzonych w 2019 r.⁴, a więc jeszcze przed zmianami podatkowymi objętymi Polskim Ładem. Negatywne, pomimo ustania fali zachorowań, oddziaływanie pandemii na możliwości budżetowe Miasta związane jest z zaciąganiem w latach 2020-2021 długu celem pokrycia luki w dochodach Miasta spowodowanej skutkami pandemii. Zobowiązania z tego tytułu będą spłacane do 2041 r.

W świetle powyższego, biorąc pod uwagę obecny stan prawny oraz ryzyka zewnętrzne, realizacja w 2024 r. i latach następnych ustawowych zadań przypisanych m.st. Warszawie będzie się odbywała w warunkach znaczącego osłabienia potencjału dochodowego i presji kosztowej. Będzie to stanowiło wyzwanie dla utrzymania zakresu i jakości świadczonych usług publicznych.

3.2.1. Skutki budżetowe podwyższonej inflacji

Wymiernemu ograniczeniu dochodów m.st. Warszawy w wyniku zmian prawnych w PIT towarzyszy silny wzrost procesów inflacyjnych. Rozwój tendencji inflacyjnych obserwowany od 2021 r. sprzyjał w ograniczony sposób wzrostowi niektórych dochodów, natomiast przede wszystkim stwarzał niespotykaną dotychczas presję na wzrost cen i kosztów.

Podany przez Główny Urząd Statystyczny wskaźnik średniorocznej inflacji wyniósł w 2022 r. **14,4%**, po średniorocznym wzroście cen w 2021 r. na poziomie **5,1%**. Poziom inflacji w 2022 r. radykalnie przewyższał zmiany cen obserwowane w poprzednich latach. W latach 2003-2021 średnia zmiana cen w ciągu roku wyniosła **2,2%**.

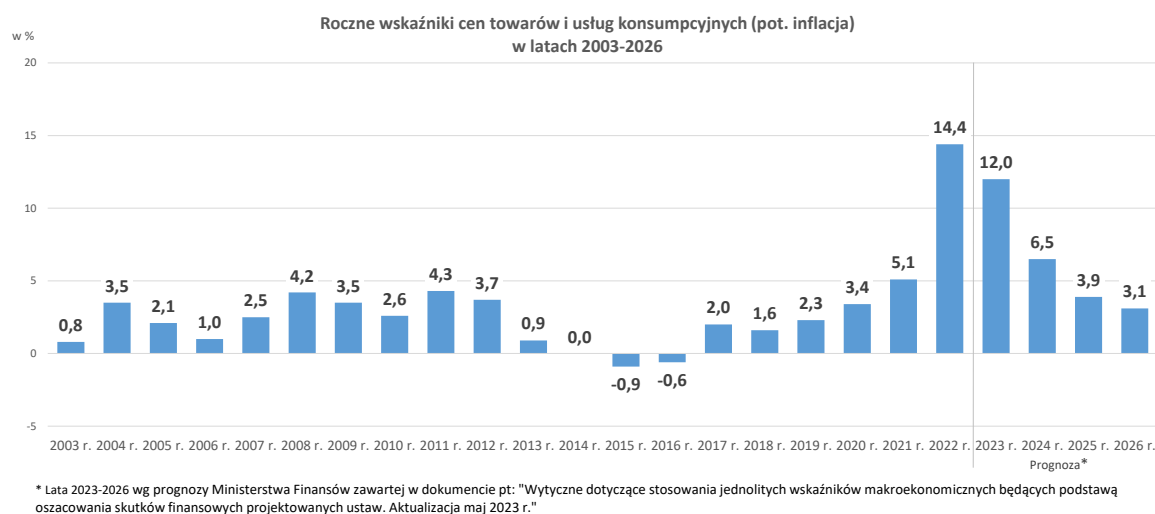
Na kolejne lata prognoza Ministerstwa Finansów⁵ przewiduje średnioroczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych na poziomie 12% w 2023 r. i 6,5% w 2024 r. Powyższe oznacza skumulowaną inflację w latach 2022-2024 na poziomie 36,5%. Bieżący odczyt inflacji podany przez

⁴ Obniżenie stawki podatku z 18% do 17%; podwyższenie kosztów uzyskania przychodu, zwolnienie z podatku osób w wieku poniżej 26 roku życia.

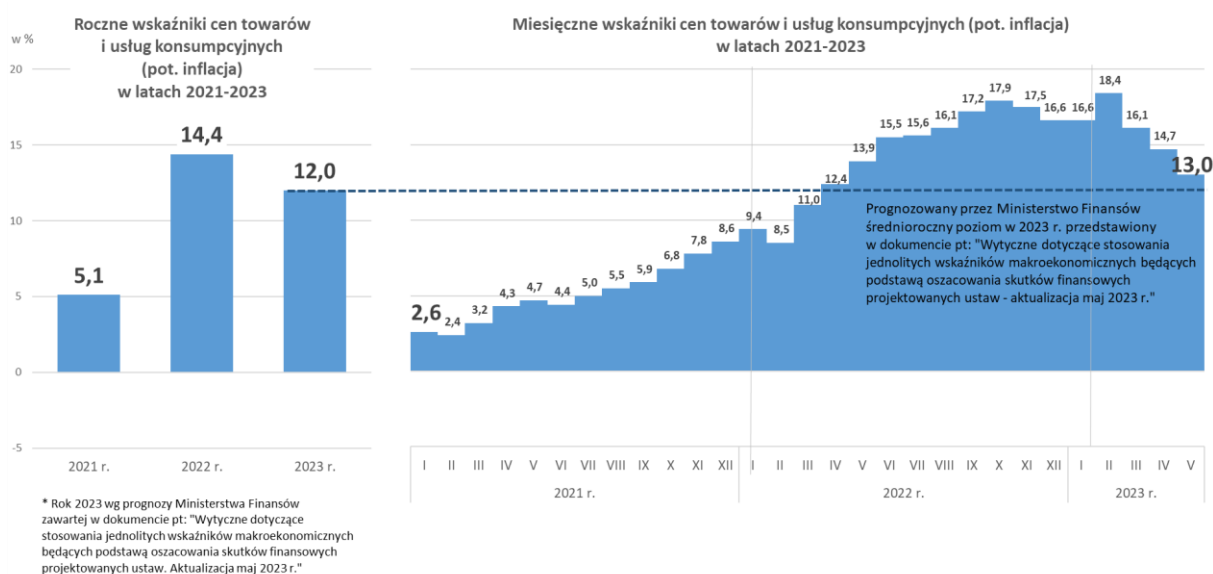
⁵ Publikacja Ministerstwa Finansów z 02.05.2023 r. pt. „Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2021 r.”.

Główny Urząd Statystyczny wyniósł **13,0%** w maju 2023 r.⁶ Niemający precedensu w okresie obecnej formy prawnej funkcjonowania samorządu warszawskiego charakter zjawisk inflacyjnych, w szczególności wysoki na tle historycznym ogólny wzrost cen, ale także niepewność dalszego rozwoju procesów inflacyjnych, znacznie zwiększają ryzyko powstania napięć budżetowych. Pomimo wahań inflacji obserwowanych na przestrzeni lat warunki funkcjonowania samorządu były porównywalne. Przy obecnym i oczekiwanym poziomie inflacji porównywalność danych budżetowych z latami wcześniejszymi jest mocno zaburzona.

Wykres 1. Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (pot. inflacja) w latach 2003-2026

Wykres 2. Miesięczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (pot. inflacja) w latach 2021-2023 na tle wskaźników rocznych w latach 2021-2022 i prognozy wskaźnika rocznego na 2023 r.

⁶ Główny Urząd Statystyczny: „Szybki szacunek wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w maju 2023 r.”, 31.05.2023 r.

Wzrost cen bezpośrednio przekłada się na wzrost kosztów realizacji zadań. Przykładowo, dynamicznie zmieniające się ceny nośników energii zaobserwowane już w 2021 r. spowodowały skokowy **wzrost wydatków m.st. Warszawy na zakup energii**.

Wydatki budżetowe klasyfikowane jako zakup energii wyniosły **540,2 mln zł** w 2022 r. Był to istotny wzrost w porównaniu do 2021 r., tj. o **73 mln zł** lub **15,6%** oraz wzrost o **122,2 mln zł**, tj. o **29,2%** w stosunku do 2020 r. Oznacza to, że budżet Miasta musiał w 2022 r. sprostać znaczącemu wzrostowi obciążenia z tytułu wydatków ponoszonych na ten cel w porównaniu do stabilnego poziomu w latach 2008-2020 wynoszącego od 391,9 do 430,0 mln zł. Kontynuacja rosnącego trendu wydatków na zakup energii obserwowana jest również w 2023 r. Plan na 2023 r. przewiduje wzrost wydatków do **815 mln zł**, czyli o **274,8 mln zł**, tj. o **50,8%** w porównaniu z 2022 r. Zatem jest to poziom o połowę wyższy w porównaniu do 2022 r. i blisko dwukrotnie wyższy w zestawieniu z latami 2020-2021; wzrost o **397 mln zł**, tj. o **95%** do 2020 r. i wzrost o **348 mln zł**, tj. o **74%** do 2021 r. Przewidywany kolejny po 2022 r. znaczący wzrost wydatków na zakup energii w 2023 r. znajduje potwierdzenie w bieżącej realizacji wydatków. W okresie styczeń-maj 2023 r. wydatki m.st. Warszawy na zakup energii były wyższe o **45,5%** w stosunku do analogicznego okresu 2022 r. wobec zaplanowanego na cały rok wzrostu na poziomie **50,8%**.

Rosnące ceny nośników energii znalazły odzwierciedlenie także w rosnących kosztach świadczenia usług m.in. dotyczących przewozów pasażerów w ramach systemu publicznego transportu zbiorowego. Przykładowo w 2022 r. cena wozokilometra w usłudze przewozowej dostarczonej przez Miejskie Zakłady Autobusowe Sp. z o.o. była wyższa o **12,4%** w porównaniu z 2021 r. i wyższa o **20,5%** w stosunku do 2020 r. W 2022 r. wzrosła również cena jednostkowa usług świadczonych przez innych przewoźników autobusowych, średnio o **15,1%** za wozokilometr.

Wzrost kosztów działalności funkcjonowania zbiorowego transportu publicznego pociąga za sobą coraz wyższe wydatki budżetowe. Konsekwencją rosnących w wyniku ogólnej sytuacji gospodarczej kosztów funkcjonowania przewoźników jest skokowy wzrost w 2023 r. wydatków z budżetu Miasta na zakup usług przewozowych o **31%** w stosunku do 2022 r., tylko częściowo wynikający z rozwoju sieci przewozowej (planowany na 2023 r. wzrost zamawianej pracy przewozowej o **6,7%**). W ujęciu kwotowym plan na 2023 r. przewiduje wydatki na zakup usług przewozowych na poziomie **3,814 mld zł** wobec poniesionych na ten cel wydatków w 2022 r. w kwocie **2,912 mld zł**, co oznacza wzrost nakładów o **902 mln zł**.

Kolejnym bezpośrednim skutkiem znacząco podwyższonej inflacji jest wyższy poziom stóp procentowych, co przełożyło się na **wzrost wydatków m.st. Warszawy na obsługę zadłużenia**. Wydatki Miasta związane z obsługą długu wyniosły w 2022 r. **182,7 mln zł** i był to poziom o **56,2 mln zł**, tj. o **44,4%** wyższy niż w 2021 r. Na 2023 r. wzrost wydatków w tym obszarze jest planowany na poziomie **32,2%** w stosunku do 2022 r.

3.2.2. Negatywne dla dochodów m.st. Warszawy skutki programu Polski Ład

W warunkach niesprzyjającej sytuacji gospodarczej i znacząco podwyższonej inflacji samorządy, w szczególności największe miasta, muszą mierzyć się z drastycznym trwałym ograniczeniem dochodów własnych. Jest to skutek rozwiązań systemowych wprowadzonych w ramach rządowego

programu Polski Ład wraz z jego modyfikacjami. Decyzje te nałożyły się na wdrożone w poprzednich latach zmiany podatkowe osłabiające finanse samorządów (m.in. ograniczenie dochodów z opłat za użytkowanie wieczyste i tzw. 5 Kaczyńskiego). **Na skutek zmian legislacyjnych objętych programem Polski Ład dochody m.st. Warszawy pochodzące z głównego źródła wpływów własnych, tj. z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) powiększone o rekompensatę, ulegają w latach 2022-2023 bezwzględniemu obniżeniu w stosunku do poziomu dochodów zrealizowanych w 2021 r., przy prognozowanej przez Ministerstwo Finansów na te lata skumulowanej inflacji na poziomie 28,1%.**

Rok 2022 był pierwszym rokiem obowiązywania zmian w podatku PIT wprowadzonych w ramach programu Polski Ład, które nałożyły się na wdrożone w latach poprzednich zmiany prawne osłabiające finanse Miasta⁷. Nowe regulacje odnoszące się do ustalania wysokości dochodów samorządów z PIT i CIT, skutkujące ubytkami dochodów JST, uwzględniają mechanizm częściowej kompensacji ubytku dochodów JST. **W przypadku m.st. Warszawy ograniczenie wpływów podatkowych z PIT na skutek rozwiązań Polskiego Ładu nie zostało wyrównane ze względu na nieadekwatne do skali ubytku działanie systemu rekompensat.**

Zgodnie z planem ustalonym przez Ministerstwo Finansów (MF)⁸ m.st. Warszawa otrzymało w 2022 r. dochody z PIT dotyczące tego roku w kwocie 6,084 mld zł, natomiast w 2023 r. otrzyma dochody z PIT w wysokości 5,799 mld zł, co wraz z rekompensatami w wysokości kolejno 467,5 mln zł (kwota przekazana w grudniu 2021 r.) i 851,9 mln zł (kwota przekazana w IV kwartale 2022 r.) oznacza, że dochody z PIT są niższe odpowiednio o 381 mln zł i 281 mln zł niż uzyskane przez m.st. Warszawę w 2021 r.

Zatem funkcjonujący system rekompensat w latach 2022-2023 nie zapewnił Warszawie nawet bezwzględnego poziomu dochodów z PIT z 2021 r. - przy średniorocznej inflacji 14,4% w 2022 r. i prognozowanej przez Ministerstwo Finansów inflacji w 2023 r. na poziomie 12%⁹.

W świetle danych MF prognozowana skumulowana inflacja w latach 2022-2023 ma wynieść 28,1%, natomiast dochody Warszawy z PIT powiększone o rekompensatę ulegają bezwzględniemu obniżeniu. Zaplanowany przez MF spadek dochodów Warszawy z PIT w latach 2022-2023 w porównaniu do 2021 r. występujący już po uwzględnieniu rekompensat skutków programu Polski Ład dowodzi wadliwości funkcjonującego systemu rekompensat ubytków dochodów samorządów z PIT.

⁷ M.in. ograniczenie dochodów z opłat za użytkowanie wieczyste i zmiany w podatku dochodowym od osób fizycznych uchwalone w 2019 r. tzw. 5 Kaczyńskiego; główne zmiany w PIT wprowadzone w 2019 r.:

- obniżenie stawki podatku z 18% do 17%,
- podwyższenie kosztów uzyskania przychodu,
- zwolnienie z podatku osób w wieku poniżej 26 roku życia.

⁸ Plan dochodów z PIT na 2022 r. ustalony przez Ministerstwo Finansów podany w pismach z 14 października 2021 r. nr ST3.4750.31.2021 i ST8.4750.5.2021 oraz plan dochodów z PIT na 2023 r. ustalony przez Ministerstwo Finansów podany w pismach z 13 października 2022 r. ST3.4750.23.2022 i ST3.4750.24.2022 skierowanych do jednostek samorządu terytorialnego.

⁹ Publikacja Ministerstwa Finansów z 02.05.2023 r. pt. „Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2023 r.”.

Na podstawie najbardziej aktualnych danych i prognoz makroekonomicznych Ministerstwa Finansów¹⁰ ocenia się, że poziom kompensacji ubytku dochodów m.st. Warszawy z PIT na skutek rozwiązań Polskiego Ładu w latach 2022-2023 wyniósł:

- **23%** w 2022 r. (rekompensata przekazana w grudniu 2021 r. w kwocie 467,5 mln zł względem ubytku w PIT ocenionego na 2,044 mld zł w 2022 r.),
- **27%** w 2023 r. (rekompensata przekazana w IV kwartale 2022 r. w kwocie 851,9 mln zł względem ubytku w PIT ocenionego na 3,143 mld zł w 2023 r.).

Oznacza to, że w latach 2022-2023 została zrekompensowana tylko co czwarta złotówka dochodu z PIT utracona przez m.st. Warszawę na skutek Polskiego Ładu.

W konsekwencji, w stosunku do porządku prawnego obowiązującego przed wprowadzeniem przepisów Polskiego Ładu, m.st. Warszawa w wyniku rozwiązań Polskiego Ładu utraciła dochody z PIT w wysokości:

- **1,576 mld zł** w 2022 r. (dochody z PIT w 2022 r. dotyczące tego roku wyniosły 6,084 mld zł, co wraz z rekompensatą w kwocie 467,5 mln zł przekazaną w grudniu 2021 r. daje kwotę 6,552 mld zł w zestawieniu z kwotą 8,128 mld zł szacowanych dochodów z PIT w 2022 r. w warunkach prawnych sprzed Polskiego Ładu¹¹),
- **2,291 mld zł** w 2023 r. (dochody z PIT w 2023 r. dotyczące tego roku zaplanowane w kwocie 5,799 mld zł, co wraz z rekompensatą w kwocie 851,9 mln zł przekazaną w IV kwartale 2022 r. daje kwotę 6,651 mld zł w zestawieniu z kwotą 8,942 mld zł szacowanych dochodów z PIT w 2023 r. w warunkach prawnych sprzed Polskiego Ładu¹²).

Daje to łącznie 3,867 mld zł straty dochodów z PIT tylko w latach 2022-2023, przy rocznych dochodach Miasta pochodzących ze wszystkich źródeł rzędu 20 – 21 mld zł.

Poza samym trwałym ograniczeniem potencjału dochodowego samorządów problemem jest częstotliwość zmian przepisów, podważająca stabilność finansową samorządów i tym samym utrudniająca opracowywanie długofalowych prognoz finansowych stanowiących fundament planowania strategicznego kierunków rozwoju jednostek lokalnych. W skład pakietu rozwiązań programu Polski Ład weszły ustawy uchwalone w 2021 r. wprowadzające zmiany podatkowe i korekty w systemie dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Następnie rozwiązania przyjęte w 2021 r. podlegały w 2022 r. modyfikacjom, zarówno w zakresie rozwiązań podatkowych jak i systemu rekompensat dla samorządów utraty dochodów z PIT na skutek zmian legislacyjnych.

¹⁰ j.w.

¹¹ Szacowane dochody m.st. Warszawy z PIT w 2022 r. w warunkach prawnych sprzed Polskiego Ładu jako iloczyn udziału m.st. Warszawy we wpływach podatkowych z PIT w 2020 r. i szacunku ogólnych dochodów JST z PIT na 2022 r. stanowiącego iloczyn wykonanych dochodów z PIT w 2021 r. i dynamik 2022/2021 zatrudnienia (102,4%) i wynagrodzeń (112,1%) w gospodarce narodowej wg danych Ministerstwa Finansów przedstawionych w publikacji z 02.05.2023 r. pt. „Wytoczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2023 r.” (uwzględniono także wzrost udziału gmin w PIT z 38,23% w 2021 r. do 38,34% w 2022 r.).

¹² Szacowane dochody m.st. Warszawy z PIT w 2023 r. w warunkach prawnych sprzed Polskiego Ładu jako iloczyn udziału m.st. Warszawy we wpływach podatkowych z PIT w 2021 r. i szacunku ogólnych dochodów JST z PIT na 2023 r. stanowiącego iloczyn wykonanych dochodów z PIT w 2021 r. i dynamik w latach 2022-2023 zatrudnienia (102,4% i 100,6%) i wynagrodzeń (112,1% i 111,9%) w gospodarce narodowej wg danych Ministerstwa Finansów przedstawionych w publikacji z 02.05.2023 r. pt. „Wytoczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2022 r.” (uwzględniono także wzrost udziału gmin w PIT z 38,23% w 2021 r. do 38,40% w 2023 r.).

Pakiet aktów prawnych wchodzących w skład programu Polski Ład objął:

- ustawę z 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (zmiany w systemie dochodów JST związane ze zmianami podatkowymi w PIT);
- ustawę z 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (zmiany podatkowe w PIT);
- ustawę z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (kolejne zmiany podatkowe w PIT oraz modyfikacja systemu dochodów JST);
- ustawę z 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (kolejna modyfikacja systemu dochodów JST).

Główne zmiany w zakresie podatku PIT wprowadzone w ramach programu Polski Ład z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2022 r. dotyczyły:

- podwyższenia do 30 tys. zł „kwoty wolnej” od podatku dla ogółu podatników obliczających podatek wg skali podatkowej,
- podwyższenia do 120 tys. zł progu dochodów, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32% stawka podatku,
- likwidacji możliwości odliczenia od podatku składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- wprowadzenia tzw. ulgi dla klasy średniej.

Następnie powyższe rozwiązania podatkowe zostały zmodyfikowane - z datą wprowadzenia od 1 lipca 2022 r. z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2022 r. Wprowadzone zmiany polegały przede wszystkim na:

- obniżeniu stawki podatkowej w pierwszym przedziale skali podatkowej z 17% do 12%,
- likwidacji tzw. ulgi dla klasy średniej,
- przywróceniu wspólnego rozliczenia samotnych rodziców z dzieckiem zastępujące ulgę z art. 27ea. ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Zgodnie z zasadami wprowadzonymi przez program Polski Ład, począwszy od 2022 r. plan dochodów samorządów z udziałów w podatkach dochodowych PIT i CIT ustala Ministerstwo Finansów i następnie tak wyznaczone dochody są przekazywane samorządom w miesięcznych równych ratach, niezależnie od faktycznych wpływów z tego tytułu. Po dwóch latach następuje rozliczenie przekazanych w ten sposób środków względem faktycznych wpływów z PIT i CIT przynależnych samorządom. Rozliczenie polega na odpowiedniej korekcie w dół lub w górę planu dochodów na kolejny rok budżetowy. Ustalona przez Ministerstwo Finansów łączna kwota planowanych dochodów z PIT i CIT jest konfrontowana z wyznaczanym na podstawie ustawowej formuły poziomem referencyjnych dochodów JST z powyższych źródeł, i jeśli ten poziom przewyższa plan dochodów z PIT i CIT dochody JST uzupełniane są o kwotę różnicy.

Jak wyżej wykazano istotną wadą wprowadzonego mechanizmu rekompensat ubytków dochodów samorządów w PIT i CIT na skutek zmian legislacyjnych jest jego nieadekwatność względem trwałego ograniczenia dochodów JST z PIT na skutek programu Polski Ład. Dotyczy to zarówno ogólnego poziomu rekompensat dla samorządów, jak i nieproporcjonalnego do ubytku dochodów

podziału kwot zaniżonych rekompensat pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego. Problem nieadekwatności systemu rekompensat w odniesieniu do rzeczywistych ubytków dochodów z PIT w konsekwencji rozwiązań Polskiego Ładu będzie narastał, ponieważ stosowanie kryteriów podziału rekompensat przynajmniej częściowo skorelowanych ze strukturą wpływów podatkowych z PIT w Polsce jest ograniczone do lat 2022-2023 (w 2022 r. z dodatkowymi ograniczeniami dotyczącymi „zamożności” i limitów kwot rekompensat, natomiast w 2023 r. ograniczenie polega tylko na częściowym podziale rekompensaty względem udziałów JST w PIT). Zgodnie z obowiązującymi przepisami od 2024 r. podział rekompensat pomiędzy poszczególne JST został oderwany od struktury wpływów podatkowych z PIT i ma być powiązany z liczbą mieszkańców z dolnymi i górnymi limitami kwot, dodatkowo ograniczającymi poziom rekompensat dla największych samorządów, w tym Warszawy. Obok niedostosowania struktury podziału kwot rekompensat do struktury trwałych ubytków dochodów z PIT, ze szkodą dla największych jednostek samorządu terytorialnego, a w szczególności dla m.st. Warszawy, na systemowe zaniżenie kwot rekompensat względem rzeczywistych ubytków dochodów z PIT wpływa ustalenie na niewłaściwym poziomie tzw. kwot referencyjnych dochodów samorządów, od których uzależnione są kwoty rekompensat. Na problem ten zwrócił uwagę Narodowy Bank Polski (NBP) w opinii z 21 września 2021 r. sporządzonej do projektu ustawy o wsparciu jednostek samorządu terytorialnego w związku z programem Polski Ład. Uwaga NBP nie została uwzględniona przez Ministerstwo Finansów w przedłożonej propozycji dotyczącej rozwiązań w zakresie kompensowania zmniejszenia dochodów z PIT. W świetle stanowiska NBP wyrażonego w opinii z 21 września 2021 r. kwota referencyjna na 2022 r. ustalona w ustawie o dochodach JST jest zaniżona o blisko **10 mld zł**.

Ponadto mechanizm waloryzacji kwoty referencyjnej łącznych dochodów samorządów z PIT i CIT, oparty o wskaźnik historycznej 8-letniej średniookresowej dynamiki wartości Produktu Krajowego Brutto w cenach bieżących, w środowisku znacząco podwyższonej inflacji powoduje jej dodatkowe zaniżenie w stosunku do rzeczywistych procesów gospodarczych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami poziom kwoty referencyjnej dochodów samorządów z PIT i CIT łącznie na 2024 r. zostanie wyznaczony jako iloczyn bazowej kwoty referencyjnej z 2022 r. ustalonej kwotowo w ustawie o dochodach JST i wskaźników dla lat 2023-2024 średniookresowej kroczącej 8-letniej dynamiki wartości Produktu Krajowego Brutto (obliczonej na podstawie dynamik nominalnego PKB z lat 2014- 2021 dla 2023 r. i z lat 2015-2022 dla 2024 r.). Tak wyznaczona dynamika nominalna PKB podana przez Główny Urząd Statystyczny wynosi **105,99%**¹³ dla 2023 r. i **107,7%**¹⁴ dla 2024 r. co oznacza, że kwota referencyjna na 2024 r. zostanie wyznaczona w oparciu o podaną w ustawie kwotę referencyjną dla 2022 r. (jak wyżej wspomniano już zaniżoną co wynika chociażby z opinii NBP) i skumulowany dla lat 2023-2024 wskaźnik dynamiki nominalnego PKB wynoszący **114,2%** ($105,99\% \times 107,7\%$). Czyli zaniżona kwota referencyjna wyznaczona ustawowo dla 2022 r. zostanie zwaloryzowana wskaźnikiem **114,2%** w celu jej wyznaczenia na 2024 r., podczas gdy skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2023 ma wynieść **128,1%**¹⁵. **Powyższe oznacza, że waloryzacja**

¹³ Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 15 kwietnia 2022 r. w sprawie wskaźnika średniookresowej dynamiki wartości produktu krajowego brutto w cenach bieżących

¹⁴ Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z 14 kwietnia 2023 r. w sprawie wskaźnika średniookresowej dynamiki wartości produktu krajowego brutto w cenach bieżących

¹⁵ Publikacja Ministerstwa Finansów z 02.05.2023 r. pt. „Wytoczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2023 r.”.

– co warto po raz kolejny do podkreślenia już zaniżonej na wstępie - kwoty referencyjnej będzie blisko dwukrotnie niższa od inflacji.

W sytuacji braku zmian legislacyjnych usuwających stwierdzone m.in. na podstawie przedstawionych powyżej analiz finansowych mankamenty funkcjonującego systemu rekompensat, samorządy, a w szczególności największe miasta, w 2024 r. i latach kolejnych, podobnie jak w latach 2022-2023, będą dysponowały znacząco ograniczonymi dochodami obniżającymi możliwości wydatkowe. Problem sygnalizowany od początku przez stronę samorządową został dostrzeżony na poziomie rządowym. O ile rekompensata przekazana samorządom w grudniu 2021 r. dotycząca skutków Polskiego Ładu w 2022 r. w łącznej wysokości 8 mld zł, z tego dla m.st. Warszawy 467,5 mln zł, była wkomponowana w pierwotny kształt przepisów Polskiego Ładu, o tyle rekompensata przekazana w IV kwartale 2022 r. a dotycząca skutków Polskiego Ładu dla dochodów JST w 2023 r., w łącznej wysokości 13,7 mld zł, z tego dla m.st. Warszawy 851,9 mln zł, wynikała ze zmiany przepisów wprowadzonych w trakcie 2022 r., bowiem w innym przypadku zastosowanie pierwotnych rozwiązań Polskiego Ładu spowodowałoby jeszcze większy uszczerbek w dochodach JST. Obecnie strona rządowa przedstawiła kolejne przedłożenie ustawowe mające w zamierzeniu spowodować przekazanie samorządom w 2023 r. dodatkowych środków finansowych w wysokości 14,1 mld zł¹⁶. Charakter tych przepisów podobnie jak poprzednio jest incydentalny i nie usuwa systemowych wad mechanizmu rekompensat – czyli zaniżonego ogólnego poziomu rekompensat i nieadekwatnego do struktury ubytków dochodów z PIT podziału rekompensat między JST. Co więcej zawarty w projekcie ustawy sposób podziału środków zamiast naprawiać wskazane niedociągnięcia obowiązujących przepisów pogłębia nieadekwatność podziału środków względem skali ubytków dochodów z PIT poszczególnych JST, ze szczególną szkodą dla największych samorządów miejskich.

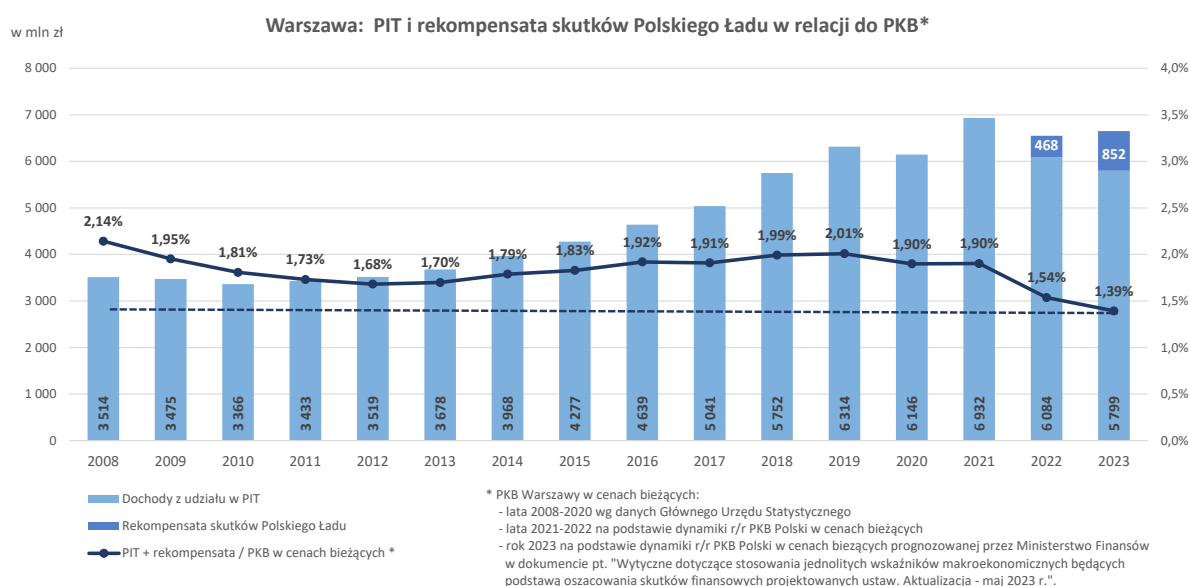
Dodatkowo, przepisy Polskiego Ładu uatrakcyjniły opodatkowanie działalności gospodarczej w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W konsekwencji nastąpił znaczący wzrost dochodów z PIT pochodzących z tej formy opodatkowania kosztem innych schematów podatkowych, z tym że wpływy z tego tytułu nie zasilają budżetów samorządów, ponieważ stanowią one wyłączną domenę dochodów budżetu państwa. W związku z powyższym również ten problem sygnalizowany przez stronę samorządową znalazł się na agendzie rozważanych zmian w systemie dochodów JST. Postulaty strony samorządowej zostały uwzględnione w Senackim Projekcie ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z 31 maja 2023 r. (druk senacki 1001).

Trwałe ograniczenie dochodów JST z PIT na skutek programu Polski Ład, przy jednoczesnym niedostosowaniu mechanizmu rekompensat do skali strat dochodów z PIT, znacząco obniżyło potencjał dochodowy m.st. Warszawy począwszy od 2022 r. Skalę zawężenia możliwości budżetowych m.st. Warszawy na skutek zmian w podatku PIT wprowadzonych w ramach programu Polski Ład w obiektywny sposób obrazuje zestawienie dochodów m.st. Warszawy z udziału w PIT powiększonych o rekompensaty z Produktem Krajowym Brutto wytwarzanym na obszarze Warszawy (a więc także z uwzględnieniem tendencji inflacyjnych wyrażających się w wielkości

¹⁶ Projekt ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3323 z 12 czerwca 2023 r.).

nominalnego PKB). Relacja potencjału dochodowego m.st. Warszawy z PIT do wielkości gospodarki pozwala ocenić rozmiar ograniczenia możliwości realizacji zadań Miasta w konsekwencji rozwiązań programu Polski Ład. Dochody m.st. Warszawy z udziału w PIT w 2022 r. dotyczące tego roku (6,084 mld zł) powiększone o rekompensatę (467,5 mln zł przekazane w grudniu 2021 r.) stanowiły **1,54%** wartości PKB Warszawy w 2022 r. Na poniższym wykresie widać wyraźny spadek tej relacji w 2022 r. w porównaniu z wcześniejszymi latami. W latach 2008-2021 potencjał Warszawy do realizacji zadań ze środków pochodzących z dochodów z PIT, a więc ze źródła zapewniającego w zależności od roku od 40% do 50% dochodów własnych, wyrażony relacją tych dochodów do PKB Warszawy, wynosił średnio **1,88%**. Program Polski Ład obniżył tak zdefiniowaną zdolność zadaniową Warszawy do poziomu **1,54%** w 2022 r., co oznacza obniżenie potencjału średnio o **18%** w stosunku do lat 2008-2021. Modyfikacja programu Polski Ład obowiązująca od 1 lipca 2022 r. ze skutkami budżetowymi dla samorządów od 2023 r. powoduje kolejne istotne ograniczenie możliwości budżetowych m.st. Warszawy mierzone relacją dochodów z PIT wraz z rekompensatami do PKB Warszawy spadającą do **1,39%** w 2023 r., czyli do poziomu niższego średnio o **26%** w stosunku do lat 2008-2021, pogłębiając dysonans między zapotrzebowaniem na usługi publiczne świadczone przez samorząd w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego, a możliwościami sprostania przez m.st. Warszawę temu zapotrzebowaniu, szczególnie w dobie podwyższonej inflacji.

Wykres 3. Dochody z PIT m.st. Warszawy powiększone o rekompensatę skutków Polskiego Ładu oraz ich relacja do Produktu Krajowego Brutto Warszawy w cenach bieżących w latach 2008-2023

Istotny wymiar negatywnych dla dochodów m.st. Warszawy skutków programu Polski Ład dodatkowo - poza samymi skutkami dochodowymi - obniża ustawowe limity obsługi długu już od pierwszego roku funkcjonowania Programu, tj. od 2022 r., ograniczając tym samym potencjał kredytowy Miasta. Nadmienić warto, iż ustawowy limit obsługi długu na dany rok wyznaczany jest na podstawie uśrednionej nadwyżki operacyjnej (różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) z okresu siedmiu poprzedzających lat. Oznacza to, że ograniczenie dochodów w konsekwencji programu Polski Ład zapoczątkowane od 2022 r. negatywnie oddziałuje na limit

obsługi długu w latach 2023-2029, natomiast ubytek dochodów w 2023 r. obniża limit obsługi długu w latach 2024-2030 i odpowiednio w kolejnych latach.

Podsumowując, ocena wpływu programu Polski Ład na możliwości budżetowe m.st. Warszawy wypada negatywnie. Nieefektywny system rekompensat istotnego ubytku dochodów Miasta z PIT na skutek zmian podatkowych, zapewniający pokrycie w latach 2022-2023 tylko ok. ¼ utraconych dochodów, znacząco ograniczył możliwości budżetowe Miasta. W konsekwencji, jak się szacuje na podstawie bieżących wskaźników makroekonomicznych, m.st. Warszawa utraciło w latach 2022-2023 dochody w kwotach **1,576 mld zł w 2022 r. i 2,291 mld zł w 2023 r., łącznie 3,867 mld zł straty dochodów z PIT tylko w latach 2022-2023, już po uwzględnieniu rekompensat (kwota straty zostanie ewentualnie pomniejszona o szacowane dodatkowe 155 mln zł, które zostanie przekazane Warszawie w 2023 r. w przypadku uchwalenia procedowanego projektu ustawy z 12 marca br.).** Oznacza to, że dochody m.st. Warszawy pochodzące z głównego źródła wpływów własnych powiększone o rekompensatę ulegają w latach 2022-2023 bezwzględному obniżeniu w stosunku do poziomu zrealizowanych dochodów w 2021 r., przy prognozowanej przez Ministerstwo Finansów na te lata skumulowanej inflacji na poziomie 28,1%. W innym ujęciu zawężenie potencjału dochodowego pochodzącego z wpływów z podatku PIT w m.st. Warszawa sięga 26%, co wynika z obniżenia się w 2023 r. relacji dochodów Miasta z PIT wraz z rekompensatą do prognozowanego PKB Warszawy na ten rok do poziomu 1,39% wobec średnio 1,88% w latach 2008- 2021. Negatywne dla dochodów m.st. Warszawy konsekwencje Polskiego Ładu mogą przybrać na sile w kolejnych latach, ponieważ stosowanie kryteriów podziału rekompensat przynajmniej częściowo skorelowanych ze strukturą wpływów podatkowych z PIT w Polsce jest ograniczone do lat 2022-2023. Od 2024 r. podział rekompensat pomiędzy poszczególne JST został oderwany od struktury wpływów podatkowych z PIT i ma być powiązany z liczbą mieszkańców z dolnymi i górnymi limitami kwot, dodatkowo ograniczającymi poziom rekompensat dla największych samorządów, w tym Warszawy. Ponadto mechanizm waloryzacji już na wstępie zaniżonej kwoty referencyjnej dochodów samorządów z PIT i CIT łącznie, od której uzależniony jest poziom rekompensat, w środowisku znacząco podwyższonej inflacji powoduje jej dodatkowe zniżenie w stosunku do rzeczywistych procesów gospodarczych. Kwota referencyjna na 2024 r. zostanie wyznaczona w oparciu o podaną w ustawie kwotę referencyjną dla 2022 r., która zostanie zwaloryzowana ustawowo wyznaczonym wskaźnikiem **114,2%**, podczas gdy skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2023 ma wynieść **128,1%**¹⁷. **Powyższe oznacza, że waloryzacja - już zaniżonej na wstępie - kwoty referencyjnej będzie blisko dwukrotnie niższa od inflacji.** **W świetle powyższego, mając także na uwadze pogłębianą w projektowanych przepisach o podziale dodatkowych środków dla samorządów nieadekwatność rekompensat względem strat poszczególnych JST w dochodach z PIT, w ramach obowiązującego systemu prawnego w 2024 r. i latach następnych należy się spodziewać dalszego w stosunku do lat 2022-2023 obniżenia potencjału dochodowego m.st. Warszawy i tym samym ograniczenia możliwości budżetowych Miasta.**

¹⁷ Publikacja Ministerstwa Finansów z 02.05.2023 r. pt. „Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja – maj 2023 r.”.

3.2.3. Skutki budżetowe dla m.st. Warszawy pomocy udzielanej obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym toczonym na terytorium tego kraju

Pomoc m.st. Warszawy dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju pociąga za sobą wymierne wydatki budżetowe, szczególnie dotkliwe w sytuacji znaczącego ograniczenia potencjału dochodowego będącego konsekwencją rozwiązań objętych programem **Polski Ład**. Od początku inwazji zbrojnej Rosji na Ukrainę samorząd m.st. Warszawy mierzył się z nowymi wyzwaniami związanymi z napływem do Miasta dużej fali migracji obywateli Ukrainy w poszukiwaniu w Mieście schronienia i pomocy. Samorząd Warszawy we współpracy z organizacjami pozarządowymi, z wolontariuszami i przy ogromnym zaangażowaniu mieszkańców Warszawy organizuje, udziela i koordynuje kompleksową pomoc ukraińskim uchodźcom we wszystkich obszarach, co zostało szczegółowo opisane w sekcji 2.4 niniejszego opracowania.

Wymiar finansowy pomocy obywatelom Ukrainy objętej finansowaniem ze środków budżetu m.st. Warszawy w 2022 r. to wykonanie planu dochodów w kwocie **528,8 mln zł** oraz wykonanie planu wydatków w kwocie **555,5 mln zł**, z czego zadania na kwotę **70,8 mln zł** zostały sfinansowane ze środków własnych Miasta, tj. poza środkami pochodzącymi z budżetu państwa i z innych źródeł.

Zaplanowane na 2023 r. wydatki budżetowe m.st. Warszawy na ten cel wynoszą **320 mln zł**, z czego **149,2 mln zł** jest finansowane ze środków własnych m.st. Warszawy. Plan dochodów na 2023 r. przewiduje wpływy w niniejszym obszarze w kwocie **127,7 mln zł**.

Podsumowując w 2022 r. m.st. Warszawa ze środków własnych na działania pomocowe na rzecz obywateli Ukrainy wyasygnowało kwotę **70,8 mln zł** oraz planuje wydatkować w 2023 r. środki w wysokości **149,2 mln zł**.

3.2.4. Uwarunkowania budżetowe w 2024 r. w kontekście czynników zewnętrznych

Zakłada się, że budżet m.st. Warszawy w 2024 r. podobnie jak w roku bieżącym realizowany będzie w warunkach wysokiego poziomu niepewności kształtowania się czynników wpływających na finanse Miasta, w szczególności konsekwencji głębokości oczekiwanego w roku bieżącym osłabienia koniunktury gospodarczej oraz rozwoju zjawisk inflacyjnych. Sytuacja geopolityczna związana z konfliktem zbrojnym toczonym na terytorium Ukrainy poza skutkami gospodarczymi oddziałuje wprost na budżet Miasta w związku z pomocą udzielaną obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie Warszawy. Natomiast intensyfikacja procesów inflacyjnych w połączeniu z niepewnością ich rozwoju wywołuje presję na wydatki Miasta we wszystkich obszarach działalności, zarówno w obszarze zadań bieżących, jak i w zakresie inwestycyjnym.

W celu minimalizacji negatywnych następstw rządowego programu Polski Ład dla możliwości budżetowe m.st. Warszawy na skutek znaczącej skali obniżenia potencjału dochodowego Miasta, dla zapewnienia możliwie wysokiego standardu bieżących usług publicznych oraz ze względu na konieczność zabezpieczenia finansowania realizowanego programu inwestycyjnego, zakłada się kontynuację programu ewolucyjnych - rozłożonych w czasie - dostosowań budżetowych do trwale ograniczonych dochodów. Proces absorpcji szoku dochodowego musi także uwzględniać konstytutywny wpływ na kształtowanie polityki budżetowej m.st. Warszawy wymogów ustawowych odnoszących się do limitowania co do zasady poziomu wydatków bieżących

wysokością dochodów bieżących (art. 242 ustawy o finansach publicznych) oraz powiązania potencjału obsługi zadłużenia z wysokością generowanych historycznie nadwyżek operacyjnych (art. 243 ustawy o finansach publicznych). Z uwagi na ograniczenie dochodów na skutek programu Polski Ład ustawowe rygory ostrożnościowe dotyczące gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego automatycznie obniżają możliwości wydatkowe m.st. Warszawy.

Wdrożony jeszcze przed skutkami Polskiego Ładu program adaptacji finansów m.st. Warszawy do ograniczonych na skutek pandemii i zmian systemowych z 2019 r. w podatku PIT możliwości dochodowych przewidywał m.in. maksymalne wykorzystanie instrumentu długu w celu zapewnienia ochrony poziomu nakładów inwestycyjnych założonych przed pandemią przy konieczności respektowania ograniczeń fiskalnych wynikających z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych. W konsekwencji zadłużenie Miasta wg stanu na koniec 2021 r. było o 49,2% wyższe w stosunku do 2019 r. (wzrost z 3,896 mld zł do 5,811 mld zł). Wzrosła także relacja zadłużenia do dochodów ogółem z 21,5% do 26,9%. Ograniczenie wzrostu zadłużenia w porównaniu z 2019 r., które miało miejsce w 2022 r. (5,272 mld zł na koniec roku, tj. 24,3% w relacji do dochodów ogółem) miało charakter przejściowy, bowiem zgodnie z aktualną Wieloletnią Prognozą Finansową uwzględniającą już negatywne dla dochodów Miasta skutki Polskiego Ładu zadłużenie mierzone w odniesieniu do dochodów ogółem już w roku bieżącym ma wzrosnąć do 32,4% (6,596 mld zł) i maksymalnie do 51,8% w 2026 r. (10,988 mld zł). **Dzięki zaplanowanemu wzrostowi zadłużenia w okresie 2023–2027 istnieje możliwość utrzymania w WPF programu inwestycyjnego Miasta bez wprowadzania dodatkowych ograniczeń w tym zakresie, potencjalnie związanych z ograniczeniami dochodowymi wywołanymi programem Polski Ład. Natomiast w dłuższym okresie skutki Polskiego Ładu poprzez trwale istotne ograniczenie dochodów własnych Miasta będą negatywnie oddziaływały na możliwości wydatkowe Miasta, w tym również na potencjał inwestycyjny.**

Istotne ograniczenie potencjału dochodowego m.st. Warszawy w konsekwencji rozwiązań programu Polski Ład znalazło odzwierciedlenie w znaczącym ograniczeniu wyniku budżetowego. Nadwyżka dochodów nad wydatkami w 2021 r. wyniosła **1,309 mld zł** by w 2022 r. spaść do poziomu **496,6 mln zł**. Gdyby nie przyspieszone przekazanie w czwartym kwartale 2022 r. kwoty **851,9 mln zł** niepełnej rekompensaty skutków Polskiego Ładu dot. 2023 r., budżet m.st. Warszawy w 2022 r. zamknąłby się deficytem w kwocie **355,3 mln zł**. W zakresie wyniku operacyjnego¹⁸ formalnie dodatni wynik operacyjny spadł z poziomu **2,285 mld zł** w 2021 r. do **1,810 mld zł** w 2022 r. Oznacza to istotne ograniczenie wartości parametru określającego potencjał wsparcia programu inwestycyjnego środkami dłużnymi (art. 243 ustawy o finansach publicznych). Natomiast, gdyby nie przekazana w czwartym kwartale 2022 r. kwota **851,9 mln zł** stanowiąca niepełną rekompensatę skutków Polskiego Ładu dot. 2023 r., nadwyżka operacyjna w 2022 r. byłaby jeszcze niższa wynosząc **958 mln zł** wobec nadwyżki na poziomie **2,285 mld zł** w 2021 r.

Miarą pogorszenia strukturalnego finansów m.st. Warszawy w 2022 r. w stosunku do 2021 r. był także spadek wskaźnika poziomu finansowania wydatków bieżących środkami pochodzącymi ze zrealizowanych dochodów bieżących. Relacja ta spadła ze **112,5%** w 2021 r. do **109,6%** w 2022 r.

¹⁸ Wynik operacyjny rozumiany jako różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi

Dalsze pogłębienie negatywnego wpływu głównie programu Polski Ład w połączeniu ze znacznie podwyższoną inflacją na sytuację budżetową m.st. Warszawy jest widoczny w 2023 r.

Deficyt budżetowy zapisany w uchwale budżetowej na 2023 r.¹⁹ **został zaplanowany na historycznie wysokim poziomie wynoszącym 4,150 mld zł**, tj. blisko dwukrotnie wyższym niż dotąd najwyższe planowane poziomy deficytów budżetowych wynoszące ponad 2 mld zł w uchwałach budżetowych na lata 2009-2011 i lata 2019-2020 i rok 2022. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku wyniku operacyjnego. **W uchwale budżetowej na 2023 r. deficyt operacyjny został zaplanowany na poziomie 1,496 mld zł**. Jest to rekordowy poziom w 15-letniej historii, tj. w okresie 2008-2022, i ponad 5-krotnie wyższy niż dotąd planowane deficyty operacyjne z lat 2010-2011 i 2022 r. (planowane deficyty operacyjne odpowiednio 291, 286 i 231 mln zł, średnio 270 mln zł). W pozostałych latach od 2008 r. uchwały budżetowe przewidywały wystąpienie nadwyżek operacyjnych.

Realizacja budżetu w okresie pięciu miesięcy 2023 r. pokazuje, że finanse m.st. Warszawy w roku bieżącym podobnie jak w roku ubiegłym doświadczają negatywnego wpływu sytuacji gospodarczo-prawnej. Jednocześnie następuje dalsze pogorszenie sytuacji finansowej Miasta. Realizacja budżetu po maju 2023 r. jest gorsza niż w analogicznym okresie 2022 r. zarówno w zakresie:

- **wyniku budżetowego:** o 858 mln zł mniej r/r ; spadek z +1,294 mld zł w 2022 r. do +436 mln zł w 2023 r. oraz
- **wyniku operacyjnego:** o 515 mln zł mniej r/r ; spadek z +1,568 mld zł w maju 2022 r. do +1,053 mld zł w maju 2023 r.).

Niższy wynik budżetowy jak i operacyjny to skutek ograniczenia dochodów w środowisku podwyższonej inflacji.

Dzięki wdrożonemu programowi ewolucyjnej adaptacji finansów m.st. Warszawy do trwale ograniczonego w konsekwencji rozwiązań Polskiego Ładu potencjału dochodowego, który to program w perspektywie 2026 r. zakłada wzrost zadłużenia Miasta do poziomu 10,988 mld zł w średnim okresie utrzymane zostało finansowanie planu inwestycyjnego. Jednakże z uwagi na systemowy charakter negatywnych zmian w systemie dochodów Miasta wprowadzony na mocy przepisów Polskiego Ładu, w perspektywie kolejnych lat WPF przewiduje stopniowy spadek wydatków inwestycyjnych Miasta, do poziomu poniżej 1 mld zł w latach 2028-2029. W odniesieniu do prognozy wydatków inwestycyjnych mogą nastąpić zmiany wynikające m.in. wynikające m.in. z potencjalnego uwzględnienia przyszłych dochodów z UE.

Podsumowując, wadliwie skonstruowany system rekompensat strat samorządów w dochodach z PIT wprowadzony w ramach programu Polski Ład spowoduje w kolejnych latach pogłębienie ubytków w potencjale dochodowym m.st. Warszawy. Z uwagi na sytuację rynkową m.st. Warszawa doświadcza także dynamicznie rosnącego oprocentowania długu oraz silnej presji wydatkowej związanej z procesami inflacyjnymi. Biorąc pod uwagę istotnie trwale ograniczony potencjał dochodowy m.st. Warszawy wyzwaniem szczególnie w warunkach podwyższonej inflacji będzie utrzymanie w 2024 r. nawet nominalnego poziomu wydatków budżetowych m.st. Warszawy.

¹⁹ Plan na początek 2023 r.

Brak działań legislacyjnych naprawiających mankamenty Polskiego Ładu w obszarze finansowania samorządów w dłuższej perspektywie będzie powodowało konieczność wymiernego zawężenia fiskalnego w m.st. Warszawie.

3.3. Kształtowanie budżetu w ramach możliwości finansowych określonych w WPF m.st. Warszawy

3.3.1. Założenia dotyczące dochodów budżetowych

Ustalenie projektowanych kwot dochodów budżetowych na rok 2024 i na lata następne nastąpi w oparciu o:

- przewidywane wykonanie dochodów budżetowych w 2023 r.,
- prognozy podstawowych wskaźników makroekonomicznych na 2024 r.,
- przewidywane skutki dla dochodów Miasta w 2024 r. i w latach następnych ryzyk w otoczeniu makroekonomicznym i zmian systemowych,
- informacje uzyskane z Ministerstwa Finansów i Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego o przyznanych Miastu kwotach subwencji, wpłacie do budżetu państwa z tytułu „Janosikowego” i dotacji oraz prognozowanych wpływach z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych,
- obecnie dostępne dokumenty rządowe, w tym w szczególności zaktualizowany Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2023-2026 (z kwietnia br.) i stanowiący integralną część tego Planu Program Konwergencji – Aktualizacja 2023,
- Wytyczne Ministerstwa Finansów dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych dla przygotowywania prognoz JST będące podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw z maja 2023 r.,
- Opublikowane w przyszłości nowe dokumenty zawierające zaktualizowane prognozy perspektyw makroekonomicznych dokumentów, w tym: Założenia do projektu budżetu państwa na 2024 r., projekt budżetu państwa na 2024 r., Prognoza NBP ujęta w Raporcie o inflacji z lipca br., Jesienna prognoza gospodarcza 2023 Komisji Europejskiej.

Poziom i wydajność głównych źródeł dochodów budżetowych, w tym w szczególności z udziałów w podatkach dochodowych są obecnie niezależne od działań Miasta i trudno przewidywalne.

Zasady mechanizmu ustalania rocznych planów dochodów z PIT i CIT oraz podziału części rozwojowej subwencji ogólnej określone w ustawie o dochodach JST charakteryzują się niezwykle wysokim poziomem skomplikowania przepisów odnoszących się do stabilizacji dochodów JST i w konsekwencji uniemożliwiają dochowanie zasady realności planowania WPF z powodu:

- rozliczania po dwóch latach planowanych przez Ministra Finansów dochodów z PIT i CIT przekazywanych do JST, przy jednoczesnym braku bieżącej informacji o faktycznym ich wykonaniu,
- wiązania ze sobą dochodów z udziałów w PIT i CIT oraz subwencji rozwojowej,
- kilku poziomów subwencji rozwojowej z podziałem na trzy pule (kwota podstawowa, premia inwestycyjna, premia rozwojowa),

- wprowadzenia poziomu referencyjnego dochodów,
- braku informacji MF o skutkach Modyfikacji Polskiego Ładu na bieżące wpływy z PIT uzyskiwane w 2023 r., w szczególności o wysokości zwrotów z tytułu rozliczenia podatku dochodowego PIT za 2022 r., oraz na zmiany w udziale poszczególnych JST w PIT,
- przekazywania od 2021 r. do JST dodatkowych dochodów ustalanych arbitralnie przez Ministerstwo Finansów, których wysokość i zasady podziału między poszczególne JST są za każdym razem inne, nie uwzględniają postulatów strony samorządowej i nie realizują w równym stopniu rzeczywistych potrzeb samorządów.

Obecnie na ustalony przez Ministra Finansów poziom dochodów największy wpływ mają zmiany w systemie podatkowym o charakterze incydentalnym dokonywane począwszy od 2019 r., skutkujące trwałym ograniczeniem dochodów Miasta z wpływów w podatku PIT oraz brak systemu rekompensat zapewniającego samorządom pełne pokrycie ubytków w dochodach i tym samym umożliwiającego realizację zadań na dotychczasowym poziomie.

Szacuje się, że w wyniku uchwalenia ww. zmian nominalne zmniejszenie dochodów Miasta Warszawy z PIT w 2023 r. w stosunku do poprzedniego stanu prawnego wynosi 4,3 mld zł, a dochody z PIT uzyskane przez Miasto w 2023 r. w kwocie 5,8 mld zł będą na poziomie zbliżonym do dochodów uzyskanych przez Miasto pięć lat temu tj. w 2018 r.

Pozytywny wpływ na ogólną kwotę przewidywanych dochodów bieżących mogłaby mieć realizacja postulatów strony samorządowej dotycząca przyznania JST udziału w podatku zryczałtowanym. Przy założeniu, że udziały Warszawy pozostałyby niezmiennione szacuje się, że m.st. Warszawa mogłoby otrzymać z tego tytułu dochody w kwocie 1,7 mld zł corocznie.

Zakłada się także, że kwota dochodów majątkowych określona na 2023 r. będzie niższa w stosunku do planowanej na 2023 r. Coraz mniejsze znaczenie dla budżetu stanowią dochody ze sprzedaży mienia przy jednoczesnym wzroście dotacji od Marszałka Samorządu Województwa Mazowieckiego.

W 2024 r. główny strumień środków nadal będzie dotyczył rozliczenia dofinansowania uzyskanego w ramach programowania UE 2014-2020 na zakończoną rozbudowę metra II linia w formule 3+3 etap II i dofinansowania z tytułu refundacji wydatków poniesionych przez Miasto na rozbudowę metra w formule 2+3 etap III.

3.3.1.1. Dochody bieżące

Największy udział w strukturze dochodów Miasta - 38% stanowią wpływy z tytułu udziału w podatkach dochodowych stanowiących dochody budżetu państwa.

Obecnie na ustalony przez Ministra Finansów **poziom dochodów z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych** na 2023 r. największy wpływ mają liczne zmiany w systemie podatkowym skutkujące ograniczeniem wpływów z tego tytułu do budżetów jednostek samorządu terytorialnego. W szczególności dotyczą one zmian wprowadzanych w ramach tzw. 5-tki Kaczyńskiego, Programu Polski Ład oraz jego modyfikacji:

- zwolnienia z podatku PIT osób w wieku poniżej 26 roku życia,
- obniżeniu stawki podatku PIT z 18% do 12%,

- podwyższeniu kwoty kosztów uzyskania przychodu w PIT,
- podwyższenie do 30 000 zł kwoty wolnej od podatku dla ogółu podatników obliczających podatek według skali podatkowej,
- podwyższenie do 120 000 zł progu dochodów, po przekroczeniu którego ma zastosowanie 32% stawka podatku,
- umożliwienie podatnikom prowadzącym pozarolniczą działalność gospodarczą skorzystanie z uproszczonej zryczałtowanej formy opodatkowania.

Szacuje się, że w wyniku uchwalenia ww. zmian nominalne zmniejszenie dochodów Miasta Warszawy z PIT w 2023 r. w stosunku do poprzedniego stanu prawnego wynosi 4,3 mld zł. Dochody z PIT uzyskane przez Miasto w 2023 r. w kwocie 5,8 mld zł będą na poziomie zbliżonym do dochodów uzyskanych przez Miasto pięć lat temu, tj. w 2018 r.

Począwszy od roku budżetowego 2022 r. ustalanie prognozy dochodów Miasta z PIT i CIT na rok budżetowy leży w kompetencjach Ministra Finansów. Ustalona przez MF roczna kwota dochodów z PIT i CIT jest przekazywana do budżetu miasta w 2023 r. w równych 12 miesięcznych ratach.

Prognozę dochodów z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych determinować będą następujące elementy:

1. dynamika funduszu wynagrodzeń od podatników rozliczających się wg skali określona poprzez:
 - nominalny wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej,
 - wzrost przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej,
 - wzrost świadczeń społecznych, w tym emerytur i rent,
 - wzrost płacy minimalnej,
2. dynamika dochodów z PIT od podatników prowadzących działalność gospodarczą i rozliczających się wg jednolitej stawki 19%, która będzie uzależniona od wskaźników obrazujących otoczenie makroekonomiczne Miasta,

W związku z tym, że wykonane w 2022 r. wpływy do budżetu państwa z podatków PIT oraz CIT były wyższe od prognozowanych i przekazanych do JST, to w 2024 r. po raz pierwszy nastąpi rozliczenie tych dochodów poprzez zwiększenie planowanych na 2024 r. dochodów z tego tytułu o równowartość różnicy między kwotą prognozowaną a wykonaną w 2022 r.

W przypadku m.st. Warszawy szacuje się, że zwiększenie dochodów z tytułu rozliczenia za 2022 r. w zakresie PIT wyniesie 169 mln zł oraz z tytułu CIT wyniesie 387 mln zł. Łączna korekta za 2022 r. szacowana jest na 558 mln zł.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych należą do wrażliwych na wahania koniunktury. Dochody te odznaczają się stosunkowo wysoką niestabilnością rozumianą jako odchylenie faktycznie osiągniętych dochodów od dochodów wyznaczonych w oparciu o długookresowy trend.

Od 2017 r. notuje się w Warszawie wzrost dochodów z CIT znacznie przekraczający nominalne tempo wzrostu gospodarczego. W latach 2020 - 2021 na skutek pandemii dynamika ta znacznie osłabła, a w 2022 r. odnotowała ponowny silny wzrost. W 2022 roku zysk brutto przedsiębiorstw niefinansowych był wyższy o 17,0% niż w 2021 roku. Według danych Ministerstwa Finansów

znacząco wzrósł we wpływach z podatku udział sekcji D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Z kolei według Głównego Urzędu Statystycznego największe wzrosty zysku brutto w 2022 roku wśród badanych przedsiębiorstw niefinansowych zanotowano w sekcji C – przetwórstwo przemysłowe.

Dochody Miasta z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych planowane na 2023 r. zostały ustalone przez Ministra Finansów i są przekazywane w równych 12 miesięcznych ratach.

Wysokość udziału we wpływach z CIT jest stała i wynosi w części gminnej – 6,71%, a w części powiatowej – 1,40%, tj. łącznie udział dla Miasta wynosi 8,11%. Począwszy od 2023 r. wskaźnik udziału należnego podatku dochodowego od osób prawnych od podatników posiadających siedzibę na obszarze Miasta w ogólnej kwocie należnego podatku ustala się jako średnią ważoną arytmetyczną z 3 lat obliczeniowych obejmujących: rok poprzedzający rok bazowy, rok poprzedzający o 2 lata rok bazowy i rok poprzedzający o 3 lata rok bazowy, odpowiednio z wagami 0,5, 0,33 i 0,17.

Zgodnie z Wieloletnim Planem Finansowym Państwa 2023-2026 na planowany na 2024 r. poziom dochodów z udziału w CIT wpływ będą miały wpływ:

- zmiany preferencji podatkowych - m.in.: zmiany w opodatkowaniu ryczałtem dochodów spółek, zmiany dotyczące złagodzenia warunków tworzenia i funkcjonowania podatkowych grup kapitałowych, umożliwienie odliczenia kosztów Pierwszej Oferty Publicznej (POP),
- uszczelnienie systemu podatku dochodowego i uchylenie art. 15e ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ograniczenie transferów dochodów oraz ograniczenie zawyżania kosztów uzyskania przychodów m.in. poprzez: zniesienie neutralności podatkowej transakcji restrukturyzacyjnych w przypadku, gdy podatnik przeszacowuje w wyniku transakcji wartość podatkową aktywów i opodatkowanie w ten sposób ujawnionych „cichych rezerw”, opodatkowanie transgranicznego transferu aktywów również w przypadku takich zdarzeń, jak aport czy połączenie, ograniczenie zjawiska rejestrowania przez polskich rezydentów podmiotów gospodarczych na terytorium innego państwa, które nie prowadzi tam rzeczywistych operacji gospodarczych, wyeliminowanie możliwości uzyskania korzyści podatkowej poprzez schematy podatkowe, których celem jest transfer dochodów do jurysdykcji o znikomej efektywnej stawce opodatkowania,
- wprowadzenie reżimu polskiej spółki holdingowej,
- ulga na robotyzację, skierowana do firm, które chcą usprawnić produkcję poprzez zastosowanie robotów przemysłowych - podatkowe wsparcie automatyzacji robotyzacji przemysłowej jest ważnym argumentem przemawiającym za przeniesieniem do Polski części produkcji przez podmioty zagraniczne i zagranicznych inwestorów. Jest również narzędziem, które pomoże polskim firmom w zwiększaniu ich produktywności i konkurencyjności na rynku wewnętrznym oraz na rynku międzynarodowym. Na uldze na robotyzację skorzystają polskie firmy, dla których decyzja o inwestowaniu w roboty przemysłowe jest wciąż poważną inwestycją, trudną ze względu na konieczność poniesienia dużych nakładów inwestycyjnych. Dzięki uldze inwestycje te staną się dla nich łatwiej dostępne i relatywnie tańsze. Ulga polega na ponadnormatywnym odliczeniu do 50% tzw. kosztów robotyzacji i będzie obowiązywała przez 5 lat,
- uproszczenie zasad tzw. ulgi na złe długi,

- wejście w życie przepisów o minimalnym podatku dochodowym od osób prawnych od 2024 roku.

Dochody z podatku od czynności cywilno-prawnych pobierane są przez urzędy skarbowe od osób fizycznych i prawnych od niektórych czynności występujących w obrocie gospodarczym wymienionych w art. 1 ustawy o podatku od czynności cywilno-prawnych z dnia 9 września 2000 r. (m.in. od umów sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych, umowy pożyczki, ustanowienia hipoteki, umowy dożywocia, ustanowienia odpłatnego użytkowania, umowy spółki i ich zmiany, inne czynności). Stawki tego podatku są określone odrębnie dla każdej czynności zgodnie z art. 7 ww. ustawy. Dochody z tego podatku są dystrybuowane do JST, w tym do Miasta, ze wspólnego rachunku bankowego prowadzonego dla obsługi wszystkich urzędów skarbowych w zakresie należności podatkowych za pośrednictwem Centrum Kompetencyjnego Rozliczeń w ramach I Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy.

Dochody z podatku od czynności cywilno – prawnych (PCC) wykazują znacząco zależność od zmian w koniunkturze, co oznacza, że zmiany dynamiki wzrostu PKB mają silny wpływ na wahania dochodów z tego źródła. W szczególności wpływy z tego podatku są uzależnione od ilości i wartości transakcji zawieranych na rynku obrotu nieruchomościami, w tym na wtórnym rynku mieszkaniowym, jak też od ilości i wartości transakcji, które podlegają temu podatkowi zawieranych przez podmioty będące osobami prawnymi (np. sprzedaż udziałów w spółce).

Prognoza tych dochodów oparta jest o założenie wzrostu wpływów z PCC w tempie odpowiadającym zakładanej dynamice realnego PKB z uwzględnieniem wpływu wysokich stóp procentowych na rynek nieruchomości.

Dotacje celowe otrzymywane z budżetu państwa planuje się przy założeniu utrzymania ich nominalnego poziomu dotacji wynikającego z planu na rok bazowy w zakresie zadań realizowanych corocznie.

Kwota dotacji z budżetu państwa na 2024 r. będzie przyjęta w oparciu o informację Wojewody Mazowieckiego o kwotach dotacji celowych, dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej, dotacji na realizację zadań własnych oraz innych zadań zleconych odrębnymi ustawami jednostkom samorządu terytorialnego, określonych w ustawie budżetowej.

W przypadku **części oświatowej subwencji ogólnej**, w tym oświatowej, obowiązujące przepisy (art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach JST) gwarantują utrzymanie na kolejny rok, co najmniej nominalnego poziomu środków tytułem subwencji oświatowej w skali kraju z roku poprzedniego.

W kwocie części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023 zostały uwzględnione skutki finansowe zmiany zakresu zadań oświatowych, w tym m.in.:

- wzrost średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez samorządy - wzrost od 1 stycznia 2023 r. o 7,8%,
- skutki planowanego wzrostu zatrudnienia z tytułu standaryzacji zatrudnienia psychologów i pedagogów szkolnych – kontynuacja zmian wprowadzonych od 1 września 2022 r.,
- zmiana liczby etatów nauczycieli i stopni awansu zawodowego, w tym skutki przechodzące wzrostu o 4,4% średnich wynagrodzeń nauczycieli od 1 maja 2022 r.,

- zmiana struktury awansu zawodowego i podwyżka średnich wynagrodzeń najniżej zarabiających nauczycieli – zmiany wprowadzone od 1 września 2022 r.,
- skutki zmiany zakresu i wzrostu kosztów realizowanych przez samorządy zadań dotyczących specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci,
- dotacje na placówki, dla których samorządy nie są organami prowadzącymi.

W związku z powyższymi zmianami subwencja oświatowa została zwiększona. Łączne zwiększenie części oświatowej dla m.st. Warszawy w 2023 roku wyniosło 540,7 mln zł.

Ponadto wg projektu „nowelizacji” ustawy budżetowej na 2023 r., tj. projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 oraz niektórych innych ustaw, planowane jest zwiększenie części oświatowej subwencji o kwotę 935 mln zł z tytułu jednorazowej nagrody specjalnej dla nauczycieli w wysokości 1.125 zł z okazji 250 rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej. Kwota przypadająca m.st. Warszawa będzie zależeć od liczby nauczycieli uprawnionych do nagrody.

W zakresie **podatku od nieruchomości** zakłada się, że stawki podatkowe na 2024 rok będą mieścić się w ramach stawek ustawowych uzależnionych od wskaźnika inflacji. Zakłada się wzrost dochodów ogółem z tego tytułu w 2024 roku w związku z planowaną waloryzacją stawek o wskaźnik inflacji oraz poszerzeniem bazy podatkowej ze względu na zwiększenie powierzchni do opodatkowania i weryfikacją zastosowanych stawek podatkowych. Przy obecnych odczytach i prognozach wskaźnika inflacji zakłada się wzrost stawek o 16%.

Dochody z gospodarowania mieniem m.st. Warszawy obejmują w szczególności wpływy z najmu i dzierżawy mienia, z opłat za użytkowanie wieczyste nieruchomości oraz z tytułu odsetek od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych.

Zakłada się, że w 2024 roku dochody z najmu lokali mieszkalnych i użytkowych z zasobu m.st. Warszawy będą kształtowały się na stabilnym poziomie.

Miasto Stołeczne Warszawa będzie realizować „Program budownictwa społecznego i modernizacji budynków” poprzez zaangażowanie Towarzystw Budownictwa Społecznego do realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz przygotowanie przez dzielnice nowych zadań z zakresu budownictwa komunalnego i modernizacji budynków mieszkalnych mających służyć poprawie warunków mieszkaniowych. Dla realizacji inwestycji planuje się pozyskiwanie dofinansowania z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego w oparciu o ustawę o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych oraz uzyskanie wsparcia z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa (RFRM).

Cykl podwyżek stóp procentowych rozpoczęty przez RPP w październiku 2021 r. spowodował wzrost wpływów z odsetek od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych. Ostatnia podwyżka została przeprowadzona we wrześniu 2022 r. RPP w komunikacie po posiedzeniu Rady Polityki Pieniężnej w dniach 5-6 czerwca 2023 r. poinformowała o utrzymaniu stóp procentowych NBP na niezmiennym poziomie. W związku z utrzymującymi się wysokimi stopami procentowymi NBP przewiduje się uzyskanie w 2024 r. dochodów z odsetek bankowych na poziomie 180 mln zł.

Prognoza **dochodów z opłat rocznych i z pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego, trwałego zarządu i służebności** wynika z zawartych przez Miasto w latach poprzednich i planowanych

do podpisania w 2023 r. nowych umów cywilno-prawnych w formie aktów notarialnych o oddanie w wieczyste użytkowanie gruntów wykorzystywanych na cele komercyjne (po ustawowej likwidacji instytucji użytkowania wieczystego od stycznia 2019 r. w odniesieniu do gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe), przy uwzględnieniu zakładanego wskaźnika ściągłości należności budżetowych z tego tytułu na podstawie danych historycznych. Uwzględnia się też skutki finansowe dla dochodów z tego źródła na 2023 r. wynikające z podjętych w poprzednich latach decyzji w sprawie rozłożenia na raty, odroczenia terminu zapłaty, umorzenia opłat rocznych i pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste w odniesieniu do nieruchomości, które nie zostały objęte ustawowym przekształceniem.

Prognoza dochodów z tytułu opłat rocznych za użytkowanie wieczyste na 2023 r. i lata następne zakłada utrzymanie wpływów na poziomie ok 230 mln zł rocznie.

W latach 2017-2018 dochody z tyt. opłat rocznych za użytkowanie wieczyste osiągały poziom ok. 540 mln zł rocznie. W wyniku zmian systemowych wprowadzonych ustawą z 20 lipca 2018 roku o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów nastąpiło obniżenie dochodów z tego źródła o blisko 325 mln zł w skali roku.

Plan **dochodów ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej** i opłaty dodatkowej na rok 2024 będzie realizowany poprzez funkcjonowanie obecnej sieci sprzedaży biletów oraz optymalizację kontroli i windykacji biletów. Przewidywany jest także wzrost liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej zarówno na skutek optymalizacji oferty przewozowej, jak również zwiększeniu mobilności mieszkańców, a także rezygnacji z samochodów prywatnych (wysokie koszty eksploatacji) na rzecz transportu zbiorowego.

W 2024 roku w dalszym ciągu realizowane będą również wpływy z najmu i dzierżawy m. in. lokali usługowo - handlowych i budynków ekspedycji znajdujących się w obiektach administrowanych przez ZTM oraz udostępniane będą przystanki prywatnym przewoźnikom.

Miasto Stołeczne Warszawa na mocy przepisów ustawy o czystości w gminach pobiera od właścicieli nieruchomości **opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi**, zgodną ze stawkami przyjętymi przez Radę m.st. Warszawy. Z dniem 1 stycznia 2022 roku Rada m.st. Warszawy uchwałą nr LVI/1749/2021 z 18 listopada 2021 roku zmienioną uchwałą nr LVIII/1854/2021 z 17 grudnia 2021 roku wprowadziła nowy system naliczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, który zakłada naliczanie stawek opłaty od gospodarstwa domowego dla nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne). W przypadku pozostających w miejskim systemie odbierania odpadów komunalnych nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne dokonano aktualizacji stawek opłat, odnosząc ich wysokość do faktycznych kosztów odbierania odpadów z tych nieruchomości (stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami). Dla nieruchomości, które w części stanowią nieruchomość zamieszkaną, a w części nieruchomość, na której nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne opłata ponoszona jest odpowiednio od gospodarstwa domowego (część zamieszкана nieruchomości, w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne) oraz od liczby pojemników z odpadami powstającymi na danej nieruchomości (część niezamieszкана nieruchomości, stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami).

Dla nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe ustalono ryczałtową opłatę w wysokości 181,90 zł za rok od domku letniskowego na nieruchomości albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Podstawą prognozowanych dochodów na rok 2024 jest łączna wysokość wniesionych opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi za 2022 r. Przyjęto, że kalkulacja oparta na wykonaniu dochodów z 2022 r. obarczona jest niskim ryzykiem niewykonania. Założono jednocześnie, że w 2024 r. nastąpi 3% wzrost liczby gospodarstw domowych w stosunku do roku 2022 oraz, że stawki opłat dla poszczególnych typów nieruchomości pozostaną na dotychczasowym poziomie.

Zakłada się, że w 2024 roku m.st. Warszawa, będzie pozyskiwać dochody z tytułu dofinansowania projektów:

1. współfinansowanych ze środków programów wspólnotowych

Do tej kategorii zalicza się projekty realizowane w ramach programów wspólnotowych ustanawianych przez Komisję Europejską/ Radę Unii Europejskiej w postaci wieloletnich lub rocznych programów realizujących cele polityk wspólnotowych UE. Obecnie Miasto Stołeczne Warszawa realizuje:

- Projekty w ramach programu Uczenie się przez całe życie/Comenius- realizowane głównie przez jednostki organizacyjne m.st. Warszawy (szkoły)
- Food Wave: inspirowanie młodzieży do działań na rzecz klimatu P2Endure - Innowacyjna głęboka termomodernizacja budynków przy użyciu gotowych komponentów
- Capital Cities - współpraca stolic w obszarze gospodarki odpadami niebezpiecznymi - Erywań, Warszawa, Tirana
- Analiza możliwości rozwoju zintegrowanego transportu w Warszawie w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe

2. Ze środków EFRR realizowane są projekty w ramach następujących programów:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego:

- Utworzenie zintegrowanej platformy wymiany danych w Straży Miejskiej m.st. Warszawy
- Modernizacja zabytkowego budynku Pałacyku Konopackiego i jego otoczenia w celu aktywizacji społecznej i gospodarczej warszawskiej Pragi
- E-administracja - utworzenie portalu e-usług m.st. Warszawy

Instrument Zintegrowane Inwestycje Terytorialne:

Instrument Zintegrowane Inwestycje Terytorialne jest aktualnie w fazie realizacji. Obecnie będzie następowało dostosowywanie prognozowanych kwot wydatków i dochodów oraz sukcesywne wprowadzanie zmian do budżetu i WPF.

- Budowa parkingów strategicznych "Parkuj i Jedź" (Park&Ride) - etap V

Projekty współfinansowane ze środków Funduszu Spójności

W ramach Funduszu Spójności Miasto Stołeczne Warszawa korzysta ze środków na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko:

- Budowa II linii metra, wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru - etap II
- Budowa II linii metra wraz zakupem taboru - etap III
- Modernizacja ciągu ulic Marsa - Żołnierska odc. węzeł Marsa granica miasta - etap III
- Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na obszarze m.st. Warszawy
- Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie Parku Pole Mokotowskie, Parku Żeromskiego oraz Parku Ogrody Kosmosu w Warszawie
- Ochrona zagrożonych gatunków związanych z siedliskami wodnymi na terenie Warszawy
- Rozwój systemu zdalnej edukacji na terenie m.st. Warszawy

3.3.1.2. Dochody majątkowe

Wieloletni Program Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym na lata 2022-2025 zakłada ochronę miejskiej substancji mieszkaniowej poprzez jej zachowanie w polepszonym stanie technicznym, rozwój miejskiego zasobu komunalnego, jak też poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania tym zasobem. Notowane niewielkie wpływy z tej kategorii dochodów w ostatnich latach dotyczą sprzedaży lokali użytkowych i garaży wyłącznie w drodze przetargu nieograniczonego.

W dochodach ze sprzedaży mienia co do zasady uwzględnione są tylko planowane dochody na bieżący rok budżetowy mając na uwadze niepewność, która historycznie charakteryzuje dochody z tego źródła, jak też uwzględniając okoliczność, że tylko do 2026 r. dochody te stanowią czynnik algorytmu z art. 243 ustawy o finansach publicznych doraźnie zwiększając możliwe do spłaty zadłużenie przy wyliczaniu indywidualnego wskaźnika zadłużenia. Począwszy od 2023 r. wpływy ze sprzedaży nieruchomości, co do zasady są ujmowane w planie dochodów dopiero po zawarciu transakcji sprzedaży nieruchomości.

Zakłada się, że **wpływy z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości** po znaczącym wzroście w latach 2019-2022 w efekcie wprowadzonych zmian systemowych ustawą z 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów (Dz.U. z 2022 r. poz. 1495, z późn. zm.), ulegną istotnemu obniżeniu w następnych latach w związku z zakończeniem procesu przekształceniowego.

Na mocy ww. ustawy dla przekształconych nieruchomości została wprowadzona roczna opłata przekształceniowa, która będzie wnoszona przez okres 20 lat, czyli w latach 2019-2038, przy czym wysokość opłaty jest równa iloczynowi rocznej opłaty przekształceniowej oraz liczby pozostałych lat jej wnoszenia z możliwością jednorazowej spłaty w każdym czasie trwania obowiązku jej wnoszenia na pisemny wniosek właściciela z ustawowym terminem wpłaty należności z tytułu opłaty do 31 marca roku podatkowego. Na podstawie ustawowej delegacji Rada m.st. Warszawy podjęła uchwałę z 18 października 2018 roku w sprawie wyrażenia zgody na udzielenie bonifikaty osobom fizycznym posiadającym jednorodzinne budynki mieszkalne lub lokale mieszkalne oraz spółdzielniom mieszkaniowym przy uwzględnieniu dwóch jej poziomów - w wys. 98% - i 99% - dla osób fizycznych będących właścicielami budynków mieszkalnych, jednorodzinnych lub lokali mieszkalnych lub spółdzielni mieszkaniowych, które wniosły opłatę za co najmniej 50-letni okres użytkowania wieczystego. W uchwale z 21 lutego 2019 roku Rada m.st. Warszawy wyraziła zgodę na zastosowanie 98% bonifikaty od opłat jednorazowych wnoszonych za stanowiska postojowe i garaże. Użytkownicy

wieczysci, którzy po uzyskaniu zaświadczenia o przekształceniu podjęli decyzję o skorzystaniu z pełnych wysokich bonifikat uchwalonych przez Radę m.st. Warszawy, byli zobowiązani do zgłoszenia zamiaru wniesienia jednorazowej opłaty i do dokonania wpłaty.

W WPF Miasta pierwotnie założono, że poziom bonifikaty od jednorazowej opłaty uchwalony przez Radę m.st. Warszawy zachęci dotychczasowych użytkowników wieczystych do dokonywania jednorazowej opłaty w pierwszym roku działania ustawy, co przełoży się na podwyższone dochody z tego tytułu w 2019 roku z założonym odpowiednim spadkiem tych dochodów w 2020 roku i w następnych latach. Ostatecznie w związku z wydłużonym okresem wydawania zaświadczeń o przekształceniu skokowy wzrost dochodów z opłaty przekształceniowej nastąpił w 2020 roku.

Łącznie w latach 2019-2022 zrealizowane dochody z tego tytułu wyniosły blisko 272 mln zł.

Prognoza dochodów:

- **z opłaty jednorazowej** za przekształcenie użytkowania wieczystego na lata 2023 – 2024 zakłada wygaszanie wpływów z tego tytułu, a w związku z tym, że proces przekształceń w 2024 roku będzie bliski zakończenia, dochody na 2025 rok nie będą planowane.
- **z rocznej opłaty** przekształceniowej zakłada utrzymanie wpływów na poziomie ok. 20 mln zł,

Z uwagi na tzw. „opóźnione przekształcenie” określone w art. 13 przywołanej wyżej ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności tych gruntów nie można mówić o dacie zakończenia procesu przekształceń. Związane jest to z oddawaniem nowowyprowadzonych budynków mieszkalnych do użytkowania. Powyższe wpłynie na obniżenie dochodów z tytułu opłat za użytkowanie wieczyste na rzecz zwiększenia dochodów z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Dokonywana sprzedaż lokali osobom fizycznym w przekształconych nieruchomościach, które skorzystają z jednorazowej opłaty z bonifikatą, wpłynie na spadek poziomu dochodów z tytułu użytkowania wieczystego.

Z działania reguły fiskalnej reglamentującej zadłużenie JST zawartej w art. 243 ustawy o finansach publicznych wynika, że dochody z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nie są zaliczane na potrzeby obliczania zdolności kredytowej do dochodów ze sprzedaży majątku komunalnego. Powyższe wpływa na obniżenie zdolności kredytowej mierzonej jako różnica pomiędzy ustawowym limitem a wskaźnikiem obsługi długu wynikającymi z algorytmu wyliczania tych wskaźników zawartych w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

3.3.1.3. Wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027

Po wielomiesięcznych opóźnieniach w I kw. 2023 r. zostały aktywowane środki z nowej perspektywy finansowej UE 2021-2027. Przygotowania do wydatkowania dostępnych środków z funduszy Unii Europejskiej wiążą się z opracowywaniem dokumentów strategicznych, które potwierdzą spójność kierunków planowanego rozwoju gminy, wspartego środkami unijnymi, z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju, strategii rozwoju województwa, założeniami poszczególnych programów operacyjnych oraz polityk unijnych.

M.st. Warszawa przygotowuje się do efektywnego wykorzystania dostępnych środków z budżetu unijnego. Przygotowywane są dokumenty strategiczne będące podstawą do pozyskiwania środków unijnych na rozwój. Dla przykładu możliwość aplikowania o wsparcie projektów rewitalizacyjnych jest

uwarunkowana posiadaniem Gminnego Programu Rewitalizacji i taki program z perspektywą do 2030 Warszawa aktualnie opracowuje.

Z punktu widzenia m.st. Warszawy najważniejszym źródłem dofinansowania projektów ze środków unijnych są fundusze w ramach polityki spójności: Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny Plus. W ramach rozpoczętej już perspektywy finansowej na lata 2021-2027 będą one wydatkowane w ramach szeregu tzw. programów operacyjnych, obejmujących różne dziedziny rozwojowe. Generalnie zatwierdzono treść większości programów operacyjnych i obecnie trwają prace nad kryteriami wyboru, wytycznymi a także są już pierwsze harmonogramy naborów. To oznacza, że w najbliższym czasie będzie już można składać wnioski o dofinansowanie. Aktualnie są opracowywane harmonogramy naborów wniosków o dofinansowanie dotyczące całego okresu programowania oraz trwają intensywne prace nad szczegółowymi opisami priorytetów, które doprecyzowują zapisy programów oraz powoływane są Komitety Monitorujące do zadań których należy m.in. rozpatrywanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów. Należy zauważyć, że pierwsze konkursy ruszą w porównaniu do poprzedniej perspektywy z prawie rocznym opóźnieniem, dlatego czasu na rozdysponowanie, realizację i rozliczenie środków unijnych w najbliższych latach będzie mniej, tj. zgodnie z zasadą n+2 do 2029 r.

Z punktu widzenia potrzeb rozwojowych Warszawy kluczowe dla Miasta programy to Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FENIKS) oraz Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 (FEM).

W ramach programu FENIKS przewidywane jest ubieganie się o dofinansowanie m.in. na dokończenie budowy II linii metra oraz dokończenie budowy trasy tramwajowej na Wilanów. Aktualny harmonogram naborów wniosków dla programu FENIKS przewiduje termin naboru dla w/w projektów od stycznia do czerwca 2024 roku.

W ramach programu FEM przewidywana jest m.in. realizacja projektów w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Aktualnie przewidziany został tylko jeden nabór na 2024 rok w ramach tej formuły (w marcu), dot. projektu edukacyjnego w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy, realizowanego w trybie niekonkurencyjnym (tj. pozytywna ocena wniosku pozwoli na realizację projektu) – wnioskodawcą będzie w tym przypadku Centrum Nauki Kopernik. Planowana kwota dofinansowania to 14,1 mln zł. Prowadzone są jednocześnie działania w celu uruchomienia przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego naborów dotyczących innych typów projektów w formule ZIT, w tym np. w zakresie infrastruktury rowerowej jeszcze w IV kwartale b.r.

W maju b.r. złożony został wniosek w ramach FEM dot. samochodu ratowniczo-gaśniczego (nabór w ramach Priorytetu II Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza, Działania 2.4 Dostosowanie do zmian klimatu, Typ projektów: Sprzęt i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami).

3.3.2. Założenia dotyczące wydatków

3.3.2.1. Realizacja programu rozwoju

Pomimo istotnie ograniczonych możliwości budżetowych Miasta w ostatnich latach na skutek kryzysu pandemicznego, kryzysu uchodźczego, a przede wszystkim na skutek zmian systemowych w dochodach JST w związku z reformą podatkową „w ramach Polskiego Ładu w 2024 roku działania Miasta będą koncentrować się na kontynuowaniu dużych infrastrukturalnych inwestycji w obszarze transportu i komunikacji, przy realizacji pierwszoplanowej inwestycji jaką jest dalsza rozbudowa sieci metra poprzez dokończenie **budowy II linii metra** i w dalekosiężnych planach, zarysowanych w Nowym Studium Warszawy do 2050 r., budowa kolejnych linii metra.

Przedstawiony w lutym br. projekt nowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Warszawy w perspektywie do 2050 r. obejmuje również długoterminowe plany rozwoju transportu szynowego w Warszawie, w tym dalszej rozbudowy metra warszawskiego. Plany te zakładają zwiększenie linii metra z aktualnych 2 do 5 linii przy wydłużeniu linii metra z aktualnych 42 km do 113 km. Dzięki rozbudowie metra ponad połowa mieszkańców Warszawy zgodnie z ideą miasta 15-minutowego będzie mieszkać w zasięgu dojścia piechotą do stacji metra. Równolegle rozwijany będzie szybki, bezpieczny i ekologiczny transport szynowy, tj. SKM i Tramwaje Warszawskie. Aktualnie Studium znajduje się na etapie opiniowania przez jednostki zewnętrzne wskazane w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Po przyjęciu uzgodnień i opinii dokument trafi do konsultacji społecznych w ramach tzw. wyłożenia do publicznego wglądu, które rozpoczną się w maju lub w czerwcu i potrwać najprawdopodobniej do końca września br.

Obok rozbudowy sieci metra samorząd Warszawy podjął nowe ambitne projekty rozwojowe, które odzwierciedlają wizję i plany Prezydenta Miasta przekształcenia Warszawy w perspektywie wieloletniej w idealne miejsce nie tylko do pracy, ale też w idealne miejsce do życia: nowoczesne, zielone, z czystym powietrzem, sprawną komunikacją i z siecią ścieżek rowerowych, przyjazne dla mieszkańców w ramach konsekwentnie realizowanych programów „Warszawa dla wszystkich”, „Stolica wygody”.

W plany te wpisuje się **wieloelementowy i wieloetapowy projekt Budowa Nowego Centrum Warszawy**, którego celem jest przekształcenie Śródmieścia Warszawy w wygodną, dostępną i zieloną przestrzeń publiczną z uwzględnieniem potrzeb pieszych, rowerzystów i kierowców. Projekt **wyznacza priorytety rozwojowe Warszawy na najbliższe lata zgodne z celami strategii rozwoju Warszawy #Warszawa 2030.**

Do realizowanych aktualnie lub planowanych do realizacji inwestycji należy w szczególności:

Budowa mostu nad Wisłą

Liczący ok. 452 m długości i 6 m szerokości użytkowej w najwęższym miejscu, a nad nurtem rzeki rozszerzony do 16,3 m most pieszo-rowerowy łączący Bulwary Wiślane z Pragą stanie się jedną z najdłuższych tego typu przepraw na świecie. W dwóch miejscach linia konstrukcji przeprawy załamuje się. W tych zagięciach most będzie znacznie szerszy, aby piesi i rowerzyści mogli zejść na bok i bezpiecznie podziwiać widoki. Most ma połączyć brzegi Wisły na wysokości ulic: Karowej i S. Okrzei wraz z wykonaniem dwóch punktów widokowo-rekreacyjnych z elementami małej architektury. Ponadto planowana jest przebudowa chodników i dróg rowerowych po obu stronach rzeki w rejonie

inwestycji. Zakończenie robót przewidziane jest na wiosnę 2024 r. W WPF Miasta na realizację tego projektu zostały zabezpieczone środki w łącznej kwocie 152 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada 61,2 mln zł.

Przebudowa ul. Marszałkowskiej

Przebudowa ul. Marszałkowskiej obejmie dwa odcinki: od ul. Królewskiej do placu Bankowego i od ronda Dmowskiego do Pl. Konstytucji. Przetarg na modernizację Marszałkowskiej na odcinku między ul. Królewską a pl. Bankowym został rozstrzygnięty w marcu br. Wybrany wykonawca zmieni układ jezdni, wyremontuje chodnik, uporządkuje parkowanie, wybuduje drogę dla rowerów i posadzi kilkadziesiąt drzewa, tysiące krzewów, byliny i pnączy. Łączna powierzchnia nowych nasadzeń wyniesie prawie 2600 m kw. W budżecie Miasta i w WPF edycji 2023 są zarezerwowane środki na przebudowę Marszałkowskiej (Królewska – Al. Solidarności) w wysokości 8,8 mln zł i dotyczą wydatków 2023 r. Poza tym Tramwaje Warszawskie będą realizować przebudowę Marszałkowskiej między Ogrodem Saskim a Rotundą w zakresie obejmującym tory tramwajowe i jezdnie na odcinku 1 km. Będzie więcej zieleni i więcej drzew. Między Królewską a Świętokrzyską ma znaleźć się zielone torowisko z rozchodnikiem, natomiast od Świętokrzyskiej tory tramwajowe będą używane jako awaryjny pas dla karetek pogotowia i innych uprzywilejowanych pojazdów. Dla wygody pasażerów zostaną przedłużone przystanki tramwajowe przy Świętokrzyskiej. Zostanie zaprojektowana przestrzeń pod nasadzenie szpalerów drzew wzdłuż torów tramwajowych. Przebudowa będzie możliwa najwcześniej w 2024 roku, gdy dokumentacja będzie gotowa.

Przebudowa przestrzeni publicznej w centrum Miasta: ul. Kruczej, Marszałkowskiej, Al. Jerozolimskich, kwartału ograniczonego ulicami: Al. Jerozolimskie, Marszałkowska, Świętokrzyska, Nowy Świat. Koncepcja przebudowy tego fragmentu centrum Miasta obejmuje:

- przebudowę ul. Kruczej w kierunku nadania ulicy śródmiejskiego charakteru, tak by stała się przestrzenią przyjazną dla wszystkich i miejscem sprzyjającym rozwojowi usług i gastronomii, ruch samochodów zostanie uspokojony, powstanie na niej szeroki na kilkanaście metrów pieszy pasaż wśród zieleni, a ruch kołowy zostanie skierowany na jednopasmowe jezdnie po bokach pasażu, tym samym ul. Krucza stanie się przestrzenią przyjazną dla wszystkich i miejscem sprzyjającym rozwojowi usług i gastronomii.
- przebudowę Al. Jerozolimskich na odcinku od ronda Czterdziestolatka do ronda de Gaulle’a i dalej do wjazdu na wiadukt Mostu Poniatowskiego w ścisłej koordynacji z PKP, które planują przebudowę tunelu średnicowego metodą odkrywkową oraz budowę nowej stacji w rejonie ulicy Nowy Świat,
- przebudowę przestrzeni publicznej w kwartale ograniczonym ulicami: Al. Jerozolimskie, Marszałkowska, Świętokrzyska, Nowy Świat, przebudowa ul. Chmielnej oraz fragment ul. Brackiej, zmiany będą dot. też ul. Złotej i Zgoda – **w budżecie i w WPF Miasta edycji 2023 r. na realizację programu Nowego Centrum Warszawy zarezerwowane zostały środki w łącznej kwocie 115 mln zł.**

Budowa Placu Centralnego

To kolejny element zmian w ramach programu Nowe Centrum Warszawy. Koncepcja przebudowy pl. Defilad zakłada, że przed Pałacem Kultury i Nauki powstanie miejsce na codzienne spotkania mieszkańców i organizację wydarzeń kulturalnych. Z ogromnej przestrzeni zostanie wykrojony bardziej kameralny plac, który uatrakcyjni ścisłe centrum miasta. Przebudowa zakłada redukcję betonu oraz asfaltu, na placu znajdą się trawniki o łącznej powierzchni kilku tysięcy metrów kwadratowych. Nieregularny układ chodników i zieleni odwzoruje sieć dawnych ulic i zarys budynków. Trawniki mają przypominać miejsca, w których stały kamienice. W maju br. została zawarta umowa z wykonawcą nowego Pl. Defilad z planowanym terminem zakończenia realizacji w 2024 r. oraz z wysokością zaplanowanych wydatków w latach **2023-2024** w kwocie 75,3 mln zł.

Przebudowa Placu Trzech Krzyży

Pierwsze prace na placu Trzech Krzyży rozpoczęły się w zeszłym roku. Niemalże od początku cieniem na harmonogramie inwestycji kładł się zabytkowy bruk, który na znacznej powierzchni znajduje się pod asfaltową jezdnią. Znaleździć nie było zaskoczeniem, jednak dopiero po ujawnieniu skali i stanu technicznego bruku, można było wspólnie z konserwatorem zabytków dobrać szczegółowy plan działania. Bruk został zinwentaryzowany przez profesjonalny nadzór archeologiczny. Zgodnie z uzgodnieniami z konserwatorem zabytków bruk został naprawiony i ułożony ponownie, gdyż w wielu miejscach był mocno zużyty. Na placu Trzech Krzyży pojawią się nowe drzewa, trawniki, żywopłoty oraz skupiska bylin. To ponad 2700 m kw. terenów zielonych – zachowane zostaną wszystkie istniejące oraz utworzone nowe. Zieleń pojawi się w miejscu betonu. Skute zostaną „wyspy ciepła” przed kościołem św. Aleksandra, na trójkątnym skwerze u zbiegu ulic Żurawiej i Brackiej oraz w rejonie ulicy Książęcej. Zielenią będą zastąpione też zbędne asfaltowe powierzchnie wyłączone z ruchu. **W budżecie i w WPF Miasta 2023 r. przewidziane są łączne środki na tą inwestycję w kwocie przekraczającej 19 mln zł.**

Budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej

Budynek muzeum powstaje po północnej stronie placu Defilad, od strony ulicy Marszałkowskiej i jest częścią całkowicie nowego Placu Centralnego. Projekt radykalnie odmieni pustą przestrzeń przed Pałacem Kultury i Nauki. Całkowita powierzchnia muzeum wyniesie niemal 20 tys. m², na których znajdzie się m.in. przestrzeń wystawowa (galeria), centrum edukacyjne, centrum badawcze, audytorium, kino oraz kawiarnia i sklep. W Muzeum Sztuki Nowoczesnej prezentowana będzie polska sztuka XX i XXI wieku. Zwiedzającym udostępniona zostanie kolekcja przedstawiająca znaczące najnowsze zjawiska z dziedziny malarstwa, sztuk wizualnych, filmu, teatru i muzyki. Muzeum stanie się nową, kulturalną wizytówką Warszawy. Umowa na budowę muzeum została podpisana 28 lutego 2019 roku. Inwestycja o wartości ponad 500 mln zł jest w całości finansowana ze środków m.st. Warszawy. **Nakłady na realizację tej inwestycji poniesione do końca 2022 r. wyniosły 283,9 mln zł. W budżecie i w WPF Miasta edycji 2023 r. na realizację tej inwestycji zarezerwowane zostały środki na lata 2023-2025 w kwocie 281,6 mln zł, z tego na 2024 r. przypada 143,3 mln zł.**

Budowa Teatru Rozmaitości

Siedziba Teatru Rozmaitości powstanie na Placu Defilad, w ścisłym centrum Warszawy, tuż obok budującego się Muzeum Sztuki Nowoczesnej. **Teatr Rozmaitości ma być jednym z najnowocześniejszych gmachów pełniących takie funkcje w Europie.** Jego całkowita powierzchnia wyniesie ponad 15 000 m.kw. W środku znajdą się m.in. dwie sale teatralne o łącznej powierzchni 2 500 m kw. z największą w Polsce sceną obrotową i modułową widownią, a także sale edukacyjne, sale prób oraz przestronne foyer. Budowa Teatru Rozmaitości jest obok Muzeum Sztuki Nowoczesnej jednym z flagowych elementów projektu Nowego Centrum Warszawy. Aktualnie trwa postępowanie na wybór wykonawcy inwestycji. **W budżecie i w WPF Miasta edycji 2023 przewidziane są łączne środki na tą inwestycję w latach 2023-2028 w wysokości 281,9 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada 20 mln zł.**

Projekty już zakończone:

W 2020 r. w ramach tego programu przebudowano odc. al. Jana Pawła II między rondem ONZ i rondem Czterdziestolatka; całość nakładów na tą inwestycję w latach 2017 – 2021 wyniosła blisko 21 mln zł. Urządzone zostały naziemne przejścia dla pieszych oraz przejazdy rowerowe, w tym duży przejazd na osi ulicy Nowogrodzkiej. Przebudowano też skrzyżowanie ulicy Marszałkowskiej i Królewskiej. Wytyczono nowe drogi dla rowerów oraz przejścia dla pieszych,

W 2022 r. zakończyła się przebudowa Ronda Dmowskiego, gdzie w efekcie powstały cztery nowe naziemne przejścia dla pieszych i infrastruktura rowerowa, trzy przejazdy rowerowe, w tym rejonie zasadzono ponad setkę drzew oraz tysiące krzewów, zarezerwowane w WPF środki na tą inwestycję na lata 2021-2022 wyniosły 13,5 mln zł.

Zakończono przebudowę Placu Pięciu Rogów na skrzyżowaniu ulic Chmielnej, Zgoda, Brackiej i Szpitalnej, który w jej wyniku zmienił się w otwarty zadrzewiony plac z fontanną wbudowaną w elegancką posadzkę przy wydatkach poniesionych w latach 2021-2023 - 22,3 mln zł.

Pierwsze zmiany przeszła też ul. Marszałkowska. Sfinalizowany został projekt nowej drogi dla rowerów wzdłuż ulicy Marszałkowskiej na wysokości Pałacu Kultury i Nauki, wyremontowano chodnik, przybyło zieleni, posadzone zostały drzewa oraz liczne krzewy i byliny.

Obok ww. projektów w obszarze komunikacji i transportu wydatki budżetowe Miasta będą koncentrować się na programach i projektach – inwestycyjnych i tzw. „miękkich” - istotnych dla rozwoju społecznego stanowiącego preferencję w działaniach Miasta w najbliższych latach.

Spółeczne priorytety rozwojowe stanowią w szczególności następujące programy i projekty:

Program opieki nad dziećmi do lat 3 „Warszawa dla najmłodszych”

Warszawa jako pierwsze miasto w Polsce wprowadziła program zapewnienia bezpłatnej opieki żłobkowej dzieciom w wieku do lat 3, przy czym rodzice płacą tylko za wyżywienie. Z budżetu miasta w 100% finansowane są zarówno miejsca w placówkach publicznych, jak i w drodze innowacyjnej koncepcji współpracy z operatorami działającymi w Warszawie żłobków prywatnych Miasto wykupuje miejsca żłobkowe w placówkach prywatnych. Z tej formy wsparcia mogą skorzystać rodzice, którzy pracują, mieszkają i płacą podatki w Warszawie. Program aktualnie obejmuje, m.in. bieżące utrzymanie 74 żłobków publicznych, 12 mini żłobków i 27 punktów dziennej opieki zapewniających łącznie 9 688 miejsc – **przewidywane środki na ten cel w 2024 roku przekroczą 184 mln zł, a w latach 2023-2024 wydatki wyniosą 426 mln zł.** Ponadto Miasto finansuje 6 475 miejsc w placówkach niepublicznych; miesięczny koszt wykupu jednego miejsca w placówce niepublicznej od 2023 roku to 1 500 zł.

W ciągu ostatnich czterech lat system opieki żłobkowej w Warszawie został całkowicie przebudowany tak, by docelowo zapewnić wszystkim chętnym rodzicom bezpłatne miejsce w żłobku. W tym czasie **liczba miejsc bezpłatnej opieki żłobkowej wzrosła ponad dwukrotnie.** Na początku roku 2018 r. było to niecałe 7,4 tys. miejsc, **aktualnie dysponujemy ponad 16 tys. miejsc.**

Zwiększanie liczby miejsc opieki nad najmłodszymi warszawiakami jest równoznaczne z podnoszeniem jakości usług oferowanych przez Miasto, wzmocnieniem żłobka jako miejsca rozwoju dzieci, m.in. poprzez podnoszenie kompetencji kadry.

Miasto podejmuje szereg działań mających na celu podnoszenie jakości opieki i edukacji nad najmłodszymi warszawiakami, m.in. poprzez współpracę z podmiotami zewnętrznymi, którym zlecane są zadania ukierunkowane na wzmocnienie kompetencji wychowawczych kadry w żłobkach w zakresie jakości edukacyjnej oraz maksymalizacji potencjału uczenia się dzieci a także ochrony dzieci przed przemocą – **przewidywane środki na ten cel w 2024 r. wraz z pozostałymi dotacjami do prywatnych żłobków wyniosą ok. 128 mln zł, a w latach 2023-2024 wydatki na ten cel przekroczą 267 mln zł.**

Program rozwoju sieci żłobków

Program zakłada budowę nowych i modernizację aktualnie działających żłobków, w okresie mijającej kadencji samorządowej otwarto: w 2019 r. 4 nowe żłobki w dzielnicach Ursynów, Mokotów, Wesoła, Wola; w 2020 r. otwarto 1 nowy i 1 zmodernizowany żłobek w dzielnicy Ursynów; w 2021 roku uruchomiono 3 nowe żłobki na terenie Dzielnic Wilanów, Włochy i Ursus oraz zakończono modernizację dwóch żłobków; w 2022 r. nowy żłobek otwarto w dzielnicy Ursus, natomiast w dzielnicy Bielany uruchomiono 2 żłobki, jeden nowy oraz jeden po modernizacji; W 2023 r. po modernizacji oddano do użytku żłobek w dzielnicy Praga Południe, do końca 2023 r. planowane jest ukończenie kolejnych 2 inwestycji w dzielnicach Targówek i Bemowo; kolejnych 7 inwestycji zaplanowano do ukończenia w 2024 roku; inwestycje o najwyższej wartości do realizacji stanowią: budowa żłobka przy ul. Ostródzkiej na Białołęce przy zarezerwowanych środkach na 2023 r. 16,6 mln zł, nowopowstające żłobki na Woli: Budowa żłobka przy ul. Ludwiki 2/4 – w 2023 r. nakłady wyniosą przeszło 12 mln zł, Budowa żłobka przy ul. Kasprzaka 1/3 – 2023 r. przeszło 15 mln zł, budowa żłobka ul. Korzonna na Targówku – planowane wydatki w latach 2023-2024 – 11,6 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada 3 mln zł, rozbudowa żłobka nr 42 przy ul. Chodeckiej - planowane wydatki w 2023 r. 3,6 mln, przy nakładach poniesionych w latach 2019-2022 - 12,3 mln zł - wydatki na rozwój sieci żłobków ujęte w WPF edycji 2023 w latach 2023-2025 przekroczą 95 mln zł, z tego na 2024 r. przypada 13,3 mln zł.

Program w zakresie ochrony zdrowia

w ramach programu realizowane są w szczególności następujące projekty przy założonej ich kontynuacji w 2024 r.: Program w zakresie wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego, kontynuacja programu rozpoczętego w 2017 r. i trwającego do chwili obecnej; obejmuje trzy elementy: dofinansowanie procedur zapłodnienia in vitro, finansowanie procedur ochrony płodności dla kobiet przed leczeniem onkologicznym, wykłady dla uczniów szkół średnich dotyczące problemu niepłodności. Z dofinansowania procedur zapłodnienia pozaustrojowego może skorzystać ok. 1800 par rocznie, a jedna para ma prawo do maksymalnie trzech prób zapłodnienia. Umowy z miastem podpisało osiem klinik. Na leczenie mogą zapisywać się pary małżeńskie lub partnerskie, które mieszkają w Warszawie od co najmniej dwóch lat. Dotychczas ze wsparcia miasta w leczeniu niepłodności skorzystało już blisko 8,5 tys. par. Dlatego w październiku 2022 r. Rada m.st. Warszawy przyjęła uchwałę o uruchomieniu nowej edycji programu na kolejne 3 lata, zwiększony został też budżet programu – z 33 do ponad 40 mln zł. Dzięki świadczeniom dofinansowywanym w ramach programu od początku jego trwania do końca 2022 r. urodziło się 1706 dzieci. W latach 2023-2025 Warszawa zapewni również bezpłatne zajęcia w szkole rodzenia dla ponad 10 tys. ciężarnych – łączny koszt programu wyniesie blisko 16 mln zł. Dzięki wsparciu samorządu w Warszawie rodzi się najwięcej dzieci w Polsce. Stolica ma także jeden z najwyższych współczynników dzietności – blisko 1,6, podczas gdy średnia krajowa wynosi ok. 1,3; Program w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego pn. "HPV 12" rozpoczęty w 2019 r. i trwa do dziś, skierowany do dziewczynek i chłopców w wieku 12 lat przewiduje szczepienia składające się z dwóch dawek szczepionki i w ramach programu finansowane są obie - od początku realizacji programu do końca 2022 r. młodym pacjentom podano 20 630 dawek szczepionki; Program w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla dzieci w wieku od 6 do 60 miesięcy życia i Program w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla kobiet w ciąży (dwa niezależne programy) - od początku realizacji Programu, tj. od 2020 r. do końca 2022 r. w przypadku programu w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla dzieci, podano pacjentom 5 317 dawek szczepionki, w przypadku programu adresowanego do kobiet w ciąży program był realizowany od września 2020 r. do marca 2022 r., ze względu na fakt, że 22 marca 2022 r. Minister Zdrowia przesądził, że szczepienia przeciwko grypie w aptece będą refundowane i bezpłatne w ramach wykazu leki 75+ lub leki ciąża+, Miasto nie wznowiło realizacji programu, od początku realizacji programu do końca 2022 r. podano pacjentom 178 dawek szczepionki; Program szczepień przeciwko COVID-19 - podmioty lecznicze, dla których m.st. Warszawa jest podmiotem tworzącym, realizują świadczenia z zakresu szczepień przeciwko COVID-19 w ramach Narodowego Programu Szczepień. Realizacja szczepień przeciwko COVID-19 rozpoczęła się 2020 r. i trwa do dziś. Poprzez nadzorowane podmioty lecznicze, m.st. Warszawa zapewnia mieszkańcom dostępność punktów realizacji szczepień na obszarze całej stolicy. Utworzono 81 punktów szczepień, w tym 4 punkty szczepień powszechnych (PSP), 6 punktów szczepień weekendowych i plenerowych, 15 zespołów wyjazdowych działających w strukturach miejskich podmiotów leczniczych oraz 2 ogólnowarszawskie mobilne punkty wyjazdowe. W 2022 r., z uwagi na malejące zainteresowanie szczepieniami przeciw SARS-CoV-2, ograniczono działalność szczepienną do 44 punktów; od początku włączenia się m.st. Warszawy w realizację Narodowego Programu Szczepień do końca 2022 r. podano 820 193 dawek szczepionki mieszkańcom stolicy. Warszawa jest pod względem liczby wykonanych szczepień przeciw COVID-19 w ścisłej czołówce wśród największych miast w Polsce i w ramach rządowego konkursu „Najbardziej Odporna Gmina” otrzymała nagrodę w wysokości 1 mln zł; program z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób w wieku 65 lat i więcej pn. „Grypa 65+” – kontynuacja programu rozpoczętego w 2004 r. i trwającego do dziś, w okresie 2019 – do końca 2022 r. podano pacjentom 146 949 dawek szczepionki, z czego w 2022 r. zaszczepiono 33 597 mieszkańców Warszawy; Program w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń słuchu wśród uczniów klas I oraz VIII szkół podstawowych na terenie Warszawy – kontynuacja programu z 2007 r., w okresie od 2019 r. do końca 2022 r. przebadano 66 900 uczniów miejskich szkół; Program promocji zdrowia pn. „Aktywny Senior” realizowany od 2018 r. i nadal jest kontynuowany, każdego roku z Programu korzysta ok. 2 300 osób, w okresie 2019-2022 z programu skorzystało 11 530 seniorów; Program promocji zdrowia „Zdrowy uczeń” – Każdego roku z programu korzysta ok. 200 tys. uczniów, w okresie od 2019 r. do końca 2022 z programu skorzystało 784 064 uczniów szkół miejskich; Program promocji zdrowia pn. „Edukacja zdrowotna młodzieży szkolnej w wieku pomiędzy 18 a 19 rokiem życia w zakresie nadciśnienia tętniczego – w okresie od 2019 r. do końca 2022 r. z Programu skorzystało 49 381 uczniów szkół miejskich; Program polityki zdrowotnej z zakresu szczepień przeciw grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób bezdomnych przebywających w placówkach zapewniających tymczasowe schronienie dla osób w kryzysie bezdomności dofinansowanych przez m.st. Warszawę, w okresie od 2019 r. do końca 2022 r. podano pacjentom 870 dawek szczepionki; Program edukacji przedporodowej pn. "Szkoła rodzenia", którego celem jest przygotowanie kobiet w ciąży do porodu naturalnego oraz par do pełnienia nowej roli

związanej z pojawieniem się dziecka - w okresie od 2019 r. do końca 2022 r. z Programu skorzystało 37 143 osób.

Rozwój infrastruktury w obszarze zdrowia

poprzez przebudowę, rozbudowę, modernizację działających podmiotów leczniczych, w tym miejskich szpitali i przychodni, jak też poprzez budowę nowych przychodni i szpitali, w 2024 r. planuje się realizację projektów współfinansowanych z budżetu Województwa Mazowieckiego, w tym w szczególności: modernizację i przygotowanie Oddziału Neurologii z Pododdziałem Leczenia Udarów w Szpitalu Czerniakowskim do wykonywania zabiegów wewnątrznaczyniowych (wydatki w latach 2023-2025 7 mln zł); zwiększenie potencjału zabiegowego i diagnostycznego Szpitala Grochowskiego (wydatki w latach 2023-2024 4 mln zł), informatyzację i bezpieczeństwo cyfrowe w Warszawskim Centrum Opieki Medycznej „Kopernik” (wydatki w latach 2023-2024 5,3 mln zł); zwiększenie potencjału zabiegowego Warszawskiego Szpitala Południowego (wydatki w latach 2023-2025 4 mln zł); doposażenie w sprzęt medyczny i systemy informatyczne Szpitala im. św. Rodziny (wydatki w latach 2023-2025 6,5 mln zł); modernizację Centrum Medycznego „Żelazna” (wydatki w latach 2023-2024 1,7 mln zł); budowę przychodni przy ul. Przy Agorze 16B w Warszawie (wydatki w latach 2023-2024 4 mln zł). W WPF edycji 2023 r. zarezerwowane są środki na 2023 r. na budowę podmiotów leczniczych, w tym na budowę Szpitala Południowego - blisko 16 mln zł po zmianach wprowadzonych uchwałą Rady z 25 maja br., na budowę Szpitala Wolskiego etap II – 8,2 mln zł, budowę infrastruktury technicznej Szpitala Bielańskiego – 3,6 mln zł, na zwiększenie wkładów do miejskich szpitali, w tym m.in. do Szpitala Południowego, Praskiego, Czerniakowskiego, Grochowskiego, Bielańskiego, Wolskiego – łącznie blisko 106 mln zł. Uchwałą Rady m.st. Warszawy z 25 maja b.r. w sprawie zmian w budżecie i w WPF wprowadzono zmiany przesuwające wydatki z 2024 r. w kwocie 9 mln zł na 2023 r. zwiększając kwotę planu na 2023 r. do poziomu 38,6 mln zł na zadanie Budowa drugiego pawilonu medycznego na terenie Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Warszawie ul. Mehoffera 72/74 wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu - zakończenie budowy drugiego pawilonu medycznego na 192 łóżek na terenie Zakładu planowane jest na IV kw. 2023 roku, działalność medyczna w nowym pawilonie zostanie uruchomiona w I kwartale 2024 roku; zwiększono wydatki na infrastrukturę zdrowotną w 2024 r. i w 2025 r. poprzez zaplanowanie w tych latach środków łącznie 4 mln zł (po 2 mln zł w 2024 i w 2025 r.) na zadanie Budowa Przychodni przy Agorze, wprowadzono nowe zadania przeznaczając łączne środki 13,5 mln zł na lata 2023-2025 na zadania: Modernizacja i przygotowanie Oddziału Neurologii z Pododdziałem Leczenia Udarów w Szpitalu Czerniakowskim do wykonywania zabiegów wewnątrznaczyniowych – 7,0 mln zł, Doposażenie w sprzęt medyczny i systemy informatyczne Szpitala im. św. Rodziny – 6,5 mln zł; **Ważnym elementem programu rozwoju infrastruktury w ochronie zdrowia jest budowa lub modernizacja miejskich przychodni.** W mijającej kadencji samorządowej uruchomiono działalność medyczną w licznych miejskich przychodniach, w tym m.in.: w 2019 r. uruchomiono działalność medyczną w zmodernizowanej Przychodni SPZOZ warszawa-Ursynów przy ul. Kajakowej 12 (nakłady z budżetu 7 mln zł), w 2019 r. uruchomiono działalność medyczną w wybudowanej Przychodni SZPZLO Warszawa-Wawer przy ul. Żegańskiej 13 (nakłady 1,5 mln zł), w 2020 r. uruchomiono działalność medyczną w zmodernizowanych pomieszczeniach Przychodni SZPZLO Warszawa Praga Północ przy ul. Otwockiej 1 dla potrzeb Oddziału Dziennego Aktywizacji Seniorów (Oddział Dzienny Psychogeriatryczny), przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 2,4 mln zł, w latach 2020-2022 uruchomiono działalność kolejnych poradni w ramach Warszawskiego Centrum Opieki Medycznej „Kopernik” sp. z o.o., przy nakładach z budżetu 50,1 mln zł, w 2021 r. uruchomiono działalność medyczną w nowym pawilonie medycznym na 170 łóżek w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym przy ul. Mehoffera 72/74, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy (dokapitalizowanie SCOL sp. z o.o.) – 33,4 mln zł, w marcu 2021 roku uruchomiono działalność medyczną w nowej Przychodni SZPZLO Warszawa Praga Południe przy ul. Styrskiej 44, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 19,5 mln zł, w 2021 r. uruchomiono działalność medyczną w zmodernizowanych pomieszczeniach przychodni SZPZLO Warszawa-Targówek przy ul. Remiszewskiej 14, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 2,4 mln zł, w 2021r. wznowiono działalność w zmodernizowanym Zakładzie Patomorfologii Szpitala Bielańskiego przy nakładach z budżetu – 7,1 mln zł, w 2022 r. uruchomiono działalność medyczną w nowej Przychodni SZPZLO Warszawa-Wawer przy ul. Trakt Lubelski 71, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 3 mln zł, w 2023 r. uruchomiono działalność medyczną w zmodernizowanych pomieszczeniach Pawilonu nr 10 Szpitala Wolskiego, w którym zlokalizowany został Oddział Diennej Rehabilitacji Kardiologicznej i Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 32,9 mln zł.

W II kwartale 2023 r. planuje się uruchomienie działalności medycznej Warszawskiego Instytutu Zdrowia Kobiet

Warszawski Instytut Zdrowia Kobiet powstanie na bazie potencjału połączonych szpitali, tj. Szpitala Inflancka - specjalistycznego szpitala położniczo-ginekologicznego oraz Szpitala Bielańskiego - największego, wielospecjalistycznego szpitala miejskiego. WIZK będzie zapewniał kompleksową opiekę medyczną z zakresu ginekologii i położnictwa, w tym m.in. ginekologii onkologicznej i geriatrycznej, patologii ciąży, diagnostyki i terapii płodu, neonatologii, leczenia niepłodności, endokrynologii. W celu stworzenia warunków do funkcjonowania WIZK zaplanowano modernizację oraz doposażenie placówki przy ul. Inflanckiej, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 5,3 mln zł, w IV kwartale 2023 r. planuje się uruchomienie działalności medycznej w zmodernizowanej i rozbudowanej Przychodni przy ul. Wiertniczej 81 w dzielnicy Wilanów, budynek zostanie wyposażony w instalację fotowoltaiczną oraz pompę ciepła, przy nakładach z budżetu m.st. Warszawy – 9,7 mln zł. **Na wydatki rozwojowe w obszarze zdrowia z tytułu rozbudowy i modernizacji podmiotów leczniczych i przychodni, po zmianach wprowadzonych uchwałą Rady m.st. Warszawy z 25 maja 2023 roku w sprawie zmian w budżecie i w WPF na lata 2023-2024 zostały zarezerwowane łączne środki ok. 176 mln zł, z tego na 2024 r. przypada ok. 24 mln zł.**

Program „Walka ze smogiem”

W 2024 r. będzie kontynuowana realizacja Programu „Walka ze smogiem”, który wpisuje się w realizację celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem. Program wpisuje się w założenia Planu gospodarki niskoemisyjnej dla m.st. Warszawy, jak też w działania antysmogowe dla Mazowsza. Głównym elementem programu jest udzielanie dotacji na realizację inwestycji dot. modernizacji sposobu ogrzewania budynków poprzez wymianę starych pieców i kotłów tzw. „kopciuchów” zasilanych paliwem stałym na nowe, ekologiczne. Ważnym elementem programu jest dofinansowanie montażu odnawialnych źródeł energii, w celu zmniejszenia zużycia energii oraz wzrostu udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Dotacje udzielane są na podstawie uchwały nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z 26 września 2019 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, zmienionej uchwałą nr LXXII/2404/2022 Rady m.st. Warszawy z 17 listopada 2022 r. Obecnie na terenie Warszawy użytkowanych jest jeszcze ok. 4,4 tys. „kopciuchów”. Ważnym elementem planowanych w 2024 rok działań na rzecz poprawy jakości powietrza zakłada się również przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej, której celem jest zainteresowanie mieszkańców możliwością skorzystania z dotacji na wymianę źródeł ogrzewania na paliwo stałe i zapoznanie z przepisami mazowieckiej uchwały antysmogowej. Uchwałą Rady m.st. Warszawy w sprawie zmian w budżecie i w WPF z 25 maja 2023 r. wprowadzona została korekta w tym programie przesuwająca środki w kwocie 3,2 mln zł z 2024 r. na 2023 r. Przewidywany koszt programu związanego z udzielaniem dotacji na realizację powyższych inwestycji na 2024 r. to ponad 60 mln zł.

Koszty programu „Walki ze smogiem” uwzględnione w WPF- ie edycji 2023 w latach 2023-2024 wyniosą łącznie 179,4 mln zł, z tego wydatki bieżące - 2,6 mln zł i majątkowe 176,8 mln zł, z tego w 2024 roku przypadnie ok. 66,6 mln zł, przy czym wydatki majątkowe stanowią 66 mln zł.

Program zieleni miejskiej

Zawarty w ramach tego programu nowy program „Zielone ulice Warszawy” przewiduje przyspieszenie nasadzeń roślin wzdłuż głównych ulic, Miasto przekaze też nowe tereny – ok. 50 ha - pod zalesienia, na których zostanie nasadzonych pół miliona drzew – tym sposobem mają powstać zielone płuca Warszawy, które oczyszczą powietrze w Warszawie; program przewiduje również modernizację parków, zakładanie nowych parków. Główne elementy tego programu stanowią takie projekty jak: budowa Parków Linearnych przy zarezerwowanych środkach w latach 2023-2024 ok. 6,9 mln zł, z tego na 2024 r. przypada 4,6 mln zł, gł. projektem jest budowa Parku Linearnego, który powstanie na terenie między blokami, biurami, hotelami a linią kolejową przy ul. Suwak na warszawskim Służewcu, park połączy 3 dzielnice – Ursynów, Mokotów i Ochotę; przewidywana jest budowa ścieżki rowerowej, która będzie zaczynała się przy ul. Suwak, w pobliżu stacji PKP Służewiec, a kończyła przy ul. Woronicza, ważnym elementem terenu będzie zieleń, w planach jest posadzenie 50 drzew (w tym 25 owocowych) i krzewów (na powierzchni 4200 m², a na 3000 m² byliny i trawy, naturalne zagłębienia terenu zostaną zagospodarowane w formie ogrodów deszczowych, które obsadzone zostaną roślinnością dostosowaną do warunków okresowego zalewania; koszt całkowity projektu

6,9 mln zł; 3.12.2021 r. podpisano umowę na realizację zadania w trybie zaprojektuj i wybuduj; przygotowano projekt budowlany, dla którego uzyskano odstępstwo od przepisów kolejowych. 23.03.2023 r., Zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim, przy zabezpieczonych środkach 2023-2024 przekraczających 10 mln zł, z tego na 2024 r. przypada 6 mln zł - Park Żerański powstanie na terenie położonym na zachodnim nabrzeżu Kanału Żerańskiego – od ul. Modlińskiej do ul. Płochocińskiej na Białoleścu, zagospodarowanie parku będzie nawiązywało do przemysłowego charakteru tego terenu, zagospodarowana zostanie część południowa parku poprzez stworzenie sieci ścieżek pieszych i rowerowych, placów zabaw z naturalnych materiałów, siłowni i wydzielanie strefy dla psów, przewidziano też pawilony z zapleczem gastronomicznym; zakończono wykonywanie dokumentacji projektowej, uzyskano pozwolenie na budowę, ogłoszono przetarg na realizację robót budowlanych; projekt Infrastruktura „Zielone ulice” przy zarezerwowanych środkach na lata po zwiększeniach o 1,8 mln zł (w latach 2023-2024) wprowadzonych uchwałą Rady z 25 maja br. w sprawie zmian w budżecie i w WPF 2023-2024 przeszło 9 mln zł, z tego na 2024 rok przypada 1,3 mln zł - wykonano remont chodnika w ulicy Anny German, Skwer Integrator – w maju 2022 roku podpisano umowę na zadanie: „Zaprojektuj i wybuduj: „Skwer Integrator - zaaranżowanie przestrzeni wypoczynkowych w zieleni u zbiegu Al. Zjednoczenia, został wykonany i uzgodniony projekt dla Obszaru B+C, zakończono prace budowlane związane z realizacją tej części, został wykonany projekt Obszaru A, trwają jego uzgodnienia, ogłoszono przetarg i wybrano wykonawcę do realizacji zadania Skwer Krasińskiego, umowa podpisana 5 maja br., wykonano ciągi pieszych planowanych do realizacji wraz z zadaniem „ Realizacja projektu „Żoliborz Południowy przyjazny dla każdego – Psi Park ul. J. Kasprówicza w dzielnicy Bielany”, zadanie odebrano w grudniu 2022 r.” Inne projekty w obszarze zieleni miejskiej w trakcie realizacji stanowią, m.in.: „Zagospodarowanie terenu nad tunelem Południowej obwodnicy Warszawy” przy wydatkach w latach 2023-2024 – 30,4 mln zł, przy czym zakładane wydatki na 2024 r. 25,7 mln zł - wykonana została dokumentacja projektowa uwzględniająca podział inwestycji na sześć odcinków, trwa postępowanie na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych i ogrodniczych; „Rewitalizacja skweru Gwary Warszawskiej” – przy wydatkach w latach 2023-2024 6,4 mln zł, przy czym na 2024 r. zakładane wydatki wyniosą 5,4 mln zł - umowa na wykonanie dokumentacji projektowej została podpisana we wrześniu 2021 r., uzyskano pozwolenie na budowę, nanoszone są poprawki na projekcie wykonawczym, „Zielone skwery – etap I” – przy wydatkach w latach 2023-2024 przekraczających 2 mln zł przy czym na wydatki 2024 r. zarezerwowano środki 0,4 mln zł – skwer Dobrzyńska: zatwierdzono dokumentację przetargową, rozpoczęto postępowanie przetargowe, skwer Markowska - trwa etap projektowy skweru, planowany termin odbioru dokumentacji – czerwiec br., planowane są prace budowlane i ogrodnicze związane z modernizacją skweru przy gł. założeniu budowy fontanny posadzkowej, alejek, placu zabaw, montaż elementów małej architektury, nasadzenia zieleni; „Park Naturalny Gołędzinów – prace przygotowawcze” przy wydatkach w latach 2023-2024 przekraczających 1 mln zł, przy czym na wydatki w 2024 r. zarezerwowano 0,9 mln zł – w maju br. ogłoszono konkurs realizacyjny jednoetapowy na koncepcję Parku Naturalnego Gołędzinów w Warszawie, Park Port Żerański – prace przygotowawcze przy środkach zarezerwowanych na wydatki w latach 2023-2024 0,2 mln zł, przy czym na 2024 r. – 40 tys. zł, niektóre realizowane aktualnie projekty uzyskały dofinansowanie z UE, są to m.in.: „Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na terenie Parku Cichociemnych”, „Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej” na terenie Parku pod Kopcem Powstania Warszawskiego”, „Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie Pola Mokotowskiego” – **na wydatki w obszarze zieleni przewidziane zostały w WPF edycji 2023 w latach 2023-2024 łączne środki w wysokości ok. 140 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada przeszło 45 mln zł, z tego wydatki w ramach programu strategicznego zieleni miejska w tym okresie stanowią środki 24,7 mln zł, w tym na 2024 r. przypada kwota 11,4 mln zł.**

Program rozwoju edukacji

Program obejmujący przebudowę, modernizację i budowę nowych szkół wszystkich typów, przebudowę, modernizację i budowę nowych przedszkoli, budowę hal sportowych i boisk przy obiektach oświatowych. W ramach programu „Warszawa dla wszystkich” w latach 2019-2022 do użytku zostały oddane: 24 nowe, bądź całkowicie odnowione przedszkola. Tylko w tej kadencji nowe placówki przedszkolne zostały uruchomione aż w 13 dzielnicach – zarówno w lewo- jak i prawobrzeżnych. Najwięcej z nich oddanych zostało do użytku na Bielaniech, Mokotowie, Wilanowie, a także w Białoleścu i na Pradze Północ. 4 następne – przy ul. Siemiatyckiej na Bemowie, ul. Rembrandta na Targówku, ul. Hennela w Ursusie i ul. Krakowiaków we Włochach – są obecnie w trakcie budowy. A planowana jest budowa 7 kolejnych – na Bemowie, Pradze Południe, Woli i Żoliborzu, a także w Białoleścu, Ursusie i Wawrze. Warszawa zapewnia też plenerowe atrakcje najmłodszym poprzez zakładanie nowych, bezpiecznych placów zabaw. Aktualnie w Mieście jest około 1000 placów zabaw i z każdym rokiem przybywa nowych. W 2022 r. zmodernizowany został m.in. duży plac zabaw w parku im. Stefana Żeromskiego na Żoliborzu.

Powstało także 12 nowych szkół. Dzięki już zrealizowanym inwestycjom uczniowie mogą korzystać z nowoczesnych placówek w Białoleścu, Wawrze i Wilanowie, a także na Pradze Południe, Targówku, Ursynowie, Woli i Żoliborzu. Najwięcej, bo aż 3 nowe placówki – przy ul. Hemara, Myśliborskiej i Ruskowy Bród – powstały w Białoleścu. To najmłodsza pod względem wieku mieszkańców, a także najszybciej rozwijająca się dzielnica Warszawy. Dlatego do już wybudowanych szkół dołączą kolejne. W trakcie budowy jest już szkoła przy ul. Świderskiej, a kolejna powstanie przy ul. Siecznej. Bardzo istotna jest też inwestycja przy ul. Słowackiego w Wesołej, gdzie budowane jest pierwsze liceum w dzielnicy. W trakcie realizacji są także inwestycje na osiedlu Chrzanów na Bemowie oraz przy ul. Hennela w Ursusie. Ponadto w tym okresie rozbudowano, zmodernizowano i wyremontowano wiele spośród ponad 800 istniejących warszawskich obiektów oświatowych. Kilka kolejnych inwestycji oświatowych znajduje się w budowie: w budowie są 4 szkoły i 4 przedszkola, na Bemowie na terenie osiedla Chrzanów trwa budowa zespołu szkolno-przedszkolnego za kwotę ponad 122 mln zł. Nowy zespół szkolno-przedszkolny powstaje także przy ul. Hennela w Ursusie i na ten cel zabezpieczono 100 mln zł. Na Białoleścu podpisana została umowa na budowę kompleksu oświatowego przy ul. Świderskiej. Ponadto w przyszłym roku planowane jest oddanie do użytkowania zmodernizowanej i rozbudowanej szkoły podstawowej przy ul. Podróźniczej (koszt inwestycji to ponad 33 mln zł), natomiast w Wesołej trwa budowa nowoczesnego liceum ogólnokształcącego dla 600 uczniów (koszt inwestycji to ponad 37 mln zł). Otwarcie szkoły zaplanowano pod koniec 2023 r. W roku 2022 zakończona została również budowa Budynku Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego w ramach rozbudowy Centrum Nauki Kopernik. W budynku utworzone zostały cztery przestrzenie badawcze – laboratoria i pracownie wyposażone w specjalistyczny sprzęt, służące do wytwarzania produktów i rozwiązań edukacyjnych. Obiekt mieści jednorazowo 600 osób. Ma trzy kondygnacje naziemne

i jedną podziemną o łącznej powierzchni ok. 6000 m². Łączny koszt budowy Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego to ponad 82 mln zł. Inwestycja została dofinansowana ze środków Unii Europejskiej.

W latach 2019-2022 Warszawa przeznaczyła na inwestycje w obszarze oświaty ponad 1 mld 230 mln zł oraz ponad 415 mln zł na remonty istniejących szkół i przedszkoli.

Jednocześnie trwa budowa nowych przedszkoli: przy ul. Lebidowej w Wawrze za 9 mln zł, w rejonie ul. Krakowiaków we Włochach za ponad 11 mln zł i przy ul. Burakowskiej na Woli za 14 mln zł. W ramach budowy przyszkolnych obiektów sportowych powstają: hala sportowa przy Szkole Podstawowej nr 264 na Ochocie przy ul. W. Skorochód-Majewskiego 17, za niemal 17 mln zł, kompleks sportowy wraz z halą sportową przy Szkole Podstawowej nr 73 na Pradze-Północ przy ul. Białostockiej 10/18 za ponad 17 mln zł, hala sportowa przy Szkole Podstawowej nr 158 w Śródmieściu przy ul. Ciasnej za ponad 26 mln zł, hala lekkoatletyczna przy Szkole Podstawowej nr 124 w Wawrze przy ul. Bartoszyckiej za ponad 11 mln zł. W Wieloletniej Prognozie Finansowej ujętych jest także ponad 100 różnych tytułów inwestycyjnych związanych z rozbudową i modernizacją budynków i infrastruktury już istniejącej (w tym poza obiektami szkolnymi także boiska, place zabaw). Do najbardziej kluczowych, realizowanych obecnie, modernizacji i rozbudów należą: modernizacja i rozbudowa szkoły podstawowej przy ul. Podróźniczej na Białoleścu (41,3 mln zł), zakończenie inwestycji zaplanowanej na koniec 2023 r., modernizacja i rozbudowa Przedszkola z Oddziałami Integracyjnymi nr 65 "Tarchominek" przy ul. Pancera 3 na Białoleścu (10,7 mln zł), modernizacja budynku Zespołu Szkół nr 55 przy ul. Gwiazdździej 35 na Bielaniech (13,8 mln zł), przebudowa Szkoły Podstawowej nr 146 przy ul. Domaniewskiej 33 wraz z zagospodarowaniem terenu na Mokotowie (17,5 mln zł), modernizacja wraz z zagospodarowaniem terenu oraz dostosowaniem budynku Zespołu Szkół nr 39 przy ul. Belskiej 1/3 na Mokotowie (15,8 mln zł), rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 215 przy ul. Kwatery Głównej 13 na Pradze-Południe (31,7 mln zł), rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 255 przy ul. Kamionkowskiej na Pradze-Południe (15 mln zł), rozbudowa i modernizacja Zespołu Szkół nr 74 przy ul. Niepołomickiej 26 w Rembertowie (19,5 mln zł), modernizacja budynku B Szkoły Podstawowej nr 340 wraz z adaptacją pomieszczeń na potrzeby Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 19 i termomodernizacją na Ursynowie (12,7 mln zł), modernizacja i rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej nr 66 przy ul. Przepiórki 16/18 we Włochach (43,2 mln zł). Przewiduje się też rozbudowę i modernizację Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla dzieci słabowidzących nr 8 przy ul. Koźmińskiej 7. W WPF edycji 2023 r. na tą inwestycję zarezerwowane są środki w latach 2023-2025 w wysokości przekraczającej 45 mln zł, z tego na 2024 r. 21,7 mln zł. Umowa przewiduje m.in. gruntowny remont placówki. Kompleks budynków SOSW powstał w latach 60. XX wieku. W jego skład wchodzi budynek szkoły i internatu oraz, dobudowany w późniejszym okresie, łącznik między nimi. Na terenie placówki znajduje się również boisko sportowe oraz plac zabaw. Wykonawca dobuduje nowe skrzydło, w którym powstanie sala gimnastyczna wraz z zapleczem szatniowym i sanitarnym. Na terenie kompleksu powstanie ogród podzielony na strefy, którym przypisano konkretne funkcje. Po modernizacji, budynek szkoły nadal będzie przeznaczony dla około 130 uczniów, a internat zapewni 25 miejsc noclegowych. Dzięki inwestycji w placówce będzie więcej gabinetów do pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów. Po modernizacji, budynek szkoły nadal będzie przeznaczony dla około 130 uczniów, a internat zapewni 25 miejsc noclegowych.

Dzięki inwestycji, w placówce będzie więcej gabinetów do pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów. Inwestycja uzyskała dofinansowanie w kwocie 30 mln zł w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa na ulicach wokół szkoły realizowany jest program „Droga na szóstkę”. Program zakłada promowanie jazdy na rowerze, doposażanie szkół i przedszkoli w odpowiednie stojaki dla rowerów - w 2022 r. pojawiło się ich prawie tysiąc. Program opiera się o współpracę pomiędzy jednostkami miejskimi a społecznością szkolną. Podstawą do wdrażania zmian są rozmowy, obserwacje, pomiary i audyty, dzięki czemu można uwzględnić unikatowość każdej placówki i zastosować najlepsze rozwiązania w celu poprawy bezpieczeństwa. Na wniosek dzielnic, dyrekcji szkół czy rad rodziców przejścia dla pieszych w bezpośrednim sąsiedztwie szkół i przedszkoli, a także drogi dojeżdża do nich przebudowywane pod kątem bezpieczeństwa. Dotychczas zrealizowano trzy takie projekty, kolejne trzy przebudowy rozpoczną się w 2023 r.

Uchwałą Rady m.st. Warszawy z 25 maja 2023 w sprawie zmian w budżecie i w WPF wprowadzono zmiany m.in. zwiększające limity wydatków na rozbudowę Szkoły podstawowej nr 215 przy ul. Kwatery Głównej 13 (Praga-Południe), dokonano przeniesień wydatków w związku ze zmianami w harmonogramach realizacji zadań, w tym w projekcie Budowa zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ulicy Hennela (Ursus) przesunięto 6 mln zł z 2024 r. na 2023 r., a w przypadku projektu Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 255 przy ul. Kamionkowskiej (Praga-Południe) przeniesiono środki w wysokości 5 mln zł z 2024 r. na 2025 r., wprowadzono nowe zadanie Budowa i eksploatacja energooszczędnych przedszkoli publicznych w Warszawie realizowanych w systemie PPP – zarezerwowano środki w latach 2026-2050 w wysokości 117,2 mln zł – **w WPF edycji 2023 na wydatki inwestycyjne w obszarze oświaty zaplanowane zostały łączne środki w latach 2023-2024 w wysokości 953,5 mln zł, z tego na 2024 r. przypada przeszło 372 mln zł.**

Program rozwoju budownictwa społecznego, modernizacja budynków komunalnych w obszarze rewitalizacji

Miasto Stołeczne Warszawa realizuje ten program poprzez zaangażowanie Towarzystw Budownictwa Społecznego do realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz przygotowanie przez dzielnice nowych zadań z zakresu budownictwa komunalnego i modernizacji budynków mieszkalnych mających służyć poprawie warunków mieszkaniowych. W ramach tego programu realizowane są cele Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025 (WPGMZ). Celem projektu jest zapewnienie szerszej oferty mieszkań na wynajem poprzez budowę lub odtworzenie zasobu mieszkań. Dla tych inwestycji planuje się pozyskiwanie dofinansowania z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego (z ustawy o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych²⁰, zwanej dalej „ustawą o finansowym wsparciu”) do wysokości 80% kosztów budowy mieszkań (art. 3 i 5a) oraz do wysokości 35% kosztów budowy mieszkań (art. 5).

Ponadto dla inwestycji TBS zostały złożone wnioski o wsparcie z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa (RFRM). Wsparcie RFRM w wysokości 10% wartości kosztów budowy lokali mieszkalnych wypłacane jest gminom na objęcie udziałów w istniejącym TBS/SIM, na warunkach określonych w art. 33l – 33s ustawy z dnia 26 października 1995 o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa²¹. Zgodnie z przyjętym programem WPGMZ na lata 2021-2025 w wyniku nowych przedsięwzięć planuje się zrealizować do 2025 roku ok. 1 300 mieszkań, tj. ok. 535 nowych lokali komunalnych oraz ok. 766 mieszkań w systemie TBS. W 2024 r. będą kontynuowane zadania budownictwa komunalnego wpisane do WPF na lata 2022-2025 i mieszkaniowego budownictwa TBS, dla których Miasto podpisało umowy ze spółkami i wniosło wkład finansowy w te inwestycje oraz zawierane będą kolejne umowy.

Duży wzrost kosztów prac budowlanych (robocizna, materiały i transport) oraz znaczący wzrost wskaźnika WIBOR dla kredytów SBC, z których dotychczas korzystały spółki TBS w celu realizacji mieszkaniowego budownictwa społecznego przekłada się na wzrost kosztów realizacji zadań w ramach programu. W celu zminimalizowania wpływu skutków wzrostu kosztu kredytów na wzrost stawki czynszu dla najemców w lokalach do dyspozycji Miasta, w przypadku części inwestycji TBS planowane jest wykorzystanie lokali przez Miasto na podnajem (tj. wynajęcie lokali od TBS w celu podnajmu osobom spełniającym kryteria najmu lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta). Wiąże się to ze zwiększeniem wkładu Miasta do 100% wartości inwestycji (budowy lokali do dyspozycji Miasta) i niekorzystaniem z kredytów mieszkaniowych SBC przez TBS-y. Miasto w tej

²⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 377, tytuł ustawy został zmieniony przez art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 1561),

²¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 2224

formule będzie ubiegać się o wsparcie z Banku Gospodarstwa Krajowego w wysokości 80% kosztów kwalifikowanych budowy tych lokali z art. 5a ustawy o finansowym wsparciu. W 2023-2024 w ramach programu planuje się realizować inwestycje: Derkaczy, Żąbkowską/Markowską przy zwiększeniu środków na tą inwestycję w 2023 r. o 20,4 mln zł w związku z uzyskaniem środków z Funduszu Dopłat na pokrycie części kosztów realizacji tej inwestycji na podstawie uchwały Rady w sprawie zmian w budżecie z 25 maja br., inwestycja Grójecka/Banacha, Rudnickiego. Na te inwestycje złożony został wniosek o wsparcie z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa (RFRM) na kwotę łączną 34,5 mln zł, z czego planowana do wypłaty w br. jest kwota 23,1 mln zł. Ponadto inwestycje przy Żąbkowskiej/Markowskiej i Derkaczy zostały zakwalifikowane do wsparcia z Funduszu Dopłat BGK w kwocie dofinansowania w wysokości ok. 30,8 mln zł, z czego już wypłacono kwotę 20,4 mln zł i kolejną wypłatę na kwotę 10,5 mln zł planowana jest w II kwartale br. Planuje się złożyć kolejne wnioski o wsparcie z Funduszu Dopłat na inwestycje przy ul. Grójeckiej i Rudnickiego, na które szacuje się dofinansowanie w wysokości ok. 80,0 mln zł. Przewidywany termin uruchomienia wsparcia to I połowa 2024 roku. W latach 2024-2025 w dzielnicach planowana jest realizacja uwzględnionych inwestycji w wieloletnim programie inwestycyjnym w zakresie budownictwa komunalnego jak: przy ul. Włókienniczej, budowa niskoemisyjnych mieszkań komunalnych ul. Trakt Lubelski, budowa zespołu wielorodzinnych budynków mieszkalno-usługowych wraz z miejscami postojowymi przy ul. Calowej (Wilanów), budowa mieszkań komunalnych wraz z przedszkolem przy ul. Orłąt Lwowskich (Ursus), budowa budynku mieszkalnego w rejonie ulic Komorska/Łukowska/Kawcza (Praga Półd.). Po uzyskaniu prawomocnych pozwoleń na budowę dla tych inwestycji dzielnice będą mogły złożyć wnioski o wsparcie z Funduszu Dopłat BGK do 80% kosztów budowy mieszkań. W 2024 r. planowane jest również przygotowanie/rozpoczęcie kolejnych inwestycji budownictwa mieszkaniowego:

- budowa budynków komunalnych przez Dzielnicę: Włochy (1 Sierpnia budowa ok. 300 mieszkań, inwestycja uwzględniona w WPF w ramach zadania pn. Budowa budynków komunalnych na terenie m.st. Warszawy. Obecnie trwa konkurs architektoniczny (rozstrzygnięcie planowane do czerwca 2023r.) na opracowanie koncepcji zespołu budynków mieszkaniowych wielorodzinnych z usługami i dopiero po jego rozstrzygnięciu będzie możliwe określenie harmonogramu realizacji zadania,
- realizacja inwestycji mieszkaniowych przez TBS-y na nieruchomościach wniesionych do spółek: przy ul. Połczyńskiej, Jagiellońskiej, Agrestowej i Stalowej 55/57,
- planowane wniesienie aportem nieruchomości do spółek TBS: Kolska, Milenijna, Grochowska.

Na inwestycje TBS-ów (dla których nieruchomości zostały wniesione do spółek - Połczyńskiej, Jagiellońskiej, Agrestowej i Stalowej 55/57 w latach 2023-2027 złożone zostały wnioski o wsparcie z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa na łączną kwotę 25,7 mln zł, z czego zakwalifikowane są wnioski na kwotę 21,3 mln zł, które mogą być wypłacone w II kw. 2023 r.

Planowane jest też aplikowanie o wsparcie z Funduszu Dopłat dla tych inwestycji po uzyskaniu przez nie pozwoleń na budowę (przewidywane w 2024 r. lub 2025 r.). Szacowana wysokość wsparcia ok. 171 mln zł. W Programie WPGMZ na lata 2021-2025 wskazane zostały kolejne nieruchomości stanowiące potencjał dla zwiększenia liczby mieszkań komunalnych o kolejne ok. 580 mieszkań do realizacji po 2025 roku (Radzywińska, Polkowska, Kolberga, Konstruktorska, Wiśniowa, Wąwolnicka, Walewska, Hetmańska, Sulejowska, Tarchomińska, Bródnowska, Gościeradowska, Toruńska i Ciołka). Realizacja ww. inwestycji wymaga przeprowadzenia prac przygotowawczych, w tym m.in. regulacji spraw własnościowych, przygotowania dokumentacji oraz zabezpieczenia w budżecie Miasta dodatkowych środków finansowych na ich realizację. Potencjał dla zwiększenia liczby mieszkań w zasobie TBS to kolejne ok. 1 250 mieszkań do ewentualnej realizacji po 2025 roku (Kolska, Milenijna/Pomorska, Stalowa/Szwedzka, Grochowska, Skaryszewska, Łazurowa, Pani na Wiśniewie, Korsaka, Bolivara, Lubelska i Baltazara/Szulborska). Realizacja ww. inwestycji wymaga przeprowadzenia prac przygotowawczych, w tym m.in. regulacji spraw własnościowych oraz zabezpieczenia w budżecie miasta dodatkowych środków finansowych na wkład miasta w inwestycje spółek przy finansowaniu przez miasto 100% wartości mieszkań (w związku ze wzrostem kosztów kredytów).

Obecnie prowadzone są prace związane z przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy w oparciu o zapisy ustawy o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485 t.j.). Wyznaczony został obszar, który będzie poddawany rewitalizacji w kolejnych latach, po zakończeniu realizacji programu pt. „Zintegrowany Program Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2022 roku.” Uchwała w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Warszawie została przyjęta przez Radę m.st. Warszawy w dniu 17 lutego br. (Uchwała nr LX/1967/2022), a w dniu **12 maja br.**

Rada Miasta przyjęła uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy do 2030 roku (Uchwała nr 2100/2022 r.). Przyjęcie przez Radę m.st. Warszawy Gminnego Programu Rewitalizacji planowane jest w 2024 roku.

W 2024 roku zostanie zgodnie z ustawą ogłoszony nabór na projekty realizujące program. Zgodnie z przepisami niezwłocznie po uchwaleniu gminnego programu rewitalizacji, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, o którym mowa w art. 226 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.). Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, rada gminy wprowadza przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.

Od 2018 r. do końca 2024 r. oddano i planowane jest oddanie do użytkowania łącznie 1 375 mieszkań, w tym 423 mieszkań komunalnych (przy ul. Kłobuckiej, Zagłoby, Berenta, Bambusowej, Odrowąża, Cyrulików, Stolarska/Szwedzka) i 952 mieszkań w zasobach TBS (przy ul. Włodarzewskiej, Stalowej, Łomżyńskiej, Małej, Korzona, Radzywińskiej, Skaryszewskiej, Pełczyńskiego, Żąbkowskiej/Markowskiej i Strzeleckiej). Na realizację ww. mieszkań komunalnych poniesiono wydatki w wysokości ok. 101,3 mln zł. Na ww. mieszkania TBS Miasto wniosło wkłady finansowe do spółek w wysokości ok. 113,4 mln zł.

W trakcie realizacji prac budowlanych są obecnie inwestycje, które obejmują 96 mieszkań komunalnych (Cyrulików, Stolarska/Szwedzka) i 281 mieszkań w zasobach TBS (Strzelecka, Żąbkowska/Markowska i Derkaczy). Planowane jest że w 2024 w trakcie realizacji będą kolejne 422 mieszkania w TBS (Rudnickiego, Banacha /Grójecka i Agrestowa).

Ponadto w latach 2018-2022 poddano modernizacji istniejący zasób Miasta w ramach:

- „Zintegrowanego Programu Rewitalizacji” kompleksowo wyremontowanych zostało 41 budynków z 715 lokalami w tym 19 budynków (281 lokali) wyłączonych z eksploatacji. Łączny koszt wykonania prac wyniósł ok. 145 mln zł.
- Programu „Ciepło sieciowe w budynkach komunalnych” doposażono w instalację centralnego ogrzewania i centralnej ciepłej wody z sieci ciepłowniczej i gazowej ponad 3,4 tys. lokali (ponad 46 mln zł).
- Programu „Budowy wind w budynkach mieszkalnych wielokondygnacyjnych należących do Miasta” doposażono 11 budynków, z zagwarantowanej kwoty 30,9 mln zł poniesiono nakłady w wysokości 11,2 mln zł.

W latach 2023-2024 planuje się zaangażowanie łącznych środków na działania w ramach programu rozwoju budownictwa społecznego przeszło 220 mln zł, w tym na 2024 r. przypada 122,6 mln zł, po uwzględnieniu zmian w budżecie i w WPF wprowadzonych uchwałą Rady z 25 maja br., polegających m.in. zwiększeniu o 19,6 mln zł w latach 2023-2024 limitów przedsięwzięcia pn. Wniesienie wkładów do spółek TBS w związku z realizacją budownictwa społecznego i programu rewitalizacji.

Pozostałe programy rozwojowe Miasta o charakterze strategicznym stanowią, w szczególności:

- program „Dzielnica Wisła” i zagospodarowanie nadbrzeży Wisły,
- program „Warszawskie Centra Lokalne”,
- zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

3.3.2.2. Nowe instrumenty w ramach wydatków bieżących

W 2024 r. pomimo trudności budżetowych Miasto będzie kontynuowało działania ukierunkowane na wsparcie rodzin przy wykorzystaniu wprowadzonych w poprzednich latach nowych instrumentów finansowych w celu tworzenia warunków dla poprawy życia warszawskich rodzin.

Bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach

Istotnym działaniem samorządu warszawskiego na rzecz rodzin są wprowadzone od 1 września 2017 roku **bezpłatne zajęcia edukacyjne dla dzieci w przedszkolach**, co oznacza, że opłaty za pobyt w przedszkolu dotyczą tylko posiłków. Ta forma wsparcia rodzin będzie kontynuowana w 2024 roku.

Ocenia się, że z bezpłatnych przedszkoli w 2022 r. skorzystało ok. 54 000 dzieci. Zakłada się, że dzięki wprowadzeniu tego instrumentu polityki prorodzinnej zmniejszeniu uległy również bariery ekonomiczne w dostępie do edukacji przedszkolnej dla rodzin o niskich dochodach. Jest to też dodatkowa forma wspierania przez Miasto przedszkoli. O skali i zakresie tego wsparcia świadczą dane dotyczące rozbudowy infrastruktury społecznej w tym obszarze w ostatnich latach, z których wynika, że w tej kadencji samorządowej do użytku zostały oddane: **24 nowe, bądź całkowicie odnowione przedszkola, kolejne 4 przedszkola są obecnie w budowie**. Co roku na utrzymanie przedszkoli publicznych i dotację dla niepublicznych przedszkoli (przy stawce dotacji na jedno dziecko 1 202 zł) Warszawa przeznacza kwotę przekraczającą 1,4 mld zł (plan na 2023 r.). Postęp, jaki dokonał się w ostatnich dwóch latach w tym obszarze ilustrują również dane dotyczące zmian w liczbie funkcjonujących placówek publicznych i niepublicznych i w liczbie uczęszczających do nich uczniów w układzie porównawczym w latach 2019 - 2022. Na koniec 2019 roku w m.st. Warszawa funkcjonowało 341 placówek publicznych z liczbą uczniów 47 058, placówek niepublicznych działało 464 przy liczbie uczniów 25 573. Natomiast na koniec 2022 r. dane te wskazują na pozytywne zmiany w okresie czterech minionych lat, ponieważ liczba placówek publicznych zwiększyła się do 350 (wg stanu na koniec 2022 r., przedszkola ogólnodostępne, integracyjne, specjalne) z liczbą uczęszczających dzieci 46 852, a liczba placówek niepublicznych, w ramach których Miasto sfinansowało dodatkowe miejsca zwiększyła się do 601 z liczbą uczęszczających dzieci zwiększoną do 32 504. Od 2023 r. dofinansowany jest też udział dzieci w wieku przedszkolnym w zajęciach dodatkowych w ramach programu „Kulturalny przedszkolak”. Program przewiduje dofinansowanie każdemu dziecku uczęszczającemu do publicznych przedszkoli w Warszawie do wyjść do kin, muzeów czy teatrów. Dzięki programowi dzieci mają większy dostęp do placówek kulturalnych i dodatkowe możliwości rozwoju. Wspólne wyjścia to również ważna część nadrabiania długich miesięcy izolacji w dobie pandemii, a wsparcie finansowe Miasta to także forma finansowego wsparcia dla rodziców w trudnym czasie wysokiej inflacji. „Kulturalny przedszkolak” to kolejny tego typu program skierowany do młodych warszawianek i warszawiaków. Wcześniej podobny program wsparcia przygotowany był dla uczniów warszawskich szkół. Łącznie oboma programami objętych zostanie ponad 280 tys. dzieci.

Bezpłatne przejazdy komunikacją miejską na podstawie Kart Ucznia

Jako instrument wsparcia dla rodzin należy traktować również wprowadzone z dniem 1 września 2017 r. i kontynuowane w 2023 r. **uprawnienie dla uczniów warszawskich szkół podstawowych (do 31.08.2019 również gimnazjów), publicznych i niepublicznych oraz dla uczniów mieszkających w Warszawie i uczących się w szkołach poza Warszawą do korzystania z bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską na podstawie Kart ucznia**. Uprawnienie, o którym mowa, obowiązuje na obszarze I i II strefy. Od momentu wdrożenia tego rozwiązania **wydano ponad 318 tys.** Można przyjąć, że liczba faktycznie korzystających z tego uprawnienia jest większa, ponieważ pozostali uczniowie korzystają z innych ulg, np. przysługujących w ramach karty Dużej Rodziny. Rozwiązanie to także ma na celu promowanie i zachęcanie młodego pokolenia do korzystania z transportu publicznego, co z kolei służy promowaniu przez Warszawę zachowań proekologicznych. W efekcie wdrożenia tego instrumentu ponad dwukrotnie wzrosła liczba młodych osób korzystających z komunikacji miejskiej, o czym świadczy zwiększenie o ok. 70 tys. liczby osób (dane wg stanu na 2019 rok), które po raz pierwszy wyrobiły kartę miejską.

Prospołeczne i prorozwojowe zmiany taryfy przewozowej

Miasto wykorzystuje aktywnie instrumenty lokalnej polityki taryfowej, które pozwalają na kształtowanie i promowanie określonych postaw i zachowań mieszkańców i jednocześnie sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Miasta. Przykładem takiego działania są wprowadzone z dniem 1 czerwca 2017 r. i utrzymane w kolejnych latach do dnia dzisiejszego **zmiany taryfy przewozowej środkami komunikacji miejskiej** polegające na obniżeniu cen za bilety długookresowe obowiązujące w I i w II strefie i na poszerzeniu oferty o nowe propozycje taryfowe, w tym m.in. bilety 72-godzinne, grupowe, konferencyjne, co ma służyć zwiększeniu zainteresowania mieszkańców środkami komunikacji miejskiej. Każdy, kto mieszka i rozlicza podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) w Warszawie może otrzymać Kartę Warszawianki/Kartę Warszawiaka, a dzieci osób rozliczających się w stołecznym urzędzie skarbowym – Kartę Młodej Warszawianki/Kartę Młodego Warszawiaka.

Od 1 września 2018 roku obowiązuje poszerzona i korzystniejsza cenowo oferta taryfowa dla osób, które mieszkają w Warszawie i rozliczają się z podatku dochodowego od osób fizycznych w jednym ze stołecznych urzędów skarbowych oraz korzystają na co dzień z warszawskiego transportu

publicznego na podstawie Karty Warszawianki/Karty Warszawiaka i Karty Młodej Warszawianki/Karty Młodego Warszawiaka. W dniu 24 maja 2018 r. Rada m.st. Warszawy przyjęła uchwały nr: LXVII/1850/2018 i LXVII/1851/2018 zmieniające zakres obowiązywania i nową taryfę biletową dla biletu Warszawiaka i Młodego Warszawiaka. Zgodnie z ww. uchwałami Rady od 1 września 2018 roku bilety z oferty są ważne w I oraz II strefie biletowej Warszawskiego Transportu Publicznego, a taryfa biletowa została poszerzona i uproszczona. **W celu zwiększenia atrakcyjności oferty z dniem 1 czerwca 2022 r. zaczęły obowiązywać zmienione zasady nabywania uprawnień do Karty Warszawianki/ Warszawiaka, tj. uprawnienie można uzyskać na podstawie zameldowania na pobyt stały, przy czym aktualnie nie ma obowiązku rozliczania podatku PIT w Warszawie. Jednocześnie wydłuża się okres ważności uprawnienia do 31 grudnia kolejnego roku.**

Aktualnie Kartę Warszawianki/Kartę Warszawiaka lub Kartę Młodej Warszawianki/ Kartę Młodego Warszawiaka posiada już ponad 235 tys. osób.

Pandemia przerwała korzystny trend wzrostowy notowany we wpływach ze sprzedaży biletów. Rok 2020 zamknął się bowiem drastycznym spadkiem dochodów ze sprzedaży biletów przekraczającym istotnie 300 mln zł przy braku systemowego wsparcia ze strony administracji rządowej komunikacji publicznej w m.st. Warszawa i w innych miastach na prawach powiatu. W 2022 r. odnotowany został wzrost wpływów o 245 mln zł w porównaniu do roku 2020, niemniej jednak w porównaniu do wpływów z roku 2019 ciągle zauważalny jest spadek dochodów z tego źródła o 82 mln zł.

W celu zwiększenie udziału publicznego transportu zbiorowego w ogólnej liczbie podróży mieszkańców powiatu warszawskiego, obniżenia natężenia ruchu pojazdów indywidualnych oraz poprawy dostępności i ułatwienia korzystania z innych usług miejskich planowane jest w zależności od poprawy możliwości budżetowych Miasta wprowadzenie nowego, atrakcyjnego rozwiązania pn. System biletowy w zakresie transportu publicznego w ramach Zintegrowanej Warszawskiej Karty Miejskiej, która będzie miała charakter bardziej wirtualny. Rozwiązanie to polega na wdrożeniu jednolitego systemu, który bezpośrednio przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności i dostępności transportu publicznego oraz w przyszłości innych usług miejskich. Pasażerowie, oprócz wielu nowych produktów związanych z transportem uzyskają możliwość realizowania podróży na podstawie jednolitego, zintegrowanego nośnika usługi transportowej w dowolnych relacjach i przy wykorzystaniu środków transportu różnych przewoźników, którym dodatkowo będą w stanie dokonać identyfikacji i rozliczenia za inne usługi miejskie. Wprowadzenie systemu jednolitych, prostych i wygodnych płatności za przejazdy środkami komunikacji publicznej, możliwość skorzystania z nowoczesnych produktów cyfrowych jak asystent podróży, czy bieżąca informacja pasażerska, możliwość rezerwacji i rozliczeń innych usług miejskich, wspólne programy lojalnościowe wpłyną na zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego w całej aglomeracji warszawskiej. W konsekwencji korzystanie z transportu publicznego zostanie znacznie ułatwione, co zwiększy poziom jego wykorzystania oraz zmniejszy udział podróży prywatnymi samochodami osobowymi. Przyczyni się to bezpośrednio do realizacji innych celów Miasta jak poprawa stanu środowiska oraz walka ze smogiem. Wykorzystanie funkcjonalności karty miejskiej nie tylko na potrzeby realizacji funkcji transportowej, ale i innych usług miejskich w znaczący sposób wpłynie na ułatwienie codziennego życia mieszkańców Warszawy i osób korzystających z usług miejskich.

Kierunki zmian metropolitalnej oferty taryfowej

W celu promowania postaw proekologicznych i budowania wspólnego systemu transportu zbiorowego w aglomeracji warszawskiej w 2024 r. **Miasto będzie w miarę możliwości finansowych wykorzystywało zachęty dla samorządów gmin podwarszawskich w celu zwiększenia zainteresowania mieszkańców tych gmin transportem zbiorowym organizowanym przez Zarząd Transportu Miejskiego.**

Wprowadzone do tej pory rozwiązania we współpracy z gminami sąsiednimi ułatwiające bezpieczny, ekologiczny i sprawny transport na terenie obszaru metropolitalnego wpisujące się w strategię zrównoważonego transportu publicznego w obrębie obszaru metropolitalnego obejmują, w szczególności:

Bilety Metropolitalne

Oferta „Warszawa+” funkcjonuje w rozszerzonej formule od września 2018 r. i obejmuje „Bilet Warszawa+1”, „Bilet Warszawa+2” oraz „Bilet Warszawa+3”, w zależności od opcji wybranej przez samorządy umożliwiającej mieszkańcom **podwarszawskich miejscowości kupowanie biletów na Warszawski Transport Publiczny w niższej cenie; wg danych za 2022 r. sprzedanych zostało 290 007 sztuk biletów o łącznej wartości ponad 57,3 mln zł (w tym 16,7 mln zł wyniosły dopłaty z gmin). W porównaniu z rokiem 2020 odnotowany został wzrost, wobec sprzedanych 173 581 sztuk biletów Metropolitalnych o łącznej wartości 36,8 mln zł (w tym dopłata gmin wyniosła 10,7 mln zł). Tańsze bilety mogą kupować mieszkańcy 26 gmin (z tego 20 gmin dofinansowuje bilety dla swoich**

mieszkańców w 3 najwyższym progu). **W celu zwiększenia dostępności oferty, a co za tym idzie również do zachęcenia skorzystania z komunikacji nowych użytkowników w II kwartale 2022 r. oferta wprowadzona została do wszystkich automatów sprzedających bilety (stacjonarne ponad 800 szt., pojazdowe prawie 2 500 szt.).**

Wspólny Bilet ZTM-KM-WKD

Specjalna oferta taryfowa, w ramach której posiadacze biletów 30- i 90-dniowych (oraz Biletów Metropolitalnych) mogą podróżować pociągami podmiejskimi Kolei Mazowieckich i Warszawskiej Kolei Dojazdowej na terenie Warszawy i gmin ościennych. Udział pasażerów z biletami ZTM w pociągach Kolei Mazowieckich na podstawie przeprowadzonych badań w październiku 2021 r. wyniósł ponad 54%. W 2022 roku pociągami Kolei Mazowieckich na podstawie biletów ZTM przewieziono ponad 30,9 mln pasażerów, natomiast pociągami WKD ponad 3,6 mln pasażerów.

Pierwszej strefy w gminach

Obecnie w pięciu gminach: Łomianki, Izabelin, Marki, Żąbki – (linie autobusowe w I strefie, linia kolejowa w II strefie), Konstancin-Jeziorna zaliczonych do pierwszej strefy biletowej – dostępne są tam autobusy linii miejskich i obowiązują bilety na pierwszą strefę. Jest to możliwe dzięki porozumieniu lokalnych samorządów z ZTM-em przy częściowym dofinansowaniu przez samorządy kosztów funkcjonowania linii ZTM.

Sieć metropolitalnych parkingów „Parkuj i Jedź”

Sieć jest stale rozbudowywana w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych współfinansowanych ze środków UE. Dotychczas podpisano umowy na realizację 65 parkingów o docelowej pojemności niemal 6 211 miejsc parkingowych, co niemal podwoi liczbę parkingów P&R w metropolii. Całość jest skoordynowana z transportem miejskim. Z bezpłatnego parkowania korzystają podróżujący posiadający bilet komunikacji miejskiej lub bilet lokalnego przewoźnika,

Linii podmiejskich - 700 i 800 - aktualnie jest ich 40. Podwarszawskie samorządy pokrywają mniej niż połowę kosztów funkcjonowania powyższych linii.

Szybka Kolej Miejska

W dni powszednie uruchamianych jest 5 linii, które wykonują prawie 230 połączeń dziennie. Łączna długość tras obsługiwanych przez SKM wynosi 82,3 km. SKM przewiozła w 2022 roku blisko 17,8 mln pasażerów (w 2019 r. 22 mln pasażerów). Szybka Kolej Miejska jest 6 przewoźnikiem kolejowym w Polsce. Uruchomione zostały nowe linie SKM w kierunku Piaseczna i w kierunku Ożarów Mazowieckiego. W 2023 r. uruchomiona została linia S4, kursująca na trasie Piaseczno – przez Warszawę Gdańską – Wieliszewem. Uruchomione zostały również pociągi na linii S40, które będą obsługiwały w dni powszednie trasę Piaseczno – Warszawa Główna. Realizowane jest wydłużenie linii S4 z Wieliszewa do Zegrza Południowego, uruchomienie odcinka planowane jest na czerwiec 2023.

Bilet Warszawski z Polregio, Bilet Warszawski PKP Intercity, Bilet lotniskowy Kolei Mazowieckich, Bilet Łódź – Warszawa w ramach oferty „ŁKA łączy z Warszawą” na podstawie tego rodzaju biletów można korzystać ze wszystkich środków Warszawskiego Transportu Publicznego (autobusy, tramwaje, metro i SKM).

Realizacja zadań w ramach budżetu obywatelskiego

W 2024 roku planuje się wykorzystywanie dotychczasowych rozwiązań w obszarze aktywności obywatelskiej mieszkańców Warszawy mając na celu włączenie społeczności lokalnych w proces współdecydowania o sprawach Miasta. Planuje się **wdrożenie w 2024 r. kolejnej edycji tzw. budżetu obywatelskiego w dzielnicach**. Sprzyja to wzmocnieniu potencjału rozwojowego Warszawy poprzez budowanie kapitału społecznego i wspólnot lokalnych i wpisują się w cele i zadania wynikające z Programu Wzmocnienia Wspólnoty Lokalnej jako programu operacyjnego w ramach Społecznej Strategii Warszawy – Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030, jak też Zintegrowanego Programu Rewitalizacji m.st. Warszawy zorientowanego na zwiększenie aktywności mieszkańców w różnych obszarach funkcjonowania Miasta. W formule budżetu obywatelskiego był realizowany w 2021 r. pierwszy etap dużego projektu „Zielona Marszałkowska” w ramach programu „Nowe Centrum Warszawy”, w ramach którego powstała droga dla rowerów, wymieniony został chodnik,

wykonano nasadzenia zieleni. Planuje się kontynuowanie tego projektu i dalszą przebudowę ul. Marszałkowskiej.

Działania Miasta będą ukierunkowane również na wspieranie inicjatywy lokalnej jako narzędzia współdziałania mieszkańców i Miasta przy realizacji zadań publicznych, jak też na rozwój sieci miejsc aktywności lokalnej, na rozwój partnerstw lokalnych.

3.3.2.3. Wpłata do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej (Janosikowe)

Łączna wpłata z tytułu Warszawy do budżetu państwa z tytułu „Janosikowego” w latach 2004-2023 wyniesie 17,8 mld zł. Rosnące wydatki na zwiększenie subwencji równoważącej skutkują obniżaniem wyniku budżetu operacyjnego Warszawy i jednocześnie ograniczają potencjał wydatkowy Miasta. Warszawa jest głównym płatnikiem „Janosikowego” w części gminnej i powiatowej wpłat. Udział Warszawy w ramach planowanej globalnej kwoty wpłat wszystkich gmin i wszystkich powiatów przekroczył 50%.

Trybunał Konstytucyjny w wydanym 26 marca 2013 roku Postanowieniu sygnalizacyjnym wskazał na liczne wady konstrukcyjne „Janosika”, które mają dysfunkcyjny wpływ na jego optymalne działanie. Prace w Ministerstwie Finansów nad zmianą tego mechanizmu trwają już od 2015 r. i nadal nie zostały wypracowane propozycje zmian legislacyjnych w tym zakresie.

Na kwestie braku koniecznych działań ustawodawczych zwrócił uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie skierowanym do Ministra Finansów 12 stycznia 2023 r. W piśmie tym RPO stwierdza, że cyt.: konstrukcja mechanizmu wyrównawczo-korygującego nie realizuje w sposób należyty jego zasadniczego celu, prowadząc do zakłócenia stabilności finansowej wielu płatników i wywołuje poczucie niesprawiedliwości wśród wspólnot lokalnych oraz, że: przepisy nie zabezpieczają w sposób wystarczający jednostek samorządu terytorialnego przed istotnym zakłóceniem ich stabilności finansowej na skutek dokonania wpłaty wyrównawczej. Rzecznik Praw Obywatelskich, mając na względzie stan niewykonania orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, zwrócił się do Ministra Finansów z prośbą o podjęcie stosownej inicjatywy legislacyjnej.

Jedną z wad algorytmu Janosika jest ustalanie wpłaty m.st. Warszawy do budżetu państwa w oparciu o niedoszacowaną liczbę mieszkańców m.st. Warszawy. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) przeprowadzone w 2021 r. potwierdziły, że przyjęta metodyka ustalania liczby ludności faktycznie zamieszkałej powoduje niedoszacowanie liczby mieszkańców Warszawy. Po ogłoszeniu wyników okazało się, że liczba mieszkańców Warszawy była istotnie wyższa (o 67 tys. osób) niż dotychczasowe statystyki, przyjęte do kalkulacji wpłaty Janosikowego na 2023 r. Przyjęcie aktualnych statystyk pochodzących z wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2021 roku wpłynie na obniżenie wpłaty Warszawy na część równoważącą subwencji ogólnej w 2024 r. Gdyby inne parametry nie uległy zmianie wpłata Warszawy byłaby niższa o blisko 100 mln zł.

Z drugiej strony na zwiększenie wpłaty Warszawy do budżetu państwa na Janosikowe w 2024 r. wpłynie zwiększenie planowanych na 2024 r. dochodów PIT i CIT o równowartość różnicy między kwotą prognozowaną a wykonaną w 2022 r. Jeśli inne parametry nie ulegną zmianie wpłata Warszawy będzie wyższa o 140 mln zł niż w 2023 r.

Ponadto w 2024 r. przestaną obowiązywać jednorazowe zmiany przepisów skutkujące zmniejszeniem wpłaty Warszawy do budżetu państwa na Janosikowe w 2023 r. wynikające z ustawy o budżecie na 2023 r. wprowadzające tymczasową, jednoroczną zmianę progów określających wysokość wpłat do budżetu państwa na część równoważącą subwencji ogólnej w części powiatowej. Gdyby inne parametry nie uległy zmianie wpłata Warszawy byłaby wyższa o 55 mln zł.

W 2023 r. wpłata Warszawy do budżetu państwa na „Janosikowe” wynosi 1 mld 430 mln zł.

Zakłada się, że wpłata Warszawy z tytułu „Janosikowego” w 2024 r. może przekroczyć kwotę 1 mld 586 mln zł.

3.3.2.4. Realizacja zadań w oparciu o dofinansowanie unijne

Z uwagi na zakończone w 2020 r. programowanie z UE przy możliwości kontynuowania wydatkowania środków objętych refundacją z UE do końca 2023 r. zgodnie z zasadą n+3 i rozliczenia dofinansowania do 2024 r. **zdecydowana większość projektów realizowanych przy współfinansowaniu z budżetu unijnego została zakończona i znajduje się na etapie rozliczania końcowego uzyskanego dofinansowania i/lub w fazie mocno zaawansowanej realizacji prac w ramach harmonogramów rzeczowo-finansowych z terminem zakończenia do końca 2023 r., ponieważ 31.12. br. zakończy się kwalifikowalność wydatków podlegających refundacji.**

Powyższe odnosi się w szczególności do priorytetowej inwestycji, do której należy **rozbudowa centralnego odcinka II linii metra w ramach II etapu wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru**. Obydwa odcinki zostały już zakończone i oddane do eksploatacji - odcinek wschodnio-północny został przekazany do eksploatacji we wrześniu 2019 r., a odcinek zachodni – w kwietniu 2020 r. W ramach tej inwestycji powstało 6 stacji o długości 6,6 km: 3 stacje w kierunku wschodnio-północnym o długości 3,12 km trasy i stacjach Szwedzka, Targówek, Trocka i 3 stacje w kierunku zachodnim o długości 3,4 km trasy i stacjach - Księcia Janusza, Młynów, Płocka. Zakres projektu obejmował również budowę infrastruktury towarzyszącej metra, tj. rozbudowę Stacji Techniczno-Postojowej Kabaty, prace przygotowawcze dla etapu III rozbudowy metra II linia i zakup nowego taboru - 13 sztuk pociągów dostosowanych do obsługi I i II linii metra (zakup taboru jest realizowany przez spółkę Metro sp. z o.o.). Całkowita wartość tej inwestycji to 2 945,12 mln zł, z czego dofinansowanie z budżetu unijnego stanowi kwota 1 826,3 mln zł. Metro Warszawskie otrzymało 13 pociągów w ramach projektu. Aktualnie MW realizuje odbiory i płatności. Zrefundowano wydatki za zakup czterech pojazdów. Wniosek o płatność końcową z tytułu dofinansowania tego zadania z budżetu unijnego zostanie złożony w I kw. 2024 r. W bieżącym roku złożono cztery wnioski o płatność na kwotę wydatków kwalifikowalnych 124,16 mln zł przy dofinansowaniu 101,82 mln zł.

Dofinansowanie uwzględnione w WPF w latach 2023-2024 wynosi łącznie 257,8 mln zł, przy czym na 2024 rok przypada 150,6 mln zł.

W zakresie wydatków uwzględnionych w WPF edycji 2023 w ramach zadania „Płatność z tytułu refundacji wydatków na zakup taboru na potrzeby projektu „Budowa II linii metra wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II na lata 2023-2024 zaplanowane jest refinansowanie wydatków poniesionych przez Metro Warszawskie w formie refundacji, która będzie uzyskana z rozliczenia w ramach wniosków o płatność faktur na zakup 13 pociągów (224,3 mln zł). Pozostałe wydatki zaplanowane na to zadanie w 2023 r. w wysokości 104,5 mln zł dotyczą rozliczeń z wykonawcami robót budowlanych i ewentualnych roszczeń, dopłat oraz wypłat możliwych odszkodowań za zakup/przejęcie gruntów pod budowę II linii metra.

Miasto uzyskało również dofinansowanie z budżetu UE na **rozbudowę II linii metra w ramach III etapu w formule „2+3” wraz z zakupem taboru** (przewidziany jest zakup 17 sztuk pociągów, zakup taboru jest realizowany przez Metro sp. z o.o.) na podstawie umowy zawartej 3 października 2017 roku przewidującej dofinansowanie z budżetu unijnego nie większe niż 1 952,2 mln zł przy koszcie

całkowitym inwestycji 3 564,5 mln zł. Etap III rozbudowy metra II linia obejmował budowę trzech stacji w kierunku wschodnio-północnym (stacje Zacisze C-19, Kondratowicza C-20, Bródno C-21 i odcinka w kierunku zachodnim wraz ze Stacją Techniczno-Postojową Karolin (dawne Mory), w ramach którego przewiduje się budowę dwóch stacji (Wola Park C-5, Powstańców Śląskich C-4) wraz z tunelami szlakowymi, torami odstawczymi i wentylatorniami. Główne roboty budowlane zostały zakończone w ub.r. i wszystkie stacje zostały uruchomione. W sumie w ramach odcinków 2+3 powstało ok. 6 km nowej trasy. Na podstawie aneksu do umowy o dostarczenie taboru w postaci 17 pociągów wydłużony został termin dostarczenia pociągów na koniec 2023 roku. Obecnie Metro Warszawskie realizuje dostawę 17 pociągów w ramach projektu. Wniosek o płatność końcową zostanie złożony w I kw. 2024 r.

W bieżącym roku uzyskano dofinansowanie w wysokości 15,3 mln zł na podstawie wniosku o płatność złożonego w grudniu 2022 r.

Dofinansowanie z UE zaplanowane na etap III rozbudowy II linii metra na lata 2023- 2024 wynosi blisko 526 mln zł, z tego na 2024 r. przypada kwota 200 mln zł.

W WPF edycji 2023 r. w zakresie wydatków na to zadanie ujęte są środki w latach 2023-2024 w kwocie łącznej 81 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada 23,8 mln zł w ramach zadania „Płatność z tytułu refundacji wydatków na zakup taboru na potrzeby projektu „Budowa II linii metra wraz z zakupem taboru – etap III” z tytułu refinansowania wydatków poniesionych przez Metro Warszawskie w formie refundacji, która będzie uzyskana z rozliczenia w ramach wniosków o płatność faktur na zakup 17 pociągów. Pozostałe wydatki zaplanowane na to zadanie na lata 2023-2024 wynoszą łącznie 313,1 mln zł, z tego na 2024 r. przypada 1,1 mln zł i dotyczą rozliczeń z wykonawcami, ewentualnych roszczeń, dopłat, jak też wypłat ewentualnych odszkodowań za zakup/przejęcie gruntów pod budowę II linii metra.

Miasto podejmuje też aktywne działania w celu uzyskania dofinansowania z budżetu unijnego na budowę Stacji Techniczno-Postojowej Karolin (dawne Mory) i 3 stacje. Szanse na uzyskanie dofinansowania stwarzają nowe ramy finansowe UE na lata 2021-2027. W ramach WPF-u m.st. Warszawy edycji 2023 zadanie to ma zabezpieczone finansowanie z własnych środków budżetowych z zaplanowanym okresem realizacji w latach 2023-2026 w kwocie 2 596 mln zł. Od strony formalnej projekt posiada wymagane dokumenty, tj. ocenę oddziaływania na środowisko i pozwolenie na budowę. Pierwotna wartość projektu będzie podlegać waloryzacji wobec zwiększonych kosztów budowy na skutek utrzymywania się podwyższonej inflacji.

W ramach nowej perspektywy finansowej z UE 2021-2027, w ramach kluczowego programu z punktu widzenia potrzeb Warszawy, tj. programu FENIKS (Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko) finansowanego z Funduszu Spójności Warszawa będzie aplikować o dofinansowanie, m.in. na dokończenie budowy II linii metra. Aktualny harmonogram naborów wniosków dla programu FENIKS przewiduje termin naboru wniosków od stycznia do czerwca 2024 r.

Dofinansowanie z UE uzyskał projekt „Analiza możliwości rozwoju zintegrowanego transportu w Warszawie w oparciu o metro i multimodalne węzły przesiadkowe” w ramach instrumentu finansowego „Łącząc Europę” – Connecting Europe Facility .

W maju 2023 roku złożono wniosek o płatność nr 2 na kwotę wydatków kwalifikowalnych 846 984,60 euro. Planowane dofinansowanie do refundacji – 50%: 423 492,30 euro. Wartość w PLN będzie obliczona na podstawie kursu euro w momencie wypłaty.

Efektem realizacji projektu będzie wytworzenie dokumentów:

- studium rozwoju systemu metra w Warszawie – analiza wariantów przebiegu i określenie docelowego układu sieci metra; - prace zakończą się w czerwcu 2023 roku (realizacja – Biuro Architektury i Planowania Przestrzennego),
- dokumentacja przedprojektowa i projekty budowlane dla stacji A12 i A16 na linii metra M1 w Warszawie wraz z rozbudową i przebudową infrastruktury towarzyszącej w zakresie

niezbędnym do uzyskania pozwoleń na budowę i pozwolenia na budowę; prace zakończą się w 2024 roku (realizacja Metro Warszawskie Sp. z o.o.),

- analiza możliwych wariantów połączenia stacji Centrum na linii metra M1 ze stacjami Warszawa Śródmieście/Warszawa Centralna; - prace zakończono w 2022 roku (realizacja Metro Warszawskie Sp. z o.o.),
- studium techniczne linii metra M3 ze Stacją Techniczno-Postojową „Kozia Górka” w Warszawie – Etap 1 – PRAGA; - prace zakończono w 2021 roku (realizacja Metro Warszawskie Sp. z o.o.),
- studium techniczne budowy multimodalnego węzła przesiadkowego Warszawa-Wschód - prace zakończą się w czerwcu/lipcu 2023 roku (realizacja Zarząd Transportu Miejskiego).

W związku z wydłużeniem realizacji zadania „Dokumentacja przedprojektowa i projekty budowlane dla stacji A12 i A16 na linii metra M1 w Warszawie wraz z rozbudową i przebudową infrastruktury towarzyszącej w zakresie niezbędnym do uzyskania pozwoleń na budowę i pozwolenia na budowę” złożono wniosek o wydłużenie realizacji projektu do końca 2024 roku. Aktualnie oczekiwana jest decyzja CINEA (European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency), która jest agencją wykonawczą Komisji Europejskiej, zajmującą się dofinansowaniem projektów w zakresie klimatu, środowiska i infrastruktury transportowej, energetycznej i komunikacji.

W WPF edycji 2023 zostały przewidziane środki z tytułu dofinansowania unijnego na lata 2023-2025 w wysokości 6,6 mln zł, z tego w 2024 r. – 1,5 mln zł.

Efektom starań Miasta o pulę środków w ramach alokacji 2014-2020 było również uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych na projekty drogowe. W przypadku większości projektów roboty budowlane zostały zakończone i znajdują się na etapie rozliczeń końcowych uzyskanego dofinansowania. Dotyczy to, m.in. projektu Modernizacja ciągu ul. Marsa – Żołnierska - etap III – wartość całkowita projektu zgodnie z umową o dofinansowanie zawartą 5 listopada 2020 roku wynosi 63,4 mln zł, wartość dofinansowania z UE stanowi kwota 52,6 mln zł. Projekt jest trzecim etapem inwestycji polegającej na rozbudowie ciągu ulic: Marsa – Żołnierska na odc. od ul. Naddnieprzańskiej do granicy miasta, w którego zakres wchodziło poszerzenie istniejących jezdni, rozbiórka starych i budowa nowych wiaduktów drogowych, budowa ekranów akustycznych oraz zagospodarowanie zielenią pasa drogowego. W ramach etapu III zostało rozbudowane skrzyżowanie ulic Marsa i Żołnierskiej w Warszawie poprzez budowę obiektu mostowego (estakady) w ciągu ulic Żołnierska – Marsa (w kierunku jazdy do centrum miasta) wraz z przebudową istniejącego układu drogowego oraz sieci uzbrojenia terenu. Przewidywane jest zakończenie projektu we wrześniu br. Wydatki przewidziane na 2023 r. wynoszą 19,4 mln zł. Przewiduje się złożenie wniosku o zwiększenie wartości dofinansowania w związku ze zwiększonymi wydatkami na projekt.

Planuje się złożenie wniosku o płatność końcową w br. przy faktycznym wpływie środków z tytułu refundacji wydatków w 2024 r. Wykonanie dochodów z tytułu dofinansowania projektu na koniec maja br. wynosi 4,1 mln zł przy planie w wysokości 5,6 mln zł. W związku ze złożonym wnioskiem o płatność na kwotę dofinansowania ok. 7 mln zł przewiduje się wykonanie rocznych dochodów na poziomie wyższym od planowanego. Wniosek o płatność nr 11 na kwotę 7 231 608,26 zł został zatwierdzony 21.04.2023 r., a środki wpłynęły 05.05.2023 r.

Jako kluczowe traktowane są zadania inwestycyjne realizowane wspólnie z innymi samorządami powiązanymi funkcjonalnie z Miastem tj. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Miasto i 39 samorządów warszawskiego obszaru metropolitalnego tworzących Warszawski Obszar Funkcjonalny (WOF) realizują wspólne przedsięwzięcia łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rozwojowi zrównoważonego transportu przy wykorzystaniu środków z UE służą realizowane w ramach ZIT projekty **Parkuj i Jedź etap IV - Żerań PKP i „Parkuj i Jedź Jeziorki PKP” - etap V.** Obydwa projekty stanowią inwestycje zakończone i zostały oddane do użytkowania w ub.r. Pierwszy z tych projektów Żerań PKP o całkowitej wartości 14,26 mln zł przy dofinansowaniu z UE 3,7 mln zł zakładał budowę parkingu naziemnego na dla 220 samochodów, uwzględniający również miejsca dla osób z niepełnosprawnościami. Do dyspozycji rowerzystów udostępniono aż 110 miejsc postojowych pod wiatą. Parking zlokalizowano w pobliżu stacji kolejowej PKP Żerań oraz przystanków autobusowych rejonie skrzyżowania ulicy Płochocińskiej z ulicą Marywilką. Końcowe rozliczenie projektu z tytułu dofinansowania z UE nastąpi do końca br. i wyniesie 0,9 mln zł, tj. zgodnie z planem.

Drugi projekt o wartości 9,06 mln zł i dofinansowaniu z UE w wysokości 3,4 mln zł zakładał budowę parkingu naziemnego na 135 samochodów osobowych (w tym 6 miejsc dla osób niepełnosprawnych) oraz na 40 miejsc postojowych dla rowerów jest zlokalizowany w sąsiedztwie stacji kolejowej PKP Jeziorki, w rejonie ul. Karczunkowskiej. Dochody z tytułu refundacji wydatków zostaną rozliczone do końca br., przy czym na koniec maja br. wpłynęły środki z budżetu unijnego w kwocie 2,1 mln zł, a do końca III kwartału br. spodziewane są środki z tytułu dofinansowania w wysokości 1,1 mln zł.

Projekt "Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)" jest również realizowany w ramach ZIT. Miasto Stołeczne Warszawa jest liderem projektu, a partnerami projektu stanowi 25 gmin przy wartości całkowitej projektu przeszło 38 mln zł i dofinansowaniu blisko 28 mln zł. Projekt jest realizowany od lipca 2016 r. z terminem zakończenia do 31 października 2023 r.

Głównym celem projektu jest podniesienie jakości życia mieszkańców i osób przyjezdnych, w tym turystów poprzez dostarczenie pakietu e-usług ułatwiających wielopłaszczyznową interakcję z gminami i korzystanie z usług publicznych przy wykorzystaniu technologii mobilnych. Szczegółowe cele tematyczne stanowią: zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych i usług publicznych na terenie WOF, uatrakcyjnienie i zwiększenie dostępności oferty kulturalnej i turystycznej WOF, podniesienie jakości usług transportu publicznego na terenie WOF, usprawnienie systemu parkowania przyulicznego/na miejskich parkingach na obszarze WOF, zwiększenie świadomości instytucji i osób fizycznych na temat stanu parametrów środowiskowych na terenie WOF.

Zakres projektu obejmuje 5 obszarów tematycznych:

e-dostępność – wdrożenie systemu mikro-nawigacji i informacji kontekstowej, który ma ułatwić poruszanie się po przestrzeniach publicznych, w tym wewnątrz budynków (np. ostrzegać osoby niewidome o przeszkodach) oraz zwiększyć dostępność informacji i usprawnić załatwianie spraw w urzędach publicznych w szczególności osobom z dysfunkcją wzroku,

e-turystyka – stworzenie wirtualnego, spersonalizowanego, mobilnego przewodnika dla turystów i mieszkańców, promującego ofertę turystyczną i kulturalną gmin, powiązanego z informacjami kontekstowymi, elementami rozszerzonej rzeczywistości i grywalizacji (np. interaktywnymi ścieżkami zwiedzania, grami miejskimi),

e-transport – stworzenie planera podróży komunikacją metropolitalną opartą o rozkład jazdy w czasie rzeczywistym,

e-parkowanie – dostarczenie narzędzia e-kontroli w postaci systemu, który usprawni kontrolę opłat miejsc parkingowych,

e-środowisko – stworzenie systemu zbierania, przetwarzania i prezentowania w czasie rzeczywistym danych dotyczących parametrów środowiskowych w dwóch obszarach – jakości powietrza oraz natężenia hałasu.

Realizacja projektu została wydłużona do października br. przy jednoczesnym zmniejszeniu wartości projektu skutkującym zmniejszeniem dofinansowania z UE z 16,1 mln zł do 12,2 mln zł (zmiana wprowadzona uchwałą Rady w sprawie zmian w budżecie z 9 marca br.). Końcowe płatności rozliczeniowe mogą nastąpić w grudniu br. lub częściowo i/lub w przyszłym roku.

W budżecie Miasta na br. i w WPF edycji 2023 r. projekt ten ma zaplanowane w br. wydatki ogółem 14,8 mln zł, z tego wydatki majątkowe stanowią kwotę 10,4 mln zł, przy refundacji wydatków z budżetu unijnego w 2023 r. po stronie dochodowej budżetu 12,2 mln zł.

W ramach ZIT, których liderem jest Miasto Stołeczne Warszawa, a partnerami 10 gmin oraz Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Lecznym, realizowany jest **również projekt „Budowa i wdrożenie zintegrowanego systemu wsparcia usług opiekuńczych”** opartego na narzędziach TIK na terenie „Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (e-opieka)”. Projekt realizowany jest we współpracy z 10 podwarszawskimi gminami oraz ze Stołecznym Centrum Opiekuńczo-Lecznym (SCOL), jak też we współpracy z 14 warszawskimi domami pomocy społecznej oraz Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa”. Całkowita wartość projektu wynosi 26,1 mln zł przy dofinansowaniu z UE 20,8 mln zł, planowany okres realizacji został wydłużony do 30.10.2023 r. Efektem projektu będzie uzyskanie wsparcia dla osób starszych i potrzebujących w zakresie teleopieki. Główne działania w projekcie to: 1/Zapewnienie centrum teleopieki i urządzeń monitorujących poprzez wdrożenie

podsystemu teleopieki w ramach Systemu "E-Opieka, 2/Wsparcie świadczonych usług i kontrola ich jakości poprzez wdrożenie Systemu "E-Opieka" w zakresie podsystemu koordynacji i monitoringu usług opiekuńczych, 3/ Zapewnienie relacji społecznych poprzez wykorzystanie narzędzi TIK Wdrożenie systemu informatycznego w domach pomocy społecznej.

W budżecie Miasta na br. i WPF edycji 2023 r. zarezerwowano środki na wydatki ogółem na ten projekt w 2023 r. w kwocie łącznej 12,6 mln zł, z tego wydatki majątkowe wynoszą 10,4 mln zł.

Na koniec maja br. uzyskano refundację w wysokości 1,6 mln zł, która dotyczy wydatków poniesionych w IV kw. 2022 r. Zakłada się, że dochody z UE z tytułu refundacji wydatków na ten projekt w br. wyniosą łącznie ok. 15,6 mln zł wobec środków z budżetu unijnego pozyskanych do końca 2022 r. ok. 5,2 mln zł.

W ramach ZIT realizowane są też projekty mające na celu poprawę dostępności do usług świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3 poprzez utworzenie nowych miejsc w żłobkach z przeznaczeniem środków na wyposażenie, zapewnienie bieżącego funkcjonowania w okresie realizacji projektu. Należą do nich, w szczególności: **projekt „Żłobkowy start”** przy całkowitej wartości projektu 7,4 mln zł i dofinansowaniu blisko 6 mln zł. Projekt znajduje się w trakcie realizacji od 1 lipca 2021 roku z terminem zakończenia do 31 lipca 2023 r. W ramach projektu finansowane jest wyposażenie żłobków, zapewnienie bieżącego funkcjonowania w okresie realizacji projektu.

Efektem tego projektu będzie utworzenie 234 nowych miejsc żłobkowych. Zakładane dofinansowanie z UE z tytułu refundacji wydatków bieżących poniesionych na projekt w planowanej kwocie 1,6 mln zł przewidziane do uzyskania w br. wynosi 0,9 mln zł.

Innym projektem jest **„Żłobek szansą na równy start”** z terminem realizacji w okresie od 1 maja 2021 roku do 31 sierpnia 2023 roku przy kwocie dofinansowania 6,7 mln zł i całkowitej wartości projektu 8,5 mln zł. Efektem realizacji projektu będzie wytworzenie 225 nowych miejsc żłobkowych. Zakładane dofinansowanie z UE z tytułu refundacji wydatków bieżących poniesionych na projekt w planowanej kwocie 4 mln zł przewidziane do uzyskania w br. wynosi 2,2 mln zł.

Kolejnym projektem żłobkowym realizowanym w ramach ZIT jest projekt **„Maluchy żłobkują, rodzice pracują”** - z okresem realizacji od 1 września 2021 roku do 31 grudnia 2023 roku przy dofinansowaniu z UE 4,1 mln zł i całkowitej wartości projektu 5,1 mln zł. W efekcie tego projektu powstanie 125 nowych miejsc żłobkowych. W budżecie Miasta na 2023 r. zarezerwowano środki na wydatki bieżące w kwocie 3 mln zł, przy dofinansowaniu z UE blisko 1,7 mln zł.

W latach 2019-2021 zakończyła się realizacja trzech projektów żłobkowych pn.: Żłobek dla malucha - szansą na powrót do aktywności zawodowej rodzica (zakończenie realizacji projektu: 2019 r., efekt: 450 miejsc żłobkowych), Przyjazny żłobek partnerem w opiece nad dzieckiem dla pracującego rodzica (zakończenie realizacji projektu: 2019 r., efekt: 250 miejsc żłobkowych), Żłobki na start (zakończenie realizacji projektu: 2021 r., efekt: 417 miejsc żłobkowych). Łącznie w rezultacie już zakończonych projektów i będących aktualnie w realizacji powstanie 1701 nowych miejsc żłobkowych.

Rozwój systemu zdalnej edukacji na terenie m.st. Warszawy . Projekt jest dofinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 **w ramach ZIT**. Umowa o dofinansowanie projektu została podpisana 13 lipca 2022 r. Całkowita wartość projektu to ok. 11 mln zł, przy dofinansowaniu z UE 3,4 mln zł. Przedmiotem projektu jest zwiększenie dostępności e-usług w oświacie poprzez zakup sprzętu IT oraz oprogramowania dla szkół podstawowych znajdujących się na terenie m.st. Warszawy. Zmieniająca się technologia i metodyka pracy wymagają stałego doposażania warszawskich szkół.

Głównym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno – komunikacyjnej (TIK) w świadczeniu usług publicznych i zarządzaniu nimi. W ramach projektu zaplanowano zakup przenośnego sprzętu komputerowego dla najbardziej potrzebujących uczniów i nauczycieli w 38 szkołach oraz oprogramowania umożliwiającego wprowadzenia w edukacji rozwiązań, które będą sprzyjać rozwojowi wykorzystania TIK. Sprzęt trafi do uczniów i nauczycieli w br. Przewiduje się uzyskanie dofinansowania z UE do końca 2023 r. w wysokości 2,2 mln zł.

Zakłada się, że wartość projektów w zakresie wydatków bieżących i majątkowych planowanych do realizacji w ramach ZIT w 2023 r. wyniesie łącznie około 40 mln zł, z tego przeszło 39 mln zł dotyczy 2023 r. przy wydatkach majątkowych blisko 21 mln zł dotyczących 2023 r.

Zakładana refundacja wydatków poniesionych przez Miasto na realizację tych projektów wyniesie w latach 2023-2024 25,5 mln zł, przy czym przy czym związana z wydatkami bieżącymi ok. 9 mln zł i inwestycyjnymi przeszło 16 mln zł.

Kolejnym projektem korzystającym ze wsparcia z budżetu **unijnego** ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020 jest projekt **„Utworzenie zintegrowanej platformy wymiany danych w Straży Miejskiej m.st. Warszawy”** o całkowitej wartości 17,4 mln zł i dofinansowaniu z UE 8,9 mln zł. Podstawowym założeniem projektu jest wdrożenie e-usług o 3 i 4 poziomie dojrzałości, umożliwiających dwustronną interakcję, za pomocą których obywatele, przedsiębiorcy i inne podmioty będą mogli realizować w sposób elektroniczny wybrane usługi świadczone przez Straż Miejską m.st. Warszawy. Przedmiotem projektu jest utworzenie zintegrowanego systemu, który pozwoli na automatyzację, ujednolicenie i usprawnienie procesów wewnętrznych Straży Miejskiej związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Miasta. System przyczyni się również do zapewnienia mieszkańcom i gościom możliwości załatwienia wybranych spraw urzędowych przez Internet.

Projekt jest w trakcie realizacji z przewidzianym zakończeniem do końca br. Zakłada się uzyskanie dofinansowania z UE do końca III kwartału br. w wysokości 2,9 mln zł jako częściowe przesunięcie na br. środków zaplanowanych w WPF edycji 2023 na 2024 r. (3,5 mln zł) i 614,6 tys. zł – do końca I kwartału w 2024 r. przy wydatkach zakładanych na br. w kwocie 8,4 mln zł.

Z tego samego źródła dofinansowanie z UE uzyskał projekt **„E-administracja – utworzenie portalu e- usług m.st. Warszawy”**. Wartość projektu przekracza 14 mln zł przy dofinansowaniu z UE 8 mln zł na podstawie umowy o dofinansowanie podpisanej w 2016 r. Przedmiotem projektu jest budowa, w oparciu o technologię chmury obliczeniowej, zintegrowanej platformy e-usług m.st. Warszawy, za pośrednictwem której planuje się udostępnienie 15 wybranych e-usług związanych z działalnością Urzędu. Dotyczyć one mają głównie często załatwianych spraw związanych z obsługą podatków, przyjmowaniem płatności na stronie portalu, obsługą e-faktur, obsługi procesów z obszaru architektury i planowania przestrzennego, obsługą wniosków różnego typu oraz udostępniania danych, w tym informacji publicznej. W WPF Miasta edycji 2023 zaplanowane są wydatki na projekt w br. w wysokości 3,1 mln zł. Zakłada się uzyskanie refundacji wydatków do końca br. w kwocie 0,9 mln zł w związku z przesunięciem planowanego w WPF dofinansowania z 2024 r.

Z Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko obok projektów związanych z rozbudową metra dofinansowanie uzyskały też m.in. projekty: **„Rozwój i uporządkowanie terenów zieleni wraz z elementami rekreacyjnymi na terenie** Planowany w budżecie m.st. Warszawy na koniec 2023 r. deficyt wyniesie 5,2 mld zł (i jest najwyższy od początku funkcjonowania m.st. Warszawy). Z analizy projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 oraz niektórych innych ustaw

(druk nr 3323) opublikowanego 12 czerwca 2023 r., zgodnie z którym przewiduje się przekazanie samorządom w 2023 r. dodatkowych środków w łącznej wysokości 14,1 mld zł, z czego:

- 13 mld zł do dowolnej dyspozycji oraz
- 935 mln zł na zwiększenie rezerwy subwencji ogólnej z przeznaczeniem na nagrody specjalne dla nauczycieli oraz 148 mln zł na uzupełnienie części oświatowej subwencji ogólnej w związku ze zwiększeniem odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli

wynika, że m.st. Warszawa pomimo ubytku dochodów na skutek Programu Polski Ład w kwocie ponad 4 mld zł w skali roku może otrzymać w myśl projektowanych przepisów tylko 163 mln zł, co nie wpłynie istotnie na zmianę wyniku budżetowego 2023 r.

Poziom rekompensaty dla m.st. Warszawy zapewnia tylko 5,2 % sfinansowania ubytku dochodów będącego skutkiem zmian podatkowych wprowadzonych w ramach rządowego programu Polski Ład. Jest to najniższy poziom rekompensaty utraconych dochodów wśród wszystkich samorządów w Polsce i wynosi 5,2%, gdy średnia dla JST to 49,4 % rekompensaty.

Warto dodać, że formalnie zgodnie z projektem ww. ustawy dodatkowe środki w kwocie 13 mld zł będą zakwalifikowane w ramach subwencji ogólnej w związku z czym nie są uwzględniane przy kalkulacji Janosikowego. Niemniej faktyczny charakter tych środków pozwala na rozważenie uwzględnienia ich w kalkulacji janosikowego mając na uwadze, że JST będą swobodnie dysponowały tymi środkami tak jak ma to miejsce w przypadku dochodów z PIT.

Drastycznie dyskryminujący największe miasta, a szczególnie Warszawę, podział 13 mld zł powoduje, że dystans między Warszawą a Polską w wysokości dochodów do dyspozycji w przeliczeniu na 1 mieszkańca po uwzględnieniu podziału 13 mld zł ulega zauważalnemu zmniejszeniu. **Z kalkulacji wynika, że gdyby uwzględnić dodatkowe 13 mld zł wpłata W-wy na Janosikowe w 2023 r. byłaby niższa o 255 mln zł.**

Obecnie Warszawa w 2023 wpłaci do budżetu państwa tzw. „Janosikowego” 1 420 mln zł, po uwzględnieniu dodatkowych środków tj. 13 mld zł do wyliczenia Janosikowego Warszawa zobowiązana byłaby płacić w 2023 r. kwotę 1 165 mln zł.

W Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy zakłada się deficyt budżetowy w każdym roku w latach 2024-2026 odpowiednio w kotwach: 2 987 mld zł, 600 mln zł, 817 mln zł.

Obecnie rozpoczynamy prace nad projektem budżetu na 2024 r. Zgodnie z harmonogramem prac nad projektem budżetu do 30 czerwca br. Prezydent m.st. Warszawy przekaze Radzie Miasta założenia do projektu budżetu na 2024 r.

Parku Pole Mokotowskie, Parku Żeromskiego oraz Parku Ogrody Kosmosu w Warszawie”. Projekt o wartości całkowitej zwiększonej w drodze aneksu do umowy podpisanego w maju 2022 roku do kwoty 46 mln zł i dofinansowaniu z UE 15,9 mln zł. Projekt miał być realizowany do 30 czerwca br., ale zostanie wydłużony o kilka miesięcy. Projekt obejmuje 3 zadania: Ogrody kosmosu, Park Żeromskiego (te projekty zostały już zakończone) i Park Pole Mokotowskie. Aktualnie trwają prace rewitalizacyjne w Parku Pole Mokotowskie oraz prace nad aneksem obejmującym wykonanie robót zamiennych i dodatkowych koniecznych do zakończenia inwestycji. Zadanie to uwzględnia elementy objęte dofinansowaniem unijnym, takie jak: stworzenie nowego, naturalnego układu wodnego w parku pełnego roślinności i dzikiego życia poprzez rozbetonowanie i naturalizację dużego stawu, zagospodarowanie terenu po dawnej bazie MPO, stworzenie pełnych zieleni miejsc rekreacji i stref wejściowych, planowana jest również nowa siłownia plenerowa, toalety publiczne i elementy małej architektury. Ponadto w przyszłym roku planowane jest przeprowadzenie rozbiórki pawilonu przy ul. Batorego 20.

W budżecie Miasta na 2023 roku i w WPF edycji 2023 na to zadanie przewidziane są wydatki w 2023 roku w kwocie 17,9 mln zł przy dochodach z tytułu dofinansowania projektu z budżetu UE na lata 2023-2024 2 mln zł, przy czym na 2024 roku przypada 1 mln zł.

Kolejnym projektem jest projekt „**Utworzenie terenów zieleni o symbolice historycznej na obszarach historycznych**” z terminem realizacji do 30.06.2023 r. przy wydłużeniu realizacji projektu o kilka miesięcy. Wartość całkowita projektu wynosi blisko 39 mln zł przy dofinansowaniu z UE 21,6 mln zł. Projekt obejmuje 3 zadania: Park im. Cichociemnych, Kopiec Powstania Warszawskiego, Fort Włochy. Trwają zaawansowane prace budowlane na terenie Parku pod Kopcem Powstania Warszawskiego, jak też nad aneksem obejmującym roboty dodatkowe konieczne do zakończenia inwestycji. W budżecie Miasta na 2023 r. i w WPF edycji 2023 uwzględnione są wydatki majątkowe na ten projekt w 2023 r. w kwocie 14,1 mln zł przy dochodach z tytułu dofinansowania tego projektu z budżetu UE na lata 2023-2024 w kwocie 8,1 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada 2 mln zł.

Z dofinansowania unijnego korzysta również projekt „**Ochrona zagrożonych gatunków związanych z siedliskami wodnymi na terenie Warszawy**” przy koszcie całkowitym 8,4 mln zł i dofinansowaniu z UE – 5,8 mln zł. Projekt składa się z kilkunastu zadań i jest realizowany od 2020 r. z planowanym rozliczeniem końcowym dofinansowania z UE w 2023 r. Wykonano platformę lęgową dla bielika, wykonano wyspę pływającą na Kanale Piaseczyńskim. Zrealizowano odłów ryb na zbiorniku Moczydło 2 na Ursynowie. Zrealizowano usuwanie drzew i krzewów na stanowiskach sieweczki rzecznej. Zrealizowano wykup gruntów na Ursynowie. Zakończono działania związane z udostępnianiem platform pływających dla rybitwy czarnej wraz z monitoringiem. Wykonano dokumentację projektową dot. Prac renaturyzacyjnych i zastawek. Zakończono budowę zastawek w Lesie Kabackim oraz remont zastawki w Morysinie na Kanale Sobieskiego. Zakończono prace renaturyzacyjne na zbiornikach wodnych w Warszawie.

W budżecie Miasta na 2023 r. i w WPF edycji 2023 zarezerwowane są środki na wydatki na ten projekt w kwocie 3,9 mln zł przy dofinansowaniu z budżetu unijnego w 2024 blisko 4 mln zł.

Poprawa efektywności energetycznej wybranych budynków szkolnych na terenie m.st. Warszawy – zakres 1. Umowa o dofinansowanie została zawarta 28 marca 2023 r. Partnerem Miasta w tym projekcie jest Terram Pacis (Norwegia). Wartość całkowita projektu wynosi 9,3 mln zł, wartość dofinansowania z MF EOG 2014-2021 (85%) i budżetu państwa (15%) – 5,1 mln zł. Okres realizacji projektu – do 30 kwietnia 2024 r. Projekt dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego "Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu" w naborze: Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych" ze środków MF EOG 2014-2021. Przedmiotem projektu są prace termomodernizacyjne planowane do wykonania w wybranych placówkach szkół podstawowych i ponadpodstawowych znajdujących się na terenie m.st. Warszawy. Głównym celem realizacji projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynków szkolnych poprzez realizację prac budowlanych m.in. takich jak: ocieplenie ścian zewnętrznych, stropów i stropodachów, wymianę okien i drzwi, oświetlenia, modernizację instalacji grzewczej, instalację fotowoltaiczną, modernizację instalacji c.o. wraz z wymianą grzejników i rur. Wymienione działania inwestycyjne mają skutkować zmniejszeniem emisji CO₂ do atmosfery, obniżeniem energochłonności budynków, obniżeniem kosztów utrzymania obiektów oraz wzrostem bezpieczeństwa energetycznego.

W budżecie Miasta na 2023 r. i w WPF edycji 2023 zarezerwowane są środki na wydatki na ten projekt w latach 2023-2024 w kwocie 19 mln zł, z czego na 2024 r. przypada 4,3 przy dofinansowaniu z budżetu unijnego w latach 2024-2025 4,7 mln zł, z czego na 2024 r. przypada kwota blisko 2,4 mln zł.

Termomodernizacja 6 wybranych budynków oświatowych na terenie m.st. Warszawy – zakres 2. Umowa o dofinansowanie została zawarta 28 marca 2023 r. Partnerem Miasta w tym projekcie jest Terram Pacis (Norwegia). Wartość całkowita zakresu 2 projektu wynosi 13,6 mln zł, wartość dofinansowania z MF EOG 2014-2021 (85%) i budżetu państwa (15%) – 7,4 mln zł. Okres realizacji projektu – do 30 kwietnia 2024 r. Projekt dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego "Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu" w naborze: Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych" ze środków MF EOG 2014-2021

W budżecie Miasta na 2023 r. i w WPF edycji 2023 zarezerwowane są środki na wydatki na ten projekt w latach 2023-2024 w kwocie 31,5 mln zł, z czego na 2024 r. przypada 4,3 przy dofinansowaniu z budżetu unijnego w latach 2024-2025 7 mln zł, z czego na 2024 r. przypada kwota blisko 3,5 mln zł.

Dofinansowanie uzyskał projekt „Poprawa dostępności infrastruktury sieci TEN-T w ramach węzłów drogowych dróg ekspresowych S8 i S2 w warszawskim węźle sieci TEN-T – budowa odcinków ul. Gandhi i Łazurowej” w ramach instrumentu Transeuropejska Sieć Transportowa – TEN - T służącym koordynacji oraz zapewnieniu spójności i komplementarności inwestycji infrastrukturalnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Wartość całkowita projektu wynosi 56 857 393 zł, wartość wkładu Miasta 25 997 547 zł, natomiast wartość dofinansowania wynosi 30 859 845 zł. Realizacja programu kończy się 31.12.2023 r. Projekt obejmuje dwa zadania inwestycyjne, których realizacja umożliwi bezpośrednie połączenie zjazdów z dróg ekspresowych z istniejącą infrastrukturą

drogową, przy czym realizacja zadania „Budowa ul. Ghandi” została zakończona w 2019 roku, wartość nakładów na tą inwestycję z własnych środków budżetowych Miasta wyniosła 9,5 mln zł. Projekt „Budowa ul. Łazurowej” jest w trakcie realizacji, przy wydatkach zaplanowanych na 2023 r. 24,5 mln zł. W WPF Miasta edycji 2023 na te dwa zadania uwzględnione są w latach 2023- 2024 środki z tytułu dofinansowania z budżetu UE łącznie 30,8 mln zł, przy czym na 2024 r. przypada blisko 20 mln zł. Złożone zostały trzy wnioski o płatność: pierwszy wniosek o płatność przy wydatkach ogółem 18 220 232 zł, z tego wydatki kwalifikowalne 12 139 906 zł, dofinansowanie 10 318 920 zł, drugi wniosek o płatność przy wydatkach całkowitych 15 718 zł, wydatki kwalifikowalne 15 718 zł, dofinansowanie unijne 13 361 zł, trzeci wniosek o płatność przy wydatkach całkowitych 436 076 zł, wydatki kwalifikowalne 436 076 zł, dofinansowanie 370 665 zł. Wszystkie trzy wnioski zostały zaakceptowane. Czwarty wniosek o płatność został złożony w czerwcu br. na kwotę 1 867 391,51 zł, z czego dofinansowanie wyniesie 1 587 282,78 zł.

3.3.2.5. Koordynacja działań m.st. Warszawy w zakresie Obszaru Metropolitalnego Warszawy

W dniu 1 stycznia 2018 roku weszło w życie Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2066 z 21 listopada 2016 roku zmieniające załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), na mocy którego województwo mazowieckie zostało podzielone na dwie jednostki statystyczne poziomu NUTS2. Wydzielono m. in. tzw. Region Warszawski Stołeczny (RWS), składający się z 70 gmin położonych w 9 okółowarszawskich powiatach (legionowski, wołomiński, miński, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, grodziski, warszawski zachodni, nowodworski). Ww. ma istotny wpływ na sposób dystrybucji funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

W związku z ww. rozporządzeniem i jego implikacjami została podjęta decyzja o tym, iż Region Warszawski Stołeczny stanie się docelowym obszarem polityki metropolitalnej m.st. Warszawy. Z powyższej decyzji wynika potrzeba zaangażowania w działania metropolitalne dwukrotnie większej liczby podmiotów (70 gmin i 9 powiatów) niż ma to miejsce obecnie przy wdrażaniu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (40 gmin), co ma wprost przełożenie na koszt procesu operacyjnego „Współpraca z gminami Obszaru Metropolitalnego Warszawy”, co wymaga powiększenia obszaru obejmowanego analizami przygotowanymi na potrzeby prowadzenia polityki metropolitalnej przez m.st. Warszawa, z czym wiąże się wzrost kosztów procesu operacyjnego „Przygotowanie analiz, opinii i stanowisk dotyczących zagadnień i dokumentów związanych z problematyką OMW”.

Obecnie mamy również do czynienia z kumulacją aktywności związanych z przygotowaniem dokumentów programujących unijną perspektywę finansową na lata 2021-2027, co ma bezpośredni wpływ na wzrost wolumenu środków niezbędnych do realizacji zadań w zakresie procesu operacyjnego „Koordynacja dokumentów rozwojowych, w tym będących podstawą do pozyskiwania środków rozwojowych z budżetu krajowego i UE”. Projekt stanowi kontynuację zadania z lat poprzednich.

3.3.2.6. Opracowanie Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (SRMW).

Zgodnie z Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Warunkami realizacji ZIT jest m.in. opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”. Przygotowanie SRMW warunkuje dostęp do środków unijnych w nowej perspektywie finansowej. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym SRMW jest dokumentem, który jest wspólnie opracowany i powinien być uchwalony przez JST.

Według zapisów tzw. ustawy wdrożeniowej oraz programu „Fundusze europejskie dla Mazowsza”

uchwalenie SRMW do końca 2025 roku warunkuje realizację instrumentu ZIT w perspektywie finansowej 2021-2027.

W związku z przygotowaniem SRMW niezbędne będzie wsparcie eksperckie, które uspołeczni cały proces. Wśród kluczowych grup interesariuszy powinni znaleźć się mieszkańcy metropolii warszawskiej, gminy i powiaty metropolii, organizacje społeczne funkcjonujące na jej terenie oraz przedstawiciele nauki i biznesu.

Proces opracowania strategii nie różni się w znaczący sposób od procesu przyjmowania innych dokumentów strategicznych. Po przygotowaniu projektu dokumentu powinien on zostać poddany konsultacjom społecznym oraz procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (o ile nie będzie możliwe odstępianie od procedury SOOŚ na podstawie decyzji odpowiedniej regionalnej dyrekcji ochrony środowiska). Zadanie to jest przewidziane do realizacji w 2024 r.

3.4. Ryzyko dotyczące realizacji zadań w 2024 r. i w latach następnych

3.4.1. Ryzyko dotyczące generowania wyniku budżetowego na odpowiednim poziomie

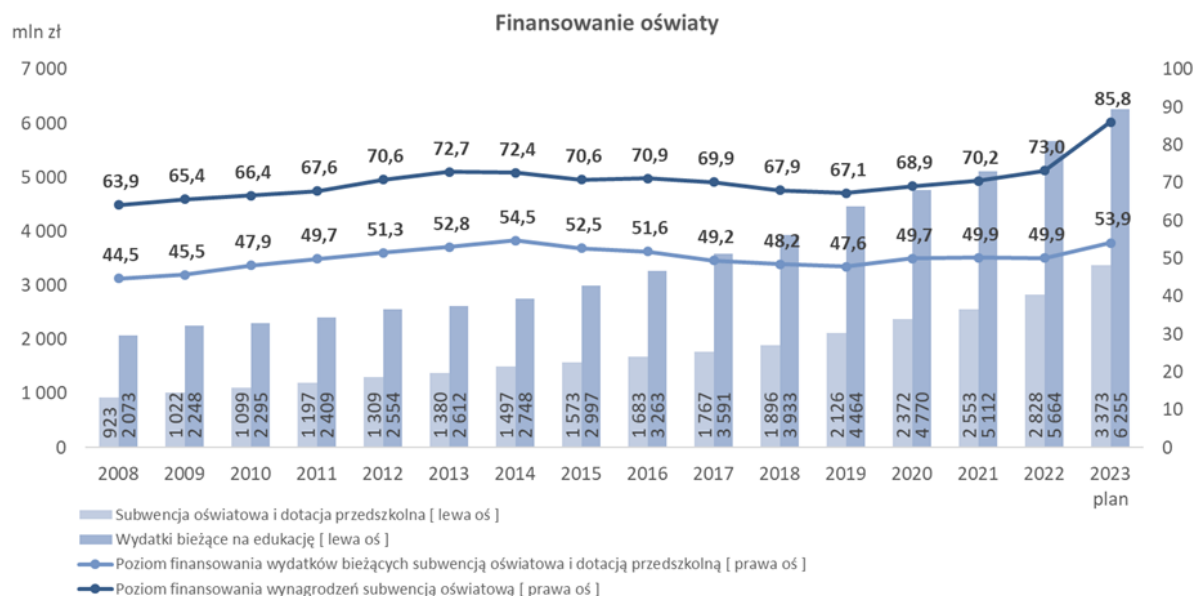
Generowanie nadwyżek operacyjnych na odpowiednim poziomie, zwłaszcza w ujęciu netto, tj. po uwzględnieniu wydatków na spłatę wcześniej zaciągniętego długu, determinuje potencjał rozwojowy Miasta i jest ważne z punktu widzenia utrzymania zdolności do zaciągania i spłaty zobowiązań, jak też przesądza o możliwości absorpcji środków europejskich i innych bezzwrotnych środków pomocowych ze względu na konieczność zabezpieczenia środków na wkład własny.

Wyzwaniem dla polityki budżetowej m.st. Warszawy w najbliższych latach będzie budowanie i utrzymanie wyniku operacyjnego na optymalnym poziomie w warunkach postępującego drastycznego spadku dochodów własnych budżetu w wyniku wprowadzonych poważnych zmian regulacyjnych (w szczególności obniżenie dochodów z udziału w PIT będące konsekwencją rządowego Programu Polski Ład). Równoległe z trwałym obniżeniem potencjału dochodowego, na skutek oddziaływania czynników zewnętrznych, rosną koszty bieżącego funkcjonowania, zwłaszcza w obszarach, do których kierowane są największe strumienie wydatków, tj. oświata i zbiorowej komunikacji miejskiej. Sukcesywnie rośnie także obciążenie wpłaty Miasta do budżetu państwa na rzecz innych JST z tytułu „Janosikowego”, przy ogólnie zwiększonych wydatkach w związku ze skutkami pandemii, inflacją i koniecznością finansowania ze środków własnych części zadań związanych z napływem uchodźców z terenu Ukrainy. Istnieje poważne zagrożenie, że w warunkach istotnego, trwałego ograniczenia realnego poziomu dochodów własnych na skutek zmian legislacyjnych bez adekwatnego systemu rekompensat, utrzymanie w następnych latach wzrostowego trendu dofinansowania z własnych środków budżetowych obszarów takich jak oświata i komunikacja będzie stanowiło wyzwanie przekraczające możliwości budżetowe Miasta. Czynnikiem ograniczającym zdolności wydatkowe Miasta są poważne koszty obsługi długu wynikające ze wzrostu stóp procentowych, co z uwagi na obowiązujące prawne ograniczenia fiskalne (art. 243 ustawy o finansach publicznych) zawęży możliwości wsparcia rozwoju Miasta finansowaniem zwrotnym w postaci kredytów i obligacji.

3.4.2. Dopłaty do realizacji zadań w oświacie

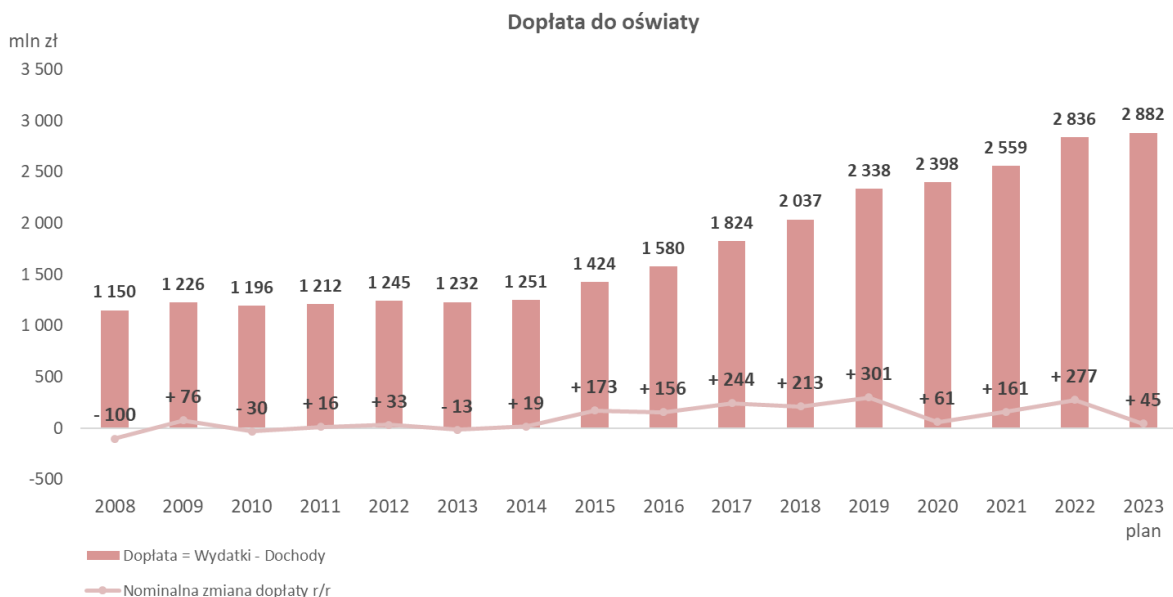
Dopłatę do zadań w sektorze oświaty oświacie można zdefiniować jako różnicę między wydatkami bieżącymi na oświatę, a dochodami z subwencji oświatowej i dotacji przedszkolnej pochodzącymi z budżetu państwa. Deficyt w finansowaniu obszaru oświaty ze środków pochodzących z budżetu państwa i idąca za tym konieczność zwiększonego finansowania tego zadania z dochodów własnych m.st. Warszawy systematycznie się pogłębia.

Wykres 4. Finansowanie oświaty w m.st. Warszawa w latach 2008-2023

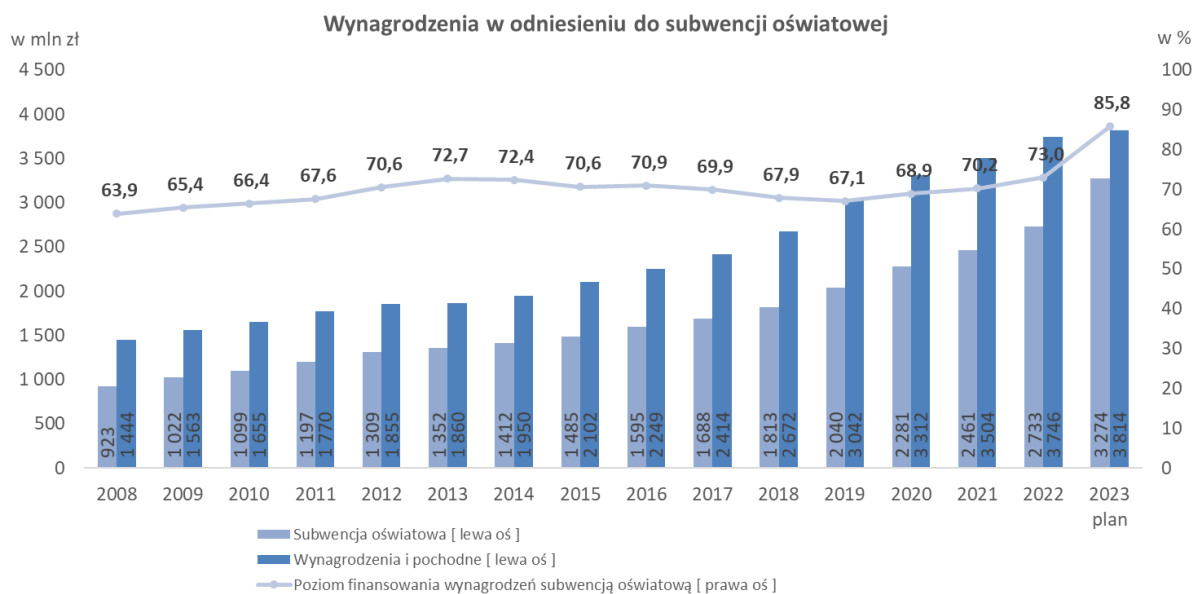
W latach 2015-2022 Warszawa dopłacała do zadań w oświacie średnio 2,125 mld zł rocznie w porównaniu do 1,216 mld zł w latach 2008-2014. Sytuacja tak dynamicznego wzrostu deficytu odnotowanego od 2015 r. była konsekwencją nienadążającego za wzrostem wydatków przyrostu subwencji oświatowej przekazywanej z budżetu państwa z przeznaczeniem na realizację zadań oświatowych. W latach 2008-2014 dynamika wydatków w oświacie była niższa niż dynamika dochodów, w 2015 r. ten trend został odwrócony. W rezultacie obserwowana do 2014 r. pozytywna tendencja wzrostu udziału środków z budżetu państwa w finansowaniu oświaty w Warszawie uległa odwróceniu. Na przestrzeni lat 2008-2014 poziom partycypacji budżetu państwa w finansowaniu oświaty w Warszawie uległ podwyższeniu z poziomu 44,5% do 54,5%, czyli o 10 pkt proc. Od 2015 r. odnotowywany jest systematyczny relatywny spadek poziomu finansowania oświaty w Warszawie ze środków pochodzących z budżetu państwa - do poziomu 49,9% w 2022 r. Ze względu na wzrost wynagrodzeń w gospodarce, rosnące ceny energii oraz zakupu materiałów i usług, presja na wzrost wydatków bieżących w obszarze oświaty będzie się utrzymywać. W związku z powyższym planowany od 2023 r. wzrost poziomu finansowania wydatków oświatowych środkami otrzymywanymi z budżetu państwa jest zagrożony, z tym że ograniczeniem wydatkowym jest istotne osłabienie potencjału dochodowego Miasta na skutek rozwiązań Polskiego Ładu.

Wykres 5. Dopłata do oświaty ponad środki otrzymywane z budżetu państwa w m.st. Warszawa w latach 2008-2023

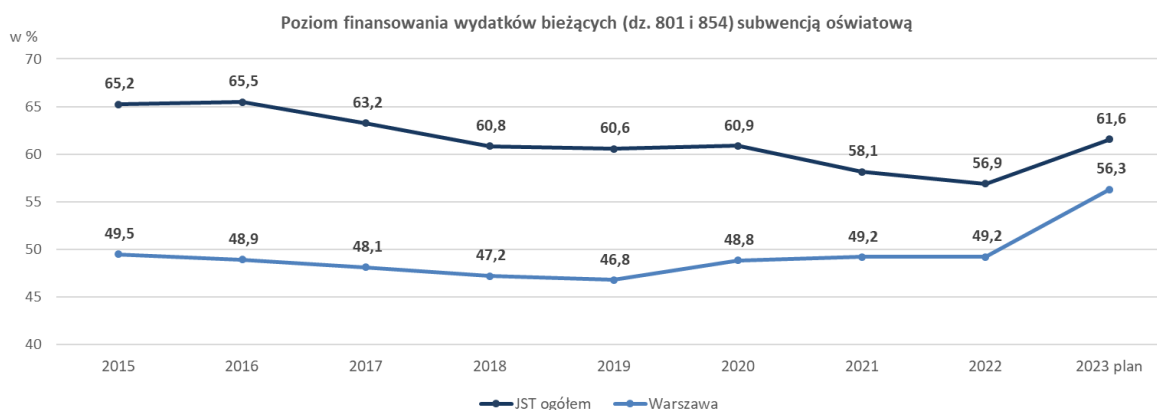

Na wzrost dopłaty do finansowania oświaty wpływa również niedoszacowanie skutków zmian strukturalnych w oświacie oraz podwyżki wynagrodzeń nauczycielskich, które nie mają właściwego odzwierciedlenia we wzroście części oświatowej subwencji ogólnej. Kolejnymi czynnikami generującym wydatki jest włączenie do systemu oświatowego Warszawy uczniów pochodzących z Ukrainy na skutek działań wojennych prowadzonych na terenie tego kraju oraz duży przyrost uczniów w warszawskich placówkach oświatowych w r.sz. 2022/2023.

Wykres 6. Subwencja oświatowa w odniesieniu do wynagrodzeń w obszarze oświaty w m.st. Warszawa w latach 2008-2023

Wykres 7. Poziom finansowania oświaty ze środków z budżetu państwa w Warszawie w porównaniu z całym sektorem samorządowym w latach 2008-2023

Od lat subwencja oświatowa przekazywana jednostkom samorządu terytorialnego jest niewystarczająca do pełnego pokrycia wydatków bieżących w oświacie. Dodatkowo jej udział systematycznie spada: z 69,9% w 2008 r. do 56,9% w 2022 r. Przy porównaniu danych całego sektora JST i Warszawy widać, że udział subwencji oświatowej w finansowaniu wydatków bieżących w Warszawie był i pozostaje znacznie poniżej wskaźnika dla całego sektora.

W 2022 r. subwencja oświatowa przekazana JST pozwoliła na sfinansowanie 56,9% wydatków bieżących w oświacie. Natomiast w przypadku Warszawy, środki otrzymane z budżetu państwa pokryły 49,2% wydatków, a więc udział finansowania oświaty z budżetu państwa był o 7,7 pkt proc. niższy.

Według planu na 2023 r. JST otrzymają 64,091 mld zł subwencji oświatowej, tj. wzrost o 15% r/r. Mimo, że udział subwencji w finansowaniu zadań oświatowych szacowany jest na około 61,6% w 2023 r. (59,9% w 2022 r.) nie poprawi to jednak znacząco problemu niedofinansowania zadań oświatowych, w szczególności mając na uwadze rosnące koszty w sektorze oświaty, która podlega tym samym rosnącym trendom co pozostałe sektory gospodarki. Pomimo zwiększenia planowanych kwot subwencji w 2023 r. jej udział w finansowaniu wydatków w Warszawie nadal będzie niższy niż dla całego sektora JST, tj. 56,3% wobec 61,6% dla JST.

Przy braku zmiany zasad naliczania subwencji oświatowej istnieje poważne ryzyko stałego narastania luki w budżecie z powodu niedostosowania wysokości subwencji do rzeczywistych wydatków w oświacie i w konsekwencji zwiększania obciążeń finansowych ponad możliwości budżetu Warszawy. Podniesienie kwoty subwencji oświatowej i zmiana sposobu jej wyliczania pozwoliłoby na uwolnienie środków własnych i przeznaczenie ich na inne cele budżetowe.

Trwałe podwyższenie poziomu finansowania oświaty ze środków pochodzących z budżetu państwa nabiera dodatkowej wagi w obliczu systemowych zmian w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT (skutki Rządowego Programu Polski Ład oraz wcześniejszych negatywnych dla dochodów JST i Warszawy, zmian podatkowych). **Wprowadzone zmiany prawne skutkują znaczącym ograniczeniem dochodów własnych stanowiących bazę finansową dla pokrycia luki budżetowej w oświacie.**

W obliczu znacznej trwałej straty części dochodów podatkowych Warszawy istnieje ryzyko dotyczące zapewnienia poziomu dopłat do realizacji zadań oświatowych na dotychczasowym poziomie.

3.4.3. Dopłaty do realizacji zadań w komunikacji miejskiej

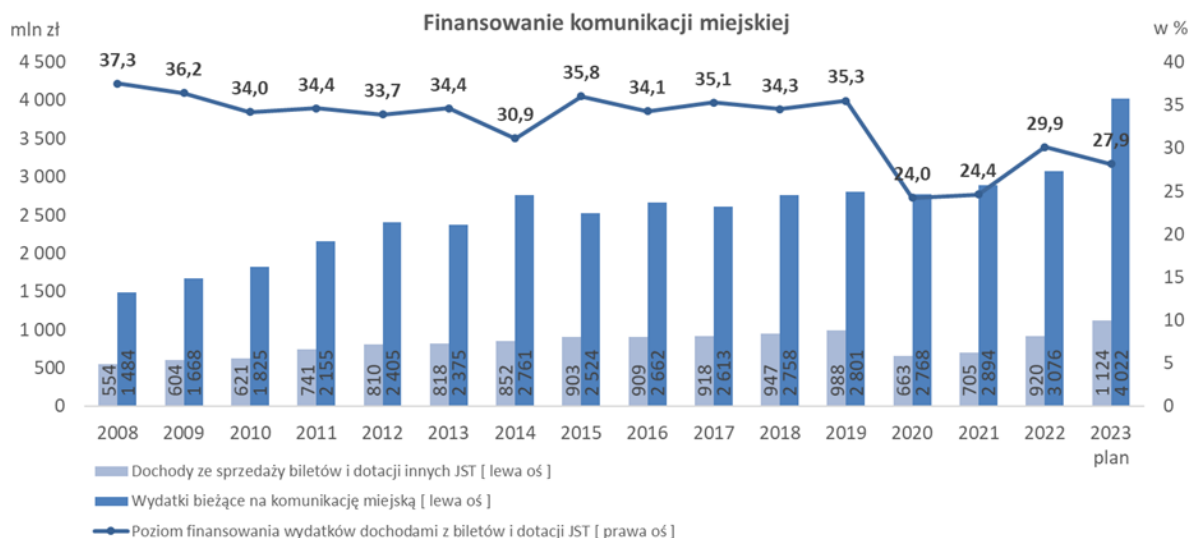
Wskaźnik pokrycia wydatków dochodami w komunikacji miejskiej to relacja dochodów związanych z komunikacją miejską (wpływy ze sprzedaży biletów i dotacje na komunikację otrzymywane od innych JST na podstawie umów) do wydatków bieżących na komunikację (zakup usług przewozowych, utrzymanie Zarządu Transportu Miejskiego i inne wydatki związane z utrzymaniem przystanków i systemu biletowego). Do 2019 r. wskaźnik samofinansowania się komunikacji miejskiej wynosił średnio 35%. Oznacza to, że do 2019 r. pasażer pokrywał ok. 1/3 kosztu przejazdu.

W latach 2020-2021 wskaźnik samofinansowania się komunikacji obniżył się do poziomu 24%. Na skutek spadku osób korzystających z komunikacji miejskiej będących rezultatem obostrzeń związanych z pandemią Covid-19 tj. (kolejne lockdowny i idące za tym wykonywanie zarówno aktywności zawodowej jak i nauka w szkołach w formie zdalnej) liczba pasażerów była niższa o 40% w 2020 r. i o 32% w 2021 r. w odniesieniu do 2019 r. (ostatniego roku przed pandemią). Na skutek spadku sprzedaży biletów istotnie obniżyły się dochody miasta z ich sprzedaży. W porównaniu z 2019 r. dochody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej uległy obniżeniu o 327 mln zł w 2020 r. i o 291 mln zł w 2021 r. (z poziomu 906 mln zł w 2019 r. do 579 mln zł w 2020 r. i 615 mln zł w 2021 r.). Pomimo spadku pasażerów, przy braku wsparcia dla komunikacji publicznej z budżetu państwa, realizacja zadań przewozowych odbywała się na poziomie sprzed pandemii, ze względu na obostrzenia sanitarne.

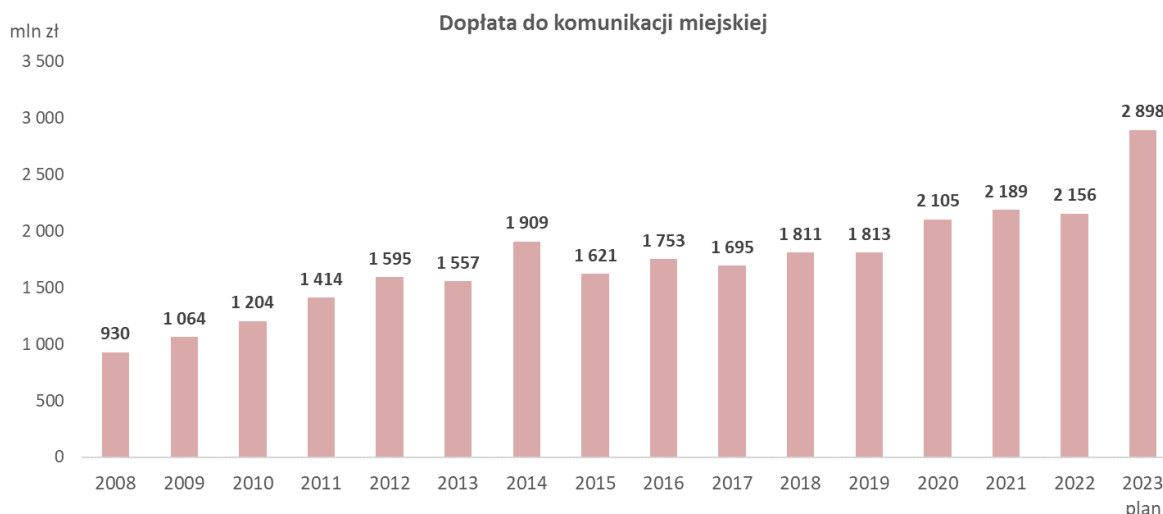
W 2022 r. po zniesieniu obostrzeń covidowych dochody ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej zaczęły stopniowo rosnąć. W 2022 r. wyniosły one 824 mln zł, tj. osiągnęły poziom 91% dochodów wykonanych w 2019 r. (ostatni rok przed pandemią). W 2022 r. luka w budżecie w obszarze komunikacji wyniosła 2,156 mld zł. Poziom samofinansowania wyniósł 29,9%, tj. zbliżył się na 3-4 pkt proc. do poziomu sprzed pandemii. Jednocześnie budżet Miasta musiał zmierzyć się z bardziej dynamicznym wzrostem wydatków związanych z komunikacją miejską, m.in. z uwagi na podwyższone ceny paliw i rosnące ceny energii elektrycznej.

W związku z potrzebą utrzymania standardu usług przewozowych na wysokim poziomie oraz wydłużeniem tras m.in. linii metra na Bródno i Bemowo wydatki na komunikację miejską w budżecie Miasta na 2023 r. wzrastają, stymulowane dodatkowo przez wysoką inflację. Planowany wzrost wydatków będzie wyższy niż dochodów ze sprzedaży biletów komunikacji miejskiej zaplanowanych w 2023 r. poniżej poziomu wydatków. W konsekwencji w 2023 r. spodziewany poziom samofinansowania się komunikacji miejskiej spada do 27,9% z poziomu 29,9% w 2022 r., kształtując się istotnie poniżej średniej wynoszącej 35% w latach przed pandemią. W ujęciu kwotowym plan na 2023 r. przewiduje rekordową dopłatę ze środków własnych Miasta do funkcjonowania zbiorowej komunikacji miejskiej sięgającą 2,898 mld zł wobec maksymalnie niecałych 2,2 mld zł w latach poprzednich. Utrzymanie w przyszłości standardu usług w obszarze komunikacji miejskiej może napotkać ograniczenia z uwagi na trwały ubytek dochodów m.st. Warszawy z PIT.

Wykres 8. Finansowanie komunikacji miejskiej w m.st. Warszawa w latach 2008-2023

Wykres 9. Dopłata do komunikacji miejskiej ponad dochody ze sprzedaży biletów i dotacji z innych JST w m.st. Warszawa w latach 2008-2022

3.4.4. Dopłaty do realizacji zadań w gospodarce odpadami

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw od lipca 2013 r. gminy przejęły odpowiedzialność za organizację odbioru i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na jej obszarze. Zostały również wprowadzone opłaty za gospodarowanie odpadami pobierane od mieszkańców. Ustawa dała gminom prawo wyboru metody kalkulacji opłaty za gospodarowanie odpadami tj.: od liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość; od ilości zużytej wody z danej nieruchomości; od powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego lub od gospodarstwa domowego. Co do zasady nowy system gospodarowania odpadami miał się bilansować tzn. opłaty za gospodarowanie odpadami miały pokrywać wydatki związane z tym zadaniem.

W m.st. Warszawa stawki za odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy obliczane były według poniższych metod i obowiązywały w okresie:

- do 29 lutego 2020 r. - od liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość;
- od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2021 r. - od gospodarstwa domowego;
- od 1 kwietnia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. - od ilości zużytej wody z danej nieruchomości lub lokalu mieszkalnego;
- od 1 stycznia 2022 r. do dziś – od gospodarstwa domowego.

W listopadzie 2021 r. Rada m.st. Warszawy podjęła uchwałę Nr LVI/1749/2021 w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Zasadniczą przyczyną podjęcia powyższej uchwały był przepis przejściowy (art. 5 ust. 1) zawarty w nowelizacji z 11 sierpnia 2021 r. ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zgodnie z którym uchwały Rady m.st. Warszawy z 15 października 2020 r., które wprowadziły metodę ustalania opłat za gospodarowanie odpadami od ilości zużytej wody, zachowywały moc do dnia wejścia w życie nowej uchwały, ale nie dłużej niż do 31 grudnia 2021 r. – **zatem do końca 2021 roku należało uchwalić i wprowadzić w życie nową uchwałę w sprawie wyboru metody i stawki dla nieruchomości zamieszkałych.** Jednocześnie Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie stwierdziło nieważność uchwały w części wprowadzającej różnicowanie wysokości stawek opłaty w zależności od powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego. W wyniku tego 17 grudnia 2021 r. Rada m.st. Warszawy uchwaliła zmiany w zasadach ustalania opłat (Uchwała Nr LVIII/1854/2021).

Od 2022 r. system naliczania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi zakłada naliczanie stawek opłaty od gospodarstwa domowego dla nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne). W przypadku pozostających w miejskim systemie odbierania odpadów komunalnych nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne dokonano aktualizacji stawek opłat, odnosząc ich wysokość do faktycznych kosztów odbierania odpadów z tych nieruchomości (stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami). Dla nieruchomości, które w części stanowią nieruchomość zamieszkaną, a w części nieruchomość, na której nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne opłata ponoszona jest odpowiednio od gospodarstwa domowego (część zamieszkała nieruchomości, w wysokości 85 zł (budynki wielolokalowe) i 107 zł (budynki jednorodzinne) oraz od liczby pojemników z odpadami powstającymi na danej nieruchomości (część niezamieszkała nieruchomości, stawki opłat uzależnione są od pojemności pojemników z odpadami). Dla nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe ustalono ryczałtową opłatę w wysokości 181,90 zł za rok od domku letniskowego na nieruchomości albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

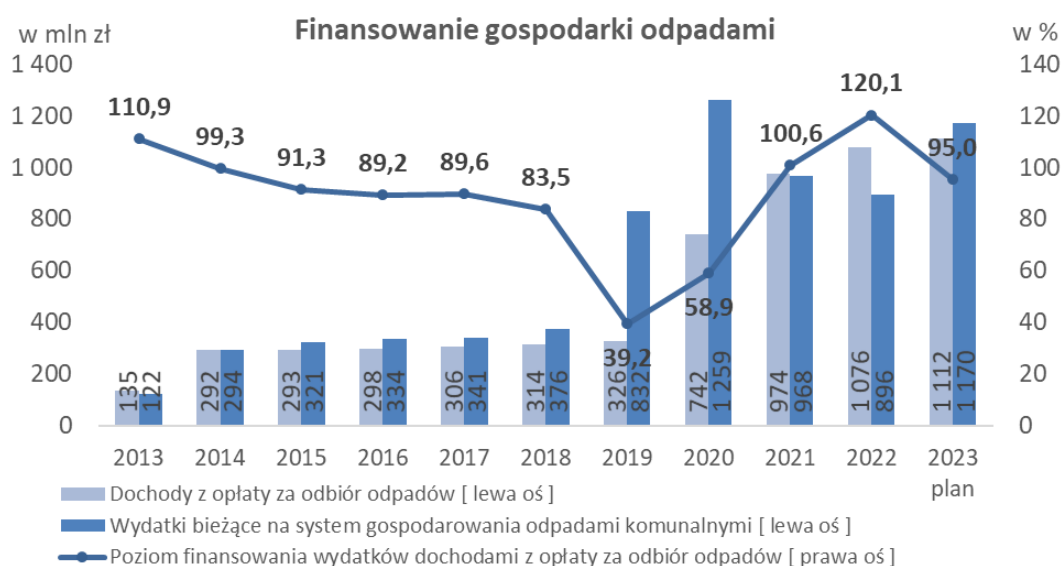
System selektywnej zbiórki odpadów obowiązujący w m.st. Warszawa od stycznia 2019 r. wynikający z przepisów przyjętych przez rząd i parlament spowodował wzrost kosztów obsługi systemu, szczególnie kosztowny okazał się obowiązek prowadzenia od 2020 r. segregacji odpadów na frakcje. Dodatkowo się wpływ takich czynników jak: wzrost cen paliwa, energii elektrycznej, płacy minimalnej, kosztów przetworzenia surowców i recyklingu, oraz drastycznego wzrostu opłaty środowiskowej, kosztownych wymogów dla firm zajmujących się odbiorem odpadów, czy spadku mocy instalacji przetwarzających odpady w regionie. W konsekwencji wdrożenie nowego systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych spowodowało drastyczny wzrost kosztów obsługi systemu.

W latach 2019-2020 radykalny wzrost wydatków Warszawy z tytułu obsługi systemu gospodarki odpadami przy niewystarczających dochodach doprowadził do skokowego wzrostu luki w budżecie (różnica między dochodami z opłat za odbiór odpadów i wydatkami bieżącymi związanymi z systemem gospodarki odpadami). W tym okresie, aby zbilansować system gospodarowania odpadami komunalnymi Miasto dopłacało do niego ponad 500 mln zł rocznie. W latach 2013-2021 Miasto dopłacało do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w sumie 1,174 mld zł, z czego deficyt głównie wygenerowały lata 2020-2021 – łącznie 1,023 mld zł. W 2021 r. doprowadzono do samofinansowania się systemu gospodarowania odpadami. Natomiast w 2022 r. m.in. w związku z niższymi wydatkami związanymi z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami

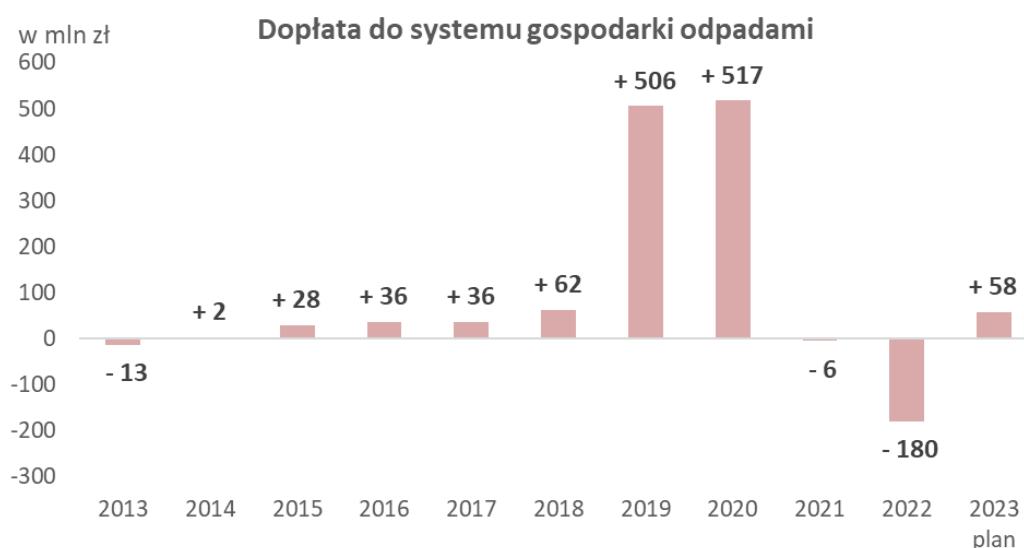
komunalnymi, wygenerowana została nadwyżka dochodów nad wydatkami w kwocie 180,2 mln zł. Nadwyżka zgodnie z uchwałą Rady Miasta²², zostanie przeznaczona na finansowanie planowanego deficytu w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi w latach 2023-2025.

W kolejnych latach utrzymanie zbilansowanego finansowo systemu gospodarki odpadami będzie dużym wyzwaniem. Głównymi czynnikami mającymi wpływ na tę sytuację może mieć utrzymanie się podwyższonych cen paliw, energii elektrycznej i dynamiczny wzrost wynagrodzeń. W konsekwencji można oczekiwać, iż budżet Miasta będzie podlegał presji ze strony rosnących wydatków bieżących także w obszarze gospodarki odpadami.

Wykres 10. Finansowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi w m.st. Warszawa w latach 2013-2022

Wykres 11. Dopłata do systemu gospodarki odpadami komunalnymi w m.st. Warszawa w latach 2013-2022

²² Uchwała nr LXXIX/2553/2023 Rady m.st. Warszawy z 9 marca 2023 r. w sprawie zmian w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2023-2050.

3.5. Planowane działania w zakresie kosztów i wydatków

M.st. Warszawa podejmuje działania oszczędnościowe i racjonalizujące wydatki bieżące z wykorzystaniem efektu skali poprzez zbiorowe zakupy towarów i usług na potrzeby Urzędu Miasta i jego jednostek organizacyjnych. Kontynuowane będą wdrożone w poprzednich latach rozwiązania takie jak: wspólne zakupy materiałów biurowych, wspólne ubezpieczenie mienia Warszawy, jak też działanie Warszawskiej Grupy Zakupowej w celu grupowego zakupu energii elektrycznej na potrzeby jednostek organizacyjnych Miasta oraz podmiotów, dla których Miasto pełni funkcję właściciela oraz organizatora, tj. szkół, przedszkoli, bibliotek, ośrodków pomocy społecznej i innych jednostek. Powyższe działania nabierają szczególnego znaczenia w obliczu znaczącego osłabienia potencjału dochodowego Miasta na skutek obowiązywania przepisów Polskiego Ładu.

Planuje się kontynuowanie podjętych w poprzednich latach działań racjonalizujących funkcjonowanie spółek miejskich ze 100% udziałem Miasta poprzez m.in. uzależnienie od oceny sytuacji finansowej pozostawienie dywidendy w spółkach i rekompensatę ubytku dochodów budżetu Miasta z tego tytułu w drodze zmniejszenia wydatków budżetowych tytułem zakupu przez Miasto usług komunalnych w tych spółkach.

W 2024 r. i w latach następnych ważne będzie rozważenie zaangażowania dodatkowych źródeł kapitału dla rozwoju Warszawy przy wykorzystaniu alternatywnych mechanizmów realizacji zadań publicznych, jak dalsze rozwijanie partnerstwa publiczno–prywatnego czy koncesje z ograniczonym udziałem środków budżetowych i tworzenie tzw. hybrydowych modeli partnerstwa publiczno–prywatnego polegających na jednoczesnym wykorzystaniu: środków z funduszy pozyskanych przez jednostkę samorządową i kapitału prywatnego oraz ewentualnie krajowych środków publicznych poprzez udział środków własnych samorządu. Powyższe działania będą istotne wobec możliwości skorzystania z dofinansowania ze środków europejskich, jakie stworzą nowe wieloletnie ramy finansowe na lata 2021-2027, ale też ze środków z Funduszu Odbudowy, którego wydatkowanie ujęte jest w projekcie Krajowego Planu Odbudowy i Budowania Odporności (KPO).

W 2024 r. będą kontynuowane działania w kierunku optymalizacji miejskich struktur organizacyjno–prawnych i systemu zarządzania w celu standaryzacji usług publicznych świadczonych na rzecz mieszkańców w ważnych obszarach aktywności Miasta oraz w celu uzyskania efektu synergii.

Przykładem takiego działania było połączenie miejskich jednostek budżetowych Stołecznego Zarządu Rozbudowy Miasta oraz Zarządu Miejskich Inwestycji Drogowych, co pozwoliło na utworzenie wysoko wyspecjalizowanej jednostki prowadzącej inwestycje miejskie, zgromadzenie w jednej organizacji know-how w zakresie inwestycji oraz uzyskanie korzyści zarządczych w związku z efektem skali. Dodatkowym argumentem na rzecz połączenia tych jednostek było utrzymanie jednej silnej jednostki w pogorszonych warunkach budżetowych Miasta. Podobne argumenty zdecydowały o połączeniu Miejskiej Pracowni Planowania Przestrzennego ze strukturami Urzędu m.st. Warszawy w ramach optymalizacji systemu zarządzania Miastem.

Utworzona w ramach procesu optymalizowania miejskich struktur organizacyjnych samorządowa jednostka organizacyjna pn. Centrum Usług Społecznych „Społeczna Warszawa”, w celu m.in. organizowania i koordynowania świadczenia przez Miasto usług opiekuńczych i standaryzacji tych usług, czy powołane w ostatnich latach Zespoły do Obsługi Placówek Opiekuńczo–Wychowawczych w celu zapewnienia wspólnej obsługi administracyjnej, finansowej, organizacyjnej i prawnej jednostkom organizacyjnym m.st. Warszawy działającym w sektorze opieki społecznej (domom

dziecka, ośrodkom wsparcia i in. placówkom opiekuńczo-wychowawczym), posiadają już kilkuletnie doświadczenia w funkcjonowaniu.

W 2024 r. rozwijane będą inicjatywy sprzyjające efektywności zarządzania i wydatkowania środków publicznych oraz przejrzystości finansów Miasta poprzez wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi zarządzania, tj. budżetowania zadaniowego, wzmocnienia kontroli zarządczej i audytu wewnętrznego. Zakłada się rozwój budżetowania zadaniowego, w tym w szczególności aktualizację mierników oceny efektów działalności stanowiących zobiektywizowane narzędzia pomiaru stopnia realizacji celów zadań w celu lepszego porównania uzyskanych wyników w czasie, jak też dokonania porównań między jednostkami organizacyjnymi Miasta. Ważnym instrumentem w aspekcie kreowania i realizacji polityki rozwoju Miasta pozostanie Wieloletnia Prognoza Finansowa jako podstawa formalno-prawna i ekonomiczno-finansowa do zaciągania zobowiązań długoterminowych

4. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WYDATKÓW BUDŻETOWYCH M.ST. WARSZAWY NA 2024 ROK

4.1. Bieżąca działalność Miasta

4.1.1. Drogownictwo i komunikacja

Priorytetowym zadaniem w 2024 roku - podobnie jak w latach ubiegłych - będzie zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania komunikacji zbiorowej przy utrzymaniu dotychczasowej, bardzo wysokiej jakości komunikacji miejskiej, a także w perspektywie 2024 r. i kolejnych lat dążenie do polepszenia oferty przewozowej, co w rezultacie przyniesie zwiększenie zadowolenia mieszkańców Warszawy.

Transport zbiorowy jest realizowany przede wszystkim poprzez zakup usług komunikacyjnych, jak również utrzymanie infrastruktury przystankowej i parkingów P+R, obsługa systemu biletowego, a także nadzór i kontrola ruchu. Ważnym zadaniem będzie poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych m.st. Warszawy. W tym celu planuje się przeznaczyć środki na następujące zadania:

- zakup usług komunikacyjnych

W 2024 r. priorytetowym zadaniem będzie zapewnienie ciągłości obsługi komunikacyjnej m.st. Warszawy na nie pogorszonej poziomie przy wzroście kosztów świadczenia usług przewozowych w stosunku do bieżącego roku jako skutek wzrostu cen paliw i energii elektrycznej, a także w związku z utrzymującą się wysoką inflacją. Otrzymywane od operatorów informacje wskazują, iż przewidziane umowami i określone w WPF edycji 2023 limity wydatków będą niewystarczające do pokrycia rzeczywistych kosztów działalności spółek transportowych. Dotyczy to zarówno operatorów miejskich (MZA, TW, MW, SKM), jak i prywatnych operatorów autobusowych. Za priorytet należy uznać także kontynuowanie oferty „wspólnego biletu ZTM-KM-WKD”. Wyzwaniem w 2024 r. będzie finansowe sprostanie zwiększonym kosztom świadczenia usług jak również kontynuacji rozwoju sieci.

Przewidywany wzrost wydatków na usługi komunikacyjne wynika nie tylko ze zwiększonych kosztów świadczenia usług, ale również z rozwoju sieci. W roku 2024 uruchomiona zostanie nowa linia tramwajowa w ul. Kasprzaka oraz fragmenty nowej trasy tramwajowej do Wilanowa.

- utrzymanie i obsługa systemu biletowego.

W 2024 r. priorytetem w tym obszarze będzie utrzymanie i obsługa obecnego systemu biletowego wraz z rozpoczęciem prac nad nowym, dostosowanym do obecnych realiów technologicznych.

Wydatki w tym zakresie będą przeznaczone również na:

- obsługę automatów biletowych ZTM wraz ze sprzedażą biletów lokalnego transportu zbiorowego,
- opłaty sądowe i komornicze związane z windykacją opłat za jazdę bez ważnego biletu,
- obsługę rozliczeń płatności za bilety zakupione w aplikacji mobiWawa,
- obsługę sieci Punktów Obsługi Pasażerów, w tym m.in. na konwoje i ochronę fizyczną, koszty utrzymania (energia, czynsze, utrzymanie czystości),
- zakup materiałów i wyposażenia (w tym nowe drukarki fiskalne),
- konserwacje i naprawy urządzeń systemu biletowego,
- opłaty pocztowe związane z egzekwowaniem dodatkowych opłat za jazdę środkami komunikacji miejskiej bez ważnego biletu.

Sprawne funkcjonowanie systemu biletowego w przyszłym roku realizowane będzie poprzez zapewnienie ciągłości sprzedaży biletów, ich dostępności oraz rozbudowę sieci sprzedaży biletów.

Rozpoczęcie prac nad wymianą obecnego systemu biletowego na bardziej nowoczesny technologicznie, wiąże się z zapewnieniem środków na jego sfinansowanie wraz z obsługą w kolejnych latach.

- organizacja komunikacji, marketing oraz nadzór i kontrola ruchu.

W roku 2024 priorytetami w tym obszarze będą:

- prace remontowe obejmujące infrastrukturę I linii metra, konieczne w celu zapewnienia bezpieczeństwa jego użytkowników oraz prawidłowego działania systemu komunikacyjnego miasta,
- ochrona w komunikacji miejskiej,
- usługi transportowe w ramach promocji lokalnego transportu zbiorowego (rozwój oferty Warszawskich Linii Turystycznych),
- wydatki związane z organizacją i nadzorem ruchu (utrzymanie samochodów nadzoru ruchu, radiotelefonów, koordynacja rozkładów jazdy itp.),
- aktualizacją informacji pasażerskiej w pierwszej linii metra poprzez dostosowanie jej do standardów obowiązujących w drugiej linii metra,
- rozwój systemów informacji pasażerskiej oraz działania promujące komunikację miejską.

- utrzymanie infrastruktury przystankowej.

Priorytetem na 2024 r. w tym zakresie będzie zapewnienie prawidłowego stanu infrastruktury przystankowej i aktualizacja informacji pasażerskiej. Wydatkowane środki będą przeznaczone w szczególności na:

- zapewnienie prawidłowego stanu infrastruktury przystankowej poprzez zakup i montaż materiałów i wyposażenia przystanków tj. tablic, słupków, ławek, elementów wiat oraz pozostałych materiałów przystankowych,
- przygotowaniem podkładów geodezyjnych,

- umieszczanie i wymianę informacji przystankowej, w tym rozkładów jazdy, ogłoszeń, map, naklejek informacyjnych itp.,
- zapewnieniem właściwego stanu infrastruktury przystankowej w ramach prowadzonych remontów i napraw urządzeń przystankowych,
- wykonywaniem bieżących napraw i konserwacji nawierzchni pętli autobusowych,
- utrzymaniem statycznej informacji pasażerskiej w taborze (naklejki wykazem przystanków).

Celem zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług, prowadzone będą prace związane z remontem peronów, zatok autobusowych, pasów przejazdowo – postojowych, przystanków i pętli autobusowych. W 2024 roku planowany jest remont 20 przystanków autobusowych oraz dwóch pętli autobusowych.

- gospodarowanie parkingami i węzłami komunikacyjnymi.

W roku 2024 w ramach realizacji tego zadania prowadzone będą czynności związane z eksploatacją parkingów P+R, węzłów komunikacyjnych, pętli autobusowych, ekspedycji, przejść podziemnych, innych elementów infrastruktury przystankowej oraz pozostałych budynków i budowli administrowanych przez ZTM. Wydatki będą przeznaczone w szczególności na:

- utrzymanie czystości na administrowanych obiektach oraz ochrony obiektów,
- kontroli sprawności technicznej i stanu administrowanych obiektów, infrastruktury towarzyszącej i zapewnienia prawidłowego ich stanu,
- zapewnieniu wymiany, konserwację, naprawy i remonty budynków, budowli i urządzeń znajdujących się na zarządzanych obiektach, zwłaszcza po upływie czasu gwarancji i rękojmi,
- zapewnieniu prawidłowego stanu informacji pasażerskiej zlokalizowanej na obiektach,
- zapewnieniu dostaw mediów (w tym energii) do eksploatowanych obiektów.

- **utrzymanie systemu rowerowego, w tym także systemu Warszawskiego Roweru Publicznego Veturilo,**

- **zniwelowanie barier w transporcie publicznym, remont przystanków**

W 2024 r. kontynuowany będzie program likwidacji barier architektonicznych z warszawskich ulic. Nie są to wielkie inwestycje, jednak w dużym stopniu przyczyniają się do ułatwienia funkcjonowania osobom z niepełnosprawnościami. Projekt powstał we współpracy z twórcami Warszawskiej Mapy Barrier i realizowany jest przy współdziałaniu zarządców dróg na poziomie dzielnic i Zarządu Dróg Miejskich. Nad realizacją tych prac czuwa Pełnomocnik Prezydenta ds. dostępności, a ich standard wyznaczają miejskie dokumenty – „Standardy dostępności” i „Standardy projektowania i wykonywania dróg dla pieszych”. W ramach programu m.in. przebudowywane są przejścia dla pieszych. Na likwidację barier architektonicznych w latach 2020-2023 przeznaczono ponad 3 mln zł,

- **promocja i rozwój transportu m.in. poprzez:**

- **organizację konferencji CoMobility.** Konferencja kończąca kilkuletni projekt CoMobility, który angażuje jednocześnie urzędników i naukowców będących ekspertami z dziedziny edukacji, transportu, ochrony środowiska czy geodezji. Podpisując list intencyjny z Uniwersytetem Warszawskim, m.st. Warszawa zobowiązało się przekazać wszystkie potrzebne dane do realizacji projektu, związane z prognozowaniem ruchu, planowaniem tras przejazdu komunikacji miejskiej, danymi geodezyjnymi czy z ochroną powietrza.

Wspólnie z naukowcami z UW wyznaczone zostały 3 szkoły w różnych dzielnicach Warszawy, które wzięły udział w tym nowatorskim badaniu,

- **lekcje wychowania komunikacyjnego pn. „Po Warszawie - pieszo i na kółkach”.** Program podejmuje tematykę mobilności i zrównoważonego transportu w Warszawie i jest dedykowany dla uczniów zerówek i klas 1-3 szkół podstawowych oraz nauczycieli chętnych do nowych doświadczeń i poszukiwań, dla których ważne są podejmowane w programie zagadnienia. Rodzice włączają się w praktyczne działania dzieci realizowane w szkole, ale mające kontynuację w domach rodzinnych. Uczestnicząc w programie dzieci dowiadują się o różnych możliwościach poruszania się po Warszawie w sposób przyjazny dla środowiska, z naciskiem na komunikację miejską, stanowiących alternatywę do przemieszczania się samochodem osobowym,
- **organizację konferencji z cyklu „Miasto i transport”.** Są to cykliczne konferencje podejmujące tematykę funkcjonowania i rozwoju systemu transportowego miast i metropolii w Polsce i na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem publicznego transportu zbiorowego. Konferencja organizowana jest wspólnie z Instytutem Dróg i Mostów, Zespołem Inżynierii Komunikacyjnej, Politechniki Warszawskiej,
- **wykonanie analiz i prognoz transportowych w zakresie funkcjonowania i rozwoju Warszawskiego Transportu Publicznego.** Opracowanie polegać będzie na ocenie funkcjonowania i wielkości przewozów pasażerskich, także w okresie prognostycznym, przy wykorzystaniu modelu matematycznego będącego w posiadaniu m.st. Warszawy, zaktualizowanego w ramach prac nad nowym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy”,
- **wykonanie „Analizy kosztów i korzyści związanych z wykorzystaniem przy świadczeniu usług komunikacji miejskiej autobusów zeroemisyjnych oraz innych środków transportu,** w których do napędu wykorzystywane są wyłącznie silniki, których cykl pracy nie powoduje emisji gazów cieplarnianych lub innych substancji objętych systemem zarządzania emisjami gazów cieplarnianych, o którym mowa w ustawie z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji”. Celem jest przygotowanie analizy opłacalności wykorzystywania autobusów zeroemisyjnych na terenie m.st. Warszawy zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych.
- **program stypendiów m.st. Warszawy dla doktorantów.** Do programu zgłoszony został temat pn. „Analiza wykorzystania parkingów P+R”.

Zakłada się, że w 2024 roku następować będzie dalszy wzrost liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej zarówno w efekcie optymalizacji oferty przewozowej, jak również w rezultacie zwiększenia mobilności mieszkańców, a także rezygnacji z samochodów prywatnych (wysokie koszty eksploatacji) na rzecz transportu zbiorowego.

Stopniowe zwiększenie liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej przyniesie odbudowę wpływów ze sprzedaży biletów i w konsekwencji poprawę stopnia pokrycia wydatków budżetowych przeznaczonych na utrzymanie komunikacji miejskiej dochodami ze sprzedaży biletów pozyskiwanymi przy wykorzystaniu obecnej sieci sprzedaży biletów oraz optymalizację kontroli i windykacji biletów i z tytułu dotacji od gmin ościennych na komunikację.

Realizacja głównych zadań miejskich związanych z rozwojem i modernizacją sieci transportu publicznego, unowocześnianiem taboru komunikacji publicznej, poprawą warunków ruchu pieszego i rowerowego, porządkowaniem systemu parkingowego, a także wzrostem bezpieczeństwa ruchu drogowego i transportu publicznego planowana jest w oparciu o „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Systemu Transportowego Warszawy do 2015 roku i na lata kolejne”, w tym „Zrównoważonego Planu Rozwoju Transportu Publicznego”.

W 2024 roku, podobnie jak w latach poprzednich **zadaniem priorytetowym będzie poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych m.st. Warszawy**, m.in. poprzez:

- realizację wdrażania stref ruchu uspokojonego na podstawie wytycznych opracowanych w 2022 roku przez Biuro Zarządzania Ruchem Drogowym (wydatki na realizację w budżetach bieżących dzielnic),
- aktualizację inwentaryzacji oznakowania na drogach gminnych w zakresie najdawniej inwentaryzowanych dzielnic – realizacja zadań organu zarządzającego ruchem,
- prace nad wdrażaniem automatycznej kontroli oznakowania – realizacja obowiązku organu zarządzającego ruchem.

W ramach realizacji **Programu Ochrony Powietrza Województwa Mazowieckiego** zadaniem priorytetowym jest realizacja wdrożenia **Strefy Czystego Transportu (SCT)**, koordynacją działań zajmuje się Biuro Zarządzania Ruchem Drogowym. Projekt ma na celu poprawę jakości powietrza dzięki ograniczeniu emisji spalin emitowanych przez najbardziej trujące pojazdy.

Strefa zostanie ustanowiona w formie uchwały rady miasta. W ramach prac nad SCT przed podjęciem uchwały BZRD przeprowadziło konsultacje społeczne.

4.1.2. Gospodarka mieszkaniowa

W 2024 roku będzie kontynuowana realizacja celów określonych w podjętym Uchwałą Nr XLVII/1459/2021 Rady m.st. Warszawy z 15 kwietnia 2021 roku Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem m.st. Warszawy na lata 2021-2025, w tym Programu Mieszkaniowego m.st. Warszawy, skierowanych na:

- zachowanie budynków Miasta we właściwym stanie technicznym,
- poprawę warunków mieszkaniowych,
- zwiększenie liczby mieszkań dostępnych na wynajem,
- poprawę wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
- realizację przyjętej polityki czynszowej skierowanej na ochronę najemców o niskich dochodach z uwzględnieniem zmian nałożonych przez ustawę o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego,
- poprawę stanu technicznego budynków i lokali w ramach przyjętego planu remontów i modernizacji zasobu, w tym m.in. podniesienie standardu budynków i lokali oraz ograniczanie niskiej emisji spalin poprzez całkowitą likwidację lub wymianę kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym.

W 2024 roku realizowane będą projekty oraz działania w ramach realizowanych procesów w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową m.st. Warszawy na lata 2024-2050.

W 2024 roku powinny być kontynuowane zadania, polegające głównie na remontach pustych lokali mieszkalnych w ramach bieżących środków.

Wysokość wydatków na remonty i modernizacje całego zasobu lokalowego Miasta w ostatnich latach kształtowała się na poziomie:

- w 2020 roku wydatki wyniosły 296 mln zł,
- w 2021 roku wydatki wyniosły 270 mln zł,
- w 2022 roku wydatki wyniosły 292 mln zł,
- w 2023 roku aktualny plan wynosi 340 mln zł.

4.1.3. Oświata i edukacja

Lata 2019 – 2023 były niezwykle trudne dla polskiej oświaty. Decyzje rządu o reformie systemu edukacji skutkują wieloletnimi konsekwencjami, odczuwanymi jeszcze w roku szkolnym 2023/2024 w postaci konieczności zapewnienia miejsc szkolnych i komfortowych warunków nauki dla półtora rocznika uczniów szkół ponadpodstawowych. Ministerstwo Edukacji i Nauki podjęło również wiele działań dążących do centralizacji systemu oświaty i ograniczeniu autonomii szkół.

Tak gwałtowne zmiany spotkały się z protestami nauczycieli wiosną 2019 roku oraz jesienią 2022 roku. W 2020 roku wybuchła pandemia COVID, a w lutym 2022 r. zaczęła się wojna w Ukrainie.

Warszawskie szkoły samorządowe mierzyły się z tymi trudnymi wyzwaniami, dostosowując swoją pracę do nowych, nieznanych wcześniej, sytuacji. Wsparcie samorządu – finansowe i organizacyjne – było niezwykle istotne w przejściu przez te lata.

Pomimo wskazanych trudności w latach 2019-2022 oddano do użytku 12 nowych szkół i 24 nowe przedszkola, a ponadto w tym okresie rozbudowano, zmodernizowano i wyremontowano wiele spośród istniejących warszawskich obiektów oświatowych. Należy podkreślić, że zrealizowanie tak szerokiego zakresu zadań było ogromnym wyzwaniem, zwłaszcza w sytuacji znacznego zmniejszenia dochodów budżetowych spowodowanego pandemią, wysoką inflacją, wejściem w życie przepisów Polskiego Ładu oraz w ostatnim okresie także koniecznością zabezpieczania miejsc opieki i nauki dla dzieci z Ukrainy.

W roku 2024 kontynuowane będą działania zmierzające do zapewnienia powszechnej dostępności do wysokiej jakości szkół i placówek oświatowych, poprzez stworzenie bogatej oferty edukacyjnej, nowoczesnej bazy dydaktycznej odpowiadającej określonym standardom i doskonalenie kadry pedagogicznej. Ogromnym wyzwaniem dla warszawskiego systemu oświaty pozostanie zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia, opieki oraz wsparcia dzieci i młodzieży – uchodźców z Ukrainy, tym bardziej w sytuacji ograniczenia wsparcia od organizacji pomocowych takich jak np. UNICEF.

Szczególnym wyzwaniem w roku szkolnym 2023/2024 będzie rekrutacja do szkół ponadpodstawowych. Kolejne półtora rocznika ósmoklasistów będzie się ubiegać o przyjęcie do klas pierwszych szkół ponadpodstawowych. Warszawa planuje ponad 30 tys. miejsc dla kandydatów.

W tym roku szkoły ponadpodstawowe opuści 16,5 tys. uczniów, co oznacza, że na kolejny rok szkolny wygospodarować należy dodatkowo 13,5 tys. miejsc, co stanowi to ogromny wysiłek organizacyjny. Należy podkreślić, że warszawskie szkoły średnie są już bardzo przeciążone.

Samorząd warszawski od dawna przygotowuje się na przyjęcie tak dużej liczby kandydatów.

W 2024 r. podejmowane będą starania o pozyskanie środków zewnętrznych na finansowanie warszawskiej edukacji, w tym w szczególności środków pochodzących z dotacji z budżetu państwa, środków unijnych, a także środków od dużych organizacji humanitarnych. Na organach publicznych ciąży obowiązek zapewnienia równego i powszechnego dostępu do szkół, oznacza to, że każde dziecko/uczeń objęty obowiązkiem szkolnym lub obowiązkiem nauki musi mieć zapewnioną możliwość nauki w szkole publicznej oraz, zgodnie z zasadą równości w dostępie do nauki, jednakową szansę podjęcia kształcenia w szkołach na różnych szczeblach edukacji.

Bardzo istotne będzie kontynuowanie działań związanych z uruchomieniem nowych szkół i przedszkoli, szczególnie na terenach, na których w ostatnich latach nastąpił intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego.

Ramy dla realizacji budżetu w obszarze oświaty będzie stanowić Strategia Rozwoju Warszawy, w szczególności Program „Usługi blisko domu” (realizującego cel 2.3 Strategii). Dodatkowo zadania edukacyjne wskazane są w Programie „Twórczy potencjał mieszkanki i mieszkańcy Warszawy” (cel 4.1 Strategii) oraz w Programie Wspólnota na lata 2021-2025 (cel 1.1 Strategii). Z punktu widzenia realizacji zadań oświatowych w 2024 roku istotne będzie zarządzenie nr 645/2021 Prezydenta m.st. Warszawy z 4 maja 2021 r. w sprawie wprowadzenia w m.st. Warszawa standardów architektonicznych i funkcjonalnych dla szkół podstawowych i zespołów szkolno-przedszkolnych. Ponadto regulacje prawne na poziomie Unii Europejskiej, kraju oraz miasta dotyczące dostępności obiektów w wymiarach fizycznym, cyfrowym i informacyjnych nakładają na władze samorządowe szereg działań wymagających nakładów finansowych na dostosowywanie obiektów oświatowych.

W 2024 r. działania m.st. Warszawy oraz placówek oświatowych ukierunkowane będą w szczególności na następujące obszary:

- dobrostan psychiczny uczniów i nauczycieli,
- praca w szkole wielokulturowej,
- kształcenie i doradztwo dla rynku pracy,
- wzmocnienie demokracji szkolnej,
- wspieranie kompetencji zarządczych.

Wzrost liczby uczniów w szkołach i kontynuacja procesu modernizacji infrastruktury szkolno - przedszkolnej wpływać będzie na koszty organizacji edukacji. Dlatego istotna będzie optymalizacja wydatków w tym obszarze, w szczególności poprzez wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych technologii. Niezbędne jest również zapewnienie środków na zakup nowoczesnego wyposażenia zgodnie z potrzebami wynikającymi z postępu technicznego i wymogów nowoczesnej metodyki kształcenia, a także zwiększenie nakładów na remonty, co dotyczy głównie dzielnic, w których placówki oświatowe zlokalizowane są w starych obiektach, wybudowanych w technologii niezgodnej ze współczesnymi standardami.

Działania w obszarze edukacji podejmowane będą w następujących obszarach:

I. Edukacja i wspieranie rozwoju małego dziecka

- Zapewnienie edukacji przedszkolnej wszystkim dzieciom w wieku 3 – 5 lat, których rodzice wyrażą wolę objęcia edukacją przedszkolną oraz dzieciom 6-letnim realizującym obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne.

- Budowa i modernizacja bazy przedszkolnej w celu zapewnienia edukacji przedszkolnej możliwe blisko miejsca zamieszkania rodziców, zgodnie z ich preferencją.
- Zapewnienie bezpłatnej opieki i zajęć w pełnym czasie działalności placówek przedszkolnych.
- Zapewnienie dzieciom, w tym uchodźcom z Ukrainy, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz różnorodnej oferty zajęć, w tym bezpłatnych zajęć dodatkowych oraz zajęć prowadzonych przez organizacje pozarządowe.
- Zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat objętych edukacją przedszkolną, obowiązkowych zajęć przygotowujących do posługiwania się językiem obcym nowożytnym.
- Promowanie i upowszechnianie nowatorskich rozwiązań w wychowaniu przedszkolnym.
- Objęcie najmłodszych dzieci z niepełnosprawnościami specjalistyczną pomocą w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.
- Rozwijanie współpracy z przedszkolami niepublicznymi biorącymi udział w otwartych konkursach ofert.

II. Edukacja szkolna

- Wspieranie szkół ponadpodstawowych w zakresie kształcenia półtora rocznika uczniów.
- Prowadzenie działań zmierzających do integracji dzieci i młodzieży z Ukrainy w środowisku szkolnym.
- Zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach.
- Rozwój platformy edukacyjnej Eduwarszawa.pl i narzędzi cyfrowych usprawniających zarządzanie oświatą, a także zasobów edukacyjnych dostępnych on-line, rozwój kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli.
- Finansowanie innowacyjnych projektów edukacyjnych, wykraczających poza klasowo-lekcyjną pracę szkoły, w tym Warszawskich Inicjatyw Edukacyjnych, Nagroda „Najlepsze szkolne i przedszkolne przestrzenie uczenia się”, Warszawska Nagroda Wychowawcza im. Janusza Korczaka, Warszawska Nagroda Edukacyjna im. Marka Edelmana, PEGAZ.
- Organizowanie międzyszkolnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, ukierunkowanych na rozwijanie uzdolnień uczniów lub specjalne potrzeby edukacyjne, w tym programów „Wars i Sawa”, „Wars i Sawa grają w Szachy”, „Szkoła z Pomysłem” oraz „Klasa w Warszawie. Warszawa z klasą”, a także „Kulturalny przedszkolak” (dodatkowe środki dla szkół i przedszkoli na udział w wydarzeniach kulturalnych, naukowych, sportowych, odbywających się poza terenem placówki, w tym na zakup biletów do instytucji nauki, kultury, sportu, kin, teatrów, muzeów, galerii).
- Wsparcie uczniów cudzoziemskich, współpraca z asystentami kulturowymi, nauczycielami z oddziałów przygotowawczych.
- Współdziałanie z uczelniami w rozwoju utalentowanych uczniów oraz realizacji zajęć dla młodzieży.
- Rozbudowa i remonty infrastruktury szkolnej oraz modernizacja wyposażenia szkół.
- Finansowanie działań organizacji pozarządowych realizujących projekty edukacyjne na rzecz dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie systemowej opieki psychologiczno-pedagogicznej w szkołach.
- Zapewnienie szkołom warunków do pełnej realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także

monitoring realizowania zaleceń w poradniach psychologiczno-pedagogicznych lub w innych przygotowanych do tego placówkach.

- Rozwijanie systemu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi obejmującego jednostki specjalne i integracyjne, a także nauczanie włączające.
- Zapewnienie wsparcia szkołom w sytuacjach wymagających pomocy specjalistycznej interwencji lub mediatorów.
- Rozwijanie programów edukacji proekologicznej oraz związanej z ochroną klimatu.
- Podejmowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie współpracy międzynarodowej szkół z wykorzystaniem nowej perspektywy finansowej Programu Unii Europejskiej Erasmus+ na lata 2021-2027.
- Promowanie programów prozdrowotnych i profilaktycznych, upowszechnienie zdrowego stylu życia oraz prowadzenie edukacji prozdrowotnej w przedszkolach i szkołach w celu poprawy sprawności fizycznej uczniów, walki z otyłością, zapobieganiu powstawania chorób cywilizacyjnych np. cukrzycy
- Upowszechnianie współczesnych metod nauczania, w tym szersze wykorzystanie możliwości samokształcenia z wykorzystaniem powszechnie dostępnych zasobów i platform edukacyjnych.

III. Edukacja dla rynku pracy

- Podniesienie jakości kształcenia zawodowego, w tym poprzez dalszą modernizację bazy technodydaktycznej szkolnictwa zawodowego.
- Dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb gospodarki oraz rynku pracy na podstawie prognoz popytu na pracę w skali aglomeracji warszawskiej, województwa mazowieckiego oraz w wymiarze krajowym.
- Kontynuowanie akcji informacyjnych i promocyjnych szkolnictwa zawodowego.
- Organizowanie zintegrowanych szkoleń merytoryczno-metodycznych dla nauczycieli szkół zawodowych.
- Włączenie organizacji pracodawców w proces kształcenia zawodowego w ramach podpisywanych porozumień, w tym w zakresie objęcia patronatem szkół zawodowych, ewentualnie poszczególnych klas (zawodów, specjalności).
- Kontynuowanie systemowej współpracy z uczelniami i instytucjami rynku pracy.
- Rozwój Warszawskiego Systemu Doradztwa Zawodowego, w tym utworzenie specjalistycznego punktu realizującego to zadanie.
- Zwiększenie wsparcia dla uczniów z niepełnosprawnościami, zagrożonych niedostosowaniem społecznym i niedostosowanych społecznie poprzez dobre przygotowanie ich do znalezienia zatrudnienia na rynku pracy.

IV. Edukacja poza szkołą

- Współpraca z Centrum Nauki Kopernik jako kluczową i innowacyjną placówką prowadzącą działania na rzecz uczniów warszawskich szkół polegające na rozbudzaniu i promowaniu zainteresowań naukowych, ro rozpoczęcie działalności Pracowni Przewrotu Kopernikańskiego.
- Realizacja Warszawskiej Akcji „Lato/Zima w Mieście”
- Rozwój oferty ogólnomiejskich placówek wychowania pozaszkolnego.
- Finansowanie projektów wychowawczych i edukacyjnych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

- Rozwój oferty pozaszkolnych placówek specjalistycznych dla szkół i placówek warszawskich.

V. Rozwój nauczycieli i kadr oświatowych

- Wspieranie rozwoju innowacji edukacyjnych i społecznych, w tym w szczególności w Warszawskim Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń.
- Szkolenia dla nauczycieli pracujących z dziećmi i młodzieżą z Ukrainy.
- Rozbudowa stacjonarnej oferty szkoleniowej, przy zachowaniu części zdalnych i hybrydowych form doskonalenia zawodowego nauczycieli.
- Przygotowanie nauczycieli do wyzwań związanych ze zdrowiem psychicznym uczniów, stresem i depresją, współpraca z poradniami i interwentami kryzysowymi, profilaktyka uzależnień (w tym związanych z internetem).
- Realizacja systemowych programów doskonalenia zawodowego dyrektorów szkół i placówek, w tym w zakresie zarządzania, Realizacja programów doskonalenia nauczycieli przedszkoli w zakresie uzyskania uprawnień do nauczania języków obcych w przedszkolach.
- Obsługa warszawskich szkół i placówek w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym unijnych na rozwój europejskiej i międzynarodowej współpracy edukacyjnej.
- Rozwijanie współpracy z uczelniami.
- Realizacja programów doskonalenia nauczycieli szkół i przedszkoli w zakresie stosowania nowoczesnych środków technicznych podczas procesu nauczania na zajęciach innych niż nauczanie informatyki.

4.1.4. Bezpieczeństwo

Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego mieszkańców Warszawy stanowi priorytetowe zadanie. Cel ten planuje się osiągnąć poprzez ścisłe współdziałanie ze służbami, inspekcjami, strażami oraz lokalną społecznością. Dążąc do utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa w Mieście planowane wydatki będą przeznaczone na:

- realizację cyklicznych zadań własnych oraz zleconych w drodze ustawy i porozumienia, które obejmują: realizację programów prewencyjnych, zarządzanie kryzysowe, pokrycie części kosztów utrzymania ochotniczych straży pożarnych, holowanie i usuwanie pojazdów, kwalifikację wojskową, rekompensaty dla kurierów Urzędu m.st. Warszawy, obsługę numeru alarmowego „112”,
- dofinansowanie zakupu wyposażenia i sprzętu specjalistycznego do prowadzenia działań ratowniczych oraz doskonalenie zawodowe strażaków,
- utrzymanie rezerwy celowej na zadania własne z zakresu zarządzania kryzysowego,
- utrzymanie rezerwy celowej na zwiększenie wydatków przeznaczonych na zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców m.st. Warszawy,
- przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych oraz organizację wydarzeń społecznych związanych z systemem Warszawa 19115,
- zapewnienie wysokiego poziomu realizacji ustawowych i statutowych zadań jednostek nadzorowanych: Straży Miejskiej m.st. Warszawy i Zakładu Obsługi Systemu Monitoringu, w tym modernizację i rozbudowę miejskiego systemu monitoringu wizyjnego.

Przewidywane do realizacji w 2024 r. zadania będą się koncentrować na:

- realizacji programów prewencyjnych mających na celu poprawę bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy poprzez:
 - kontynuowanie projektu „Bezpieczna dzielnica”, którego głównym celem jest poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na terenie dzielnic miasta stołecznego Warszawa.

Projekt ma na celu m.in. podniesienie aktywności lokalnego społeczeństwa w podejmowaniu bezpośrednich działań w celu wspólnej ochrony mienia, zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w okolicy własnego miejsca zamieszkania. W ramach wcześniej prowadzonych kampanii informacyjno–edukacyjnych pn. „Babciu to nie Twój wnuczek... Bądź ostrożna”, „Nie daj się oszukać, babciu, dziadku”, „Policjant? Wnuczek? A może Oszust?!” adresowanych do seniorów, drukowane będą plakaty, ulotki i poradniki, które rozmieszczane będą w widocznych i uczęszczanych przez seniorów miejscach oraz rozdawane podczas spotkań Grup Osiedlowych w ramach projektu „Bezpieczna dzielnica”.

- organizowanie i realizowanie przedsięwzięć służących poprawie bezpieczeństwa, w tym przewóz grup kibiców piłki nożnej uczestniczących w meczach odbywających się na stadionach piłkarskich w m.st. Warszawie.

Prowadzone będą również akcje edukacyjno-profilaktyczne oraz konkursy dla dzieci i młodzieży, podczas których przekazywane będą elementy odblaskowe poprawiające bezpieczeństwo oraz przyznawane nagrody konkursowe.

Działania wpisują się w realizację celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030.

- realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, obejmujących w szczególności:
 - zakupy i usługi związane z funkcjonowaniem Zespołu Zarządzania Kryzysowego m.st. Warszawy, Centrum Zarządzania Kryzysowego, ćwiczeniami oraz zabezpieczenie realizacji zamówień i umów w zakresie zarządzania kryzysowego,
 - zabezpieczenie realizacji umów związanych z zapewnieniem funkcjonowania sieci łączności radiotelefonicznej zarządzania kryzysowego m.st. Warszawy oraz systemu alarmowania i ostrzegania mieszkańców będącego własnością m.st. Warszawy,
 - zakupy rzeczy i usług przeznaczonych na wsparcie służb ratowniczych i porządkowych w usuwaniu skutków zdarzeń stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia lub środowiska oraz zdarzeń mających znamiona sytuacji kryzysowej,
- utrzymaniu i eksploatacji miejskiego systemu monitoringu wizyjnego, który jest skutecznym narzędziem spadku przestępczości i poprawy bezpieczeństwa w Warszawie,
- realizacji zadań przez Straż Miejską m.st. Warszawy, w tym związanych z podejmowaniem działań mających na celu zwiększenie poziomu spokoju i porządku publicznego na obszarze miasta stołecznego Warszawy,
- zabezpieczeniu gotowości bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 roku o ochotniczych strażach pożarnych, poprzez pokrycie kosztów utrzymania ochotniczych straży pożarnych, szczególnie związanych z działaniami ratowniczymi, akcjami ratowniczymi, szkoleniami i ćwiczeniami,

- dofinansowanie działań realizowanych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, m.in. poprzez pokrycie kosztów:
 - zakupu sprzętu, wyposażenia i materiałów, przeprowadzenie m.in. konserwacji, przeglądów, pomiarów, wymian, legalizacji, kalibracji, remontów i napraw samochodów oraz sprzętu,
 - rekompensaty za przedłużony czas służby strażaków.
- realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej,
- realizacji zadań z zakresu kwalifikacji wojskowej (zadanie zlecone) – proces ukierunkowany na określenie zdolności do pełnienia służby wojskowej. Przedsięwzięcie wspólne wojewody, jednostek samorządu terytorialnego oraz terenowych organów administracji wojskowej. Obowiązkowi kwalifikacji wojskowej podlegają mężczyźni, którzy w roku kalendarzowym kończą 19 lat, a także wybrane kobiety, ochotnicy oraz mężczyźni do 60 roku życia którzy nie stawili się do kwalifikacji w poprzednich latach. Wydatki na to zadanie związane są z:
 - wypłatą wynagrodzenia dla lekarzy, psychologów i średniego personelu ds. zdrowia powołanych do sześciu powiatowych komisji lekarskich na terenie Warszawy,
 - wypłatą wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do prac związanych z wprowadzaniem danych do ewidencji wojskowej i wydawaniem zaświadczeń o stawieniu się do kwalifikacji wojskowej, uregulowanym stosunku do służby wojskowej oraz o orzeczonej zdolności do służby wojskowej, a także dla osób utrzymujących porządek w lokalach powiatowych komisji lekarskich,
 - opłatą najmu lokali dla sześciu komisji,
 - zakupu urządzeń i wyposażenia dla nowej szóstej powiatowej komisji lekarskiej,
 - zakupem materiałów biurowych, medycznych i środków czystości, ich transport oraz pozostałymi wydatkami,
- holowanie i usuwanie pojazdów, w tym ponoszenie kosztów związanych z realizowaniem niektórych czynności dotyczących pojazdów usuniętych z dróg, a w szczególności:
 - płatności z tytułu przyznanego w trakcie prowadzonego postępowania administracyjnego zwrotu koniecznych wydatków związanych z wykonywaniem dozoru oraz wynagrodzenia za dozór w okresie od upływu ustawowego 6-miesięcznego terminu przechowywania pojazdów na parkingach prowadzonych przez uprawnione podmioty do dnia ich przewozu na parking miejski,
 - zakup usług związanych z przemieszczaniem pojazdów z policyjnego parkingu depozytowego na parking miejski lub na parkingu miejskim, na którym przechowywane są pojazdy podlegające przepadkowi na rzecz m.st. Warszawy w trybie ustawy – Prawo o ruchu drogowym,
 - zlecenie usług związanych z odbiorem, przewozem i demontażem pojazdów, które przepadły na rzecz m.st. Warszawy w trybie ustawy - Prawo o ruchu drogowym,
 - ponoszenie opłat z tytułu trwałego zarządu oraz podatku od nieruchomości w związku z umową użyczenia,
 - płatności na rzecz Komendy Stołecznej Policji z tytułu przechowywania pojazdów na policyjnym parkingu depozytowym za okres od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przepadku pojazdów na rzecz m.st. Warszawy do dnia ich przewozu na parking,
- reklama w mediach, zakup materiałów promocyjnych oraz zarządzanie marką miasta Warszawy poprzez przygotowanie materiałów promocyjnych na potrzeby promocji Miejskiego

Centrum Kontaktu Warszawa 19115, które dystrybuowane będą do Wydziałów Obsługi Mieszkańców w dzielnicach oraz bezpośrednio do mieszkańców w trakcie spotkań i imprez organizowanych przez m.st. Warszawa,

- dialog społeczny, badania opinii mieszkańców, komunikacja społeczna poprzez przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych, m.in. kampania informacyjna na nośnikach umieszczonych w przestrzeni miasta oraz badania związane z rozwojem systemu Warszawa 19115.

Działania są kontynuacją dotychczasowej polityki informacyjnej Miejskiego Centrum Kontaktu Warszawa 19115 i wpisują się w realizację celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030.

4.1.5. Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Do zadań priorytetowych w zakresie funkcjonowania i finansowania działalności kulturalnej w m.st. Warszawa należą:

- realizacja uprawnień i obowiązków organizatora instytucji kultury m.st. Warszawy, m.in. poprzez zapewnienie środków niezbędnych do prowadzenia działalności kulturalnej oraz nadzór nad działalnością merytoryczną, finansową oraz organizacyjną instytucji kultury m.st. Warszawy w ramach przyznawanych dotacji podmiotowych,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi – przeprowadzanie konkursów dotacyjnych i zlecanie zadań publicznych w obszarze kultury;
- przyznawanie stypendiów artystycznych, nagród w dziedzinie kultury, wsparcie indywidualne dla ludzi kultury oraz współpraca z sektorem kreatywnym;
- działania związane ze wspieraniem i ochroną materialnego i niematerialnego dziedzictwa Warszawy oraz działania na rzecz rozwoju warszawskiej kultury we współpracy z podmiotami zewnętrznymi;
- realizacja programów wykonawczych Strategii #Warszawa2030, działania z obszaru edukacji kulturalnej, monitorowanie nowych trendów i zjawisk w kulturze.

Wszystkie powyższe priorytety muszą być odpowiednio wspierane i komunikowane, aby wzmacniać Markę Warszawa i ukazywać Miasto jako stolicę kultury na miarę XXI w.

Głównymi zadaniami Miasta Stołecznego Warszawa w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowanymi w 2024 roku, będą:

1. Instytucje kultury

- obsadzanie stanowisk dyrektorów instytucji kultury (powołania, konkursy),
- monitorowanie działalności merytorycznej i finansowej instytucji kultury,
- przyznawanie dotacji celowych na projekty artystyczne i społeczno-kulturalne realizowane przez instytucje kultury,
- inicjowanie i promowanie zrównoważonej ekologicznie produkcji wydarzeń kulturalnych,
- podnoszenie kompetencji dyrektorów miejskich instytucji kultury w zakresie zarządczym,
- działania projektowe związane z uruchomieniem warszawskiej sceny tańca,
- realizacja porozumienia w sprawie pełnienia przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego funkcji powiatowej biblioteki publicznej dla powiatu warszawskiego.

2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

- organizowanie otwartych konkursów dotacyjnych (rocznych i wieloletnich) dla organizacji pozarządowych w obszarze kultury,
- zlecanie realizacji zadań publicznych w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

3. Wsparcie twórczyn i twórców oraz sektora kreatywnego

- nagrody w dziedzinie kultury:
 - 17. edycja Nagrody Literackiej m.st. Warszawy,
 - 15. edycja Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego,
 - Nagroda Historyczna im. Kazimierza Moczarskiego,
 - Grand Prix Warszawskiego Festiwalu Filmowego,
 - 15. edycja Warszawskiej Nagrody Edukacji Kulturalnej,
 - Ulubiona Księgarnia Warszawy.
- stypendia artystyczne m.st. Warszawy, stypendia doktoranckie w dziedzinie kultury, stypendia im. Jana Pawła II,
- wsparcie ludzi kultury niezatrudnionych w instytucjach kultury oraz niezrzeszonych w organizacjach pozarządowych,
- wsparcie sektora kreatywnego – konferencje, targi i programy wspierające różne branże sektora, w tym m.in. Targi Książki w Warszawie, program akceleracyjny Warsaw Creative Slam, Tydzień Kin Studyjnych,
- Mazowiecki i Warszawski Fundusz Filmowy – wkład finansowy Warszawy do funduszu mający na celu wspieranie artystycznych projektów filmowych realizowanych w Warszawie.

4. Dziedzictwo kulturowe oraz współpraca z podmiotami zewnętrznymi

- obchody ważnych rocznic i jubileuszy - przyznawanie miejskim instytucjom kultury dotacji celowych na zadania realizowane w ramach obchodów wydarzeń historycznych, wspomniania osobistości i miejsc ważnych dla dziedzictwa i tożsamości m.st. Warszawy i Polski, zgodnie z wytycznymi zespołu zadaniowego ds. rocznic w Warszawie powołanego przez Prezydenta m.st. Warszawy (m.in. 80. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego),
- dziedzictwo kulturowe Warszawy – działania Zespołu ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego Warszawy w tym popularyzacja oraz współpraca z depozytariuszami pamięci,
- realizacja zadań związanych z nazewnictwem miejskim,
- realizacja projektów kulturalnych wpisujących się we współpracę zagraniczną Warszawy oraz wsparcie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie, w tym konferencji warsztatów i seminariów, współpraca z siecią EUNIC,
- udział Warszawy w sieciach międzynarodowych – World Cities Culture Forum, Eurocities, ICORN,

- wspieranie projektów państwowych uczelni wyższych, państwowych instytucji kultury oraz samorządowych instytucji kultury województwa mazowieckiego działających na terenie Warszawy, realizujących zadania wpisujące się w regionalną politykę rozwoju kultury,
- realizacja ogólnomiejskich projektów w dziedzinie kultury w ramach Budżetu Obywatelskiego.

5. Strategia #Warszawa2030

- realizacja programów wykonawczych Strategii #Warszawa2030 „Kultura blisko domu” oraz „Twórczy potencjał mieszkańek i mieszkańców Warszawy”,
- udział we wdrażaniu programów wykonawczych do Strategii #Warszawa2030 prowadzonych przez inne biura Urzędu m.st. Warszawy (1.1 Dbamy o siebie nawzajem, 4.2 Generujemy innowacje, 4.3 Przyciągamy talenty i liderów, 4.4 Inspirujemy świat, 3.1 Poprawa jakości ważnych przestrzeni publicznych),
- Program Rozwoju Bibliotek – wsparcie bibliotek w zakresie zakupu nowości wydawniczych, w tym e-literatury i/lub kodów Legimi,
- Edukacja kulturalna w Warszawie – wspieranie instytucji kultury realizujących projekty w ramach edukacji kulturalnej, w tym prowadzenie Funduszu Edukacji Kulturalnej, organizacja szkoleń dla kadr kultury, organizacja Forum Edukacji Kulturalnej,
- Fundusz Instytucji Kultury – przyznawanie miejskim instytucjom kultury dotacji celowych na realizację projektów w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- rewitalizacja – przyznawanie instytucjom kultury dotacji celowych na działania skierowane do mieszkańców i mieszkańek z obszaru objętego programem rewitalizacji,
- obserwowanie trendów i zmian współczesnej kultury, programowanie i monitorowanie warszawskiej kultury (analizy, warsztaty, wsparcie eksperckie, ewaluacja programów realizowanych przez Biuro Kultury oraz zadań konkursowych realizowanych przez organizacje pozarządowe).

6. Komunikacja działań

- stałe, systematyczne budowanie wizerunku Warszawy jako miasta przyjaznego i wspierającego kulturę, jej twórców i odbiorców oraz jako liczącego się mecenasa i organizatora najciekawszych warszawskich projektów kulturalnych,
- administrowanie i redagowanie Klastra Kultura, kulturalnej odsłony Portalu Informacyjnego UM m.st. Warszawy oraz kulturalnych miejskich profili społecznościowych,
- systemowa komunikacja outdoorowa działań kulturalnych instytucji kultury m.st. Warszawy oraz organizacji pozarządowych, działających na rzecz kultury na terenie Warszawy oraz wsparcie sektora kreatywnego,
- wspieranie istotnych wizerunkowo międzynarodowych przedsięwzięć kulturalnych w Warszawie.

Aktywność Miasta w sferze kultury obejmuje również szeroko rozumianą **opiekę nad zabytkami**, w tym w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków i jej udostępnianie mieszkańcom,
- opracowywanie dokumentacji i badań,
- prowadzenie nadzoru inwestorskiego przy realizacji miejskich inwestycji dotyczących obiektów zabytkowych,
- przygotowywanie dokumentów programowych, strategicznych i planistycznych, w tym m.in.: sztuki sepulkralnej w ramach projektu realizowanego na terenie zabytkowych cmentarzy m.st. Warszawy, w tym inwentaryzacja sztuki sepulkralnej na terenie cmentarza prawosławnego na Woli, obiektów architektury i zabytków ruchomych oraz założeń zieleni, wytyczne konserwatorskie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i studium, opracowania i programy dla parków kulturowych,
- udział w opracowaniu planów i programów opieki i ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- zapewnienie warunków popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytkach stanowiących własność m.st. Warszawy, ich znaczeniu dla historii i kultury,
- monitorowanie stanu zachowania zabytków,
- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie dziedzictwa kulturowego m.st. Warszawa,
- współpraca ze społecznymi opiekunami zabytków oraz szkołami,
- współpraca z organami administracji państwowej, organizacjami społecznymi oraz instytucjami ochrony dziedzictwa, w tym działającymi w obszarze ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego,
- prowadzenie spraw związanych z funkcjonowaniem Społecznej Rady Ochrony Dziedzictwa Kulturowego przy Prezydencie m.st. Warszawy,
- prowadzenie spraw i projektów związanych z lokalizacją pomników,
- ustalanie zakresu prac konserwatorskich, w tym przygotowanie dokumentacji i nadzorowanie prac przy wybranych zabytkach będących własnością Warszawy,
- prowadzenie listy dóbr kultury,
- przygotowywanie i przeprowadzenie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych dla organizacji pozarządowych w zakresie opieki nad zabytkami,
- prace konserwatorskie i restauratorskie przy zabytkach będących własnością Miasta (obiekty z kolekcji Karola Tchorka, gipsy z pracowni braci Łopieńskich, zabytkowe latarnie i metalowe elementy architektoniczne, elementy drewniane i drewniane obiekty, zabytkowa rzeźba, cegła oraz detal architektoniczny),
- propagowanie wiedzy o dziedzictwie kulturowym Miasta oraz opracowanie metod i zasad opieki nad zabytkami, m.in.: program Canaletto – publikacja edukacyjna, szkolenia dla nauczycieli, Piknik Konserwatorski., Warszawska Konferencja Konserwatorska, Noc Muzeów, działania edukacyjne związane z rocznicą odbudowy Starego Miasta.

4.1.6. Kultura fizyczna i sport

Do zadań priorytetowych w 2024 roku należeć będzie w szczególności:

- Organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych.
- Szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży w różnych kategoriach wiekowych.

- Wspieranie przygotowania i udziału warszawskich drużyn w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych w grach zespołowych.
- Podnoszenie sprawności fizycznej mieszkańców, obejmujące m.in. realizację programów, takich jak:
 - „Warszawska Olimpiada Młodzieży w relacji klubowej i szkolnej”,
 - „Aktywny Warszawiak”.
- Sport i rekreacja osób z niepełnosprawnościami, a w szczególności organizacja imprez rekreacyjno – sportowych oraz szkolenie i współzawodnictwo sportowe.
- Utrzymanie obiektów sportowo – rekreacyjnych, obejmujące realizację programu „Centra sportowo – szkoleniowe”.
- Realizacja programów unijnych w zakresie sporu i rekreacji.
- Sportowy system stypendialny i nagrodowy.
- Promocja Miasta Stołecznego Warszawy poprzez sport.
- Budżet Obywatelski – obsługa projektów sportowych.
- Realizacja Programu sportowo blisko domu do 2025 roku w ramach Strategii#Warszawa2030.

Do zadań priorytetowych **Parku Kultury w Powsinie** w 2024 r. należeć będzie w szczególności:

- propagowanie różnych form aktywności fizycznej,
- organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalnych,
- tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu i rekreacji oraz wypoczynkowi,
- zarządzanie i gospodarowanie powierzonymi obiektami, terenami i urządzeniami sportowo - rekreacyjnymi oraz wypoczynkowymi,
- utrzymanie obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych oraz wypoczynkowych w należytym stanie technicznym i estetycznym,
- udostępnianie, w tym odpłatnie, obiektów, terenów i urządzeń,
- współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi w sferze kultury fizycznej,
- budowa, przebudowa oraz remont obiektów sportowo - rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Do zadań priorytetowych **Stołecznego Centrum Sportu AKTYWNA WARSZAWA** w 2024 r. należeć będzie w szczególności:

- propagowanie różnych form aktywności fizycznej,
- organizacja zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych,
- tworzenie warunków sprzyjających uprawianiu sportu i rekreacji, w tym zapewnienie kadry instruktorskiej do prowadzenia zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych,
- utrzymanie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych w należytym stanie technicznym i estetycznym,
- udostępnianie powierzonych obiektów, terenów i urządzeń sportowo – rekreacyjnych,
- budowa, przebudowa oraz remont obiektów sportowo - rekreacyjnych.

Skalę aktywności Miasta w obszarze sportu i rekreacji ilustrują dane dotyczące 2023 r. W ramach ogłoszonych otwartych konkursów dotacyjnych dofinansowano:

- 48 organizacji pozarządowych w ramach zadania „Organizacja imprez sportowo – rekreacyjnych”,
- 4 organizacje pozarządowe w ramach zadania dot. organizacji imprez międzynarodowych i integracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami,

- 190 klubów sportowych w ramach zadania „szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży”, w których prowadzone jest szkolnie dla 25 371 uczestników w 48 dyscyplinach sportowych,
- 15 klubów sportowych w ramach zadania „szkolenie i współzawodnictwo sportowe osób z niepełnosprawnościami”, w których prowadzone jest szkolenie dla 817 uczestników w 29 dyscyplinach,
- 40 warszawskich drużyn (sezonie 2022/2023) uczestniczących w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych w grach,
- 9 organizacji pozarządowych w ramach Warszawskiej Olimpiady Młodzieży w relacji klubowej w 2023 r. Zakłada się przeprowadzenie 127 zawodów sportowych w 45 dyscyplinach z udziałem ponad 10 000 zawodników,
- 14 organizacji pozarządowych w ramach zadania „Aktywny Warszawiak”. Planowane jest przeprowadzenie 3 870 godzin zajęć sportowo rekreacyjnych dedykowanych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych,
- realizację programu „Centra sportowo – szkoleniowe”. Planowane jest nieodpłatne udostępnianie specjalistycznej infrastruktury sportowej w wymiarze 1 170 godzin (piłka nożna, wioślarstwo, kajakarstwo).

Planuje się dofinansowanie organizacji Warszawskiej Olimpiady Młodzieży w relacji szkolnej – na szczeblu ponaddzielnicowym w latach 2023-2024. Dla porównania w latach 2021–2022, w zawodach finałowych rozgrywanych na poziomie stołecznym z udziałem zwycięzców eliminacji dzielnicowych uczestniczyło:

- 3 456 zawodników i zawodniczek ze 176 szkół podstawowych (kat. dzieci),
- 3 501 zawodników i zawodniczek ze 155 szkół podstawowych (kat. młodzież),
- 1 837 zawodników i zawodniczek z 99 szkół średnich (kat. licealiada).

Liczba zawodników z sezonu 2022/2023 będzie znana w późniejszym okresie, po zakończeniu rywalizacji.

Przyznano 446 stypendiów sportowych m.st. Warszawy w tym: 395 młodzieżowych, 40 olimpijskich i 11 trenerskich.

4.1.7. Opieka społeczna

W ramach zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przy pomocy ośrodków pomocy społecznej w dzielnicach, Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie, placówek opiekuńczo – wychowawczych, domów pomocy społecznej, a także Zespołu Żłobków i innych jednostek, priorytetowa będzie realizacja celów określonych w obszarach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów m.st. Warszawy, w szczególności:

- **Program „Warszawa dla Najmłodszych”** ukierunkowany m.in. na:
 - tworzenie przyjaznych warunków dla życia i rozwoju rodziny zgodnie z potrzebami rodziny poprzez m.in. takie działania jak:
 - zwiększanie liczby miejsc w żłobkach poprzez budowę i modernizację żłobków oraz wykup miejsc w żłobkach niepublicznych,

- wzmocnienie kompetencji opiekunek i opiekunów w placówkach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 poprzez działania umożliwiające zdobycie wiedzy, umiejętności i doświadczeń,
- rozwijanie zróżnicowanych form wsparcia rodziców małych dzieci w tym realizacja świadczenia rzeczowego „Wyprawka dla warszawskiego Malucha,
- rozwijanie Warszawskich Klubów dla Rodzin w tym na obszarach rewitalizowanych, organizowanie zajęć dla rodzin z dziećmi w wieku do lat 3 na terenach przy żłobkowych placach zabaw,
- podejmowanie działań mających na celu zwiększenie szans rozwojowych dzieci w wieku 0– 6 lat i ich rodziców/opiekunów poprzez wzmocnienie kompetencji społecznych, opiekuńczo-wychowawczych, wsparcie edukacyjne i psychologiczne rodziców oraz zwiększenie efektywności instytucji publicznych i niepublicznych.
- organizowanie kompleksowego systemu rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej poprzez m.in. takie działania jak:
 - systematyczne pozyskiwanie nowych lokali na rodzinne formy pieczy zastępczej oraz zabezpieczenie środków finansowych na ich dostosowanie, wyposażenie i utrzymanie, zgodnie ze standardem,
 - działania informacyjne, promocyjne i edukacyjne służące rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej,
 - zapewnienie funkcjonującym rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka stałego, profesjonalnego wsparcia w realizowaniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych,
 - zapewnianie zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na wymaganym poziomie,
 - organizacja szkoleń podnoszących kompetencje pracowników RDD, RZ, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych.
- **obszar działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami obejmujący m.in.:**
 - diagnozowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
 - poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin m.in. poprzez
 - wspieranie w osiągnięciu samodzielności i niezależnego funkcjonowania udzielane w różnych formach warsztatów, doradztwa oraz asysty, treningów, szkoleń i dostępie do nowych technologii,
 - tworzenie i poprawa warunków właściwej obsługi osób z niepełnosprawnościami w zakresie orzecznictwa.
 - zapewnienie wsparcia osób z niepełnosprawnościami w społeczności lokalnej poprzez m. in.:
 - rozwój usług asystenckich oraz opiekuńczych, w tym specjalistycznych, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii,
 - rozwój dziennych i całodobowych form wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami,
 - wdrażanie nowoczesnych innowacyjnych technologii wzmacniających osoby z niepełnosprawnościami w samodzielności i niezależności,
 - zapewnienie wsparcia opiekunom osób z niepełnosprawnością poprzez rozwój opieki wytchnieniowej,

- poprawa dostępności infrastruktury miasta dla osób o szczególnych potrzebach m.in. poprzez
 - wdrażanie standardów dostępności architektonicznej poprzez audyty, uzgadnianie dokumentacji projektowej, szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania infrastruktury miasta,
 - wdrażanie standardu dostępności cyfrowej poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne na rzecz dostosowania cyfrowych produktów i systemów miejskich,
 - wdrażanie standardu dostępności wydarzeń poprzez szkolenia, warsztaty oraz kampanie informacyjno-edukacyjne,
 - określanie i wdrażanie wytycznych dostępności informacyjno-komunikacyjnej, w tym rozwijanie usług komunikacyjnych oraz zapewnianie dostępności informacji,
 - wzmacnianie kompetencji koordynatorów ds. dostępności w jednostkach organizacyjnych i osobach prawnych m.st. Warszawy poprzez działania umożliwiające zdobycie wiedzy, umiejętności i doświadczeń,
 - diagnozowanie potrzeb mieszkańców pod kątem wdrażania niezbędnych rozwiązań i usług poprawiających dostępność miasta dla osób ze szczególnymi potrzebami,
 - dostosowanie miejskich usług przewozowych do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością poprzez dostarczanie specjalistycznych usług przewozowych osobom z niepełnosprawnością.

- **obszar działań polityki senioralnej**

Działania skierowane do najstarszych mieszkańców Warszawy związane z realizacją Polityki senioralnej m.st. Warszawy, które mają na celu poprawę jakości ich życia poprzez realizację zadań w obszarach:

- zwiększenie aktywności społecznej, w tym:
 - identyfikacja i wsparcie lokalnych liderów wśród seniorów,
 - wsparcie Warszawskiej Rady Seniorów oraz 18 rad seniorów dzielnic m.st. Warszawy,
 - poprawa dostępności do informacji dla seniorów,
 - rozwój oferty integracyjnej, edukacyjnej i kulturalnej skierowanej do seniorów,
 - poprawa społecznego wizerunku starości i przeciwdziałanie dyskryminacji społecznej seniorów,
 - wsparcie Powstańców Warszawskich i kombatanów,
- utrzymanie samodzielności seniorów, w tym:
 - poprawa efektywności systemu wsparcia seniorów w miejscu zamieszkania,
 - poprawa efektywności instytucjonalnych form wsparcia seniorów,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów.

- **obszar działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii**

Działania mające na celu przeciwdziałanie uzależnieniom i innym zachowaniom ryzykownym realizowane, m.in. poprzez:

- kompleksowe i zintegrowane działania skierowane do rodzin z dziećmi w wieku: 0-6, 6-18 oraz młodych dorosłych 16-26, mieszkających na obszarach rewitalizowanych, gdzie występuje kumulacja problemów społecznych,
- organizowanie i prowadzenie programów z zakresu profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej, skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży,

- stabilizację i specjalizację funkcjonowania placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz prowadzenie różnych działań budujących czynniki chroniące przed podejmowaniem zachowań ryzykownych z uwzględnieniem zagospodarowania czasu wolnego,
- zapewnienie pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom zagrożonym lub doświadczającym problemów alkoholowych, w szczególności dzieciom i młodzieży doświadczających skutków wychowywania się w rodzinie z problemem alkoholowym,
- rozwój programów psychoterapii ponadpodstawowej z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i środków psychoaktywnych oraz zapewnienie osobom uzależnionym, które ukończyły terapię dostępu do programów readaptacyjnych,
- prowadzenie edukacji publicznej z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym z zakresu uzależnień behawioralnych skierowanych do różnych odbiorców,
- promowanie działalności m.st. Warszawy w obszarze profilaktyki uzależnień,
- prowadzenie zróżnicowanych działań informacyjnych, edukacyjnych, szkoleniowych z zakresu profilaktyki uzależnień, w tym z zakresu uzależnień behawioralnych,
- ograniczanie ryzyka szkód zdrowotnych osób eksperymentujących i używających substancji psychoaktywnych oraz udzielanie wsparcia ich rodzinom,
- ujednolicenie działań z zakresu profilaktyki FAS/FASD oraz budowanie systemu wsparcia dla dzieci i rodzin doświadczających skutków FAS/FASD,
- ograniczanie dostępności alkoholu na terenie Warszawy, przeciwdziałanie sprzedaży alkoholu niezgodnie z prawem, w szczególności osobom nieletnim i nietrzeźwym,
- wzmacnianie kompetencji realizatorów działań z obszaru profilaktyki uzależnień.

- **obszar przeciwdziałania zakażeniom HIV i działania na rzecz osób seropozytywnych**

Działania mające na celu zapobieganie zakażeniom HIV oraz wsparcie dla osób seropozytywnych i ich bliskich, takie jak:

- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, w tym kampanii skierowanych do populacji ogólnej i do osób podejmujących ryzykowne zachowania,
- prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla młodzieży i studentów z zakresu HIV/AIDS,
- prowadzenie anonimowego i bezpłatnego testowania w kierunku HIV,
- zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób żyjących z HIV/AIDS, osób zdiagnozowanych,
- wdrożenie założeń Fast Track Cities na rzecz ograniczenia epidemii AIDS we współpracy z podmiotami zagranicznymi.

- **obszar przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie**

Ograniczanie występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz tworzenie spójnego, kompleksowego i profesjonalnego systemu skutecznej pomocy osobom, które doznają różnych form przemocy w rodzinie m. in. poprzez:

- prowadzenie edukacji publicznej i działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
- zapewnienie specjalistycznej pomocy osobom/rodzinom doświadczającym przemocy domowej,
- realizację programów promowania i wdrażania właściwych zachowań i postaw w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową,

- zapewnienie kompleksowej i interdyscyplinarnej pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową oraz efektywności systemu wsparcia dla tych osób i ich rodzin,
- zapewnienie oferty pomocy dla osób stosujących przemoc w rodzinie, podejrzanych o stosowanie przemocy oraz przejawiających skłonności do zachowań agresywnych,
- działania edukacyjne, szkoleniowe, doradcze w celu podnoszenia kompetencji oraz zapewnienie doradztwa i superwizji dla członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup diagnostyczno-pomocowych, realizujących procedurę „Niebieskie Karty”,
- badania dotyczące efektywności systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Wspieranie rodzin w trudnej sytuacji życiowej poprzez:

- organizowanie i prowadzenie poradnictwa specjalistycznego skierowanego do rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wsparcie doradczo-edukacyjne osób/rodzin w procesie rozwiązywania problemów życiowych,
 - wsparcie rodzin w celu zapewnienia dzieciom rozwoju fizycznego, intelektualnego i społecznego oraz wyrównywania ich szans edukacyjnych.
- **obszar działań z zakresu wsparcia społecznego:**
 - zapewnienie wsparcia środowiskowego, przede wszystkim asysty rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, poprzez:
 - rozwój asysty rodzinnej,
 - organizację szkoleń dla asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych w zakresie prowadzenia pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze,
 - dalszy rozwój funkcjonowania rodzin wspierających pracę asystenta rodziny oraz tworzenie programów szkoleń dla tych rodzin,
 - organizowanie innych form pracy w środowisku z rodzinami, wspierających działania asystenta tj. usługi opiekuńcze dla rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
 - realizacja działań zmierzających do zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej w m.st. Warszawa.
 - zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług dla osób w kryzysie bezdomności, poprzez:
 - zapewnienie schronienia, posiłku osobom w kryzysie bezdomności i innych form wsparcia w formie noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk z usługami opiekuńczymi, mieszkań treningowych, ogrzewalni, łazni, pralni, punktów poradnictwa, streetworkingu, miejsc interwencyjnych,
 - wspieranie programów wychodzenia z bezdomności i programów aktywizujących realizowanych w placówkach dla osób w kryzysie bezdomności we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej,
 - dalszy rozwój nowych form pomocy dla osób w kryzysie bezdomności tj. mobilny punkt poradnictwa, sieć łazni mobilnych, programy mieszkaniowe, programy zdrowotne, itp.,
 - organizację szkoleń dla kadry zajmującej się obszarem udzielania pomocy osobom w kryzysie bezdomności,
 - budowę i prowadzenie miejskich placówek dla osób w kryzysie bezdomności,
 - wdrażanie działań na rzecz usprawniania procedury kierowania osób w kryzysie bezdomności do schronisk, realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności,

- wykorzystywanie narzędzi informatycznych do diagnozowania i sprawozdawczości w zakresie sytuacji osób doświadczających bezdomności na terenie m.st. Warszawy.
- zwiększenie dostępności i poprawa jakości wybranych usług społecznych dla mieszkańców Warszawy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej poprzez:
 - prowadzenie standaryzacji usług społecznych dla mieszkańców Warszawy,
 - wdrażanie w m.st. Warszawa modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych w ośrodkach pomocy społecznej m.st. Warszawy (kontynuacja), w tym szkolenia dla pracowników ośrodków pomocy społecznej w tym zakresie,
 - opracowywanie i realizacja programów osłonowych i pomocy osłonowej dla różnych grup mieszkańców Warszawy,
 - realizacja programów na rzecz wyrównywania szans rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej.
- **realizacja polityki repatriacyjnej m.st. Warszawy w zakresie:**
 - zapewnienia kandydatom na repatriantów warunków do osiedlenia się,
 - realizacja pomocy finansowej dla repatriantów.
- realizacja zadań z obszaru pomocy społecznej realizowane przy współpracy jednostek dzielnicowych:
 - zapewnienie w załącznikach dzielnicowych do budżetu środków na:
 - umowy z organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania ubóstwu i pomoc najuboższym, w tym prowadzenie magazynów żywnościowych i odzieżowych,
 - realizację świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczeń wychowawczych i innych.
- **obszar działań z zakresu projektów i innowacji społecznych:**
 - zapewnienie trwałości projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (VIRTUAL WOF)”,
 - zapewnienie trwałości projektu „Zintegrowany system wsparcia usług opiekuńczych opartego na narzędziach TIK na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (E- OPIEKA)”,
 - pozyskiwanie środków zewnętrznych na projekty społeczne, zabezpieczenie środków na wkład własny do projektów,
 - realizacja działań mających na celu monitorowanie klauzul społecznych w m.st. Warszawa.

4.1.8. Ochrona zdrowia

Priorytetowe zadania w obszarze ochrony zdrowia, zaplanowane na rok 2024 związane są z realizacją Strategii #Warszawa2030 i stanowią je programy polityki zdrowotnej realizowane przez podmioty lecznicze i w wyszczególnionym zakresie przez organizacje pozarządowe, adresowane do mieszkańców m.st. Warszawy, w tym programy skierowane do:

- dzieci i młodzieży,
- przyszłych rodziców,
- osób starszych,
- wszystkich grup wiekowych.

Najważniejsze programy adresowane do ww. grup społecznych obejmują:

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi - zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia dotyczące wspierania programów promocji zdrowia i programów rehabilitacyjnych,
- Program promocji zdrowia „Zdrowy Uczeń”,
- Program promocji zdrowia pn. „Edukacja młodzieży szkolnej w wieku pomiędzy 18 a 19 rokiem życia w zakresie nadciśnienia tętniczego”,
- Program promocji zdrowia „Aktywny Senior”,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie edukacji przedporodowej „Szkoła rodzenia”,
- Program polityki zdrowotnej z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób w wieku 65 lat i więcej pn. „Grypa 65+”,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie wczesnego wykrywania zaburzeń słuchu wśród uczniów klas I oraz VIII szkół podstawowych na terenie m.st. Warszawy,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie wspierania osób dotkniętych niepłodnością z wykorzystaniem metod zapłodnienia pozaustrojowego,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zachorowań na grypę dla dzieci w wieku od 6 do 60 miesięcy,
- Program polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego pn. „HPV 12”,
- Program polityki zdrowotnej z zakresu szczepień przeciwko grypie sezonowej jako profilaktyki zachorowań w populacji osób bezdomnych przebywających w noclegowniach i schroniskach dofinansowywanych przez m.st. Warszawa,
- Program polityki zdrowotnej pn. Zapobieganie Inwazyjnym Chorobom Pneumokokowym i ciężkim zapaleniom płuc u chorych onkologicznych z najczęstszymi nowotworami litymi i hematologicznymi.

Celem programu będzie profilaktyka zakażeń pneumokokowych, w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom, co w rezultacie prowadzić będzie do zmniejszania ryzyka występowania inwazyjnych chorób pneumokokowych, jak i stymulacji odpowiednich mechanizmów układu odpornościowego w przypadku zakażenia.

Świadczenia zaplanowane w programie będą obejmować przeprowadzenie lekarskiego badania kwalifikacyjnego oraz podanie szczepionki ochronnej.

- Program polityki zdrowotnej w zakresie zabezpieczenia płodności na przyszłość u mężczyzn.

Celem programu będą działania medyczne podejmowane w celu zabezpieczenia zdolności płodzenia w przypadku niebezpieczeństwa utraty albo istotnego upośledzenia zdolności płodzenia na skutek choroby, urazu lub leczenia. Medycyna rozrodu stwarza możliwość zabezpieczenia płodności na przyszłość u mężczyzn poprzez kriokonserwację nasienia (męskich komórek rozrodczych). Postępowanie można zastosować też w przypadku mężczyzn w wieku prokreacyjnym, u których występuje ryzyko utraty płodności,

- Zadanie z zakresu zdrowia publicznego na rzecz mieszkańców zgodnie z celami Narodowego Programu Zdrowia. Celem nowego zadania jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu wśród mieszkańców miasta. Zadanie będzie obejmowało m.in. działania edukacyjne, profilaktyczne, promocję zdrowia, w zakresie najczęstszych problemów zdrowotnych (np.: cukrzycy, otyłości) oraz dotyczące wpływu środowiska na zdrowie, promocji szczepień ochronnych, kreowania postaw prozdrowotnych.

Ponadto, ze środków budżetowych finansowane będą **przedsięwzięcia mające na celu zaspokajanie potrzeb zdrowotnych mieszkańców Warszawy, które są realizowane poprzez miejskie spółki lecznicze**, tj.:

- utrzymanie gabinetów dla kobiet z niepełnosprawnościami,
- kontynuacja działań mających na celu poprawę stanu zdrowia i jakości życia osób posiadających uprawnienia kombatanckie oraz status Powstańców Warszawskich.

W 2024 r. wzorem lat poprzednich prowadzone będą pilne prace remontowe miejskich podmiotów leczniczych. Konieczność wykonania prac remontowych wynika najczęściej z zaleceń organów kontrolnych, w tym m.in. Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Straży Pożarnej, Narodowego Funduszu Zdrowia lub dotyczy przywrócenia stanu pierwotnego po zdarzeniach losowych, jak np. awarii instalacji, pożaru, powodzi. Środki w formie dotacji celowych z budżetu Miasta z przeznaczeniem na remonty podmiotów leczniczych przekazywane są na podstawie uchwały Rady m.st. Warszawy w I półroczu roku budżetowego, co umożliwia realizację części prac remontowych w okresie wakacyjnym, tj. w czasie zmniejszonego popytu na świadczenia opieki zdrowotnej.

Wydatki w obszarze ochrony zdrowia będą obejmować też **rozliczenia z podmiotami leczniczymi**, w tym m.in.:

- płatności związane ze zlikwidowanymi i przekształconymi SPZOZ-ami działającymi obecnie w formule spółek kapitałowych (spółki z o.o.), w tym:
 - z tytułu wypłat dożywotniej renty i innych płatności (zobowiązania przejęte po zlikwidowanym SPZZOZ SOLEC),
 - związane z przejętymi zobowiązaniami po przekształconym w spółkę Szpitalu Czerniakowskim SPZOZ.
- kontynuację zadania polegającego na stwierdzaniu zgonów, ustalaniu ich przyczyny oraz wystawianiu kart zgonu osób zmarłych w granicach administracyjnych m.st. Warszawy - zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (funkcjonowanie tzw. instytucji koronera).
- pokrycie części strat finansowych spzoz za 2023 r. jako skutek niedoszacowania wycen świadczeń zdrowotnych, przy rosnących kosztach funkcjonowania i świadczenia usług medycznych, co negatywnie wpływa na sytuację ekonomiczno- finansową szpitali generując straty.

W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu ochrony zdrowia na terenie m.st. Warszawy niezbędne będzie uwzględnienie w budżecie na rok 2024 środków finansowych z przeznaczeniem m.in. na:

- zapewnienie obsady dyżurowej na stanowisku Koordynatora ds. Organizacji Ochrony Zdrowia,
- umowy zlecenia i umowy o dzieło (w celu przygotowania specjalistycznych opracowań, ekspertyz, merytorycznych opinii konsultantów, badań, wykładów z prezentacją obejmujących zagadnienia zdrowia publicznego, itp.),
- zabezpieczenie medyczne uroczystości i rocznic ważnych wydarzeń,
- materiały informacyjne i promocyjne (plakaty, ulotki, ogłoszenia, druk materiałów promocyjno-informacyjnych itp.) w związku z realizowanymi programami polityki zdrowotnej,
- kampanie promujące zdrowie publiczne, w tym organizacja konferencji, kongresów,
- prowadzenie spraw związanych z regulacją praw do nieruchomości będących we władaniu podmiotów leczniczych (koszty aktów notarialnych oraz operatów szacunkowych i wpisów do KW).

4.1.9. Ochrona powietrza i polityka klimatyczna

W 2024 roku Miasto będzie kontynuować aktywne działania na rzecz ochrony powietrza i klimatu, które będą koncentrować się na następujących obszarach tematycznych:

- **Utrzymanie trwałości warszawskiego systemu monitoringu jakości powietrza,** rozbudowanego w ramach projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)”.

29 września 2017 r. została zawarta pomiędzy Beneficjentem – m.st. Warszawa, a Województwem Mazowieckim reprezentowanym przez Zarząd Województwa Mazowieckiego, w imieniu którego działała Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych umowa nr RPMA.02.01.02- 14- 8835/17-00 o dofinansowanie projektu „Wirtualny Warszawski Obszar Funkcjonalny (Virtual WOF)”. Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej II „Wzrost e-potencjału Mazowsza”, Działania 2.1 „E-usługi”, Poddziałania 2.1.2 „E-usługi dla Mazowsza w ramach ZIT” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

W ramach komponentu e-środowisko projektu Virtual WOF w 2020 r. w Warszawie zostały wybudowane dwie stacje monitoringu jakości powietrza (w standardzie stacji funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska), a w 2022 r. sieć 164 niereferencyjnych czujników zlokalizowanych na terenie Warszawy i 17 Gmin Partnerskich (w tym 108 czujników na terenie wszystkich dzielnic Warszawy).

Warszawa jako beneficjent dofinansowania projektu (80% dofinansowania UE, 20% środków m.st. Warszawy) jest zobowiązana do utrzymania trwałości efektów projektu przez okres 5 lat od jego zakończenia (31.10.2023 r.).

- **Realizacja polityki klimatycznej m.st. Warszawy** - wpisuje się w realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem; 4.4 Inspirujemy świat; 4.2 Generujemy innowacje.

W ramach tego zadania w 2024 r. będzie kontynuowana realizacja polityki klimatycznej m.st. Warszawy ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z osiągnięciem zakładanych celów redukcyjnych dot. emisji gazów cieplarnianych, budowania odporności miasta na zmianę klimatu oraz działań bieżących, w tym realizacji części rekomendacji Warszawskiego Panelu Klimatycznego z zatwierdzonych do realizacji przez Prezydenta m.st. Warszawy 49 proklimatycznych działań, zgłoszonych przez mieszkańców i realizowanych we współpracy z różnego typu interesariuszami, kontrybuujących do osiągnięcia przez Warszawę neutralności klimatycznej. Priorytetem będą działania stanowiące kontynuację i wdrażanie już istniejących procesów takich jak realizacja założeń mapy drogowej miasta do neutralności klimatycznej – Zielonej Wizji Warszawy, realizacja miejskiej Strategii adaptacji do zmian klimatu będącej zestawem wytycznych do budowania odporności mieszkańców i miasta na skutki zmiany klimatu dla jednostek miejskich oraz podmiotów współpracujących i wszystkich zainteresowanych stron, przygotowanie dokument Miejskiego Kontraktu Klimatycznego w ramach udziału Warszawy w Misji 100 neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast do 2030 oraz przeprowadzenie aktualizacji metodyki inwentaryzacji emisji gazów cieplarnianych na potrzeby zmian w raportowaniu do CDP i innych wytycznych w tym zakresie, które jest wymagane w ramach członkostwa Warszawy w Porozumieniu Burmistrzów. Ponadto przeprowadzenie aktualizacji inwentaryzacji źródeł ciepła na potrzeby programu ochrony powietrza wraz z obsługą bazy danych i opracowaniem wyników z formie zgodnej z wymogami Urzędu Marszałkowskiego oraz raportu podsumowującego realizację zadania i porównującego lata 2022 i 2023. Przygotowanie i wdrożenie Warszawskiego Standardu Zielonego Budynku, koniecznego kroku stwarzającego ramy do dekarbonizacji budynków miejskich oraz wytyczającego ścieżkę dekarbonizacji dla budynków prywatnych.

W celu budowania współpracy między miastem a partnerami zewnętrznymi realizowana będzie bieżąca dyplomacja klimatyczna na poziomie krajowym i międzynarodowym, ze szczególną rolą inicjatywy „Partnerstwo dla klimatu” (PdK), podczas których nastąpi wymiana informacji i budowanie potencjału do współpracy w przyszłości. Jednym z dorocznych działań integrujących społeczność PdK będzie wspólne sadzenie drzew na terenie miasta.

Aktywizacja pracowników jednostek organizacyjnych m.st. Warszawy do zmiany zachowań na proklimatyczne poprzez realizację kolejnej edycji Grywalizacji rowerowej – w tym zakup nagród w postaci akcesoriów sportowych i/lub innych gadżetów na potrzeby Grywalizacji rowerowej edycji 2024 dla uczestników biorących w niej udział spośród Biur, Urzędów Dzielnic, Jednostek organizacyjnych i Osób prawnych m.st. Warszawy. Grywalizacja rowerowa stanowi coroczną inicjatywę miejską zachęcającą do wykorzystywania roweru jako ekologicznego środka lokomocji w codziennych dojazdach do i z pracy, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza i walki ze zmianami klimatu.

- **Działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne** – wpisują się realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku; 1.1 Dbamy o siebie nawzajem.

W 2024 roku kontynuowane będą działania edukacyjne oraz informacyjno-promocyjne dotyczące adaptacji i mitygacji do zmiany klimatu, ochrony i jakości powietrza. Planowane są następujące typy działań:

- kampania edukacyjna nt. zanieczyszczenia powietrza, adaptacji i mitygacji do zmiany klimatu,
- test wiedzy o klimacie, scenariusze zajęć edukacyjnych dla przeszkoli i szkół,
- materiały i publikacje edukacyjne oraz ulotki informacyjne.

Zadania te są priorytetowe z uwagi na obowiązek zrealizowania, w ramach działań naprawczych, minimum 5 działań edukacyjnych rocznie nałożony na aglomerację warszawską przez Program Ochrony Powietrza (uchwała nr 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r.).

- **Działania związane z działalnością systemu doradztwa energetycznego dla mieszkańców – STOP SMOG** - wpisują się realizację celów operacyjnych Strategii Warszawa 2030: 3.2 Żyjemy w czystym środowisku.

W 2024 r. będą realizowane działania polegające na świadczeniu usług doradztwa technicznego oraz poszukiwaniu źródeł finansowania dla inwestycji polegających na modernizacji źródeł ciepła przy wykorzystaniu różnych instrumentów wsparcia, termomodernizacji budynków oraz zastosowania odnawialnych źródeł energii w budynkach, a także optymalizacji zużycia i kosztów energii.

Dodatkowym elementem doradztwa energetycznego będzie zakup kamery termowizyjnej. Dodatkowo planuje się realizację termomodernizacji kolejnych budynków w ramach programu STOP SMOG dotyczącego likwidacji ogrzewania paliwami stałymi kompleksowej termomodernizacji budynków jednorodzinnych należących do najuboższych mieszkańców Warszawy dotkniętych ubóstwem energetycznym. W ramach termomodernizacji planowane jest wykonanie audytów energetycznych przed realizacją inwestycji w celu określenia optymalnego wariantu modernizacji budynków. Audyty obejmą zarówno budynki jedno jak i wielorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej m.st. Warszawy Zaplanowana jest realizacja projektu ELENA dla budynków oświatowych, a także budynków komunalnych.

- **Działania związane z udzielaniem dotacji będą dotyczyły:**

- obsługi procesu udzielania dotacji na realizację inwestycji polegających na likwidacji źródeł ciepła na paliwo stałe albo olej opałowy oraz montażu instalacji OZE. Dotacje udzielane są na podstawie uchwały nr XIX/487/2019 Rady m.st. Warszawy z 26 września 2019 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji na terenie m.st. Warszawy, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, zmienionej uchwałą nr LXXII/2404/2022 Rady m.st. Warszawy z 17 listopada 2022 r. Są to inwestycje priorytetowe dla Miasta. W celu przyspieszenia realizacji inwestycji przez mieszkańców wprowadzono możliwość zawierania umów o udzielenie dotacji poza siedzibą Urzędu m.st. Warszawy. Firma kurierska dostarcza umowy na wskazany przez klienta adres, a następnie podpisane egzemplarze przekazuje do PK. Jak wynika z doświadczeń z lat poprzednich jest to efektywna forma zawierania umów o udzielanie dotacji w stosunku do liczby przygotowanych umów.
- działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Zakłada się również przeprowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnej, której celem jest zainteresowanie mieszkańców możliwością skorzystania z dotacji na wymianę źródeł ogrzewania na paliwo stałe i zapoznanie z przepisami

mazowieckiej uchwały antysmogowej. Do zidentyfikowanej grupy mieszkańców zostaną skierowane dedykowane ulotki informacyjne.

- **W 2024 r. kontynuowane będą działania w kierunku optymalizacji zużycia energii elektrycznej,** m.in. poprzez optymalizację mocy zamówionej w energii elektrycznej i ciepłe. Priorytetem w zakresie redukcji kosztów energii pozostaje kontynuacja działań zmierzających do optymalizacji mocy zamówionej w energii elektrycznej i ciepłe. W jednostkach miejskich prowadzony będzie przegląd umów dystrybucyjnych z dostawcami energii elektrycznej oraz weryfikacja zamówionych mocy cieplnych na podstawie obliczeń energetycznych.
- **W 2024 r. kontynuowany będzie Program monitoringu gospodarowania energią elektryczną, ciepłem, gazem i wodą** wraz z określaniem zakresu działań na rzecz poprawy efektywności wykorzystania energii w ponad 2 tys. budynków miejskich. Bezpośrednimi rezultatami monitoringu są: likwidacja nieużywanych punktów poboru energii elektrycznej oraz przyłączy gazowych, generujących koszty stałe, właściwy dobór zamówionych mocy elektrycznych oraz cieplnych (na potrzeby CO, CW, CT), wykonywanie badań termowizyjnych obiektów zgodnie z Normą PN-EN 13187 oraz pomiarów elektrycznych w obiektach, pozyskiwanie Świadectw Efektywności Energetycznej, tzw. „Białych Certyfikatów”. **Do 2022 roku program wygenerował oszczędności w wysokości ok. 14,2 mln zł.**
- **W 2024 r. kontynuowana będzie działalność edukacyjno – promocyjna** poprzez prowadzenie debat energetycznych, warsztatów dla służb ekonomiczno-technicznych jednostek miejskich, przygotowanie dla administratorów obiektów poradnika dot. zarządzania energią, przygotowanie szkolenia e-learningowego dot. zarządzania energią dla przedstawicieli placówek miejskich, raporty energetyczne.
- **W 2024 r. kontynuowana będzie też współpraca z jednostkami miejskimi na rzecz optymalizacji zużycia energii elektrycznej** poprzez pomiary termowizyjne miernikiem mocy elektrycznej, doradztwo bezpośrednie: wizje lokalne i spotkania z administratorami /zarządcami obiektów; identyfikacja potrzeb w budynkach, wsparcie merytoryczne (współpraca z WGZ, koncepcje inwestycyjne, „dobre praktyki”, działania niskonakładowe).
- **W kontekście działań Miasta na rzecz neutralności klimatycznej Warszawy w perspektywie roku 2050 podjęte zostanie zadanie polegające na ocenie możliwości zapewnienia odporności elektroprosumenckiej użytkowników energii elektrycznej.** Polityka m.st. Warszawy w obszarze klimatu i powietrza zakłada osiągnięcie neutralności klimatycznej na poziomie całego organizmu miejskiego w perspektywie roku 2050. Warunkiem koniecznym jest transformacja sektora energetycznego działającego na rzecz miasta i jego mieszkańców, przede wszystkim w zakresie odejścia od wykorzystania paliw kopalnych – węgla, ropy naftowej oraz gazu ziemnego – w produkcji energii i transporcie. Duży stopień zaspokojenia potrzeb energetycznych możliwy będzie poprzez stworzenie ram prawnych oraz sukcesywny rozwój efektywnych technologii, które pozwolą na niezależność energetyczną nawet pojedynczego użytkownika, jakim jest gospodarstwo domowe. Perspektywiczny model energetyczny dla Warszawy zakłada maksymalne oparcie się na energii elektrycznej, jako podstawowym nośniku energetycznym, co sprowadzać się będzie do maksymalizacji wykorzystania na poziomie lokalnym odnawialnych źródeł energii produkujących energię elektryczną.

Kontynuacja wdrażania działań ze Zintegrowanego planu działań na rzecz pokrycia potrzeb energetycznych m. st. Warszawy, przyjętego w 2022 r. przekłada się na **realne oszczędności finansowe dla Miasta, a także znaczne zwiększenie zakresu inwestycji w zrównoważoną energetykę odnawialną, a co za tym idzie zwiększone bezpieczeństwo energetyczne.**

W działania na rzecz ochrony klimatu i powietrza wpisują się również planowane do realizacji w 2024 r. zadania w zakresie funkcjonowania i rozwoju systemu wodociągowo-kanalizacyjnego, w tym m.in.:

- **Opracowanie koncepcji projektu pilotażowego zagospodarowania wody w różnych typach budynków miejskich, co** ma na celu wypracowanie wzorcowych rozwiązań, które będą mogły być stosowane w różnego typu budynkach miejskich. Zagospodarowanie wody, w szczególności wody szarej, jest istotne z punktu widzenia działań ekologicznych i adaptacji m.st. Warszawy do zmian klimatu.
- **Analizy i koncepcje na potrzeby Zespołu ds. ustalenia zasad zarządzania systemem gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi w m.st. Warszawie,** powołanego Zarządzeniem Prezydenta z 23 lutego 2022 r. nr 238/2022. Celem jest wypracowanie propozycji rozwiązań z zakresu systemu zarządzania i nadzoru nad realizacją zadań z zakresu gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi w m.st. Warszawie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby jego zintegrowania, wypracowanie zasad planowania zadań z zakresu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, przy uwzględnieniu priorytetu stosowania w m.st. Warszawie „Strategii adaptacji do zmian klimatu” oraz wypracowanie procedury umożliwiającej gromadzenie i analizę danych dotyczących gospodarowania wodami opadowymi na terenie Miasta.

Do ważniejszych osiągnięć w obszarze gospodarki wodnej w ostatnich latach należą:

- Podpisanie Umowy z MPWiK w m.st. Warszawie S.A. w sprawie świadczenia usług publicznych w zakresie eksploatacji i utrzymania kanalizacji deszczowej na terenie m.st. Warszawy uregulowało kwestie wód opadowych ujętych w systemach kanalizacyjnych. Środki finansowe na realizację przedmiotowej umowy stanowią największą pozycję w tym obszarze w budżecie Biura Infrastruktury. Umowa obowiązuje do lipca 2024 roku. Kontynuacja zadania wymaga zabezpieczenia dodatkowych środków w budżecie i w WPF Miasta.
- Przeniesienie na rzecz MPWiK prawa własności urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych z Dzielnicy Praga Północ, Wola i Żoliborz. W 2022 roku podpisano umowę między Miastem Stołecznym Warszawa a MPWiK w m.st. Warszawie S.A., łącznie na kwotę 2 660 285 zł.
- W dniu 15 grudnia 2022 roku weszła w życie Uchwała nr LXXIII/2447/2022 Rady m.st. Warszawy z dnia 8 grudnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Warszawa. W uchwale tej ujęto planowane działania inwestycyjne, mające na celu osiągnięcie zgodności z warunkami dyrektywy, i tak dla samej Warszawy założono podłączenie do istniejącej i planowanej do budowy sieci blisko 20 000 zameldowanych mieszkańców. Urealnienie obszaru aglomeracji (jego zmniejszenie), spowoduje zmniejszenie ryzyka naliczenia m.st. Warszawa kar administracyjnych za ewentualne niespełnienie dyrektywy ściekowej.

- Opracowanie koncepcji narzędzia informatycznego, opartego na oprogramowaniu GIS, które służy ewidencjonowaniu zbiorników bezodpływowych i przeliczaniu stopnia skanalizowania m.st. Warszawy. Narzędzie od kwietnia 2023 roku jest systematycznie wdrażane w poszczególnych dzielnicach Miasta, poczynając od dzielnic o największej liczbie zbiorników bezodpływowych (Wawer, Białołęka). W świetle znowelizowanej ustawy prawo wodne oraz znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ewidencja zbiorników bezodpływowych, która zawiera jednocześnie informacje o przeprowadzonych kontrolach tych zbiorników, jest niezwykle istotna w związku z nałożonymi ustawowo obowiązkami sprawozdawczymi gminy wobec PGW Wody Polskie oraz PIOŚ. Wykonanie narzędzia w oparciu o posiadane już przez Miasto oprogramowanie, pozwoli zaoszczędzić po kilkaset tysięcy złotych przez każdą z dzielnic, która z narzędzia skorzysta.

4.1.10. Transformacja cyfrowa

Zgodnie ze Strategią #Warszawa2030 przyszłość stolicy zaplanowano zgodnie z koncepcjami zrównoważonego rozwoju oraz inteligentnego miasta. W tym zakresie zakłada się realizację zadań w obszarze transformacji cyfrowej m.st. Warszawy, służącej podnoszeniu jakości życia w Warszawie. Polegać ona będzie przede wszystkim na dostarczaniu mieszkańcom usług za pośrednictwem technologii cyfrowych, tj. usług zautomatyzowanych np. strona internetowa, aplikacja, oprogramowanie, platformy dostępowe, elektroniczne tablice informacyjne, itd.

W zakresie transformacji cyfrowej zakłada się:

1. zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości działania miejskich usług cyfrowych,
2. wdrażanie zintegrowanych, dostępnych platformy cyfrowych. Pozwolą one użytkownikom oraz instytucjom otoczenia miasta na wymianę informacji, współdzielenie danych i współtworzenie usług na podstawie standardów technologicznych dostarczanych przez miasto,
3. otwieranie danych publicznych poprzez publikację wybranych zbiorów danych na miejskiej platformie w celu ich ponownego wykorzystywania,
4. zapewnienie wysokiej jakości dostarczanych usług, które odpowiadają potrzebom użytkowników, dzięki czemu budowane jest zaufanie do miejskich usług cyfrowych oraz do celów i sposobów, w jakich miasto wykorzystuje dane użytkowników,
5. projektowanie i wdrażanie usług cyfrowych m.st. Warszawy w sposób dopasowany do zróżnicowanego poziomu kompetencji cyfrowych i różnych potrzeb użytkowników poprzez stosowania aktualnych standardów otwartości danych publicznych,
6. wsparcie inicjatyw i innowacji cyfrowych oraz technologicznych, które realizują instytucje otoczenia miasta – w tym sektory nauki, prywatny (biznesu) oraz organizacje pozarządowe, które odpowiadają na zdefiniowane wyzwania miasta i są spójne z założeniami Polityki Transformacji Cyfrowej m.st. Warszawy.

Transformacja cyfrowa w m.st. Warszawa wpływa na podnoszenie jakości usług publicznych oraz jakości zarządzania miastem przede wszystkim w obszarach:

- transportu i mobilności miejskiej,
- bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego,

- wsparcia społecznego, zdrowia,
- gospodarki, edukacji, kultury, turystyki,
- ochrony środowiska, ekologii,
- architektury, planowania przestrzennego, rewitalizacji,
- zarządzania zasobami (np. wody i energii) i infrastruktury,
- mieszkalnictwa, gospodarki komunalnej,
- informacji i telekomunikacji.

4.1.11. Obsługa długu

Zakłada się, że w 2024 roku wzrosną wydatki z tytułu obsługi długu ze względu na planowane do zaciągnięcia nowe zobowiązania dłużne na realizację programu inwestycyjnego i wysoki poziom rynkowych stóp procentowych w następstwie podwyższonej inflacji połączonej z podwyżkami podstawowych stóp procentowych wprowadzanymi sukcesywnie przez NBP i Radę Polityki Pieniężnej od października 2021 r. Zakłada się, że wydatki na te cele sięgną ok. 2% w relacji do dochodów budżetowych.

Potencjalne ryzyko dotyczące kosztów obsługi długu w 2024 r. związane będzie z kierunkiem zmian stóp procentowych na rynku finansowym.

4.1.12. Wydatki dzielnic

Zakłada się kontynuowanie w 2024 r. procesu uzyskiwania jak najwyższej efektywności wydatkowanych środków na realizację zadań bieżących, w oparciu o zunifikowane mechanizmy naliczania środków do dyspozycji każdej z dzielnic.

W sferze oświaty i wychowania (dział 801) i edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) **zakłada się ustalanie środków finansowych przeznaczonych do dyspozycji dzielnic w tym obszarze w oparciu o jednolity w skali Miasta standard wydatków bieżących w przeliczeniu na jedno dziecko/ucznia uczęszczającego do placówek oświatowo-wychowawczych ustalony na podstawie liczby uczniów przeliczeniowych.**

W zakresie pozostałych wydatków bieżących zakłada się kontynuację polityki budżetowej polegającej na stopniowym – w zależności od możliwości dochodowych m.st. Warszawy - wyrównywaniu dysproporcji rozwojowych między dzielnicami biorąc pod uwagę wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Priorytety w zakresie wydatków oraz wewnętrzną strukturę załączników dzielnicowych na 2024 rok wyznaczą – podobnie jak w poprzednich latach – Zarządy dzielnic.

4.2. Wydatki majątkowe

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową m.st. Warszawy edycji 2023 planowane wydatki inwestycyjne na lata 2023-2024 przekroczą 7.285 mln zł, w tym w 2024 r. przewiduje się przeznaczyć na działalność inwestycyjną 2.917 mln zł.

W 2024 roku działania Miasta będą koncentrować się na kontynuacji programu inwestycyjnego określonego w Wieloletniej Prognozie Finansowej m.st. Warszawy na lata 2023-2050 w celu realizacji priorytetów miasta określonych w Strategii #Warszawa2030.

Finansowane będą duże infrastrukturalne przedsięwzięcia w obszarze transportu i komunikacji, w tym w szczególności rozbudowa sieci metra oraz inwestycje w infrastrukturę społeczną, które mają na celu poprawę poziomu usług w zakresie edukacji, opieki społecznej, służby zdrowia oraz powiększenia zasobu mieszkań komunalnych.

Znaczące środki zostaną przeznaczone na rozwój obiektów kultury oraz sportu i rekreacji.

Kontynuowane będą inwestycje, których celem jest poprawa jakości środowiska i zwiększenie atrakcyjności przestrzeni miejskiej poprzez tworzenie nowych terenów zieleni oraz poprawa infrastruktury istniejących parków, zieleńców i skwerów.

Zakłada się także rozbudowę programu inwestycyjnego o nowe projekty, przy uwzględnieniu uwarunkowań budżetowych w perspektywie wieloletniej.

Elementem przyszłorocznego budżetu będą projekty wybrane do realizacji w procedurze budżetu obywatelskiego.

Na poziom inwestowania w infrastrukturę techniczną Miasta będą miały wpływ wydatki inwestycyjne zaplanowane przez spółki miejskie, które z własnych środków realizują zamierzenia inwestycyjne z zakresu: transportu miejskiego, rozwoju sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz oczyszczania miasta.

Założenia dotyczące wydatków majątkowych zostały zaprezentowane w układzie sfer.

Zakłada się, że **w ramach inwestycji ogólnomiejskich i dzielnicowych** realizowane będą zadania w następujących obszarach:

4.2.1. Transport i komunikacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Transport i komunikacja” realizują cel operacyjny Strategii #Warszawa2030 3.3. Korzystamy z przyjaznego systemu transportowego w zakresie zwiększenia efektywności i rozbudowy systemu transportowego, budowy i modernizacji dróg na terenie m.st. Warszawy oraz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W ostatnich latach dokonał się znaczący postęp w zakresie rozbudowy miejskiego transportu publicznego i zwiększenia efektywności jego działania dzięki już zrealizowanym i/lub będących w trakcie realizacji inwestycjom w tym obszarze, do których należą w szczególności:

- **Dokończenie budowy II linii metra z Bemowa (stacja Połczyńska) na Targówek (stacja Bródno).** Zakończono budowę odcinka wschodniego-północnego (stacje Szwedzka, Targówek Mieszkaniowy, Trocka, Bródno, Kondratowicza i Zacisze) oraz odcinka zachodniego (stacje Płocka, Młynów, Księcia Janusza, Ulrychów i Bemowo).
W 2024 r. będzie kontynuowana budowa odcinka zachodniego II linii metra. W ramach tej inwestycji w kilku najbliższych latach wybudowany zostanie odcinek o długości ok. 4 km (stacje: "Lazurowa", "Chrzanów", "Karolin") oraz stacja techniczno - postojowa „Mory”. W ramach zadania planowana jest kontynuacja robót ziemnych i konstrukcyjno-żelbetowych na całym odcinku (od stacji C01-C03, przez wentylatornie V2 i V3, aż do STP Mory) oraz prac

związanych z gospodarką istniejącej zieleni. Kontynuowana będzie przebudowa kolizji oraz działania związane z regulacją stanu prawnego nieruchomości, takie jak wypłaty odszkodowań dla dotychczasowych właścicieli nieruchomości. Wprowadzane będą również zmiany związane z Organizacją Ruchu oraz Zagospodarowaniem Terenu. W ramach prac przewidziane jest również zagospodarowanie strefy wydobycia maszyny TBM wraz z koniecznymi wyburzeniami i wzmocnieniami, a następnie opuszczenie jej pod ziemię i rozpoczęcie drążenia tunelu.

W związku z przedłużającą się procedurą zatwierdzania projektów budowlanych, zakończenie budowy, zgodnie z obowiązującym harmonogramem, planowane jest w 2026 roku. Zakładane są także prace modernizacyjne I linii metra w zakresie wymiany i modernizacji urządzeń eksploatowanych w metrze, wprowadzenia nowych rozwiązań w celu poprawy bezpieczeństwa i wygody podróżowania pasażerów oraz osób z niepełnosprawnościami.

- **Budowa stacji „Muranów” i „plac Konstytucji” na I linii metra.** Wykonano prace przedprojektowe oraz projekt budowlany dla przedsięwzięcia polegającego na budowie stacji A12 i A16 na eksploatowanej I linii metra w Warszawie wraz z rozbudową i przebudową infrastruktury towarzyszącej. Obecnie procedowane są decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla budowy stacji A12 i A16 wraz z wentylatorniami szlakowymi oraz infrastrukturą towarzyszącą na eksploatowanej I linii metra w Warszawie.
- **Budowa łącznika stacji metra Centrum i dworca PKP Śródmieście.** Opracowano Analizę technicznej możliwości powiązania stacji Centrum na linii metra M1 z dworcami Warszawa Śródmieście/Warszawa Centralna. W 2023 roku planowane jest przygotowanie konkursu na wykonanie koncepcji nowego zagospodarowania skrzyżowania al. Jerozolimskich i ul. Marszałkowskiej wraz z przejściem podziemnym, łączącym stację metra z dworcem kolejowym. W wyniku planowanego w 2023 konkursu na wykonanie koncepcji rozwiązań komunikacyjnych korespondujących ze zmianami przewidzianymi na skrzyżowaniu Al. Jerozolimskich i ul. Marszałkowskiej oraz zagospodarowania wyjścia ze stacji metra A13 Centrum wraz z zadaszeniem wiat przystankowych w obrębie skrzyżowania planowane jest zawarcie umowy ze zwycięzcą konkursu na wykonanie dokumentacji projektowej dla nowego zagospodarowania skrzyżowania Al. Jerozolimskie i ul. Marszałkowska wraz z przejściem podziemnym łączącym dworzec Kolejowy Warszawa Śródmieście ze stacją metra A13 Centrum wraz z przebudową wejścia do stacji metra. Budowa przejścia podziemnego łączącego dworzec PKP Warszawa Śródmieście ze stacją metra A13 Centrum skoordynowana zostanie z robotami PKP PLK związanymi z przebudową linii średnicowej w Warszawie przewidzianej do wykonania do końca 2029 r.
- **Rozpoczęcie budowy III linii metra na odcinku Stadion Narodowy – Gocław.** Trwają przygotowania do budowy. Podpisano umowę na wykonanie „Prac przedprojektowych – ETAP I – PRAGA – III linii metra wraz ze Stacją Techniczno-Postojową (STP) Kozia Górka w Warszawie. W ramach realizacji zadania będą kontynuowane prace przygotowawcze, w szczególności inwentaryzacja przyrodnicza oraz opracowywanie raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko niezbędnych do uzyskania decyzji środowiskowej.
- **Budowa IV linii metra (prace przygotowawcze)** - w ramach zadania zlecone zostaną prace przygotowawcze i analizy w szczególności zasady eksploatacji linii metra M4, sposób połączenia linii M4 z innymi liniami metra, technologia sterowania ruchem z uwzględnieniem możliwości budowy nowej centralnej dyspozytorni, etapowanie budowy linii metra M4

uwzględniające korzyści przewozowe względem istniejącej sieci transportu zbiorowego, koncepcja programowo-przestrzenna w oparciu o wykonane na zlecenie m.st. Warszawy "Studium rozwoju systemu metra w Warszawie – analiza wariantów przebiegu i określenie docelowego układu sieci metra", ustalenie stref wpływu budowy obiektów metra na zabudowę sąsiadującą, ocena stanu budynków w strefie wpływu budowy obiektów metra, analiza wpływu drgań i obciążeń dynamicznych na konstrukcie budynków i ludzi w nich przebywających i innych opracowań i decyzji niezbędnych do rozpoczęcia prac projektowych.

- **Budowa tramwaju na Wilanów.** Trwają prace budowlane na odcinku od ul. Puławskiej - Goworka do al. Rzeczypospolitej i Branickiego. Planowane zakończenie budowy to koniec 2023 roku. Linia zostanie uruchomiona w 2024 roku. Pozostałe odcinki trasy są obecnie projektowane.
- **Budowa tramwaju wzdłuż ulicy Kasprzaka.** Trwają prace budowlane. Budowa tramwaju na Kasprzaka ruszyła na początku marca 2022 roku. Czas realizacji robót budowlanych to 20 miesięcy, z możliwością wyłączenia 3-miesięcznych okresów zimowych od grudnia do marca.
- **Budowa brakującego odcinka wzdłuż ulicy Światowida.** Budowa trasy tramwajowej została zakończona. Obecnie trwa budowa skrzyżowania ulicy Światowida z ulicą Modlińską, zakończenie prac planowane jest w listopadzie 2023.
- **Budowa tramwaju wzdłuż ul. Modlińskiej.** Przygotowanie do budowy – trwają prace projektowe. W marcu 2022 roku podpisano umowę na studium techniczno-ekonomiczne nowej linii tramwajowej wzdłuż ul. Modlińskiej.
- **Budowa zajezdni Annopol.** Trwają prace budowlane. Zakończenie planowane na początek 2024 r.
- **Budowa pętli ze stacjami szybkiego ładowania.**
- **Budowa parkingów P&R.** Zrealizowano parkingi: Żerań PKP, Warszawa Jeziorki, Metro Kondratowicza. W 2024 r. prowadzone będą prace przygotowawcze do projektu i budowy parkingów „Metro Bródno”, „Rembertów” oraz planowana jest modernizacja parkingów Połczyńska i Młociny. W ramach zadania „Adaptacja parkingów P+R i obiektów Warszawskiego Transportu Publicznego w obszarach zmian klimatycznych oraz zrównoważenia energetycznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą” planowane jest prowadzenie robót budowlano-montażowych instalacji fotowoltaicznej na parkingu P+R Młociny wraz z modernizacją instalacji oświetleniowej. Zadanie obecnie jest na etapie pozyskiwania pożyczki ze środków WFOŚiGW. Ponadto planowane jest prowadzenie prac koncepcyjnych i projektowych celem dostosowania infrastruktury ZTM do pozyskiwania alternatywnych źródeł energii. Postępujące zmiany klimatyczne (ocieplenie klimatu) oraz zmieniająca się sytuacja geopolityczna na świecie powodują, że tematyka odnawialnych źródeł energii coraz mocniej przenika do świadomości ludzi, a przez to coraz bardziej widoczne są działania polityczne państwa i samorządów, które w swoich strategiach kładą coraz większy nacisk na inwestycje proekologiczne.

- **Parkingi w formule partnerstwa publiczno-prawnego PPP.** Parking pod pl. Powstańców – budowa rozpoczęła się w sierpniu 2022 roku. Parking ma zacząć działać na przełomie 2024/2025 roku.

W 2024 r. kontynuowana będzie przebudowa i budowa przystanków, zatok oraz pętli autobusowych.

W zakresie inwestycji drogowych środki zostaną zaplanowane m.in. na **budowę bezkolizyjnych przejazdów kolejowych**, np. wiaduktu w ciągu ulic: Chełmżyńskiej, tunelu drogowego w ciągu ul. Marsa, drogi wojewódzkiej nr 637 i al. Generała A. Chruściela "Montera".

Kontynuowana będzie budowa **kładki pieszo-rowerowej nad Wisłą**, która połączy Bulwary Wiślane z Pragą.

Środki zostaną także zarezerwowane na **modernizację wiaduktów drogowych** nad ul. Paryską oraz wiaduktu drogowego w ciągu ul. Świerszcza nad ul. Globusową, rozbudowę wiaduktów w ciągu Trasy Łazienkowskiej przy Agrykoli, ciągu ulic Marsa - Żołnierska odc. węzeł Marsa - granica miasta oraz ulic J. Kazimierza i Środkowej.

Finansowane będą **prace modernizacyjne na placu Na Rozdrożu** w ramach programu Dostępna Trasa Łazienkowska.

Zakłada się **dalszy rozwój sieci tras rowerowych** w celu większego wykorzystania alternatywnych form transportu, np. przemieszczania się rowerem. W 2024 r. będą finansowane budowy dróg dla rowerów, np. przy al. "Solidarności" i wzdłuż ul. gen. W. Andersa, w rejonie Ronda Zesłańców Syberyjskich, wzdłuż al. Jana Pawła II (od ronda ONZ do al. Solidarności), ul. Patriotów (strona wschodnia) oraz wzdłuż ul. Strażackiej na odc. pomiędzy ul. Żołnierską i ul. Zesłańców Polskich.

W 2024 r. kontynuowane będą działania inwestycyjne na rzecz wykorzystania ekologicznych źródeł energii odnawialnej. Finansowana będzie **budowa punktów ładowania pojazdów elektrycznych** na parkingu P+R Połczyńska oraz na innych wybranych parkingach P+R. Środki zostaną także zaplanowane na zakup autobusów niskoemisyjnych dla m.st. Warszawy do obsługi tras przebiegających przez centrum miasta.

Rozwój infrastruktury transportu miejskiego będzie także następował poprzez **rozbudowę linii tramwajowych**. Zakłada się dokapitalizowanie spółki Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o., z przeznaczeniem m.in. na budowę trasy tramwajowej do Wilanowa oraz modernizację istniejącej infrastruktury.

Finansowane będą prace projektowe dla takich zadań, jak: budowa węzła Janickiego na skrzyżowaniu dróg ekspresowych S7 i S8, budowa ul. Ciszewskiego na odcinku ul. Kiedacza - al. Rzeczypospolitej oraz rozbudowa ul. Karczkowskiej na odc. od ul. Puławskiej do granicy miasta.

Kontynuowany będzie **projekt nowe Centrum Warszawy**, którego celem jest przekształcenie Śródmieścia Warszawy w wygodną, dostępną i zieloną przestrzeń publiczną z uwzględnieniem potrzeb pieszych, rowerzystów i kierowców.

Zakłada się dalsze finansowanie inwestycji związanych z poprawą bezpieczeństwa użytkowników ruchu samochodowego, rowerowego i pieszego. Przewiduje się budowę sygnalizacji świetlnej i oświetlenia ulic, przejść dla pieszych oraz inwestycje związane z poprawą bezpieczeństwa w sąsiedztwie szkół.

Zakłada się **kontynuowanie projektu zazieleniania torowisk tramwajowych**. Zielone torowiska tramwajowe w Warszawie mają już ponad 28 kilometrów długości. W trakcie realizacji jest kolejne

ponad 11 km. Zielone tory pojawią się m.in. na Białołęce, Gocławiu i w Wilanowie. Zielone torowiska to nie tylko kwestia estetyki, ale także konkretny efekt ekologiczny. Obniżają poziom dźwięków emitowanych przez tramwaj, filtrują spaliny, a także obniżają temperaturę w najbliższym otoczeniu – ziemia, na której rośnie trawa, wchłania wilgoć. Ponadto takie zielone torowiska poprawiają walory wizualne miasta.

W 2024 r. kontynuowana będzie wymiana taboru. Efektem dotychczasowych działań w tym zakresie jest zakup nowego taboru autobusowego, przy czym w latach 2019-2022 zakupiono:

Nowy tabor autobusowy:

- 2019 r. – 100 pojazdów,
- 2020 r. – 140 pojazdów,
- 2021 r. – 90 pojazdów,
- 2022 r. – 40 pojazdów.

Planuje się zakup 12 autobusów niskoemisyjnych dla m. st. Warszawy. Realizacja zadania ma na celu wymianę taboru komunikacji publicznej na pojazdy bardziej ekologiczne. Największą zaletą autobusów elektrycznych jest efekt ekologiczny, dzięki zerowej emisyjności w miejscu ich eksploatacji. Największy efekt ekologiczny można osiągnąć wprowadzając autobusy elektryczne do ścisłego centrum miast, gdzie występuje kumulacja większych celów podróży i odnotowane są duże potoki pasażerskie.

- Tabor tramwajowy: trwa realizacja przetargu na dostarczenie 123 pojazdów.
Do marca 2023 dotarło 76 z nich.
- Tabor metra: trwa realizacja przetargu na dostarczenie 37 pociągów Skoda Varsovia.
Do STP dotarło 13 pociągów.
- Tabor SKM: Trwa dostawa 21 pociągów i zostanie zrealizowana do końca 2023 roku.

DOFINANSOWANIE INWESTYCJI MIASTA ST. WARSZAWY Z RZĄDOWEGO FUNDUSZU POLSKI ŁĄD: PROGRAM INWESTYCJI STRATEGICZNYCH

Rządowy Fundusz Polski Łąd: Program Inwestycji Strategicznych w swoich założeniach ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Jest to Program, który zbudowany jest wokół głównych założeń Polskiego Łądu i obejmuje ponad 30 obszarów gospodarki, w tym m.in.: inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, modernizację źródeł ciepła na zeroemisyjne, czy w gospodarowanie odpadami, a także inwestycje społeczne tj. żłobki, przedszkola czy ścieżki rowerowe.

Miasto st. Warszawa **otrzymało dofinansowanie na własne inwestycje w obszarze komunikacji i transportu w ramach I i II Edycji rządowego FUNDUSZU POLSKI ŁĄD: PROGRAM INWESTYCJI STRATEGICZNYCH:**

EDYCJA I

1. Modernizacja wiaduktów drogowych nad ul. Paryską w Warszawie

wnioskowa kwota 114 000 000,00 zł,

kwota dofinansowania zgodnie z promesa inwestycyjną 101 159 257,40 zł

zadanie realizowane przez Stołeczny Zarząd Rozbudowy Miasta;

2. Poprawa układu drogowego w Dzielnicy Białołęka - rozbudowa drogi powiatowej Kąty Grodziskie na odc. ul. Zdziarska – ul. Berensona w Warszawie

- wnioskowana kwota 5 000 000,00 zł,
- zadanie planowane do realizacji przez Stołeczny Zarząd Rozbudowy Miasta;

EDYCJA II

Poprawa układu drogowego w Dzielnicy Wesoła w Warszawie: ulice Konwaliowa, Cienista i Malwy
wnioskowana kwota 5 000 000,00 zł,

- kwota dofinansowania zgodnie z promesa inwestycyjną 4 993 241,40 zł
- miasto oczekuje na wypłatę I transzy dofinansowania tj. 2 365 219,61 zł
- zadanie realizowane przez Urząd Dzielnicy Wesoła.

Miasto st. Warszawa złożyło wniosek o dofinansowanie, ale **nie otrzymało** środków na inwestycje drogowe w ramach III edycji – Programu Inwestycji Strategicznych

EDYCJA III

Przebudowa ulicy Kamionkowskiej na odcinku od skrzyżowania z ulicą Głuchą do ulicy Mińskiej w Dzielnicy Praga Południe w Warszawie, wnioskowana kwota 2 000 000,00 zł

W ramach Programu Inwestycji Strategicznych **Miasto st. Warszawa** przyznano łącznie **234,1 mln zł z tytułu dofinansowania inwestycji własnych realizowanych, w obszarze komunikacji i transportu, oświaty, kultury:**

- w ramach I edycji była to kwota 149 mln zł, natomiast po korektach dokonanych po przetargach miasto otrzyma **134,1 mln zł.**
- w ramach II tury Miasto ma otrzymać **100 mln zł.**

4.2.2. Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ład przestrzenny i gospodarka nieruchomościami” są związane m.in. z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.1. Mamy dostęp do szerokiej oferty mieszkań, 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu oraz 3.1. Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

Program inwestycyjny w tej sferze obejmuje budowę budynków komunalnych przez jednostki miejskie oraz pozyskiwanie nowych mieszkań poprzez zaangażowanie spółek Towarzystwa Budownictwa Społecznego w realizację inwestycji mieszkaniowych.

W 2024 r. będą finansowane inwestycje budownictwa komunalnego w dzielnicach: Białołęka (Marywilska 44 D), Praga-Północ (Szwedzka/Stolarska), Rembertów (ul. Cyrulików), Ursus (Orląt Lwowskich), Wawer (ul. Włókiennicza), Wilanów (ul. Calowa).

Do realizacji będą przygotowywane kolejne inwestycje, np. budowa budynku wielofunkcyjnego w Osiedlu Marysin Wawerski.

Kontynuowany będzie program budowy niskoemisyjnych mieszkań komunalnych.

Środki zostaną także zaplanowane na prace modernizacyjne budynków komunalnych, w tym historycznych kamienic, obejmujące szeroki zakres prac, w tym m.in.: doposażenie w instalacje c.o.

i c.c.w., zmianę źródła ogrzewania na ekologiczne, termomodernizacje, modernizację pokrycia i konstrukcji dachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, dostosowanie budynków do aktualnie obowiązujących przepisów p.poż. oraz doposażenie w windy.

Prace modernizacyjne prowadzone będą m.in. w dzielnicach: Śródmieście (Solec 103, Jazdów), Praga-Południe (ul. Meissnera 7, 9, 11, 13), Targówek (Biruty 18), Wola (Żelazna 64).

W 2024 r. i kolejnych latach zostaną zaplanowane środki na modernizację Sali Kongresowej w budynku Pałacu Kultury i Nauk oraz inwestycje związane z poprawą bezpieczeństwa w obiekcie.

Kontynuowana będzie przebudowa części nawierzchni Placu Defilad - kolejnego etapu zmian w ramach tzw. Nowego Centrum Warszawy.

Na terenie dzielnicy Bielany kontynuowana będzie rewitalizacja terenu wraz z zielenią pod targowisko przy ul. Broniewskiego.

4.2.3. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” są związane z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu, 3.1. Korzystamy z atrakcyjnej przestrzeni publicznej 3.2. Żyjemy w czystym środowisku przyrodniczym.

W 2024 r. kontynuowany będzie program w zakresie poprawy jakości powietrza, upowszechniania odnawialnych źródeł energii oraz wdrażania rozwiązań efektywnych energetycznie.

Środki zostaną zaplanowane na działania inwestycyjne związane z walką ze smogiem poprzez sukcesywną zmianą sposobu ogrzewania budynków i wymianę starych pieców i kotłów na ekologiczne. Realizowany będzie program dotowania w celu zachęcenia mieszkańców do podejmowania tych inwestycji.

Kontynuowany będzie proces instalowania paneli fotowoltaicznych na dachach budynków miejskich, w tym obiektów oświatowych, ochrony zdrowia, kultury.

Dofinansowywane będą ekoinwestycje polegające, m.in. na instalacji urządzeń magazynujących deszczówkę, jak również usuwaniu azbestu czy podłączeniu prywatnych budynków do kanalizacji, a także likwidowaniu nawierzchni szczelnych w celu zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej.

Zakładany jest rozwój Programu Rozwoju Fotowoltaiki Miejskiej. W 2023 roku uruchomiono wdrażanie Programu pn. „Panele fotowoltaiczne na dachach budynków miejskich”, przyznając 4,3 mln zł na montaż 18 instalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 682 kWp. Wykorzystując dofinansowanie z PRFM w Zespole Żłobków zrealizowano już 18 instalacji PV o łącznej mocy 664 kWp. Realizacja planowanych w 2023 roku projektów instalacji PV na budynkach miejskich oznacza produkcję ok. 1350 MWh/rok ekologicznej (zielonej) energii elektrycznej i redukcję emisji CO² ok. 1024 ton rocznie. Uruchomienie środków inwestycyjnych, które zostały przyznane na 2024 rok pozwoli dofinansować ok. 40 podobnych projektów.

Złożone przez jednostki miejskie wnioski na projekty w ramach Programu Rozwoju Fotowoltaiki Miejskiej opiewają na ponad 100 mln zł, co stanowi miarę zainteresowania tym kierunkiem wydatkowania środków przeznaczonych na rozwój Miasta. Należy zauważyć, że okres zwrotu

inwestycji w PV jest stosunkowo krótki, co potwierdza wysoką opłacalność tych inwestycji, które nie tylko przekładają się na niższe koszty za energię, ale również zwiększają bezpieczeństwo energetyczne i pozwalają realizować plan transformacji energetycznej Warszawy.

W 2024 r. zakłada się realizację kolejnych przedsięwzięć w tym obszarze, szczególności, w ramach takich przedsięwzięć programowych, jak np.: „Rozwój fotowoltaiki miejskiej”, „Program ochrony powietrza i klimatu”, „Panele fotowoltaiczne na dachach budynków miejskich”, „Budowa farmy fotowoltaicznej wraz z infrastrukturą do wytwarzania wodoru - etap I”.

W 2024 r. zakłada się podjęcie analizy możliwości lokalizacyjnych oraz przygotowanie dokumentacji hubu energetyczno-wodorowego, w skład którego wchodziłaby budowa farmy fotowoltaicznej oraz elektrolizera wodoru. W przyszłości **Hub energetyczno-wodorowy wodór może stanowić główne paliwo do zasilania pojazdów komunikacji miejskiej**. Powołany został Komitet Sterujący ds. Warszawskiej Inicjatywy Wodorowej (zgodnie z Zarządzeniem nr 827/2022 Prezydenta m.st. Warszawy z dnia 12 maja 2022 r. w tej sprawie), do zadań którego należy koordynacja prac nad **tym projektem. Wykorzystanie wodoru pozwoli zasilać Warszawę w czystą i zieloną energię z różnych form odnawialnych źródeł energii**.

W ramach ekoinwestycji i przyjętego w 2022 r. Zintegrowanego planu działań na rzecz pokrycia potrzeb energetycznych m. st. Warszawy, pod koniec 2022 roku zrealizowano zadanie inwestycyjne pn. **„Dostawa, montaż i wdrożenie Systemu do Zarządzania Energią w 10 budynkach oświatowych w m.st. Warszawie”**. Celem wdrożenia Systemu jest optymalizacja zużycia energii elektrycznej, cieplnej, gazu i wody, zwiększenie bezpieczeństwa pracy instalacji w budynkach oraz zapewnienie komfortu cieplnego użytkownikom, jak również obniżenie kosztów mediów oraz zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych. Inwestycja została zrealizowana w 10 placówkach oświatowych, a jej łączny koszt wyniósł ok. 646 tys. zł. System w pierwszych trzech miesiącach swojego funkcjonowania (styczeń – marzec 2023 roku) wygenerował oszczędności kosztów zmiennych na poziomie 252,4 tys. zł. Dodatkowo, na podstawie analizy wykorzystania zamówionej mocy cieplnej dla każdego obiektu przeprowadzonej przez Wykonawcę, oszacowano oszczędności z tytułu zmiany mocy zamówionych obiektów na poziomie 290,9 tys. zł rocznie.

W 2024 r. planuje się rozbudowę Systemu do Zarządzania Energią zabezpieczając na ten cel środki w 2024 r. w kwocie 24 mln zł, co pozwoli na montaż Systemu w kolejnych 240 obiektach miejskich. Zakładając osiągnięcie porównywalnego efektu ekonomicznego z 2022 roku, szacuje się osiągnięcie oszczędności na poziomie ok. 9,5 mln zł rocznie.

Kontynuacja wdrażania działań ze Zintegrowanego planu działań na rzecz pokrycia potrzeb energetycznych m. st. Warszawy przekłada się **realne oszczędności finansowe dla Miasta, a także znaczne zwiększenie zakresu inwestycji w zrównoważoną energetykę odnawialną, a co za tym idzie zwiększone bezpieczeństwo energetyczne**.

Ważnym elementem ekoinwestycji z efektem ograniczającym koszty energii elektrycznej jest **instalacja kompensatorów energii biernej**. W skali miasta koszt energii biernej to ok. 2% kosztów energii. W 2022 roku zrealizowano montaż kompensatorów energii biernej w 27 placówkach miejskich, w których problem ten był szczególnie znaczący - łączna opłata za energię bierną w wysokości 860 tys. zł wyniosła 25% wszystkich opłat za zakup i dystrybucję energii elektrycznej dla tych punktów poboru energii, w których wystąpiła energia bierna. Koszt realizacji projektu wyniósł

392 tys. zł., co oznacza zwrot poniesionych nakładów w okresie krótszym niż 6 miesięcy. Realizacja projektu jest kontynuowana przez jednostki miejskie, które we własnym zakresie zainstalowały już 15 układów kompensacji.

Cele Strategii #Warszawa2030 będą realizowane także poprzez przedsięwzięcia związane z **budową nowej oraz przekształceniem istniejącej infrastruktury parkowej**.

W 2024 r. będą finansowane takie zadania, jak: zagospodarowanie terenów zieleni nad Kanałem Żerańskim na zachodnim nabrzeżu od ul. Modlińskiej do ul. Płochocińskiej na Białoleścu i nad tunelem Południowej Obwodnicy Warszawy, na terenie Pola Mokotowskiego oraz w dzielnicy Ursynów budowa parków przy ul. Cynamonowej i Przy Bażantarni (część wschodnia).

Modernizowany będzie Park Skaryszewski i Park Bródnowski, skwer Gwary Warszawskiej oraz Skwer B. Lacherta.

W dzielnicy Śródmieście, w ramach **zagospodarowania Nowego Centrum, finansowana będzie przebudowa przestrzeni publicznych w obszarze ul. Chmielnej** obejmująca wymianę nawierzchni na ul. Chmielnej i Brackiej wraz z wykonaniem nowego oświetlenia oraz wprowadzenie nowej zieleni z elementami małej architektury na ul. Chmielnej na odcinku Nowy Świat- Pasaż Wiecha oraz na ul. Brackiej na odcinku ul. Krucza - Al. Jerozolimskie.

Zaplanowane zostaną także środki na: **budowę parku linearnego wzdłuż ul. Suwak** oraz poprawę stanu zagospodarowania przestrzeni publicznej (**Infrastruktura "Zielone ulice"**).

Kontynuowane będą **prace przygotowawcze do utworzenia Parku Naturalnego Golędzinów**.

4.2.4. Edukacja

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Edukacja” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.3. Korzystamy z usług blisko domu w zakresie budowy, przebudowy, modernizacji i doposażenia przedszkoli, szkół i innych miejskich placówek edukacyjnych.

W ramach tej sfery kontynuowany będzie szeroki program inwestycyjny obejmujący budowę szkół i przedszkoli, modernizację obiektów istniejących oraz budowę hal sportowych i boisk przy obiektach oświatowych.

Nowe obiekty szkolne i przedszkolne będą budowane, szczególnie na terenach o intensywnym rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

W 2024 r. zakłada się kontynuację budowy m.in.: przedszkola przy ul. Siemiatyckiej, zespołu szkolno - przedszkolnego na terenie osiedla Chrzanów (Bemowo), kompleksu oświatowego przy ul. Świderskiej (Białoleścu), przedszkola przy ul. Gilarskiej (Targówek), zespołu szkolno-przedszkolnego w rejonie ul. Hennela (Ursus).

Rozbudowywane i modernizowane będą m.in. obiekty: SOSW dla Dzieci Słabowidzących nr 8, Szkoły Podstawowej nr 132 przy ul. Grabowskiej 1 (Wola), Szkoły Podstawowej nr 223 przy ul. Kasprzowicza 107 i Zespołu Szkół nr 55 przy ul. Gwiazdździej 35 (Bielany), Przedszkola z Oddziałami Integracyjnymi nr 65 Tarchominiek przy ul. Pancera 3 (Białoleścu), Szkoły Podstawowej nr 215 przy ul. Kwatery Głównej 13 i Szkoły Podstawowej nr 255 przy ul. Kamionkowskiej (Praga-Południe), Zespołu Szkół nr 39 im.

prof. Edmunda Jankowskiego przy ul. Bełskiej 1/3 (Mokotów), Szkoły Podstawowej nr 66 przy ul. Przepiórki 16/18 (Włoch) oraz Instytutu Głuchoniemych przy Pl. Trzech Krzyży 4/6.

Ważnym kierunkiem działań będzie termomodernizacja budynków oświatowych w celu poprawy ich efektywności energetycznej.

Część zadań będzie realizowana z udziałem środków europejskich. Wydatki zostaną zaplanowane na inwestycje w dzielnicach: Białołęka (Szkoła Podstawowa nr 231 przy ul. Juranda ze Spychowa 10), Ochota (szkoły podstawowe: nr 23 przy ul. Wawelskiej 48 i nr 264 przy ul. W. Skorochód-Majewskiego 17), Mokotów (Szkoła Podstawowa nr 33 przy ul. Cieszyńskiej 8), Praga-Południe (szkoły podstawowe: Integracyjna nr 135 przy ul. Przemyska 5, nr 312 przy ul. Umińskiego 12, nr 397 przy ul. Afrykańskiej 11 i Zespół Szkół Spożywczo-Gastronomicznych przy ul. Komorskiej 17/23), Praga-Północ (Szkoła Podstawowa nr 258 przy ul. Brechta 8), Targówek (Szkoła Podstawowa nr 380 przy ul. Krasiczyńskiej 4/6), Ursynów (Szkoła Podstawowa nr 343 przy ul. Kopcińskiego 7), Wawer (Zespół Szkół przy ul. Gładkiej 16), Wola (Szkoła Podstawowa nr 386 przy ul. Grenady 16).

Planuje się także zabezpieczenie środków na dostosowanie budynku przy ul. Żytniej 40 do potrzeb funkcjonowania w nim dwóch placówek: Szkoły Podstawowej nr 166 i filii Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 147 (Wola).

W 2024 r. zostaną zaplanowane środki na rozbudowę i modernizację infrastruktury przyszkolnej, w tym hal sportowych. Finansowana będzie budowa hal sportowych przy Szkole Podstawowej nr 158 przy ul. Ciasnej (Śródmieście), hali lekkoatletycznej przy Szkole Podstawowej nr 124 przy ul. Bartoszyckiej (Wawer) oraz modernizacja sali gimnastycznej w XXVIII Liceum Ogólnokształcącym przy ul. Wiktorskiej 99 (Mokotów). Kontynuowana będzie także budowa kompleksu sportowego wraz z halą sportową przy Szkole Podstawowej nr 73 ul. Białostocka 10/18 (Praga-Północ) oraz zaplecza sportowego w systemie modułowym dla Międzyszkolnego Ośrodka Sportu nr 3 przy ul. Międzyparkowej 4 (Śródmieście).

DOFINANSOWANIE Z RZĄDOWEGO FUNDUSZU POLSKI ŁĄD: PROGRAM INWESTYCJI STRATEGICZNYCH

Miasto st. Warszawa **otrzymało** dofinansowanie na własne inwestycje w obszarze oświaty w ramach rządowego **PROGRAMU INWESTYCJI STRATEGICZNYCH I i II Edycji**:

EDYCJA I

Budowa i wyposażenie 9-oddziałowego przedszkola będącego częścią zespołu szkolno-przedszkolnego przy ul. Gilarskiej w W-wie wraz zagospodarowaniem terenu

- wnioskowana kwota 30.000.000,00 zł,
- kwota dofinansowania zgodnie z promesa inwestycyjną 27 943 657,51 zł
- zadanie realizowane przez Urząd Dzielnicy Targówek;

EDYCJA II

Budowa kompleksu oświatowego przy ul. Świderskiej w Warszawie

- wnioskowana kwota 65 000 000,00 zł,
- kwota dofinansowania zgodnie z promesa inwestycyjną 65 000 000,00 zł
- zadanie realizowane przez Urząd Dzielnicy Białołęka;

Rozbudowa i modernizacja budynków SOSW dla Dzieci Słabowidzących nr 8 w Warszawie wraz z zagospodarowaniem terenu

wnioskowana kwota 30.000.000,00 zł,

- kwota dofinansowania zgodnie z promesą inwestycyjną 30 000 000,00 zł
- zadanie realizowane przez Stołeczny Zarząd Rozbudowy Miasta.

4.2.5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.3. Korzystamy z usług blisko domu i dotyczą projektów ukierunkowanych na rozwój opieki szpitalnej oraz pomocy społecznej, w tym w zakresie zwiększenia ilości miejsc żłobkowych oraz dostępności i poprawy jakości usług wsparcia dla seniorów.

W zakresie ochrony zdrowia środki finansowe zostaną skierowane na kontynuację działań inwestycyjnych mających na celu zwiększenie dostępności do podstawowych usług medycznych oraz podnoszenie standardu usług świadczonych przez podległe miastu placówki opieki zdrowotnej.

Wydatki zostaną zaplanowane m.in. na budowę przychodni przy ul. Przy Agorze 16B, modernizację Centrum Medycznego "Żelazna", Oddziału Neurologii z Pododdziałem Leczenia Udarów w Szpitalu Czerniakowskim, prace modernizacyjne i zakup sprzętu i aparatury medycznej w celu zwiększenia potencjału zabiegowego i diagnostycznego Szpitala Grochowskiego oraz Warszawskiego Szpitala Południowego.

W ramach obszaru ochrony zdrowia ważnym działaniem będzie informatyzacja miejskich podmiotów leczniczych.

W zakresie opieki społecznej kontynuowany będzie program rozwoju sieci żłobków oraz tworzenia placówek integracji międzypokoleniowej.

W 2024 r. środki zostaną zaplanowane na realizację żłobków w dzielnicy Targówek (ul. Mokra 25). Do realizacji będzie przygotowywane kolejne przedsięwzięcie, tj. budowa budynku żłobka wraz z infrastrukturą techniczną i zagospodarowaniem terenu przy drodze 43 KDD (Ursus).

W budowie znajduje się Centrum Aktywności Międzypokoleniowej przy ul. Korotyńskiego (Ochota). W ramach tego przedsięwzięcia planuje się utworzenie Domu Dziennego Pobytu dla Seniora, żłobka, placówki opiekuńczo - wychowawczej oraz Środowiskowego Domu Samopomocy.

W 2024 r. będzie także finansowana budowa Centrum Aktywności Międzypokoleniowej w dzielnicy Wawer. Oprócz żłobka będzie tam działać Centrum Aktywności Międzypokoleniowej z domem dziennego pobytu dla seniorów oraz ośrodek wsparcia dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem.

Środki zostaną przewidziane na budowę Placówki Wsparcia Dziennego wraz z pracownią FAB-LAB (Wesoła), Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego "Ursynów" i siedziby Ośrodka Pomocy Społecznej przy ul. Oławskiej (Bemowo), a także na modernizację Domu Pomocy Społecznej "Leśny" przy ul. Tułowskiej oraz budynku przy ul. Przemyskiej na potrzeby Domu Dziennego Pobytu "Z Ochotą".

Kontynuowane będą także działania mające na celu zorganizowanie pomocy społecznej dla osób bezdomnych, w tym budowa placówki dla bezdomnych przy ul. Nieświeskiej oraz łóżni dla bezdomnych przy ul. Wenedów.

4.2.6. Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego” są związane z realizacją celów operacyjnych Strategii #Warszawa2030: 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu, 4.1 Rozwijamy nasz twórczy potencjał w zakresie popularyzowania i pogłębiania uczestnictwa w kulturze, 4.3 Przyciągamy talenty i liderów.

Najważniejszą inwestycją w tym obszarze jest budowa Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Obiekt będzie ważnym elementem Nowego Centrum Warszawy.

Finansowana będzie także modernizacja zabytkowych obiektów przy ul. Grochowskiej na potrzeby instytucji kultury Sinfonia Varsovia.

Z myślą o kontynuacji programu inwestycyjnego w obszarze kultury finansowane będą prace przygotowawcze dla kolejnych ważnych inwestycji w latach następnych: rozbudowy Muzeum Powstania Warszawskiego oraz modernizacji budynku przy ul. Kasprzaka 22 na potrzeby Teatru Żydowskiego.

W 2024 r. środki zostaną zaplanowane na modernizację budynku kina Tęcza na potrzeby Centrum Kultury Filmowej im. A. Wajdy, Teatru Ateneum przy ul. Jaracza 2 oraz modernizację infrastruktury Teatru Powszechnego.

W przyszłym roku będą finansowane takie inwestycje, jak: rozbudowa Domu Kultury "Zacisze" przy ul. Blokowej 1 (Targówek), budowa kulturoteki w os. Stara Miłosna (Wesoła), adaptacja pomieszczeń dla potrzeb Ursynoteki po przedszkolu przy ul. Polnej Róży (Ursynów), przebudowa budynku przy ul. Śmiałej 21 na potrzeby prowadzenia działalności Domu Kultury (Żoliborz).

Zakłada się także kontynuację prac modernizacyjnych amfiteatru w Parku Sowińskiego przy ul. Elekcyjnej 17 (Wola) oraz muszli koncertowej w Parku Praskim (Praga-Północ).

DOFINANSOWANIE Z RZĄDOWEGO FUNDUSZU POLSKI ŁĄD: PROGRAM INWESTYCJI STRATEGICZNYCH - Rządowy Program Odbudowy Zabytków

Miasto 8 i 9.03.2023 **złożyło 10** wniosków o dofinansowanie inwestycji w obszarze kultury w ramach V edycji rządowego **Programu Inwestycji Strategicznych – rządowy Program Odbudowy Zabytków**. Wnioski oczekują na decyzję.

Rządowy Program Odbudowy Zabytków:

1. **Niezbędne prace remontowe, budowlano-konstrukcyjne i zabezpieczające, hydroizolacja w podziemnej grocie Elizeum w Parku na Książecem - ETAP 1"**
wartość dofinansowania: 3,5 mln zł
wartość inwestycji: 4,3 mln zł
2. **Wykonanie prac zabezpieczających i porządkowych na obiektach fortecznych – Fort Bema**
wartość dofinansowania: 1,5 mln zł

wartość inwestycji: 1,53 mln zł

3. Przebudowa dwóch budynków drewnianych, wpisanych do Rejestru Zabytków, ze zmianą sposobu użytkowania na Centrum Kultury i Aktywności przy ul. Siarczanej 6

wartość dofinansowania: 3,5 mln zł

wartość inwestycji: 3,56 mln zł

4. Remont budynku usługowego z bramą wjazdową przy ulicy Puławskiej 59 w Warszawie

wartość dofinansowania: 1,47 mln zł

wartość inwestycji: 1,5 mln zł

5. Remont obiektu – zabytkowej studni „Gruba Kaśka”

wartość dofinansowania: 1,96 mln zł

wartość inwestycji: 2 mln zł

6. Remont i konserwacja zabytkowej oficyny Edmunda Burkego przy ul. Kawęczyńskiej 26

wartość dofinansowania: 3,5 mln zł

wartość inwestycji: 4,05 mln zł

7. Wniosek Parafii Ewangelicko-Augsburskiej św. Trójcy na realizację zadania pn. „Prace konserwatorskie i restauratorskie kaplicy grobowej rodziny Braeunig na Cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim przy ul. Młynarskiej 54/56/58”

Koszt całkowity: 1 324 551,72 zł,

Dotacja Miasta: 300 000,00 zł,

Wnioskowana kwota z BGK: 622 917,14 zł,

Wkład własny Dotacjobiorcy: 401 634,58 zł;

8. Wniosek Wspólnoty Mieszkaniowej Chmielna 20, na realizację zadania pn. „Odtworzenie wystroju architektonicznego elewacji frontowej od strony ul. Chmielnej w budynku przy ul. Chmielnej 20”

Koszt całkowity: 736 371,58 zł,

Dotacja Miasta: 300 000,00 zł,

Wnioskowana kwota z BGK: 265 254,22 zł,

Wkład własny Dotacjobiorcy: 171 117,36 zł.

9. Remont zabytkowej kamienicy przy ul. Grzybowskiej 47 w Warszawie

Koszt całkowity: 3,57 mln zł

Wartość dofinansowania: 3,5 mln zł

10. Remont zabytkowej kamienicy przy ul. Grzybowskiej 47A w Warszawie

Koszt całkowity: 3,57 mln zł

Wartość dofinansowania: 3,5 mln zł

Podsumowując m.st. Warszawa w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków ubiega się o dofinansowanie:

- 8 zadań własnych na łączną kwotę dofinansowania 22,5 mln zł;
- 2 zadania dotacyjne na łączną kwotę dofinansowania 0,89 mln zł.

4.2.7. Rekreacja i sport

Zadania zaplanowane w ramach sfery „Rekreacja, sport i turystyka” są związane z realizacją celu operacyjnego Strategii #Warszawa2030 2.2. Aktywnie spędzamy czas wolny blisko domu w zakresie zwiększenia dostępności infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, rozwoju infrastruktury sportowej w celu zwiększenia ilości obiektów dostępnych dla sportowców i mieszkańców Warszawy oraz zapewnienia różnorodnych form aktywności fizycznej.

Zakłada się finansowanie działań związanych z rewitalizacją terenu przy ul. Wawelskiej 5 w celu przywrócenia dawnej świetności kompleksowi sportowemu Skry. W pierwszym etapie inwestycji zostanie zbudowany m.in. treningowy stadion lekkoatletyczny wraz ze strefą sportowo-rekreacyjną. Do realizacji będzie przygotowywany drugi etap obejmujący budowę głównego stadionu lekkoatletycznego i hali sportowej.

Kontynuowane będą również przygotowania do modernizacji Ośrodka Namysłowska oraz Ośrodka Polonia przy ul. Konwiktorskiej 6.

W celu poszerzenia oferty usług ośrodka Solec budowane będą dwa korty tenisowe.

W 2024 r. zostaną zaplanowane prace modernizacyjne obiektów sportowych w dzielnicach: Praga-Południe (ul. Chrzanowskiego 23), Targówek (na terenie sportowo-kulturalnym przy ul. Kołowej 18), Żoliborz (ul. Potocka 1), Wawer (Ośrodek Sportowy w Miedzeszynie).

Kontynuowane będą prace modernizacyjne obiektów Parku Kultury w Powsinie.

4.2.8. Zarządzanie strukturami samorządowymi

W ramach tej sfery środki finansowe zostaną skierowane na działania inwestycyjne związane z usprawnieniem funkcjonowania Urzędu poprzez np. informatyzację obsługi zasobu geodezyjnego i kartograficznego m. st. Warszawy oraz budowę Systemu Bazy Danych Przestrzennych m.st. Warszawy.

Ponadto kontynuowane będą działania w celu szerszego wykorzystania technologii teleinformatycznych w Urzędzie m.st. Warszawy oraz uproszczenia i usprawnienia procedur obsługi klienta (realizacja wymagań interoperacyjności, mobilności systemów operacyjnych).

W ramach założonej przebudowy i modernizacji nieruchomości oraz budynków zajmowanych przez Urząd m.st. Warszawy w 2024 r. będzie kontynuowana modernizacja budynku przy ul. Wejnerta 27 (Mokotów). Przewiduje się także prowadzenie prac przygotowawczych do modernizacji budynku przy ul. Starynkiewicza 7/9.

5. ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE WYNIKU BUDŻETOWEGO I POZIOMU ZADŁUŻENIA MIASTA

Wdrożony w m.st. Warszawie rozłożony w czasie model adaptacyjny finansów Warszawy do trwałego i istotnego ubytku dochodów z kluczowego źródła, tj. udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT), będącego skutkiem programu Polski Ład, przewiduje ochronę programu inwestycyjnego Miasta oraz, w miarę możliwości budżetowych, minimalizację negatywnego

oddziaływania ograniczenia dochodów na zakres realizowanych przez Miasto zadań. Strategia ewolucyjnej absorpcji szoku dochodowego zakłada wystąpienie w średniej perspektywie deficytu budżetowego oraz podwyższenie zadłużenia w relacji do dochodów do poziomu w okolicach **52%** w najbliższych latach. **Przewidywany w Wieloletniej Prognozie Finansowej wzrost zadłużenia w okresie 2023–2027 stwarza szansę utrzymania programu inwestycyjnego Miasta bez wprowadzania dodatkowych ograniczeń w tym zakresie, które w innym przypadku byłyby niezbędne w związku z ograniczeniami dochodowymi wywołanymi programem Polski Ład. Natomiast w dłuższym okresie skutki Polskiego Ładu poprzez trwale istotne ograniczenie dochodów własnych Miasta będą negatywnie oddziaływały na możliwości wydatkowe Miasta, w tym również na potencjał inwestycyjny.** Konieczne jest kształtowanie długu w takiej wysokości aby zachowane zostały ustawowe reguły fiskalne określone w art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych.